

LOPS2021

Ylitornion yhteiskoulun lukio

1.	Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö	5
1.1.	Opetussuunnitelman laatiminen	5
1.2.	Opetussuunnitelman sisältö	6
2.	Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta	8
2.1.	Lukiokoulutuksen tehtävä	8
2.2.	Arvoperusta	8
2.2.1	Ylitornion yhteiskoulun lukion tehtävä ja arvoperusta	9
3.	Opetuksen toteuttaminen	10
3.1.	Opintojen rakenne	10
3.1.1.	Tuntijako ja opintojaksot	11
3.2.	Oppimiskäsitys	11
3.3.	Opiskeluympäristöt ja -menetelmät	12
3.3.1.	Fyysinen opiskeluympäristö	12
3.3.2.	Sosiaalinen oppimisympäristö	13
3.3.3.	Digitaalinen opiskeluympäristö, etäopetus ja –opiskelu	13
3.4.	Toimintakulttuuri	14
3.4.1.	Opiskelijakuntatoiminta	20
3.5.	Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö	21
3.5.1.	Kodin ja oppilaitoksen välisen yhteistyön toteuttaminen	22
3.6.	Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys	23
4.	Opiskelijan ohjaus ja tukeminen	28
4.1.	Ohjaus	28
4.2.	Ohjaussuunnitelma	31
4.3.	Erytisopetus ja muu oppimisen tuki	31
4.4.	Opiskeluhoolto	34
4.4.1.	Opiskeluhoollon keskeiset periaatteet	35
4.4.2.	Opiskeluhoollon suunnitelmat ja niiden laatiminen	37
4.4.1.1.	Ylitornion yhteiskoulun lukion opiskeluhooltosuunnitelma	42
4.5.	Kurinpitotoimet	43
4.5.1.	Ylitornion yhteiskoulun lukion suunnitelma kurinpitotoimien käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista	45
4.6.	Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä	48
5.	Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi	52
5.1.	Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa	52

5.1.1.	Arvioinnin toteuttaminen ja arviointipalautteen antamisen käytänteet.....	53
5.2.	Opintojakson arviointi	53
5.2.1.	Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät	54
5.1.1.1.	Paikallisen valinnaisen opintojakson arviointi	55
5.1.1.2.	Kesken oleva opintojakso (K)	55
5.1.1.3.	Opintojakson jättäminen arvioimatta.....	55
5.1.1.4.	Hylätyn arvosanan uusiminen.....	56
5.1.1.5.	Hyväksytyin arvosanan uusiminen.....	57
5.2.2.	Itsenäisesti suoritettavat opinnot	57
5.2.3.	Suullisen kielitaidon arviointi	58
5.2.4.	Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa.....	58
5.2.4.1.	Jos opinnot eivät etene	59
5.2.5.	Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen	59
5.2.6.	Laaja-alaisen osaamisen arviointi.....	61
5.2.7.	Yhteenvedo arvioinnin aikatauluista.....	62
5.3.	Oppiaineen oppimäärän arviointi.....	62
5.4.	Lukion oppimäärän suoritus	64
5.5.	Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus	65
5.6.	Todistukset ja niihin merkittävät tiedot	66
5.7.	Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat	69
6.	Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt	69
6.1.	Opetuksen yleiset tavoitteet	69
6.2.	Laaja-alainen osaaminen	71
7.	Oppiaineet	77
7.1.	Äidinkieli ja kirjallisuus (AI).....	77
7.1.2.	Suomen kieli ja kirjallisuus –oppimäärä (AI1).....	79
7.1.3.	Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä (S2)	94
	Keskeiset sisällöt.....	105
7.2.	Toinen kotimainen kieli, ruotsi (TKRU).....	108
7.2.1.	Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1).....	114
7.3.	Vieraat kielet	125
7.3.1.	Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (VKENA1)	131
7.3.2.	Vieraat kielet, saksa, B3-oppimäärä (VKB3)	143

7.4.	Matematiikka.....	152
7.4.1.	Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus.....	155
7.4.2.	Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA).....	156
7.4.3.	Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB).....	176
7.5.	Biologia (BI).....	191
7.6.	Maantiede (GE).....	208
7.7.	Fysiikka (FY)	220
7.8.	Kemia (KE).....	235
7.9.	Filosofia (FI)	254
7.10.	Psykologia (PS).....	263
7.11.	Historia (HI).....	281
7.12.	Yhteiskuntaoppi (YH)	294
7.13.	Uskonto (UE).....	312
7.13.1.	Evangelisluterilainen uskonto (UE1)	314
7.14.	Terveystieto (TE).....	322
7.15.	Liikunta (LI)	331
7.16.	Musiikki (MU)	342
7.17.	Kuvataide (KU).....	352
7.18.	Opinto-ohjaus (OP).....	363
7.19.	Temaattiset opinnot (TO)	370
7.19.1.	Opiskelijakuntatoiminta	370
7.19.2.	Työelämään orientoiva osaaminen	371
7.19.3.	Liikennekasvatus	372
7.19.4.	Kansainväliset hankkeet.....	373
7.19.5.	Kirjallisuuden teemaopinnot.....	374
7.19.6.	Sosiaalisen median sisällöntuotanto.....	375
7.19.7.	Luovuus kuuluu kaikille – piirtäminen/ valokuvaus/ musiikki/ video	376
7.19.8.	Ylioppilaskirjoituksiin valmentavat opinnot	377
7.19.9.	Muun koulutuksen järjestäjän opinnot.....	378
7.20.	Lukiopidit (LD)	379
7.21.	Jääkiekko (JÄÄK)	383
7.22.	LUMA (LUMA).....	391
7.23.	Tieto- ja viestintätekniikka (TVT)	392

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö

1.1. Opetussuunnitelman laatiminen

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelmajärjestelmän osia ovat

- lukiolaki (714/2018)
- valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta (810/2018)
- Opetushallituksen määräys lukion opetussuunnitelman perusteista
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma
- vuosittain laadittava opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma.

Kaikki nuorten lukiokoulutuksen järjestäjät laativat paikallisen opetussuunnitelman näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan, jollei opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä järjestämisluvasta muuta johdu. Jos lukiokoulutuksen järjestämislupaan liittyy erityinen koulutustehtävä, siihen liittyvät määräykset otetaan huomioon opetussuunnitelmaa laadittaessa. Lukiokoulutus on kokonaisuus, jossa eri toimintojen tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi lukion opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita, keskeisiä sisältöjä ja opiskelijan oppimisen arviointia koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Tekstin muodosta ilmenee, onko kyseessä velvoittava määräys vai sitä tarkentava tai selittävä teksti.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään lukion opetus- ja kasvatustyöstä. Koulutuksen järjestäjä laatii vuosittain hyväksymäänsä opetussuunnitelmaan perustuvan suunnitelman opetuksen käytännön järjestämisestä. Opiskelija laatii oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon muiden oppilaitosten opetustarjonta sekä lukion toimintaympäristö, paikalliset osaamisvahvuudet ja erityisresurssit. Lukiopaikkakunnan tai -alueen luonto ja ympäristö, historia, kieliolosuhteet sekä elinkeino- ja kulttuurielämä tuovat opetussuunnitelmaan paikallisuutta. Käytännön yhteistyö eri alojen asiantuntijoiden kanssa lisää opiskelun elämänläheisyyttä ja syvällisyyttä. Opetussuunnitelmaa laadittaessa myös ajankohtaistetaan lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjä asioita.

Koulutuksen järjestäjä hyväksyy paikallisen opetussuunnitelman ennen sen käyttöönottoa erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä ja tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten.

Lukiolain (714/2018) 13 §:n mukaan opiskelijan mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot kolmessa vuodessa on turvattava järjestämällä opintojen eteneminen joustavasti ja tarjoamalla tarvittava oppimisen ja opiskelun tuki. Paikallinen opetussuunnitelma tulee laatia siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilöllisiin opintoihin valintoihin omassa oppilaitoksessaan sekä halutessaan myös muissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa.

Koulutuksen järjestäjä päättää, miten paikallinen opetussuunnitelma laaditaan lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan yhteistyössä lukion henkilöstön, opiskelijoiden, opiskelijoiden huoltajien sekä säännösten edellyttämiltä osin lisäksi kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisien kanssa. Yhteistyötä opetussuunnitelman laatimisessa voidaan tehdä myös muiden koulutuksen järjestäjien ja eri sidosryhmien kanssa. Kaikilla opiskelijoiden huoltajilla tulee olla mahdollisuus tutustua opetussuunnitelmaan. Ennen opetussuunnitelman hyväksymistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla lukion opiskelijakuntaa ja henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyöllä eri tahojen kanssa pyritään varmistamaan lukiokoulutuksen korkeatasoisuus, yhteiskunnallinen merkittävyys sekä koko yhteisön sitoutuminen yhdessä määrittelyihin tavoitteisiin ja toimintatapoihin.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa pyritään ratkaisuihin, jotka kehittävät lukion toimintakulttuuria, tukevat opiskelijoiden hyvinvointia, jaksamista ja osallisuutta sekä monipuolistavat vuorovaikutusta lukion sisällä ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

1.2. Opetussuunnitelman sisältö

Paikallinen opetussuunnitelma sisältää seuraavat osat:

- lukion toiminta-ajatus ja arvopainotukset
- oppimiskäsitys, opiskeluympäristöt ja -menetelmät
- lukion toimintakulttuurin pääpiirteet
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä lukion tuntijako
- lukion kieliohjelma
- itsenäisen opiskelun periaatteet
- laaja-alaisen osaamisen osa-alueet
- oppiaineen tehtävä, oppiaineen opetuksen yleiset tavoitteet ja arviointi
- opintojaksojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutuminen ja arviointi opintojaksoittain
- kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttaminen
- ohjaussuunnitelma
- oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus

- kieli- ja kulttuuriryhmien opetus
- yhteistyö muiden lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa
- yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten sekä muiden tahojen kanssa
- kansainvälinen yhteistyö
- työelämäyhteistyö
- opiskeluhoito
- opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi
- toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi.

Mikäli lukio järjestää vieraskielistä opetusta tai mahdollisuuden suorittaa lukiodiplomeita, se tulee määritellä opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 33 §:ssä säädetään opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaamisesta ja opiskelijakunnasta. Pykälässä tarkoitettu toiminta tulee suunnitella paikallisen opetussuunnitelman ja muiden siihen perustuvien suunnitelmien osana tai yhteydessä.

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoillon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016] 1 mom.).

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 §:n mukaan suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on kirjattava oppilaitoskohtaiseen opiskeluhoitosuunnitelmaan.

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja ohjeistaa paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

Sukupuolten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986, muutettu lailla 1329/2014) 5 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi paikallista opetussuunnitelmaa tai muuta lukion suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan.

2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta

2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä

Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutuksessa yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja itseään kehittäen.

Lukioaikana opiskelija kartuttaa ihmistä, kulttuureja, ympäristöä ja yhteiskuntaa koskevaa olennaista tietoa, osaamista ja toimijuutta. Lukio-opetus valmistaa opiskelijaa ymmärtämään elämässä ja maailmassa vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia sekä jäsentämään laaja-alaisia ilmiöitä.

Lukiokoulutuksella on opetus- ja kasvatustehtävä. **Lukiokoulutuksessa otetaan huomioon alle 18-vuotiaita opiskelijoita koskien lapsen edun ensisijaisuus opetusta ja koulutusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä (lukiolaki 714/2018, 2 § 2 mom, muutettu lailla 165/2022).** Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Lukiokoulutus syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia elämänhallintaan ja työelämään.

Lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset ja monipuoliset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä.

Lukiokoulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan, maailmankansalaisuuteen kasvamiseen ja jatkuvaan oppimiseen.

2.2. Arvoperusta

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu demokratialle ja suomalaiselle sivistysihanteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sivistys on yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä inhimillisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsien. Sivistys ilmenee huolenpitona, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten

puolesta. Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, hyvyteen, kauneuteen, oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan.

Lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Lukio-opetus pohjautuu keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan jäsenyteen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävästä toimintatavoista. Lukio-opetus kehittää arvo-osaamista kannustamalla omien arvojen syvälliseen pohdintaan sekä käsittelemällä julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä jännitteitä.

Lukio-opetus edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä demokratiaa ja hyvinvointia. Lukio-opetus on opiskelijaa uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamaton, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa.

Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävä elämäntavan välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Lukio-opetus kannustaa vastuulliseen toimijuuteen sekä kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti.

Jokainen lukio on yhteisö, jossa erilaisista taustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnustaa ja pohtia yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä oppia yhteistyöhön. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sisua arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa arvoperustaa tarkennetaan oman lukion kannalta olennaisissa asioissa. Arvoperusta toteutuu lukion toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoinnissa. Lukion arvoperustaa konkretisoi näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvattu laaja-alainen osaaminen.

2.2.1 Ylitornion yhteiskoulun lukion tehtävä ja arvoperusta

Ylitornion yhteiskoulun lukio on Ylitornion Yhteiskoulun Kannatusosakeyhtiön

ylläpitämä yksityinen lukio, joka toteuttaa lukiokoulutukselle valtakunnallisessa lukiokoulutuksen opetussuunnitelmassa määritellyjä tehtäviä. Lukio toimii tieto- ja viestintäteknikkaan, kansainvälisyysosaamiseen ja jääkiekko-opetukseen paikallisesti profiloituneena oppilaitoksena. Ylitornion yhteiskoulun lukion toiminnan kehittämiseksi tärkeitä periaatteita ovat yksilöllisyys, vastuullisuus, yhteisöllisyys ja yritteliäisyys, tasa-arvoisuus, vuorovaikutteisuus ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa sekä teknologian hyödyntäminen ja kansainvälisyys.

Ylitornion yhteiskoulun lukion visio on:

”Ylitornion yhteiskoulun lukiossa motivoimme toisiamme kehittymään yksilöinä ja kehittämään toimintaamme jakamalla osaamistamme vastuullisessa, vuorovaikutteisessa, tasa-arvoisessa ja teknologiaa hyödyntävässä oppimisympäristössä.”

3. Opetuksen toteuttaminen

3.1. Opintojen rakenne

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä. Lukio-opinnot muodostuvat lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (810/2018) liitteen 1 mukaisista pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijalle. Valtioneuvoston asetuksen mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärään tulee sisältyä vähintään 20 opintopistettä. Oppimäärään voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Opetushallitus on laatinut lukion opetussuunnitelman perusteet lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteessä 1 tarkoitettuihin pakollisiin ja valtakunnallisiin valinnaisiin opintoihin lukuun ottamatta temaattisia opintoja. Lisäksi Opetushallitus on laatinut opetussuunnitelman perusteet lukiodiplomeihin. Lukiodiplomien laajuus on kaksi opintopistettä.

Koulutuksen järjestäjä päättää, minkä laajuisina opintojaksoina opinnot tarjotaan opiskelijalle. Koulutuksen järjestäjän tulee kuitenkin tarjota opiskelijalle mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen 1 mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään, missä järjestyksessä oppiaineen opinnot suoritetaan ja miten ne jaetaan opintojaksoihin.

3.1.1. Tuntijako ja opintojaksot

Tuntijakotaulukko on opetussuunnitelman liitteenä. Tuntijakoon on merkitty valtakunnalliset pakolliset ja valinnaiset sekä paikalliset valinnaiset opintojaksot, integraatio-opintojaksot, temaattiset opinnot, lukiodiplomit sekä muut oppiaineet ja muut opinnot. Tuntijakoa päivitetään esim. integraatio-opintojaksojen osalta tarpeen mukaan.

Integraatio-opintojaksoja on neljä:

ENA3_ÄI4

RUB5_ENA6

MAA9_MAA17_YH2/MAB6_MAB7_YH2.

Lukiodiplomeista opintojaksoihin kuuluvat kuvataiteen, liikunnan ja median lukiodiplomit.

3.2. Oppimiskäsitys

Lukion opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta. Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä dataa, informaatiota tai tietoa aikaisempien kokemusten ja tietojen pohjalta. Hän kehittää ratkaisuja ja luo uudenlaisia kokonaisuuksia yhdistäen tietoja ja taitoja uudella tavalla. Ohjaus ja rakentava palaute vahvistavat itseluottamusta ja auttavat opiskelijaa asettamaan omia tavoitteita, kehittämään ajatteluaan ja työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla tavoitteiden suuntaisesti.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Se on monimuotoista ja sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Myös kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat oppimisen kannalta olennaisia. Lukio-opinnoissa opiskelijaa ohjataan havaitsemaan käsitteiden, tiedonalojen ja osaamisen välisiä yhteyksiä sekä soveltamaan aiemmin oppimaansa muuttuvissa tilanteissa. Näin kehittyvät myös jatkuvan oppimisen edellyttämät taidot. Oppimisprosesseistaan tietoinen opiskelija osaa arvioida ja kehittää opiskelu- ja ajattelutaitojaan sekä toimia opinnoissaan vähitellen yhä itseohjautuvammin. Opintoihin liittyvät onnistumisen kokemukset ja rohkaiseva ohjaus vahvistavat uskoa omiin mahdollisuuksiin ja innostavat opiskeluun.

3.3. Opiskeluympäristöt ja -menetelmät

Lukion opiskeluympäristöjä ja -menetelmiä koskevien ratkaisujen lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskeluympäristöjen kehittämisessä ja menetelmien valinnassa otetaan huomioon myös opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat ja edellytykset, kiinnostuksen kohteet, näkemykset ja yksilölliset tarpeet sekä tulevaisuuden ja työelämän asettamat tarpeet.

Opiskelumenetelmät

Lukiassa käytetään monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä, joilla on yhteys oppiaineissa edellytettävään tiedonalan käsitteelliseen ja menetelmälliseen osaamiseen. Opetusta koskevilla ratkaisuilla rakennetaan myös kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista. Tutkimiseen, kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista ja kehittävät kriittistä ja luovaa ajattelua.

Merkitykselliset oppimiskokemukset sitouttavat ja innostavat opiskeluun. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä hänen kokemuksiinsa että ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Opiskelijaa rohkaistaan ja ohjataan ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia.

Lukion opetuksen ja opiskelumenetelmien tarkoituksena on edistää opiskelijan aktiivista työskentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijaa ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Opiskelija käyttää monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä.

Opiskelumenetelmien valinnassa ja työskentelyn ohjauksessa kiinnitetään huomiota yhdenvertaisiin opiskelumahdollisuuksiin sekä sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

3.3.1. Fyysinen opiskeluympäristö

Lukion fyysinen opiskeluympäristö muodostuu lukiorakennuksen eri tiloista ja piha-alueesta sekä ympäröivästä luonnosta. Käytössä olevat tilat ja niiden varusteet mahdollistavat sekä itsenäisen että yhteisöllisen työskentelyn ja ne edistävät sekä luovaa toimintaa että tutkimuksellista opiskelua. Fyysisinä opiskeluympäristöinä voidaan hyödyntää myös mm. Ainiovaaran perusopetuksen, Ylitornion kirjaston, nuorisotalon ja kunnan liikuntakeskusten tiloja. Opintojaksojen sisällöstä riippuen opiskeluympäristönä voi toimia myös paikallinen yhdistys, yritys tai opiskelijan oma kesäyritys.

Turvallinen, viihtyisä ja tarkoituksenmukaisesti varusteltu fyysinen opiskeluympäristö edistää oppimista ja hyvinvointia. Fyysistä opiskeluympäristöä laajennetaan digitaalisten työvälineiden avulla.

3.3.2. Sosiaalinen oppimisympäristö

Lukion sosiaalisen oppimisympäristön muodostavat lukion fyysiset ja digitaaliset opiskeluympäristöt ja niissä toimivat henkilöt, opiskeluympäristöjen toimintaan vaikuttavat päätöksentekijät sekä koulun sisäiset ja ulkoiset verkostot. Sosiaalisen oppimisympäristön muodostumiseen vaikuttavat mm. vuorovaikutus ja ihmisten väliset suhteet.

Lukion sosiaalisessa oppimisympäristössä tärkeitä asioita ovat

- hyvä, kannustava ja innostava ilmapiiri
- vuorovaikutuksellisuus ja kunnioittava kielenkäyttö
- osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien tukeminen
- joustavuus ja kiireettömyys
- resilienssi eli muutosketteryys
- avoimuus ja suvaitsevaisuus, mahdollisuus kasvaa yksilönä
- rohkaiseva ja positiivinen palaute, lupa epäonnistua
- pyrkimys tehdä parhaansa, periksiantamattomuus
- hyvä työskentelyrauha.

3.3.3. Digitaalinen opiskeluympäristö, etäopetus ja -opiskelu

Lukion digitaalisen opiskeluympäristön muodostavat käytössä olevat ratkaisut, palvelut, laitteet, välineet, sovellukset ja materiaalit. Yhteisesti sovittujen laitteiden, sovellusten ja palvelujen käyttäminen selkiyttää digitaalisen työskentelyprosessin eri vaiheita. Käytössä ovat mm. kaikille yhteinen digitaalinen oppimisympäristö, digitaalinen oppilashallintojärjestelmä, ylioppilastutkintolautakunnan sähköinen koejärjestelmä sekä opetuksen ja tapahtumien striimaamisen käytettävä videoneuvottelujärjestelmä.

Digitaalisessa opiskeluympäristössä hyödynnetään monipuolisesti verkosta löytyviä opetus-, ohjaus- ja opiskelumateriaaleja ja tietoympäristöjä. Materiaalia ja tietoa voidaan tuottaa myös itse joko omien oppilaiden hyödynnettäväksi tai julkisesti jaettavaksi. Materiaalintuottajina voivat toimia myös opiskelijat. Digitaalisten

työvälineiden käyttö mahdollistaa virtuaaliset vierailijat oppitunneilla, virtuaalivierailut muissa oppilaitoksissa ja virtuaalisen kansallisen ja kansainvälisen yhteistyön.

Digitaalisessa opiskeluympäristössä voidaan toteuttaa digitaalisen työnkulun kaikki vaiheet materiaalin jakamisesta arviointipalautteen antamiseen. Opiskeluympäristö tukee saavutettavuudellaan myös itsenäistä opiskelua.

Lukion digitaalinen opiskeluympäristö ja digitaaliset työskentelytavat mahdollistavat opetuksen ja opiskelun sujuvan jatkumisen myös mahdollisina etäopetuspäivinä ja -jaksoina.

Lukion tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön strategia on opetussuunnitelman liitteenä. TVT-suunnitelma tarkistetaan lukuvuosittain ja sitä päivitetään tarpeen mukaan.

3.4. Toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta lukion opetus- ja kasvatustehtävästä. Se tulee näkyväksi yhteisön kaikessa toiminnassa ja sen jäsenten tavassa kohdata toinen toisensa. Lukio on oma koulutusmuotonsa, ja jokaisella lukiolla on omanlaisensa toimintakulttuuri. Paikallisen opetussuunnitelman eri osat konkretisoituvat lukion toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri sisältää sekä tiedostettuja että tiedostamattomia tekijöitä, jotka heijastuvat oppilaitoksen toimintaan.

Toimintakulttuurin tulee tukea opiskelijan omaa aktiivisuutta ja yhteisöllistä toimintaa. Sen tulee edistää jokaisen opiskelijan mahdollisuuksia osallistua lukion opiskeluympäristön ja yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittämiseen. Lukion opetussuunnitelman perusteissa korostetaan toimintakulttuuria, joka luo myönteistä asennetta, innostaa oppimiseen ja edistää kestäväää tulevaisuutta. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä opiskelijoiden, huoltajien, lukion koko henkilöstön ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintakulttuurin kehittämisen ja arvioinnin periaatteet, erityiset koulutustehtävät sekä mahdolliset paikalliset painotukset kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana ovat seuraavat teemat.

Oppiva yhteisö

Lukio on oppiva yhteisö, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Yhteisön rakentuminen edellyttää, että jokainen osallistuu välittämisen ilmapiiriin luomiseen. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Toiminta on opiskelijalähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijan omaa kehitystä ja hyvinvointia sekä oppimista ja jaksamista.

Myönteinen asenne oppimiseen luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja myöhemmälle oppimiselle.

Oppiva yhteisö luo toimintatapoja vuorovaikutukselle niin oppilaitoksen sisällä kuin ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Tämä edellyttää yhteistyötä huoltajien, muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden, kulttuuri- ja tutkimuslaitosten, kansalaisjärjestöjen sekä työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Digitalisaatio tuo mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen. Opiskelijaa ohjataan toimimaan verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

Paikallinen toteutus

- Keskustellaan opintojakson alussa opintojakson yhteisistä tavoitteista ja aikatauluista sekä sovitaan opintojakson arviointiperusteista.
- Keskustellaan säännöllisesti myös yksittäisten oppituntien ja opintokokonaisuuksien tavoitteista.
- Ohjataan ja kannustetaan opiskelijoita asettamaan itselleen osaamisen kehittymiseen liittyviä tavoitteita ja seuraamaan niiden toteutumista itsearvioinnin avulla.
- Tuetaan ja ohjataan oppimista ja tavoitteiden saavuttamista formatiivisella arvioinnilla.
- Vahvistetaan yhteisöllistä oppimista toteuttamalla opintojaksoilla projekteja ja ryhmitöitä sekä mahdollisuuksien mukaan myös oppiainerajat ylittäviä tehtäviä.
- Vahvistetaan yksilöllistä oppimista mahdollistamalla yksilölliset opintojaksovalinnat, opintojaksojen yksilöllinen suoritustapa ja tarpeen mukaan myös itsenäinen opiskelu.
- Hyödynnetään digitaalista opiskeluympäristöä yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavissa käytännöissä.
- Kehitetään hyvinvointia ja jaksamista vahvistavia työskentelytapoja ja –käytäntöjä.
- Kehitetään oppilaitosta vuorovaikutuksessa kotien kanssa toteuttamalla säännöllisesti oppilaitoksen toiminnan arviointikyselyjä, järjestämällä vanhempainiltoja sekä huolehtimalla sujuvasta ja säännöllisestä kodin ja koulun välisestä vuoropuhelusta ja tiedottamisesta.
- Kehitetään oppilaitosta vuorovaikutuksessa muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden sekä työ- ja yritys-elämän kanssa osallistumalla mm. Yhteisiin hankkeisiin, toteuttamalla yhteisiä tapahtumia ja järjestämällä ammatti- ja koulutusalaesittelyjä sekä yritys-/yrittäjävierailuja.
- Ohjataan opiskelijoita hyödyntämään digitaalisia opiskelu- ja tietoympäristöjä monipuolisesti tiedon luomiseen ja verkostoitumiseen.

- Ohjataan opiskelijoita toimimaan verkossa vastuullisesti ja turvallisesti keskustelemalla säännöllisesti medialukutaidosta.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustaa opiskelijan kasvulle aktiiviseen kansalaisuuteen. Lukiossa edistetään jokaisen opiskelijan osallisuutta ja luodaan monipuolisia mahdollisuuksia osallistua opiskeluympäristön ja toimintakulttuurin kehittämiseen sekä opiskelijaan itseensä vaikuttavien päätösten valmisteluun. Opiskelijan osallisuudesta yhteisön toiminnan ja hyvinvoinnin rakentamisessa huolehditaan. Opiskelijaa rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Häntä kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen muun muassa opiskelijakunnan ja tutortoiminnan avulla.

Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentavia menettelytapoja kehitetään suunnitelmallisesti yhteisön ja yhteistyökumppaneiden välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa hyödynnetään yhteistoiminnallisuutta ja tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista. Yhteisöllisiin toimintatapoihin harjaannuttaminen esimerkiksi ryhmänohjauksen avulla korostuu lukio-opintojen alkuvaiheessa.

Paikallinen toteutus

- Kannustetaan kaikkia opiskelijoita toimimaan aktiivisesti opiskelijakunnan jäsenenä.
- Nimetään opettaja ohjaamaan ja organisoimaan opiskelijakunnan toimintaa.
- Valitaan opiskelijakunnan hallituksen jäsenet vaalein.
- Edistetään opiskelijakunnan hallituksen työtä antamalla hallitukselle mahdollisuus järjestää kokouksia koulupäivän aikana.
- Kannustetaan opiskelijakunnan hallitusta ideoimaan ja toteuttamaan yhteiskunnallista ja paikallista aktiivisuutta, yhteistoiminnallisuutta ja koulun kehittämistä ja viihtyvyyttä edistäviä tapahtumia.
- Edistetään osallisuutta ja demokratiaa kuulemalla opiskelijakunnan hallituksen kanta johtokunnan kokouksissa esityslistalla oleviin asioihin.
- Edistetään osallisuutta ja yhteisöllisyyttä kuulemalla opiskelijakunnan hallituksen kanta yhteisöllisen opiskeluhuoltotyöryhmän kokouksissa esityslistalla oleviin asioihin.
- Tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden vahvistumista ylläpitämällä lukion juhlaperinteitä (abikonva, penkkarit, vanhat).
- Tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden vahvistumista antamalla jokaiselle ryhmälle vastuu jonkun koulun yhteisen juhlan suunnittelusta ja toteuttamisesta (joulujuhla, itsenäisyysjuhla, abikonva).

- Järjestetään sosiaalisia suhteita ja ryhmähenkeä edistäviä tapahtumia, kilpailuja, opintoretkiä ja kieli- ja kulttuurimatkoja.
- Rohkaistaan opiskelijoita ilmaisemaan mielipiteensä ja osallistumaan koulun toimintatapojen kehittämiseen järjestämällä säännöllisesti koulun toimintaan, osallisuuteen ja yleiseen viihtyvyyteen liittyviä arviointikyselyitä.
- Rohkaistaan opiskelijoita vaikuttamiseen esim. Nuorisovaltuuston kautta ja toteuttamalla erilaisia vaaleja.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Lukiokoulutus vahvistaa opiskelijan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä antaa valmiuksia niiden ylläpitämiselle elämän eri vaiheissa. Vaikutukset opiskelijan hyvinvointiin otetaan huomioon kaikessa lukion suunnittelu- ja kehittämistyössä, johon osallistetaan myös opiskelijat. Hyvinvoinnin näkökulmat ohjaavat kaikkea lukion toimintaa ja jokaisen työtä niin arkisissa kohtaamisissa kuin osana opetusta.

Liikunnallinen toimintakulttuuri lisää motivaatiota elämänmittaiseen liikunnallisuuteen ja luo rakenteita liikkumiseen lukion arjessa. Samalla se vähentää paikallaan oloa ja stressin kokemuksia sekä edistää oppimista. Riittävästä levosta huolehtiminen ja opiskelupäivän aikaiset tauot tukevat jaksamista ja palautumista. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Yhteisöllisyyttä, turvallista ilmapiiriä ja mielen hyvinvointia edistävät toimintatavat ovat osa jokaista koulupäivää. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan oma ainutlaatuisuutensa, luomaan ja ylläpitämään ihmissuhteita sekä arvostamaan itseään ja muita.

Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestäväen tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu oppilaitoksen arjen valintoihin ja toimintatapoihin. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiirin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen oppilaitoksen toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Ohjaus ja opiskeluhuolto ovat oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijalla on oikeus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea hänen yksilöllisyytensä ja erityistarpeensa huomioon ottaen.

Paikallinen toteutus

- Kannustetaan opiskelijoita liikunnallisuuteen järjestämällä paikallisia liikunnan ja jääkiekon opintojaksoja, liikuntapäiviä ja liikunnallisia

tapahtumia sekä käyttämällä fyysistä hyvinvointia edistäviä työskentelytapoja oppituntien aikana.

- Edistetään jaksamista ja palautumista sekä opiskelijoiden hyvinvointia varaamalla tarpeeksi aikaa välitunneille.
- Huomioidaan mahdollisuuksien mukaan kiireettömyys, jaksaminen ja palautumisen tarve opintojakson sisällön ja toteutustavan suunnittelussa.
- Kannustetaan opiskelijoita osallistumaan kouluruokailuun ja mahdollistetaan myös omien välipalojen nauttiminen koulupäivän aikana.
- Huomioidaan mahdollisuus edistää opiskelijoiden hyvinvointia poikkeuksellisilla opetusjärjestelyillä esim. järjestämällä mahdollisuuksien mukaan yksittäisiä etäopetuspäiviä.
- Edistetään opiskelijoiden terveyttä ja hyvinvointia varaamalla riittävästi resurssia opiskelijoiden ohjaamiseen.
- Tiedotetaan opiskelijoille säännöllisesti opiskeluhuollon palveluista ja varataan opiskeluhuollon edustajille mahdollisuus järjestää lukiolla hyvinvointiin liittyviä oppitunteja tai ohjausta.
- Hyödynnetään digitaalisia työvälineitä ja sovelluksia esim. opiskelijan lukivaikeudesta johtuvien erityistarpeiden huomioimisessa ja tukemisessa.
- Edistetään turvallista ilmapiiriä käymällä säännöllisesti läpi koulun turvallisuussuunnitelmia ja järjestämällä turvallisuutta edistäviä tapahtumia.
- Toteutetaan säännöllisesti turvallisuuteen ja hyvinvointiin liittyviä arviointikyselyjä.
- Edistetään kestävä elämäntapaa käyttämällä lukion arjessa säästeliäästi luonnonvaroja ja kierrättämällä ja lajittelemalla jätteitä ja oppimateriaalia.
- Kannustetaan opiskelijoita pohtimaan arjen valintojaan kestävä tulevaisuuden näkökulmasta myös kouluajan ulkopuolella.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Lukio edistää kaikessa toiminnassaan yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kuulluiksi, kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina. Oikeudenmukaisuuden, turvallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen kokemukset luovat luottamusta ja edistävät työrauhaa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai syrjintää ei hyväksytä, vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan.

Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista ja arvostamista. Opetus on sukupuolitietoista ja jokaisen yksilöllisyyttä kunnioittavaa.

Oppiva yhteisö rohkaisee opiskelijaa tunnistamaan omat arvonsa, asenteensa ja voimavaransa. Opiskelijaa ohjataan suhtautumaan eri oppiaineisiin ja valintoihin ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja sekä suuntautumaan tulevaisuuteensa ja omiin päämääriinsä avoimin mielin.

Paikallinen toteutus

- Tuetaan jokaisen opiskelijan yksilöllisyyttä ja persoonallisuutta ja tunnistetaan sukupuolien, seksuaalisten suuntautumisten ja identiteettien moninaisuus.
- Vältetään opetuksessa ja ohjauksessa jakoa erillisiin tyttö-/poikaryhmiin tai -rooleihin.
- Puhutellaan opiskelijaa hänen toivomallaan nimellä ilman oletusta sukupuolesta.
- Varataan yksi wc-tila sukupuolineutraaliksi tilaksi.
- Otetaan opetuksen, ohjauksen ja tapahtumien suunnittelussa huomioon esteettömyys ja saavutettavuus.
- Huolehditaan siitä, että opiskelijakunnan hallituksen jäsenten valinta noudattaa yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon periaatteita.
- Otetaan tapahtumien suunnittelussa huomioon se, että tapahtumissa edistetään suvaitsevaisuutta, yhdenvertaisuutta ja yhteisöllisyyttä.
- Ohjataan opiskelijoita tekemään yksilöllisiä opintojakso-, koulutus- ja uravalintoja ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.
- Muistutetaan opiskelijoille jokaisen yhdenvertaisesta oikeudesta ohjaukseen, tukiopetukseen, erityiseen tukeen sekä opiskeluhuollon palveluihin.
- Varmistetaan, että käytössä olevat oppi- ja opetusmateriaalit sekä viestinnän kanavat ovat saavutettavia.
- Varmistetaan, että käytössä olevat digitaaliset työvälineet tukevat erilaisia oppijoita ja edistävät opetuksen ja opiskelun esteettömyyttä ja saavutettavuutta.
- Pyritään laatimaan lukujärjestys siten, että se ei aseta eri oppiaineita, opiskelijoita tai opettajia eriarvoiseen asemaan.
- Varmistetaan, että arviointi ja arviointikäytänteet noudattavat yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon periaatteita

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Lukiossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Oppiva yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä, kansallis- ja vähemmistökieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta. Yhteisössä ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan

sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on tapansa käyttää kieltä, oma käsitteistönsä ja omat tekstikäytäntönsä, jotka avaavat käsiteltäviin ilmiöihin eri näkökulmia. Kielitietoisessa lukiossa kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu tieteenalojen kielten, äidinkielen, niiden murteiden ja rekistereiden sekä muiden kielten eritasoisesta hallinnasta. Lukiossa jokainen opettaja on myös oppiaineensa tiedonalan kielen ja monilukutaidon opettaja.

Paikallinen toteutus

- Tuetaan tornionlaaksolaisen kulttuuri-identiteetin rakentumista kehittämällä alueen kulttuuriperinnön ja kielen tuntemusta yhteistoiminnassa paikallisten toimijoiden kanssa.
- Hyödynnetään rajaseudun kulttuurista, kielellistä ja uskonnollista moninaisuutta tutustumalla alueella asuvien maahanmuuttajien ja pakolaisten kieleen ja kulttuuriin.
- Kehitetään opiskelijoiden monikielistä osaamista ja vuorovaikutustaitoja osallistumalla kansainvälisiin projekteihin ja järjestämällä oppitunteja ja luentoja vieraalla kielellä.
- Painotetaan eri oppiaineiden tieteenalan käsitteistön ja kielen hallintaa.
- Painotetaan oikeakielisyyden merkitystä kaikkien oppiaineiden suorituksissa.

3.4.1. Opiskelijakuntatoiminta

Opiskelijakunnan tehtävänä on edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista sekä kehittää opiskelijoiden ja koulutuksen järjestäjän välistä yhteistyötä. Opiskelijakunnat myös osaltaan valmistavat opiskelijoita aktiiviseen ja kriittiseen kansalaisuuteen. Koulutuksen järjestäjän tulee turvata opiskelijakunnalle riittävät toimintaedellytykset. (Lukiolaki 714/2018, 33 §)

Ylitornion yhteiskoulun lukion opiskelijat valitsevat lukuvuoden alussa vähintään neljä uutta jäsentä opiskelijakunnan hallitukseen. Hallituksen jäsenten toimintakausi on kaksivuotinen. Jokaisella opiskelijakunnan hallituksen jäsenellä on oma vastuutehtävänsä, joita ovat esimerkiksi puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, sihteeri, rahastonhoitaja, Sumppi-vastaava, tiedotusvastaava ja tapahtumavastaava. Puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja edustavat opiskelijoita lukion johtokunnan kokouksissa. Opiskelijakunnalla on edustaja myös yhteisöllisen opiskeluhuoltotyöryhmän kokouksissa. Opiskelijakunnan hallituksen jäsenet kantavat veteraanijärjestöjen lippuja Ylitornion kunnan järjestämässä itsenäisyysjuhlassa ja Kansallisen veteraanipäivän juhlassa. 33

Opiskelijakunnan hallitus järjestää vuoden aikana erilaisia ajankohtaisia tapahtumia ja teemapäiviä lukuvuoden alussa laadittavan toimintasuunnitelman mukaisesti. Koulun yhteisöllisyyttä, kouluyhteisön hyvinvointia ja opiskelijoiden osallisuutta pyritään edistämään säännöllisillä välituntiaktiviteeteillä, esimerkiksi kilpailuilla tai leikeillä.

Opiskelijakunnan säännöt ovat luettavissa koulun kotisivulla. Säännöt tarkistetaan lukuvuosittain ja niitä päivitetään tarpeen mukaan.

3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Lukiolain (714/2018) 31 § edellyttää, että nuorten lukiokoulutuksessa tehdään yhteistyötä kotien kanssa. Yhteistyön lähtökohtana on avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Aktiivinen yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Yhteistyö vahvistaa opiskelijoiden ja huoltajien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön hyvinvointia, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa kuuluu lukion toimintakulttuuriin, ja se jatkuu säännöllisenä opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan.

Yhteistyö on monipuolista, ja sen toteuttamisen tapoja kehitetään suunnitelmallisesti. Lukiosta koulutusmuotona ja sen käytänteistä tiedotetaan huoltajia ja heitä kannustetaan tukemaan opiskelijan opintoja sekä osallistumaan oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen ja yhteistyöhön. Opiskelijan työskentelyä ja opintojen edistymistä seurataan yhdessä opiskelijan kanssa, ja niistä annetaan riittävän usein tietoa hänen huoltajilleen. Lisäksi opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa ohjauksesta, yhteisöllisestä opiskeluhuollosta sekä erityisopetuksesta ja muusta oppimisen tuesta.

Opiskelijan yksilölliset edellytykset ja tarpeet ohjaavat yhteistyön toteutusta. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyössä ja erityisesti yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa otetaan huomioon aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan kehittyvä itsenäisyys ja oma vastuullisuus. Yhteistyössä huomioidaan myös perheiden moninaisuus ja yksilöllisyys. Huoltajien osaamisen hyödyntäminen oppilaitoksessa vahvistaa toimintakulttuuria. Yhteistyö korostuu koulutuksen nivelvaiheissa, opintojen suunnittelussa ja mahdollista tukea tarvitsevan opiskelijan ohjaamisessa ja tukemisessa.

Vastuu yhteistyön kehittämisestä sekä sen edellytysten ja toimintatapojen luomisesta on koulutuksen järjestäjällä. Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisessa opetussuunnitelmassa kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttamisesta. Lukiolain (714/2018) 31 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee määräjain selvittää opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta.

3.5.1. Kodin ja oppilaitoksen välisen yhteistyön toteuttaminen

Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö perustuu avoimuuteen, vuorovaikutukseen ja tiedottamiseen sekä kodin osallistamiseen. Yhteistyössä on keskeistä, että kodeissa tiedetään ja tunnustetaan opiskelijoiden kanssa työskentelevien henkilöiden osaaminen ja tehtävät. Tehtäviä ja vastuualueita on eritelty lukion ohjaus- ja opiskeluhuoltosuunnitelmissa. Tärkeää on myös, että kodit kokevat olevansa osa lukion yhteisöllistä toimintakulttuuria.

Huoltajien näkemyksiä koulun toiminnasta kerätään säännöllisin väliajoin toteutettavilla arviointikyselyillä. Kodeista valitaan vuosittain edustaja myös lukion johtokuntaan ja yhteisölliseen opiskeluhuoltotyöryhmään. Jokaiselle vuosiluokalle järjestetään oma vanhempainilta tai muu vastaava yhteinen tapahtuma, jonka lisäksi huoltajilla on aina mahdollisuus varata aika henkilökohtaiseen tapaamiseen aineenopettajan, ryhmänohjaajan, opinto-ohjaajan tai rehtorin kanssa.

Kodin ja lukion yhteistyö käynnistyy koulutuksen nivelvaiheessa, kun opinto-ohjaaja ja rehtori esittelevät 9-luokkalaisille ja heidän huoltajilleen lukiota toisen asteen oppilaitoksena perusopetuksen järjestämässä yhteishakuinfossa. 9-luokkalaisilla ja heidän huoltajillaan on mahdollisuus tutustua opiskeluun lukiossa myös erillisinä tutustumispäivinä ja saada lukio-opintoihin henkilökohtaista ohjausta lukion ohjaussuunnitelman mukaisesti.

Kodin ja lukion välisen yhteistyön toteuttamisesta ja säännöllisestä yhteydenpidosta oman ryhmänsä opiskelijoiden huoltajiin vastaa pääsääntöisesti ryhmänohjaaja. Ryhmänohjaaja seuraa aktiivisesti oman ryhmänsä opiskelijoiden koulunkäyntiä, hyvinvointia, opintojen etenemistä ja opinto-ohjelman toteutumista. Ryhmänohjaaja vastaa opiskelijan poissaolojen seurannasta ja tiedottaa huoltajia opintojen etenemisestä ja opintojaksojen arvioinnista. Huoltajat voivat halutessaan keskustella opintojen etenemisestä tai arvioinnista myös aineenopettajan ja opinto-ohjaajan kanssa.

Ryhmänohjaajien lisäksi yhteistyötä kodin ja lukion välillä toteuttaa myös opinto-ohjaaja. Opinto-ohjaaja seuraa aktiivisesti kaikkien lukion opiskelijoiden koulunkäyntiä, hyvinvointia, opintojen etenemistä ja opinto-ohjelman toteutumista. Opinto-ohjaaja tukee opiskelijaa lukio-opinnoissa ja ohjaa opiskelijoita henkilökohtaisen opinto- ja opiskelusuunnitelman laatimisessa sekä opintojen etenemiseen ja tarvittaessa myös opiskelupaikan vaihtoon liittyvissä kysymyksissä. Opinto-ohjaaja tiedottaa huoltajia esimerkiksi korkeakoulu yhteistyöstä sekä jatko-opintoihin hakeutumisesta.

Myös rehtori vastaa omalta osaltaan kodin ja lukion välisen yhteistyön toteuttamisesta. Rehtori vastaa yleisistä opetusjärjestelyistä, lukujärjestykseen liittyvistä asioista ja koko koulua koskevasta yleisestä tiedottamisesta. Rehtori tiedottaa huoltajia esim. opiskeluhuollon yleisistä palveluista sekä säännöistä ja määräyksistä, jotka ohjaavat yo-tutkinnon suorittamista.

Erityisopetukseen ja muusta oppimisen tukeen liittyvistä asioista vastaa erityisopettaja, mutta oppimisen tuesta voi keskustella aina myös aineenopettajan kanssa. Myös opiskelu- ja opiskelijahuollon muu henkilökunta eli kouluterveydenhoitaja, koulupsykologi ja koulukuraattori ovat lukion ja kotien välisen yhteistyön keskeisiä toteuttajia.

3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys

Nuorten lukiokoulutuksessa opiskelijalla tulee olla mahdollisuus kehittää jatko-opintovalmiuksiaan, kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan (lukiolaki 714/2018, 15 §). Opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämäänsä siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman.

Opiskelijalle järjestetään mahdollisuuksia yksilöllisiin opintoihin koskeviin valintoihin niin, että hän voi hyödyntää korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opetustarjontaa kotimaassa ja kansainvälisesti.

Lukio-opinnoissa hyödynnetään monipuolisesti opiskeluympäristöjä, jotka lisäävät jatko-opintojen sekä yritys- ja työelämän tuntemusta myös kansainvälisesti, tukevat opiskelijan opiskelumotivaatiota sekä auttavat häntä löytämään omat vahvuutensa (valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 4 §). Lisäksi opiskelijalle avataan näkymiä tulevaisuusajatteluun ja ennakointiin.

Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen (lukiolaki 714/2018, 27 §).

Lukion opintotarjontaa suunniteltaessa voidaan opintojaksoihin yhdistää kansainvälisyys- ja työelämäosaamisen osioita sekä korkeakouluopintoihin tutustumista. Paikallisessa opetussuunnitelmassa konkretisoidaan yhteistyön tavoitteet ja muodot sekä päätetään yhteistyötahoista. Jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksia vahvistetaan lukion toimintakulttuurissa, laaja-alaisen osaamisen toteutuksissa ja kaikkien oppiaineiden opinnoissa.

Korkeakouluyhteistyö

Lukiokoulutus antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa korkeakoulututkintoon johtavat opinnot yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. (Lukiolaki 714/2018, 2 § 1 mom.)

Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa ja kokemuksia korkeakouluopiskelusta. Keskeisenä tavoitteena on sujuvoittaa opiskelijan siirtymistä lukiosta korkea-asteen opintoihin ja edelleen työelämään.

Korkeakouluopintoja ja niihin liittyviä valmiuksia kytetään sekä laaja-alaiseen osaamiseen että eri oppiaineiden tavoitteisiin ja sisältöihin. Lukion ohjaustoiminta yhteistyössä eri oppiaineiden opetuksen kanssa motivoi opiskelijaa tutustumaan korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opintotarjontaan sekä niiden kautta avautuviin elämänvalintoihin ja työ- ja uramahdollisuuksiin. Ohjaustoiminta tukee myös konkreettisesti opiskelijan jatko-opintosuunnitelman laatimista. Korkeakouluopintoihin tutustumiseen tähtäävät ja korkeakouluissa suoritettavat opinnot sisällytetään osaksi opiskelijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa.

Opiskelijaa ohjataan tutustumaan korkeakoulujen tarjontaan ennakkoluulottomasti, ilman sukupuolittuneita tai muita ennakkoasenteita. Opiskelijaa ohjataan valmistautumaan jatkuvaan oppimiseen ja hankkimaan monipuolisia valmiuksia, joita tarvitaan erilaisissa korkeakouluopinnoissa ja työelämän eri aloilla. Lukiossa tutustutaan kansainvälisiin jatko-opinto- ja uranäkymiin. Yleissivistyksen, kulttuurien tuntemuksen ja kielitaidon merkitystä tuodaan esille edellytyksinä korkeakouluopinnoissa ja työelämässä menestymiselle. Korkeakouluopintoihin valmistautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Korkeakouluopintoihin tutustumisen konkreettiset muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Ylitornion yhteiskoulun lukion näkökulmasta lähialueiden korkeakoulut eli Lapin yliopisto, Lapin ammattikorkeakoulu, Oulun yliopisto ja Oulun ammattikorkeakoulu ovat keskeisiä yhteistyötahoja, joissa suurin osa lukioista valmistuneista jatkaa opintojaan. Ohjauksen ja opiskelijan valintojen näkökulmasta on kuitenkin tärkeää tutustua eri korkeakoulujen tarjontaan kattavasti. Korkeakoulujen webinaarit, YouTube -esitykset, alumnien vierailut, lukiolaisille suunnatut opintojaksot (esim. yksityisten lukioiden yhteistyökorkeakoulu Haaga-Helia) jne. mahdollistavat kattavan tiedon saannin ja auttavat opiskelijaa tekemään omia valintojaan.

Rajaseudulla yhteistyö Ruotsin puolen korkeakoulujen kanssa on myös luonteva yhteistyön muoto.

Työelämävalmiudet

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on yhtäläiset ja monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa työelämän tarjoamista mahdollisuuksista ja kehityssuunnista oman tulevaisuutensa ja jatko-opintojensa hahmottamiseen. Opiskelijaa rohkaistaan myös tutustumaan työelämän tarjoamiin kansainvälisiin ja globaaleihin näkymiin. Opiskelija tutustuu uusiin työn, yrittäjyyden ja taloudellisen toimeliaisuuden muotoihin muodostaakseen käsityksen siitä, millaista osaamista nyt ja tulevaisuudessa tarvitaan. Opiskelijalle tarjotaan oppimiskokemuksia, jotka kannustavat ennakkoluulottomuuteen, aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ongelmanratkaisuun kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti.

Opiskelijaa kannustetaan toimimaan luovasti, eettisesti kestävästi ja rohkeasti nopeasti muuttuvissa toimintaympäristöissä, työelämässä ja muissa elämäntilanteissa sekä tarttumaan erilaisiin mahdollisuuksiin. Häntä ohjataan tiedostamaan ja dokumentoimaan opintoihin ja työhön liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, vahvuuksiaan ja osaamistaan. Lukio luo edellytykset sille, että opiskelijat jakavat ja refleктоivat työelämään ja yrittäjyyteen liittyviä teemoja ja osaamistaan aktiivisesti, ennakkoluulottomasti ja järjestelmällisesti.

Opiskelijan yrittäjyys- ja työelämävalmiuksia syvennetään eri oppiaineissa osana opintojaksoja ja opiskelijoiden ohjausta sekä muissa lukion toiminnoissa kehittämällä erityisesti monipuolisia lukion ja työelämän sekä lukion, yritysten ja kolmannen sektorin välisiä yhteistyömuotoja. Oppiaineet ja laaja-alainen osaaminen sekä opintoihin hyväksi luettava lukion ulkopuolinen toiminta avaavat näkymiä merkitykselliseen elämään, jossa työ on yhtenä keskeisenä osana.

Työelämään valmentautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista vuorovaikutusosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat elämänhallinnan taidot, yhteistyö- ja tiimitaidot, kieli- ja kulttuuritaidot, motivoituminen uuden oppimiseen, joustavuus, kyky arvioida ja kehittää omaa osaamistaan sekä ymmärrys työelämään vaikuttavien muutosten vaikutuksesta oman osaamisen kehittämiseksi.

Lukio linjaa paikallisessa opetussuunnitelmassa yhteistyöstään työelämän, kuten yritysmaailman, julkisen sektorin ja kolmannen sektorin edustajien kanssa.

Ylitornion yhteiskoulun lukiossa opiskelijan työelämävalmiuksia ja yrittäjyyttä edistetään erityisesti opinto-ohjauksen ja yhteiskuntaopin opinnoissa. Yleisiä työelämävalmiuksia (mm. yhteistyö- ja tiimitaidot, luovuus, rohkeus, joustavuus, sisäinen yrittäjyys ja itseohjautuvuus) kehitetään kaikissa oppiaineissa, laaja-alaisessa osaamisessa ja lukion toimintakulttuurissa. Sumppi-opiskelijakahvilan toimintaa ylläpidetään yrittäjämäisesti.

Pakollisten valtakunnallisten opinto-ohjauksen jaksojen lisäksi opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa vähintään 2 opintopisteen laajuinen opintojakso Työelämään tutustuminen OP3. Jakso voi toteutua joko työelämään tutustumisena (TET) tai yrittäjätoimintana. Opiskelijoita ohjataan myös tekemään muiden koulutuksentarjoajien yrittäjyysopintoja esimerkiksi verkko-opintoina.

Yhteiskuntaopin opinnoissa yrittäjyyteen tutustutaan yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa (kunnan yritysneuvoja, eri alojen yrittäjät). Lisäksi lukiolla järjestetään yrittäjien ja työelämän edustajien vierailuja eri aineiden opintojaksojen mahdollistamalla tavalla.

Osallistuminen erilaisiin tapahtumiin ja webinaareihin (esim. abipäivät) sekä tutustuminen eri oppilaitosten tai muiden toimijoiden sähköiseen materiaaliin ja koulutustarjontaan (esim. TAT, Talous ja nuoret) antavat opiskelijalle valmiuksia omien opintojen suunnitteluun. Lukion digitaalinen opiskeluympäristö edistää mahdollisuutta lisätä opiskelijoiden yritys- ja työelämän tuntemusta myös kansainvälisesti.

Opinto-ohjaaja ja aineenopettajat laativat lukuvuosittain suunnitelman alaesittelyiden ja vierailujen toteuttamiseksi.

Kansainvälinen osaaminen

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen kansainvälisyys monipuolistaa opiskelijan kokemusmaailmaa, avartaa maailmankuvaa sekä vahvistaa valmiuksia eettisesti kestävään toimintaan globalisoituneessa haasteiden ja mahdollisuuksien maailmassa. Osaamisen kehittämisessä otetaan huomioon YK:n kestävä kehityksen ohjelma Agenda 2030 ja erityisesti sen tavoite 4.7, jossa kuvataan globaalikansalaisuuden piirteitä.

Opiskelijan kansainvälistä osaamista kartutetaan eri oppiaineiden, niiden välisen yhteistyön sekä laaja-alaisen osaamisen kautta. Huomiota kiinnitetään lukion ja

koulutuksen järjestäjän monipuoliseen kieliohjelmaan ja sen ratkaisuihin sekä kulttuurien tuntemuksen syventämiseen.

Opiskelijaa ohjataan aktiiviseen ja suunnitelmalliseen kansainväliseen toimintaan hyödyntämällä kotikansainvälisyyttä ja kansainvälistä liikkuvuutta. Kotikansainvälisyys käsittää esimerkiksi kansainvälisiä vierailuja tai projekteja, jotka toteutetaan lukiossa, sen lähiympäristössä tai virtuaalitekniikan avulla. Opiskelijaa kannustetaan myös osallistumaan omaehtoisesti tai lukion tarjonnan mukaisesti tutustumis- ja opintojaksoihin tai vaihto-opiskeluun ulkomailla.

Kansainvälistä osaamista vahvistavat laaja-alaisen osaamisen alueista erityisesti vuorovaikutusosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat globaalikansalaisen asenne, kulttuuriset ja kielitaidot, yhteistyö- ja tiimitaidot sekä avoin kiinnostus uusien ulottuvuuksien ja mahdollisuuksien kohtaamiseen ja elinikäiseen oppimiseen.

Kansainvälisen osaamisen painotukset ja lukion kansainvälisen toiminnan muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Ylitornion yhteiskoulun lukiossa opiskelijoiden kansainvälisyysosaamista kehitetään sisällyttämällä oppiaineiden opintojaksoihin kansainvälisiä ja monikielisiä osioita (kansainväliset [virtuaali]vierailijat oppitunneilla, ulkomailla opintojaan jatkaneiden opiskelijoiden alumnivierailut, vieraskielisten materiaalien ja tietoympäristöjen hyödyntäminen), osallistumalla aktiivisesti sekä virtuaaliin että liikkuvuutta sisältäviin hankkeisiin sekä hyödyntämällä Apple Distinguished Educators-opettajien kansainvälistä verkostoa ja muita kansainvälisiä kontakteja. Kansainväliset yhteistyöhankkeet ja tapahtumat voivat olla koko koulua, tiettyä luokkaa tai tietyn opintojakson ryhmää koskevia. Opiskelijoita kannustetaan myös tutustumaan kansainvälisiin opiskelijavaihto-ohjelmiin ja kesätyömahdollisuuksiin esim. Ruotsin Övertorneålla.

Kansainvälisten ja kotikansainvälisyyttä edistävien hankkeiden ja tapahtumien järjestämisessä sovelletaan eTwinning-ohjelman mukaista toimintasuunnittelua (aikataulu, runko ja tavoitteet, aktiviteetit ja välineet, aktivointi ja ryhmäyttäminen, tiedottaminen, arviointi, dokumentointi, tulosten jakaminen). Toiminnan suunnittelussa huomioidaan aina tietoturva, eri maiden käytännöt ja laitekanta.

Kansainvälisyyskasvatuksen ja kansainvälisen toiminnan tavoitteena on kasvattaa opiskelijoita aktiivisiksi globaaleiksi kansalaisiksi, kehittää kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä ja arvostamista, kehittää kielitietoisuutta sekä kieli- ja monilukutaitoa, edistää monimuotoisuuden arvostusta sekä luoda mahdollisuuksia rakentavaan kansainväliseen vuorovaikutukseen eri-ikäisten ja taustaltaan erilaisten lasten ja nuorten kanssa sekä osaamisen kehittymiseen kansainvälisessä vuorovaikutuksessa.

4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen

4.1. Ohjaus

Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalla opiskelijalla on oikeus saada tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta (lukiolaki 714/2018, 25 § 2 mom.). Ohjaus on lukion toiminnassa kokonaisuus, jonka tulee syventää perusopetuksessa annettua ohjausta jatkumona lukion jälkeisiin opintoihin. Ohjauksen avulla opiskelija parantaa valmiuksiaan selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa sekä oppii arvioimaan lukio-opintoja ja jatko-opiskelua koskevia valintojaan tulevaisuuden osaamistarpeiden näkökulmasta. Lukion laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesti lukio-opiskelu konkretisoituu elinikäisinä työelämävalmiuksina ja -taitoina sekä laajempaan yhteiskunnallisena osaamisena.

Ohjaustoiminta tukee opiskelijan hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja itseohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta, toimijuutta sekä luottamusta omaan osaamiseen kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Sukupuolitietaisella ohjauksella luodaan tasavertaisia edellytyksiä eri sukupuolten sijoittumiselle jatko-opintoihin ja työelämään. Opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien sekä lukiokoulutuksen ja opiskelijahuoltohenkilöstön kanssa.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä, johon kuuluu yhteistyö korkeakoulujen ja työelämän kanssa. Ohjausta voidaan järjestää opintojaksomuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija, ja hänellä tulee olla mahdollisuus osallistua opintojensa aikana korkeakoulujen ja työelämän kanssa toteutettaviin opintokokonaisuuksiin. Opinto-ohjaaja vastaa oppilaitoksen opinto-ohjauksen koordinoinnista ja käytännön toteutuksesta. Ryhmäohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa ja auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan. Lisäksi aineenopettaja tukee opiskelijan jatko-opintovalmiuksia ja työelämäntuntemusta oman oppiaineensa osalta korkeakoulujen ja työelämän kanssa tehtävässä yhteistyössä. Aineenopettaja sisällyttää opetukseensa kokonaisuuksia, jotka sitovat opiskeltavan aineen jatko-opintoihin ja työelämään.

Ohjausta tulee eriyttää ottamalla huomioon jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat, tarpeet, tavoitteet, harrastukset, kiinnostusten kohteet, osaamisalueet

sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Opiskelijan yksilöllisten tarpeiden huomioonottamista voidaan tehostaa eri asiantuntijoiden yhteistyöllä. Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea.

Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee sisältyä kuvaus siitä, miten siirtymävaiheen yhteistyötä toteutetaan perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen, korkea-asteen koulutuksen sekä muiden koulutusta järjestävien tahojen kanssa. Korkea-asteen oppilaitosten kanssa tulee erikseen kehittää tapoja, jotka mahdollistavat opiskelijoille orientoivat opinnot korkea-asteella sekä vaihtoehtoiset väylät hakeutua jatko-opintoihin. Lisäksi tulee kuvata, miten alueellista monialaista yhteistyötä toteutetaan työelämän, paikallisten työ- ja elinkeinopalvelujen, sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen sekä muiden toimijoiden kanssa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan, miten ohjauksella varmistetaan opiskelijan mahdollisuus kehittää kansainvälisyys-, työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Osaksi paikallista opetussuunnitelmaa laaditaan ohjaussuunnitelma, jossa kuvataan ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa. Se toimii ohjaustyön arvioinnin ja kehittämisen välineenä.

Lukion ohjaussuunnitelman tulee sisältää lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta seuraavat:

- ohjauksen keskeiset käsitteet
- ohjauksen tehtävät ja tavoitteet
- ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen toimijat ja työnjako
- ohjaus siirtymävaiheissa: yhteistyö perusopetuksen, korkea-asteen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa sekä jatko-ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen sisällöt, menetelmät ja työtavat
- ohjauksen yhteistyö työelämän ja muiden oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa
- ohjaustoiminnan arviointi.

Ohjaussuunnitelmassa tarkastellaan myös esteettömyyttä siirtymävaiheissa. Suunnitelmassa kuvataan toimintamalleja, joiden avulla turvataan yhdenvertaisuus hakeutumisvaiheessa lukioon ja sieltä jatko-opintoihin. Lisäksi suunnitelmaan sisällytetään kuvaus toimenpiteistä, joiden avulla varmistetaan esteetön opintopolku ja oppimisympäristö.

Lukiolain (714/2018) 26 §:n 1 momentin mukaan lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään

siirtymisen tueksi. Lukiolain 26 §:n 2 momentin mukaan henkilökohtainen opintosuunnitelma laaditaan opintojen alussa oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella ja sitä päivitetään säännöllisesti opintojen edetessä.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma koostuu seuraavista osista:

1) opiskelusuunnitelma

- aikaisempi koulutus ja muu osaaminen
- suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet
- hyväksi luettavat opinnot ja/tai oppimäärät sekä muu hyväksi luettava osaaminen
- suoritettavat opinnot; lukio-opinnoissa eteneminen, opintojaksovalinnat
- opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt, opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve
- korkeakouluissa ja mahdollisesti muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/tai tutustumisjaksot
- työelämän tutustumisjaksot
- arvioitu opiskeluaika

2) ylioppilastutkintosuunnitelma

3) jatko-opinto- ja urasuunnitelma.

Lukiolain (714/2018) 27 §:n 1 momentissa määrätään, että koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Lukiolain 27 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Lukiolain 27 §:n 3 momentin mukaan opiskelijan on tarvittaessa osoitettava osaamisensa koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Oppilaitos antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa aloittava opiskelija perehtyy oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin. Ohjausprosessin aikana opiskelija suunnittelee opinto-ohjelmaansa siten, että hän tunnistaa ja huomioi jatko-opintojen ja työelämän tarjoamia mahdollisuuksia. Näitä asioita käsitellään ohjauksessa koko lukio-opintojen ajan.

Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa, jos hänen opiskeluoikeutensa lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseen on päättymässä tai hän on ilmoittanut eroamisestaan (lukiolaki 714/2018, 25 § 3 mom.).

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella opiskelijalla, joka ei ole saanut jatko-

opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Ohjauksesta vastaa koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa opiskelija on suorittanut oppimäärän. (Lukiolaki 714/2018, 25 § 4 mom.)

4.2. Ohjaussuunnitelma

Lukion ohjaussuunnitelma on opetussuunnitelman liitteenä. Suunnitelma tarkistetaan lukuvuosittain ja sitä päivitetään tarpeen mukaan. Suunnitelmaa arvioidaan itsearviointin lisäksi opiskelijoille ja huoltajille säännöllisin väliajoin suunnatun arviointikyselyn avulla.

4.3. Erityisopetus ja muu oppimisen tuki

Lukiolain mukaan opiskelijalla, jolla on kielellisten erityisvaikeuksien tai muiden oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti (lukiolaki 714/2018, 28 § 1 mom.). Erityisopetus ja muu oppimisen tuki mahdollistavat opiskelijoiden yhdenvertaisen aseman. Keskeisiä asioita ovat oppimisen esteettömyys ja saavutettavuus sekä oppimisen vaikeuksien ennaltaehkäisy ja varhainen tunnistaminen. Tuen tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen suorittamisessa sekä edistää hänen hyvinvointiaan ja jaksamistaan. Lisäksi tavoitteena on antaa valmiuksia jatko-opintoihin siirtymiseen.

Opiskelijalla on oikeus saada tukea riippumatta siitä, mistä syistä oppimisvaikeudet johtuvat. Oppimisvaikeudet voivat johtua esimerkiksi luku- ja kirjoitusvaikeuksista, matemaattisista tai tarkkaavuuden vaikeuksista, sairaudesta, vammasta tai elämäntilanteesta.

Lukiolain (714/2018) 28 §:n 2 momentin mukaan tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Opettajat arvioivat tuen tarvetta yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa. Arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiantuntijat. Tuen tarpeen tunnistaminen voi perustua myös perusopetuslain (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) 40 §:n perusteella siirrettävään koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömään tietoon tai opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin. Lisäksi tuen tarpeen arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, kuten alkuseulontoja.

Tukitoimien suunnittelu ja toteutus aloitetaan mahdollisimman varhain. Opiskelijaa opettavat opettajat suunnittelevat tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Tukitoimet voidaan tarvittaessa ja opiskelijan suostumuksella suunnitella yhteistyössä muiden

asiantuntijoiden kanssa. Tukitoimet kirjataan opiskelijan pyynnöstä henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan (lukiolaki 714/2018, 28 § 2 mom.). Opettajat huolehtivat siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua. Tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti, ja mahdolliset muutokset kirjataan edellä mainitulla tavalla.

Lukiolain (714/2018) 28 §:n 1 momentin mukaan tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Myönteinen ja kannustava palaute edistää opiskelijan käsitystä itsestään oppijana. Samalla opiskelijan itsearviointitaidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Opettajat ohjaavat opiskelijaa oppimaan oppimisen taidoissa, kantamaan vastuuta oppimisestaan ja työskentelystään sekä käyttämään kullekin oppiaineelle ominaisia opiskelustrategioita.

Oppimisen tuki merkitsee yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Oppimisen tukea voivat olla esimerkiksi opetuksen eriyttäminen, tukiopetus ja muut pedagogiset ratkaisut. Lisäksi opiskelijaa voidaan tukea yksilökohtaisesti suunnitellulla monipuolisella opinto-ohjauksella ja ryhmänohjaajan tuen avulla sekä hyödyntämällä erilaisia opintojen valintamahdollisuuksia. Opiskelijan oppimista voidaan edistää myös tarjoamalla oppimista ja hyvinvointia lisääviä lukion oppimäärään sisältyviä opintoja, jotka antavat tukea esimerkiksi opiskelutaitoihin, elämänhallintaan tai matematiikan ja muiden oppiaineiden opiskeluun.

Erityisopetus on erityisopettajan antamaa opetusta. Erityisopetus tukee aineenopetusta. Se voidaan toteuttaa yhteisopettajuutena, ryhmämuotoisena opetuksena tai yksilötukena. Erityisopetus on esimerkiksi opiskelutaitojen opettamista sekä opiskelijan ohjaamista käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa. Erityisopettaja tekee yhteistyötä muiden opettajien kanssa tukea tarvitsevan opiskelijan oppimiseen ja opetukseen liittyvissä kysymyksissä.

Lukiolain (714/2018) 29 §:n mukainen opiskelun poikkeava järjestäminen voi koskea myös erityisopetusta tai muuta oppimisen tukea tarvitsevaa opiskelijaa. Opiskelun poikkeava järjestäminen tarkoittaa, että opiskelijan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja lukiokoulutuksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ja paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään. Poikkeavat järjestelyt tehdään vain niiltä osin kuin ne ovat välttämättömiä, ja ne kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Poikkeava järjestely voidaan tehdä opiskelijan hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan.

Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan avustajapalveluita, erityisiä apuvälineitä ja muita palveluita. Opiskelijan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemisessa voidaan tehdä yhteistyötä opiskeluhuollon palvelujen tai tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa.

Erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen rinnalla opiskelijalla on oikeus saada myös yksilökohtaista opiskeluhuoltoa.

Tukea tarvitsevan opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä arvioidaan monipuolisesti. Näin turvataan tukea tarvitsevalle opiskelijalle mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin esimerkiksi tilanteissa, joissa kirjallinen tuottaminen on haastavaa. Osaamisen osoittamisen tavat ja tilanteet suunnitellaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Arvioinnissa käytettäviä yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi lisäajan antaminen arviointitilanteissa, pienryhmätilan käyttäminen, materiaalin kirjasinkoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää erillistä näyttöä. Arvioinnissa voidaan käyttää myös muita tarkoituksenmukaisia erityisjärjestelyjä.

Ylioppilastutkinnon kokeiden erityisjärjestelyistä tiedotetaan opiskelijalle heti lukio-opintojen alkaessa ja aina tarpeen mukaan. Opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus kokeilla erityisjärjestelyjä lukio-opintojen aikana, jotta niiden tarvetta ja toimivuutta voidaan arvioida. Tarvittaessa opiskelijaa ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkinnon kokeita varten.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan tuen järjestäminen käytännössä seuraavissa asioissa:

- tukitoimista ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille
- tukitoimien tarpeen arviointi
- tukitoimien kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan
- tuen toteuttaminen
- tuen toteutumisen seuranta ja arviointi
- yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa.

Esimerkkejä tukitoimenpiteistä:

- iPadin sisäänrakennettujen käyttöaputoimintojen hyödyntäminen esim.: puhu valinnat, lukijan käyttö selaimen kautta luettavissa internet-artikkeleissa, näytön ja tekstimuotoisten tehtävien taustaväriin, fontin ja kontrastin muokkaaminen, mahdollisuus tuottaa tekstiä mikrofonilla hyödyntämällä
- saavutettavuuskirjasto Celian äänikirjojen hyödyntäminen, digikirjojen hyödyntäminen painetun kirjan ohella
- kuulokkeiden käyttö taustamusiikin kuuntelussa oppitunnilla ja koetilanteessa
- mahdollisuus tehdä tuntitehtäviä ja koe erillisessä tilassa
- lisäaika kokeessa
- lisäaika (määritelty) tehtävien palautuksessa
- pidennetty suoritus-aika (määritelty) hylätyn ja hyväksytyt suorituksen korotuksessa
- pidennetty suoritus-aika (määritelty) itsenäisen suorituksen suorittamisessa

- mahdollisuus suulliseen näyttöön kirjallisen näytön täydentämiseksi/korvaamiseksi
- mahdollisuus harjoitella erilaisia opiskelutekniikoita erityisopettajan ohjaamana
- mahdollisuus harjoitella esim. esseevastausten laatimista erityisopettajan ohjaamana
- mahdollisuus tehdä tehtäviä erityisopettajan ohjaamana

4.4. Opiskeluhoolto

Lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään lukiolain (714/2018) mukaisen käsitteen opiskelijahuolto sijasta oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) käsitettä opiskeluhoolto.

Lukion opiskeluhoollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhoolto toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhoollona. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 2 ja 3 §.)

Lukion opiskeluhoollon kokonaisuuteen sisältyvät koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoolto sekä opiskeluhoollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut. Opiskeluhoollon palveluiden järjestämisestä vastaa lähtökohtaisesti oppilaitoksen sijaintikunta. Yksityinen koulutuksen järjestäjä tai valtio koulutuksen järjestäjänä voi päättää järjestää näitä palveluja kokonaan tai osittain omana toimintanaan ja omalla kustannuksellaan. Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää, lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja. Opiskelijoille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa opiskelijoiden käytettävissä olevasta opiskeluhoollosta ja opiskelijaa ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhoollon palveluja. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3, 9 [muutettu lailla 1409/2014] ja 11 §.)

Opiskeluhoolto toteutetaan monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhoolto toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoollossa huolehditaan kaikkien opiskelijoiden mahdollisuudesta osallistua opiskeluhoollon suunnitteluun ja kehittämiseen. Opiskeluhoolto on kaikkien oppilaitoksissa työskentelevien ja opiskeluhoollon palveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu opiskeluhoollon hyvinvoinnista on oppilaitoksen henkilökunnalla. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3, 4 ja 9 §; lukiolaki 714/2018, 33 §.)

4.4.1. Opiskeluhuollon keskeiset periaatteet

Näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrätään opiskeluhuollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan opiskeluhuollon tavoitteista sekä opetussuunnitelman ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman laatimisesta (lukiolaki 714/2018, 32 §; oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016]).

Yhteisöllinen opiskeluhoito

Opiskeluhoitoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä yhteisöllisenä opiskeluhoitona. Opiskeluhoito on osa lukion toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia, terveyttä ja sosiaalista vastuullisuutta. Lisäksi edistetään ja seurataan opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 ja 4 §.)

Yhteisöllisen opiskeluhuollon suunnittelun ja kehittämisen lähtökohtana on opiskelijan osallisuus, myönteinen vuorovaikutus sekä aikuistuvan nuoren itsenäistymisen tukeminen. Kaikilla opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osallistua yhteisöllisen opiskeluhuollon toimintatapojen kehittämiseen ja mielipiteensä ilmaisemiseen opiskelijoita ja oppilaitosyhteisöä koskevissa asioissa (lukiolaki 714/2018, 33 §; oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 18 §).

Huoltajien mahdollisuutta osallistua yhteistyöhön tuetaan. Huoltajia kannustetaan osallistumaan yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämiseen ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja yhteistyön vahvistamiseen. Yhteistyötä tehdään myös kunnassa nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Lukiolain mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön (lukiolaki 714/2018, 40 §). Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on opiskelijoiden ja henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. **Opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle (lukiolaki 714/2018, 40 § 7 mom, muutettu lailla 165/2022).**

Opiskelijoiden osallisuus opiskeluyhteisön turvallisuuden edistämässä tukee hyvinvointia ja tarkoituksenmukaista toimintaa turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. **Opiskelijan on käytädyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön**

turvallisuutta tai terveyttä (lukiolaki 714/2018 30 § 2 mom, muutettu lailla 165/2022).

Turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen on osa lukion toimintakulttuuria, ja se otetaan huomioon kaikessa lukion toiminnassa.

Yksilökohtainen opiskeluhoolto

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia opiskeluhoollon palveluja, joita ovat opiskeluterveydenhuollon palvelut, opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen yksilökohtainen opiskeluhoolto, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 5 §).

Yksilökohtaisen opiskeluhoollon tehtävänä on edistää hyvinvointia, terveyttä ja opiskelukykyä sekä tunnistaa näihin ja opiskelijan elämäntilanteeseen liittyviä yksilöllisiä tarpeita. Tavoitteena on myös varhaisessa vaiheessa ehkäistä ongelmia ja huolehtia tarvittavan tuen järjestämisestä.

Yksilökohtaista opiskeluhoiltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja hänen suostumuksellaan. Opiskelijan omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä itseään koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa. Lähtökohtana on opiskelijaa arvostava, hänen mielipiteitään kuunteleva ja luottamusta rakentava vuorovaikutus sekä opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhooltoon liittyvissä kysymyksissä. Opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa yksittäisen opiskelijan oikeuksista opiskeluhoollon sekä asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 11 ja 18 §.)

Opiskeluhooltoryhmät monialaisessa yhteistyössä

Opiskeluhoollon monialaiseen yhteistyöhön kuuluvien opiskeluhooltoryhmien toiminta on osa opiskeluhoollon kokonaisuutta. Opiskeluhooltoryhmiä ovat 1) opiskeluhoollon ohjausryhmä, 2) oppilaitoskohtainen opiskeluhooltoryhmä sekä 3) tapauskohtaisesti koottava monialainen asiantuntijaryhmä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 14 § [muutettu lailla 1501/2016].)

Koulutuksen järjestäjä asettaa opiskeluhoollon ohjausryhmän ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhooltoryhmän. Yksittäistä opiskelijaa koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Kaikki opiskeluhooltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa, että ryhmässä on mukana opetushenkilöstöä sekä opiskeluterveydenhuollon palveluja ja psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano.

Opiskeluhuollon ohjausryhmä vastaa koulutuksenjärjestäjäkohtaisen opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla useamman koulutusmuodon yhteinen.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltoryhmän tehtävänä on vastata oppilaitoksen opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Koulutuksen järjestäjä ja opiskeluhuollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä sen kokoonpanosta sekä tehtäviin liittyvistä toimintatavoista. Opiskeluhuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on oppilaitosyhteisön terveellisyyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltoryhmän sijasta edellä kuvattuja tehtäviä voi hoitaa opetuksen järjestäjän nimeämä muu tehtävään soveltuva monialainen oppilaitoskohtainen ryhmä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 14 § [muutettu lailla 1501/2016]).

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhuollon tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai opiskeluhuollon palvelujen edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Asiantuntijaryhmän tapauskohtainen kokoonpano perustuu yksilölliseen harkintaan, käsiteltävään asiaan ja siinä vaadittavaan osaamiseen. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan tai, ellei opiskelijalla poikkeuksellisesti ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia opiskeluhuollon yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 19 §).

4.4.2. Opiskeluhuollon suunnitelmat ja niiden laatiminen

Paikallisella tasolla opiskeluhuollon suunnittelua ja toteuttamista ohjaa kolme eri suunnitelmaa. Suunnitelmat ovat 1) lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon sisältyy opiskeluhuoltoa koskeva osuus, 2) paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus opiskeluhuollosta sekä 3) oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 12 ja 13 § [muutettu lailla 1501/2016]; lastensuojelulaki 417/2007, 12 § [muutettu lailla 1292/2013]; lukiolaki 714/2018, 32 §; terveydenhuoltolaki 1326/2013, 17 §.)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on kunnan tai useamman kunnan yhdessä laatima kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma lasten ja nuorten

hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Se hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. (Lastensuojelulaki 417/2007, 12 § [muutettu lailla 1292/2013].)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon, kun valmistellaan paikallisen opetussuunnitelman opiskeluhoitoa koskevaa osuutta sekä oppilaitoskohtaisia opiskeluhoitosuunnitelmia.

Opiskeluhoito opetussuunnitelmassa

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan käytännön tasolla lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjen asioiden toteutus, opetussuunnitelman yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan sekä linjaukset oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseksi.

Paikallinen opetussuunnitelma tulee opiskeluhoillon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa (lukiolaki 714/2018, 32 §; terveydenhuoltolaki 1326/2013, 17 §). Opetussuunnitelman laatimisessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa (lukiolaki 714/2018, 32 §).

Osa oppilaitoskohtaiseen opiskeluhoitosuunnitelmaan sisältyvistä asioista on tarkoituksenmukaista kuvata yhdenmukaisesti kaikissa koulutuksen järjestäjän oppilaitoksissa siten, että niitä täsmennetään ja täydennetään oppilaitoskohtaisesti. Tämä tukee oppilas- ja opiskeluhoitolaissa (1287/2013) mainittua opiskeluhoillon palvelujen yhdenvertaista laatua ja saatavuutta.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman laadinta

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoillon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma. Opiskeluhoitosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman oppilaitoksen yhteinen. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaitoksen ja opiskeluhoillon henkilöstön sekä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016].) Suunnitelmaa laadittaessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Oppilaitoksen opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan seuraavat asiat:

1. Opiskeluhoillon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhoitopalvelut

Opiskeluhooltosuunnitelmassa esitetään arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhooltopalveluista niiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi ja toiminnan tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi.

Opiskeluhoollon kokonaistarve ja käytettävissä olevien opiskeluhooltopalvelujen määrä ilmoitetaan sen mukaisena, mitä ne ovat suunnitelmaa valmisteltaessa. Arviota voidaan tarpeiden muuttuessa tarkistaa.

Arviossa otetaan huomioon opiskelijoiden terveyteen ja hyvinvointiin sekä opiskeluyhteisöön ja ympäristöön liittyvät tarpeet. Arviota laadittaessa hyödynnetään monipuolisesti näihin liittyviä selvityksiä ja seurantatietoja, opiskeluhoollossa muodostunutta tietoa sekä huoltajilta ja erityisesti opiskelijoilta saatavaa tietoa.

Opiskeluhooltohuoltosuunnitelmaan sisällytetään arvio oppilaitoksen käytettävissä olevista opiskeluhooltopalveluista, joita ovat opiskeluterveydenhuolto- sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut.

Lisäksi suunnitelmassa kuvataan

- opiskeluhoollon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako, palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö sekä palveluista tiedottaminen ja niihin ohjaaminen
- opiskeluhoollon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin opiskelijoihin, oppilaitosyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä opiskeluhoollon kehittämiseen ja seurantaan.

2. Yhteisöllinen opiskeluhoolto ja sen toimintatavat

Oppilaitoksen opiskeluhooltosuunnitelmassa kuvataan yhteisöllisen opiskeluhoollon järjestäminen opiskelijan ja opiskeluyhteisön terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi.

Suunnitelmassa kuvataan

- toimenpiteet yhteisöllisyyden edistämiseksi oppilaitosyhteisössä
- toimenpiteet opiskeluyhteisön sekä ympäristön terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi
- yhteistyö ja toimenpiteet opiskelijoiden osallisuuden vahvistamiseksi
- yhteistyö ja toimenpiteet huoltajien yhteistyön ja osallisuuden vahvistamiseksi
- oppilaitoskohtaisen opiskeluhooltoryhmän tai muun tehtävään soveltuvan monialaisen ryhmän toimintatavat ja käytännöt
- opiskeluhoollon kokonaisuudesta tiedottaminen
- yhteistyö nuorisotoimen, lastensuojelun ja poliisin sekä muiden opiskeluhoollon kehittämiseen tarvittavien tahojen kanssa

- terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välinen yhteistyö
- opiskeluun osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- toimenpiteet esteettömyyden ja saavutettavuuden edistämiseksi opiskeluympäristössä
- tapaturmien ehkäiseminen, ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus oppilaitoksessa
- tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
- yhteistyö ja käytänteet oppilaitoksen terveellisyyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa
- suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- toiminta äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa.

Seuraavassa määritellään kahden viimeksi mainitun suunnitelman tarkempi sisältö:

a) Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditaan suunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016]). Suunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon sekä opiskelijoiden keskinäiset että opiskelijoiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet oppilaitoksessa.

Suunnitelman tulee sisältää seuraavat kuvaukset:

- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla
- yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta
- yhteistyö huoltajien kanssa
- yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.

b) Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Opiskeluhoitosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa otetaan huomioon myös toimintavalmiudet ylioppilastutkinnon kokeiden aikana mahdollisesti tapahtuvassa äkillisessä uhka- ja vaaratilanteessa. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara- ja kriisitilanteita koskevat

ohjeistukset, kuten pelastussuunnitelma (pelastuslaki 379/2011, 15 §; valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011, 1 ja 2 §).

Suunnitelmassa kuvataan

- kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa
- johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako erilaisissa kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa
- sisäisen ja ulkoisen sekä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet
- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- toimintavalmiuksien harjoittelu
- suunnitelman arviointi ja päivittäminen.

3. Yksilökohtaisen opiskeluhoillon järjestäminen

Opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan yksilökohtaisen opiskeluhoillon toteuttamistavat ja yhteistyö opiskelijan terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi ja seuraamiseksi sekä tarvittavien yksilöllisten tukitoimien järjestämiseksi.

Suunnitelmassa kuvataan

- opiskeluterveydenhuolto- sekä kuraattori- ja psykologipalvelujen järjestäminen, keskinäinen työn- ja vastuunjako sekä palvelujen järjestämisessä tarvittava yhteistyö
- monialaisen asiantuntijaryhmän toimintatapojen ja käytäntöjen sopiminen sekä yksilöllisten tukitoimien järjestämisen periaatteet
- opiskeluhoillon yhteistyö opiskelijan opintojen ohjauksessa ja jatko-opintojen suunnittelussa
- opiskeluhoitokertomuksen laatiminen ja säilytys
- sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestämiseen liittyvä yhteistyö oppilaitoksessa
- opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalveluiden järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi
- tarvittava yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa (esimerkiksi erikoissairaanhoito, sosiaalitoimi, poliisi, nuorisotoimi).

4. Yhteistyö opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Opiskeluhoiltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa.

Suunnitelmassa kuvataan

- opiskelijan ja huoltajan osallisuus ja yhteistyö opiskeluhoillon suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioimisessa
- opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annettava tieto yksittäisen opiskelijan asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä
- opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhoillon asiakkaana ja suostumuksen hakeminen opiskelijalta ja tarvittaessa tämän huoltajalta yksilökohtaisessa opiskeluhoillossa
- käytänteet opiskelijan toiveiden huomioimisessa häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa sekä huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä
- käytänteet opiskelijan kehitystason ja edun toteutumisen arvioimiseksi opiskeluhoillon henkilöstöön kuuluvan sosiaali- tai terveydenhuillon ammattihenkilön toimesta
- menettelytavat yksittäistä opiskelijaa koskevan asian käsittelyssä monialaisessa asiantuntijaryhmässä.

5. Opiskeluhoiltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Koulutuksen järjestäjä vastaa opiskeluhoillon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 26 §).

Opiskeluhoiltosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet opiskeluhoillon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta).

Suunnitelmassa esitetään

- seurattavat asiat
- tietojen kokoamiseksi käytettävät menetelmät, seurannan aikataulu sekä vastuussa oleva taho
- seurantatietojen käsittely ja niiden hyödyntäminen opiskeluhoillon kehittämisessä
- seurannan keskeisistä tuloksista tiedottaminen opiskelijoille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyökumppaneille.

4.1.1.1. Ylitornion yhteiskoulun lukion opiskeluhoiltosuunnitelma

Lukion opiskeluhoiltosuunnitelma on opetussuunnitelman liitteenä. Suunnitelma tarkistetaan lukuvuosittain ja sitä päivitetään tarpeen mukaan. Suunnitelmaa

arvioidaan itsearvioinnin lisäksi opiskelijoille ja huoltajille säännöllisin väliajoin suunnatun arviointikyselyn avulla.

4.3.2.1.1. Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Lukion suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on opetussuunnitelman liitteenä. Suunnitelma tarkistetaan lukuvuosittain ja sitä päivitetään tarpeen mukaan. Suunnitelmaa arvioidaan itsearvioinnin lisäksi opiskelijoille ja huoltajille säännöllisin väliajoin suunnatun arviointikyselyn avulla.

Suunnitelma sisältää lukion tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman, jota päivitetään kerran kolmessa vuodessa.

4.3.2.1.2. Toimintasuunnitelma äkillisiin kriisi- ja uhkatilanteisiin

Lukion toimintasuunnitelma äkillisiin kriisi ja uhkatilanteisiin on opetussuunnitelman liitteenä. Suunnitelma tarkistetaan lukuvuosittain ja sitä päivitetään tarpeen mukaan. Suunnitelmaa arvioidaan itsearvioinnin lisäksi opiskelijoille ja huoltajille säännöllisin väliajoin suunnatun arviointikyselyn avulla.

4.3.2.1.3 Lukiokiinteistön turvallisuussuunnitelma

Lukiokiinteistön turvallisuussuunnitelma (sis. Poistumis- ja pelastautumissuunnitelma) on opetussuunnitelman liitteenä. Suunnitelma tarkastetaan lukuvuosittain ja sitä päivitetään tarpeen mukaan.

4.5. Kurinpitotoimet

[Lukiolain](#) (714/2018) 40 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Lukiolain 30 §:n 2 momentin mukaan opiskelijan on käytäydyttävä muita kiusaamatta ja **syrimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä (lukiolaki 714/2018, 30 § 2 mom, muutettu lailla 165/2022). Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitotoimia (lukiolaki 714/2018, 41 § 1 mom, muutettu lailla 165/2022).**

Lukiolain 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallitus antaa määräykset

suunnitelman laatimisesta lukion opetussuunnitelman perusteissa. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös lukion järjestyssääntöjen toteutumista.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain lainmukaisia keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Toimien käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla oikeassa suhteessa tekoon, eikä niitä saa käyttää asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten kostamis- tai loukkaamistarkoituksessa. Koulutuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon myös teon laatu sekä opiskelijan ikä ja kehitystaso. Opiskelijaa ja huoltajaa on kuultava ennen kurinpitotoimesta päättämistä. (lukiolaki 714/2018, 42 § 1 mom, muutettu lailla 165/2022)

Laissa säädetyt kurinpitotoimet:

- Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta
- Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Opetuksen epäämisen aikana opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa.
- Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus.
- Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi, sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Oppivelvollinen voidaan erottaa oppilaitoksesta enintään kolmeksi kuukaudeksi

Koulutuksen järjestäjä laatii suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista yhteistyössä lukion henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Ennen suunnitelman hyväksymistä tai sen päivittämistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla opiskelijakuntaa ja lukion henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyö opiskelijoiden huoltajien sekä

sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden tarvittavien viranomaistahojen kanssa tukee suunnitelman laatimista ja toteuttamista.

Suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista tulee sisältää seuraavat asiakokonaisuudet:

- menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämismenettelyt, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt
- **suunnitelman tekeminen opiskelijan tuesta opetuksen epäämistilanteissa epäämisen aikana ja opetukseen palatessa (lukiolaki 714/2018, 41 § 3 mom, muutettu lailla 165/2022)**
- periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä
- henkilökunnan perehdyttäminen ja osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä
- suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen eri tahoille
- yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa
- menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

Suunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan, tai se voi olla erillinen.

4.5.1. Ylitornion yhteiskoulun lukion suunnitelma kurinpitotoimien käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista

Opiskelijan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyvä asiallisesti. Opiskelijan on käyttäytyvä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä. (Lukiolaki 165/2022, 30 § 2 mom)

Mikäli opiskelija toimii lukioyhteisössä lukioyhteisössä yhteisesti sovittujen järjestyssääntöjen ja hyvien tapojen vastaisesti, häntä tulee huomauttaa asiasta ja käydä asiasta ohjauskeskustelu. Ohjauskeskustelun käynyt opettaja ilmoittaa keskustelusta ryhmänohjaajalle, joka voi myös tilanteen vaatimalla tavalla puhuttaa opiskelijaa. Opettajan kanssa käyty ohjauskeskustelu ja ryhmänohjaajan puhuttelu eivät ole kurinpitotoimia, niillä pyritään estämään sääntöjen vastaisen toiminnan jatkuminen. Toistuvasta samaan ongelmaan liittyvästä ohjauskeskusteluista ilmoitetaan alaikäisen opiskelijan huoltajalle.

Kurinpitotoimia ovat

- 1) Tilasta poistaminen (Kirjaus)

Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin/tilaisuuden ajaksi tilasta, jossa opetusta annetaan tai tilaisuus järjestetään. Ennen tilasta poistamista opiskelijaa huomautetaan häiritsevistä käytöksistä ja hänelle kerrotaan toiminnan jatkumisen seurauksista.

Menettelytapa: Opettaja tai rehtori määrää opiskelijaa poistumaan tilasta. Kirjaaminen ja kuuleminen: Tilasta poistaminen kirjataan (aika, paikka, syy, poistamista edeltävä huomautus) ja siitä ilmoitetaan opiskelijan huoltajalle kirjallisesti Wilman kautta.

2) Opetukseen osallistumisen epääminen (Kirjaus)

Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Epäämisen aikana opiskelijalle on järjestettävä 32 §:ssä tarkoitettuna opiskelijahuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhoillon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi opiskelijalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja opiskelijan palatessa opetukseen. Opiskelijalle tehdään suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi.

Menettelytapa: Rehtori epää opiskelijan osallistumisen opetukseen.

Kirjaaminen ja kuuleminen: Opetukseen osallistumisen epääminen kirjataan (syy, päätöstä mahdollisesti edeltävät ohjauskeskustelut tai huomautukset ja mahdolliset aiemmat kurinpitotoimet, epäämisen kesto, opiskeluhoillon tuki) ja siitä ilmoitetaan Wilman kautta huoltajalle sekä tarvittaessa kunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle.

Kurinpitorangaistuksia ovat

3) Kirjallinen varoitus (Hallintopäätös)

Kirjallinen varoitus voidaan antaa opiskelijalle seuraavissa tapauksissa:

- Oppitunnin tai tilaisuuden toistuva, vakava häirintä, joka jatkuu opettajan/ryhmänohjaajan/rehtorin kanssa käydyn ohjauskeskustelun ja huoltajille ilmoituksen jälkeen.
- Opiskelija menettelee jo toistamiseen vilpillisesti (toistuva vilppi tai sen yritys).
- Muu toistuva sääntöjen vastainen toiminta, joka jatkuu opettajan/ryhmänohjaajan/rehtorin kanssa käydyn ohjauskeskustelun ja huoltajille ilmoituksen jälkeen.

Menettelytapa: Rehtori tekee hallintopäätöksen opiskelijalle annettavasta kirjallisesta varoituksesta.

Kuuleminen: Ennen päätöksen tekemistä rehtorin tulee yksilöidä kurinpitotoimeen johtava teko, laiminlyönti ym. ja kuultava asiasta opiskelijaa tai hankittava muu tarpeellinen selvitys tapahtuneesta. Ennen kurinpitotoimesta päättämistä opiskelijan huoltajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Kirjaaminen: Rehtori tekee kirjallisesta varoituksesta hallintopäätöksen. Kirjallinen päätös valitusosoituksineen annetaan tiedoksi opiskelijalle ja hänen huoltajalleen postitse ja se voidaan tämän lisäksi antaa tiedoksi myös Wilman kautta.

4) Määräaikainen erottaminen (Hallintopäätös)

Päätös määräaikaisesta erottamisesta (Oppivelvollinen enintään 3 kk) voidaan tehdä seuraavissa tapauksissa:

- Oppitunnin toistuva, vakava häirintä, joka jatkuu kirjallisen varoituksen jälkeen.
- Opiskelija jatkaa vilpillistä menettelyä kirjallisen varoituksen jälkeen.
- Opiskelija jatkaa muuta sääntöjen vastaista toimintaa kirjallisen varoituksen jälkeen.

Menettelytapa: Johtokunta tekee hallintopäätöksen opiskelijan määräaikaisesta erottamisesta ja päätöksen täytäntöönpanosta.

Kuuleminen: Ennen päätöksen tekemistä johtokunnan tulee yksilöidä kurinpitotoimeen johtava teko, laiminlyönti ym. ja kuultava asiasta opiskelijaa tai hankittava muu tarpeellinen selvitys tapahtuneesta. Ennen kurinpitotoimesta päättämistä opiskelijan huoltajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Kirjaaminen: Johtokunta tekee määräaikaisesta erottamisesta ja sen täytäntöönpanosta perustellun hallintopäätöksen. Kirjallinen päätös valitusosoituksineen annetaan tiedoksi opiskelijalle ja hänen huoltajalleen postitse ja se voidaan tämän lisäksi antaa tiedoksi myös Wilman kautta.

Kaikissa kurinpitotoimien käyttötilanteissa noudatetaan hyvää hallintoa ja yleisiä oikeusturvaperiaatteita, joita ovat yhdenvertaisuus, tarkoitussidonnaisuus, puolueettomuus, suhteellisuus ja luottamuksensuoja. Opetushenkilöstö perehdytetään kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämiseen käymällä läpi suunnitelma ja Lukiolain 7 luku (40§-48§) joka lukuvuoden alussa ja aina tarpeen vaatiessa.

Suunnitelmasta kurinpitotoimien käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista sekä lukion järjestyssäännöistä tiedotetaan opiskelijoille ryhmänohjauksessa ja huoltajille vanhempainilloissa. Suunnitelman vaikuttavuutta tarkastellaan lukuvuosittain ja sitä päivitetään tarpeen mukaan. Yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa on kirjattu lukion opiskeluhoitosuunnitelmaan.

4.6. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä

Kaikkien opiskelijoiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Opiskelijan kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan lukio-opetuksessa huomioon. Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteettejä tuetaan monipuolisesti. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan perustuslain mukaista oikeutta jokaisen omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa.

Tavoitteena on ohjata kaikkia opiskelijoita arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä edistää kaksi- ja monikielisyttä ja siten vahvistaa jokaisen opiskelijan kielellistä tietoisuutta ja metakielellisiä taitoja. Lukio-opiskeluun voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita.

Lukiokoulutuksessa oppilaitoksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetuksesta voidaan lukiolain (714/2018) 14 §:n 1 momentin mukaisesti antaa muulla kuin edellä mainitulla opiskelijan omalla kielellä. Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee tällöin kirjata, missä oppiaineissa, minkä verran ja millä tavoin edellä mainittuja kieliä käytetään opetuksessa tai opiskelussa.

[Ylitornion yhteiskoulun lukion opetuskieli on suomi.](#)

Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisopiskelijoiden opetuksessa otetaan huomioon, että saamelaiset ovat alkuperäiskansa, jolla on oma kieli ja kulttuuri. Saamelaisopiskelijoiden lukio-opetuksen erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa omaa identiteettiään. Lukio-opetus voi tukea myös menetetyn alkuperäiskielen uudelleen oppimista ja kielen elvyttämistä. Lukio-opetus edistää oman historian, kulttuurin ja usean valtion alueelle ulottuvan saamelaisyhteisön tuntemusta sekä tietoisuutta saamelaisista yhtenä maailman alkuperäiskansoista ja antaa mahdollisuuksia perinteisen tiedon oppimiseen. Lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia saamen kielen ja saamenkielisiin korkea-asteen opintoihin Suomessa ja naapurimaissa.

Suomessa puhuttuja saamen kieliä – inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea – voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Saamen kieltä voidaan opettaa myös vieraan kielen eripituisina oppimäärinä tai lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Saamen kieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta saamen kielellä. Saamea äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen kieltä tai ruotsin kieltä joko erillisen saamenkielisille tarkoitetun oppimäärän tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Saamelaisille opiskelijoille, joilla ei ole ollut mahdollisuutta oppia saamea omassa ympäristössään, voidaan tarjota saame vieraana kielenä -opetusta. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Saamen kieli voi olla lukio-opetuksen opetuskieli, ja perusopetuksessa saamenkielistä opetusta saaneille opiskelijoille pyritään turvaamaan saamenkielisen opetuksen jatkuminen myös lukiossa. Saamenkielisen opetuksen erityisenä tavoitteena on opiskelijoiden tukeminen heidän kasvamisessaan kaksikielisyteen. Opetus tukee myös saamelaisten yhdenvertaisia opiskelu- ja toimintamahdollisuuksia sekä saamen- että suomenkielisessä yhteisössä. Saamenkielisessä opetuksessa eri oppiaineiden opetus ja opiskelu tukevat saamen kielen taitojen kehittymistä. Saamenkielisessä opetuksessa noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon saamelaisen kulttuurin erityispiirteitä. Opetuksessa painotetaan saamelaisten oman historian sekä saamelaisyhteisön perinteisten elinkeinojen, perinteisen tiedon, saamelaisalueen luonnon sekä saamelaisen musiikki-, kertoma- ja käsityöperinteen tuntemusta. Opetuksen resursseina käytetään lähiympäristöä, sukuyhteisöä, saamenkielistä mediaa ja aktiivisia yhteyksiä muille saamelaisalueille.

Saamen opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Romanit

Romaniopiskelijoiden opetuksessa tulee ottaa huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Lukio-opiskelun erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa yhteiskunnallista osallisuuttaan ja omaa identiteettiään. Tavoitteena on lisäksi edistää romaniopiskelijoiden siirtymistä jatko-opintoihin.

Romanikieltä voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaisesti äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Romanikieltä voidaan opettaa myös lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Romanikielen lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia sekä kielen elvyttämiseen että romanikielen korkea-asteen opintoihin. Romanikielen opetus lukiossa vahvistaa romaniopiskelijoiden identiteettiä ja antaa heille mahdollisuuksia käyttää kieltään ja ilmaista itseään siten, että huomioidaan heidän kotoaan, yhteisöstään ja perusopetuksesta saamansa taidot

ja tiedot sekä heidän oma halunsa ilmaista identiteettiään. Opetus edistää romaniopiskelijoiden oman historian ja kielen tuntemusta sekä tietoisuutta romaneista Suomessa ja muissa maissa. Romanikielen opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena. Opiskelussa voidaan hyödyntää lähiympäristöä, romaniyhteisöä ja romanikielistä mediaa.

Viittomakieliset

Viittomakielisten lukiokoulutuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden viittomakielistä identiteettiä sekä opettaa heitä arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan tasa-arvoisena enemmistökielen ja -kulttuurin rinnalla. Viittomakieltä käyttävät opiskelijat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Viittomakielisten opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan lukion yleisiä kasvatusta- ja oppimistavoitteita soveltaen niitä viittomakieliseen kulttuuriin ja viestintään. Opetuskielenä voi olla suomalainen tai suomenruotsalainen viittomakieli, jolloin suomea tai ruotsia käytetään luku- ja kirjoituskielenä. Viittomakieliä tai niistä johdettuja kommunikaatiomenetelmiä voidaan käyttää myös suomen- tai ruotsinkielisen opetuksen rinnalla. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään viittomakielisiä tulkki- ja yhteiskuntapalveluja. Tavoitteena on myös viittomakielisestä kulttuurista ja toimintatavoista poikkeavan äänimaailman sekä kuulevien kulttuurin ja toimintatapojen tiedostaminen ja oppiminen niin, että joustava toimiminen kahden tai useamman kulttuurin piirissä on mahdollista. Viittomakieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta viittomakielellä. Viittomakieltä äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen tai ruotsin kieltä joko erillisen viittomakielisille tarkoitetun oppimäärän mukaan tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan.

Koska suomalainen viittomakieli ja suomenruotsalainen viittomakieli ovat vähemmistökieliä, opetuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota mahdollisimman rikkaan viittomakielisen opiskeluympäristön luomiseen. Viittomakielestä ei ole olemassa yleisesti käytössä olevaa kirjoitusjärjestelmää, joten henkilökohtaisen kielellisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu. Opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia viittomakieliseen viestintään ja tiedonsaantiin. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Viittomakielisiä opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnoissa.

Muut monikieliset opiskelijat

Muiden monikielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisen opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita ja periaatteita huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten suomen/ruotsin kielen taito, äidinkieli, suomalaisen lukiokoulutuksen ja opiskelukulttuurin tuntemus sekä aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen/ruotsin kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan opettaa lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan myös opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääränä lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan. Koulutuksen järjestäjä päättää, miten suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus, omakielinen opetus ja opiskelijan oman äidinkielen opetus järjestetään ja milloin sitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä.

Opiskelijoita on informoitava heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutuksen opintoja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ne voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin.

5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi

5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida monipuolisesti. Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijalla on oikeus saada tieto arvioinnissa käytettävistä arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen. Opiskelijalle on lukio-opintojen aikana annettava mahdollisuus itsearviointiin. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 1 mom.)

Arviointi on aina sidoksissa tavoitteisiin ja kulloiseenkin tilanteeseen. Lukiokoulutuksessa arvioinnilla on kaksi keskeistä tehtävää:

1. Oppimisen tukeminen ja ohjaaminen. Tätä tehtävää toteuttaa opintojakson aikana annettava palaute, formatiivinen arviointi. Palautteella kuvataan opiskelijan edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Se on tärkeä osa opiskelijan ja opettajan vuorovaikutusta. Opintojakson aikainen palaute sekä lukio-opintojen aikainen, opettajan tuella tehty itsearviointi ja vertaisarviointi auttavat opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan, korjaamaan virheitään ja kehittämään työskentelyään niin, että oppimiselle asetetut tavoitteet voivat toteutua.
2. Osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen näkyväksi tekeminen. Tätä tehtävää toteuttaa osaamisen ja opitun arviointi, summatiivinen arviointi. Osaamisen arviointi perustuu todennettuun näyttöön siitä, kuinka hyvin ja missä määrin opiskelija on saavuttanut opintojaksolle asetetut tavoitteet. Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen, oppiaineessa määriteltyjen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden sekä arviointiperusteiden mukaan.

Sekä formatiiviseen että summatiiviseen arviointiin kuuluu opiskelijan työskentelyn arviointi, joka perustuu oppiaineissa määriteltyihin työskentelyn tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen.

Arvioinnin tulee olla monipuolista ja tarkoituksenmukaisin menetelmin toteutettua. Opiskelijalla on oltava opintojakson aikana erilaisia mahdollisuuksia, tilaisuuksia ja tapoja osoittaa oppimistaan ja osaamistaan. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti.

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin opintojakson tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle opintojakson alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa ja tuetaan heidän opintojensa suunnittelua.

Opiskelijan tulee saada tietää, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen edistymistään arvioidaan. Arviointiperusteilla parannetaan arvioinnin läpinäkyvyyttä.

Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät kiteytyvät lukion arviointikulttuurissa, joka on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria. Arviointikulttuurilla tarkoitetaan niitä arvoja, normeja ja käytänteitä, joita sovelletaan yhteisessä arviointityöskentelyssä. Arviointikulttuurin näkyväksi tekeminen ja kehittäminen edellyttävät, että lukiossa on kirjattu yhtenäisiä arviointiin liittyviä periaatteita ja käytänteitä, joiden toteutumista seurataan.

5.1.1. Arvioinnin toteuttaminen ja arviointipalautteen antamisen käytänteet

Ylitornion yhteiskoulun lukiossa käytetään monipuolisia formatiivisia (opiskelun aikaisia) ja summatiivisia arviointimenetelmiä. Käytetyt arviointimenetelmät ovat johdonmukaisia, tasapuolisia, läpinäkyviä, kannustavia ja osallistavia.

Arviointimenetelmiä voivat olla esim. testi, portfolio, raportti, äänite, video, suullinen tai kirjallinen esitelmä, suullinen tai kirjallinen tehtävä, työselostus, oppimispäiväkirja, perinteinen koe ja aineistopohjainen koe (annettu tai avoin lähdemateriaali). Arviointimenetelmät voivat olla myös keskenään vaihtoehtoisia.

Yksilöllisten osaamisen näyttöjen lisäksi voidaan toteuttaa pari- ja ryhmänäyttöjä.

Käytetyt arviointimenetelmät ovat sovellettavissa myös etäopetukseen.

Etäopetuksessa yksilöllisten digitaalisten näyttöjen merkitys korostuu, mutta myös ryhmä- ja parinäyttöjen toteuttaminen digitaalisella alustalla on mahdollista.

Arviointipalautetta voidaan antaa sekä suullisesti että kirjallisesti. Palautteen tarkoitus on tukea oppimista, auttaa opiskelijaa eteenpäin ja tehdä näkyväksi osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttaminen. Itsearviointi sekä vastavuoroinen ryhmä- ja vertaisarviointi kehittävät opiskelijan ymmärrystä omasta oppimisesta, opiskeluvalmiuksista sekä itsestä ryhmän jäsenenä.

5.2. Opintojakson arviointi

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida opetussuunnitelman mukaisen opintojakson suorittamisen aikana suhteessa opintojaksolle asetettuihin tavoitteisiin. Opiskelijan tulee saada palautetta oppimisensa kehittymisestä. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 2 mom.)

Opetussuunnitelman mukainen opintojakso arvioidaan sen suorittamisen päätteeksi. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Opiskelijan oppimista arvioidaan opintojakson aikana antamalla hänelle arviointipalautetta opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Oppimista tukevaa palautetta tulee antaa riittävän aikaisessa vaiheessa opintojaksoa, jotta opiskelijalla on mahdollisuus kehittää sen perusteella opiskeluaan ja työskentelyään.

Opiskelijan opintosuorituksista annetaan arvosana tai suoritusmerkintä opintojakson päätyttyä. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana. Jos kyse on usean oppiaineen yhteisestä opintojaksosta, arvosanat annetaan oppiaineittain. Arvosanojen tulee perustua monipuoliseen oppimisen, osaamisen ja opitun näyttöön opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot, taidot ja työskentely. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin toteuttamisesta päätetään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Oppimisen tuen tarpeet, kuten sairaudesta tai vammasta johtuvat haasteet, lukemisen tai kirjoittamisen erityisvaikeus, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa arvioinnissa huomioon siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisiin tapoihin osoittaa osaamisensa.

5.2.1. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät

Numeroin annettavassa arvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4. Opintojakso tai oppiaine, jota ei arvostella numeroin, arvioidaan suoritetuksi tai hylätyksi. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 17 §.)

Opiskelija saa arvosanan opintojaksoihin sisältyvistä opinnoista. Opintojaksoihin sisältyvistä pakollisista opinnoista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista annetaan numeroarvosanat lukuun ottamatta opinto-ohjauksen opintojaksoja, joista annetaan suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Muista valinnaisista opinnoista voidaan antaa arvosanaksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarvosana tai suoritusmerkintä.

Arvosanaa voidaan täydentää ja täsmentää kirjallisesti annetulla sanallisella arvioinnilla tai arviointikeskustelussa annetulla palautteella. Kesken olevan opintojakson merkintätavasta ja suorituksen täydentämiskäytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 37 §:n 3 momentin mukaan opiskelijalle tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa opintojaksolla edellytetyt tiedot ja taidot, mikäli hän ei ole suorittanut opintojaksoa hyväksytysti.

Opiskelijalla on oikeus korottaa sekä hyväksytyä että hylättyä arvosanaa siten, että hän voi osoittaa osaamistaan opintojakson keskeisissä tiedoissa ja taidoissa. Uusimisen käytännöistä määritellään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa. Arvioinnin tulee tällöinkin olla monipuolista. Lopulliseksi arvosanaksi tulee eri uusimiskertojen arvosanoista paras.

5.1.1.1. Paikallisen valinnaisen opintojakson arviointi

Paikalliset valinnaiset opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä (S =suoritettu, H =hylätty). Paikallisesta valinnaisesta opintojaksosta edellytetään hyväksytyä arvosana, jotta se voidaan lukea mukaan oppiaineen oppimäärään.

5.1.1.2. Kesken oleva opintojakso (K)

Kesken oleva opintojakso kirjataan opintosuoritusrekisteriin K-merkinnällä. Opintojakson suorittaminen on kesken, jos opiskelijalla on opintojakson päätyttyä suorittamatta jokin opintojakson arviointiperusteena oleva tehtävä tai näyttö tai opintojakson arviointi on muulla tavoin kesken.

Kesken jäänyttä opintojaksoa voi täydentää opettajan kanssa sovittavalla tavalla jakson korotuspäivään asti, jonka jälkeen opintojakso ja kaikki sen suoritukset mitätöityvät. Viidennessä jaksossa kesken jääneen opintojakson suoritusta voi täydentää jakson viimeistä työpäivää seuraavaan perjantaihin asti.

Mikäli suoritus jää kesken johtuen opiskelijan sairastumisesta tai muusta erityisestä syystä, opettajakunta voi päätöksellään myöntää opiskelijalle lisäaikaa opintojakson suoritusten täydentämiseen.

Mitätöity opintojakso voidaan suorittaa uudelleen vasta, kun opintojakso on seuraavan kerran tarjolla. Suorituksessa ei voi hyödyntää aikaisemmin ko. opintojaksolle laadittuja ja jo arvioituja opintojakson arviointiperusteena olevia tehtäviä tai näyttöjä.

Mikäli mitätöity opintojakso on jostain erityisen painavasta syystä suoritettava itsenäisesti, itsenäisen opintojakson suorittamisen voi aloittaa aikaisintaan mitätöintipäivää seuraavan jakson alussa.

5.1.1.3. Opintojakson jättäminen arvioimatta

Opintojakso jätetään arvioimatta ja kaikki sen suoritukset mitätöityvät

1) jos opiskelijalla on liian monta perustelematonta poissaoloa opintojaksolta (esim. 6 opetuskertaa/2 opintopisteen opintojakso, ks. Suunnitelma poissaolojen ehkäisystä ja

niihin puuttumisesta)

2) jos opiskelijan todetaan käyttäneen vilppiä.

Vilpiksi tulkitaan

1) lunttaus tai muu vilpillinen toiminta tai sen yritys koetilanteessa

2) toisen henkilön osittain tai kokonaan laatiman työn esittäminen omana työnä

3) internetistä tai muusta lähteestä osittain tai kokonaan kopioidun työn esittäminen omana työnä

4) tekoälyn ohjeiden vastainen käyttö arvioitavan työn laadinnassa

Vilpin vuoksi arvioimatta jätetty opintojakso voidaan suorittaa uudelleen vasta, kun se on seuraavan kerran tarjolla. Mikäli vilpin vuoksi arvioitu opintojakso on jostain erityisen painavasta syystä suoritettava itsenäisesti, itsenäisen opintojakson suorittamisen voi aloittaa aikaisintaan mitätöintipäivää seuraavan jakson alussa.

Avustaminen toisen opiskelijan vilpissä tai sen yrityksessä voidaan myös tulkita vilpiksi. Vilpistä tai sen avustamisesta ilmoitetaan huoltajalle.

5.1.1.4. Hylätyn arvosanan uusiminen

Jos opiskelija saa jostain opintojaksosta hylätyn arvosanan, aineenopettaja suunnittelee yhdessä opiskelijan kanssa tarvittavat toimenpiteet suorituksen täydentämiseksi ja/tai korottamiseksi.

Opiskelija voi yrittää korottaa hylättyä arvosanaa opettajan kanssa erikseen sovittavalla tavalla esim.

- täydentämällä jotain opintojakson arviointiperusteena olevaa suoritusta tai laatimalla se kokonaan uudelleen
- antamalla muun lisänäytön opintojakson keskeisten tavoitteiden saavuttamisesta.

Mikäli hylättyä arvosanaa ei voida korottaa uudelleen laadittujen tai täydennettyjen suoritusten tai annetun lisänäytön perusteella tai jos

- hylätty arvosana on oppiaineessa jo toinen hylätyllä arvosanalla arvioitu opintojakso tai jos
- hylätty arvosana vaarantaa aineen oppimäärän hyväksytyin arvioinnin,

aineenopettaja arvioi yhdessä opiskelijan kanssa opiskelijan erityisen tuen tarpeen ja suunnittelee tarvittavat tukitoimenpiteet ja aikataulun suoritusten täydentämiseksi ja/tai korottamiseksi. Tuen tarpeen arvioinnissa voi opiskelijan suostumuksella olla mukana myös muita asiantuntijoita, esim. erityisopettaja. Tukitoimet voidaan kirjata opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaansa.

5.1.1.5. Hyväksytyt arvosanan uusiminen

Opiskelija voi yrittää korottaa opintojakson hyväksytyä arvosanaa opettajan kanssa erikseen sovittavalla tavalla esim.

- täydentämällä jotain opintojakson arviointiperusteena olevaa suoritusta tai laatimalla se kokonaan uudelleen
- antamalla muun lisänäytön, jonka perusteella annettua arvosanaa voidaan korottaa.

Hyväksytyä arvosanaa voi korottaa yllä mainituilla tavoilla jakson korotuspäivään asti. Jos opiskelija haluaa korottaa hyväksytyä arvosanaa määräajan jälkeen, hänen on osoitettava opintojakson tietojen ja taitojen osaaminen osallistumalla kokeeseen, jonka laajuus ja sisältö määritellään yhdessä opettajan kanssa.

5.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot

Osa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvistä opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti, jos se ei vaaranna koulutukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista ja opiskelijan edellytyksiä oppimäärän ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Opiskelijalle voidaan vastaavin edellytyksin myös hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja itsenäisesti. (Lukiolaki 714/2018, 25 §.)

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään opinnoista, jotka voidaan edellyttää itsenäisesti opiskeltaviksi tai joita toisaalta ei voi itsenäisesti suorittaa. Itsenäisesti opiskellun opintojakson opinnoista edellytetään hyväksytyä arvosanaa.

Jos opiskelija opiskelee opintojakson kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvin osin edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laajasti ja monipuolisesti.

Ennen itsenäisesti opiskeltavan opintojakson aloittamista aineenopettajan on arvioitava opiskelijan edellytykset opintojakson itsenäiseen suorittamiseen ja hänen tarpeensa yksilölliseen ohjaukseen ja tukeen. Rehtori tekee päätöksen itsenäisestä suorituksesta konsultoituaan opettajaa.

Itsenäisesti suoritettavat opintojaksot voidaan järjestää monimuoto-opetuksena, jolloin digitaalisessa oppimisympäristössä tapahtuvan opiskelun lisäksi voi olla myös lähiopetusta ja -ohjausta. Opiskelijaa ohjataan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa mukaisesti suorittamaan itsenäisesti suoritettavia opintojaksoja myös muissa oppilaitoksissa esim. avoimessa yliopistossa tai avoimessa ammattikorkeakoulussa.

Jos opiskelija opiskelee opintojakson kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvin osin edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laajasti ja monipuolisesti.

Itsenäisesti suoritettavan opintojakson suoritus aika on kaksi kuukautta, jonka jälkeen kaikki opintojaksoon laaditut suoritukset mitätöityvät.

Kerran aloitettua ja kesken jäänyttä itsenäistä opintojaksoa ei voi määräajan päätyttyä alkaa suorittaa uudelleen itsenäisesti. Mikäli itsenäisesti suoritettavan opintojakson suoritus jää kesken johtuen opiskelijan sairastumisesta tai muusta erityisestä syystä, opettajakunta voi päätöksellään myöntää opiskelijalle lisäaikaa suorituksen täydentämiseen.

5.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen käytöstä tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä määrätään erikseen kyseisiä oppiaineita koskevissa luvuissa lukion opetussuunnitelman perusteissa. Todistus valinnaisiin opintoihin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.

5.2.4. Opintoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa

Nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvia opintoja järjestettäessä koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä opiskelijoiden huoltajien kanssa. Huoltajille on annettava riittävän usein tietoa opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee määräajoin selvittää opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta. (Lukiolaki 714/2018, 31 § 1 mom.)

Opetus- ja ohjaushenkilöstön tulee seurata opiskelijan opintojen etenemistä. Opintojen etenemiseen liittyvistä käytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Opintojen etenemisen määrittelyllä ei voida kuitenkaan tiukentaa näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyä oppiaineen oppimäärän suoritusvaatimusta.

Sen varmistamiseksi, että huoltajat saavat tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, lukio voi edellyttää huoltajan allekirjoitusta tai vastaavaa sähköistä kuittausta todistuksiin tai tiedotteisiin, jos opiskelija ei ole täysi-ikäinen.

Ylitornion yhteiskoulun lukio edellyttää alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajalta sähköisen kuittauksen jakson jälkeen vahvistettuihin arviointeihin. Kuittausta pyydetään myös täysi-ikäisen opiskelijan huoltajalta, mikäli opiskelija on sallinut huoltajan kirjautumisen oppilashallintojärjestelmään, vaikka opiskelija on täyttänyt 18 vuotta. Kuittauksen pyytää ryhmänohjaaja.

5.2.4.1. Jos opinnot eivät etene

Mikäli opiskelija ei etene opinnoissaan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti ja hänellä on useita mitätöityjä tai kesken olevia kurssisuorituksia, aineenopettaja/ryhmänohjaaja ja opinto-ohjaaja arvioivat yhdessä opiskelijan kanssa opiskelijan erityisen tuen tarpeen sekä suunnittelevat aikataulun opintojaksojen suorittamiseksi. Tuen tarpeen arvioinnissa voi opiskelijan suostumuksella olla mukana myös muita asiantuntijoita, esim. erityisopettaja. Tukitoimet voidaan kirjata opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaansa.

5.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava toisessa [lukio]lain mukaista koulutusta antavassa oppilaitoksessa suoritettut 11 §:ssä tarkoitettut opinnot hyväksi lukemalla ne osaksi lukiokoulutuksen oppimäärää. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 37 ja 38 §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettyäessä ennen opintojen tai hyväksi luettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista. Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä osaamisen tunnustamisesta ja sitä koskevasta menettelystä. (Lukiolaki 714/2018, 27 §.)

Sen lisäksi, mitä lukiolaissa säädetään, tulee opintojen hyväksilukemisella ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa.

Opiskelija osoittaa lukion rehtorille hakemuksen muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamiseksi. Opiskelijan tulee esittää luotettava selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Tunnustamista varten lukio voi

pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöään suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Lukion rehtorin tulee varmistaa, että muualla suoritettujen opintojen sisällöt ja laajuus tai muutoin hankittu osaaminen vastaavat lukio-opetuksen tavoitteita. Opiskelijalle annetaan tietoa osaamisen tunnustamisen käytännöistä.

Muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi vahvistamalla ne osaksi lukion oppimäärää. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitaviin opintoihin, tulee opinnoista antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan edellyttää opiskelijalta lisänäyttöä. Muualla hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään, kuten lukion opetussuunnitelman perusteissa ja paikallisessa opetussuunnitelmassa opintojaksojen ja oppimäärän arvioinnista määrätään.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamassa arvioinnissa. Jos kyseessä ovat paikallisessa opetussuunnitelmassa numeroin arvioitavat opinnot, arvosanat muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1–5	lukioasteikko	asteikko 1–3
1 (tyydyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tyydyttävä)	6 (kohtalainen)	1
3 (hyvä)	7 (tyydyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettut opinnot vastaavat, ylempää vai alempaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi. Ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin kotimaassa suoritetuissa opinnoissa.

Opiskelijalla voi olla päättötodistuksessaan oppiaineesta vain yhden laajuinen oppimäärä. Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Pitkän oppimäärän opintojen arvosanat siirtyvät suoraan lyhyen oppimäärän opintojen arvosanoiksi, jollei opiskelija anna korkeampaan arvosanaan oikeuttavaa

lisänäyttöä. Jos opiskelija pyytää, tulee hänelle järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytysti suoritettut opinnot tai opintojen osat voivat olla lyhyen oppimäärän valinnaisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Opiskelijan siirtyessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pidempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös jo suoritettujen opintojen arvosanat harkitaan uudelleen.

Jos opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääränä on suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (jäljempänä S2/SV2-oppimäärä), häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä S2/SV2-oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan S2/SV2-oppimäärän opintojaksoista. Suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritettut opinnot luetaan hyväksi täysimääräisesti S2/SV2-oppimäärän opintoihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy S2/SV2-opintojen arvosanaksi. S2/SV2-opinnot korvaavat suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opinnot siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin kielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärästä, mutta ei molemmista.

5.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Osa-alueet ovat 1) hyvinvointiosaaminen, 2) vuorovaikutusosaaminen, 3) monitieteinen ja luova osaaminen, 4) yhteiskunnallinen osaaminen, 5) eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä 6) globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa on kuvattu kaikissa oppiaineissa, miten laaja-alaisen osaamisen osa-alueet sisältyvät oppiaineen opintoihin. Ne on otettu huomioon myös oppiaineiden tavoitteissa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään, miten laaja-alaisen osaamisen tavoitteita ja osa-alueita toteutetaan eri opintojaksoissa. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kunkin opintojakson formatiivista ja summatiivista arviointia.

5.2.7. Yhteenveto arvioinnin aikatauluista

Arvosana	Korotustapa	Määräaika	Huom.
Hyväksytty arvosana	Lisänäyttö, täydennys, tehtävän laatiminen uudelleen	Jakson uusintakoepäivään mennessä	Määräajan umpeuduttua korotustapa on koe.
Hylätty arvosana	Lisänäyttö, täydennys, tehtävän laatiminen uudelleen	Jakson uusintakoepäivään mennessä	
Toinen hylätty arvosana tai hylätystä arvosanasta johtuva oppiaineen oppimäärän hylätty suoritus (2/3- sääntö)	Lisänäyttö, täydennys, tehtävän laatiminen uudelleen	Erikseen laadittu suunnitelma	
K-merkintä	Puuttuvan suorituksen suorittaminen	Seuraavan jakson uusintakoepäivään mennessä, jonka jälkeen kaikki suoritukset mitätöityvät.	Aikaisemmin ko. kursseille laadittuja ja jo arvioituja opintojakson arviointiperusteena olevia tehtäviä tai näyttöjä ei voida hyödyntää opintojakson uudelleen suorittamisessa mitätöinnin jälkeen.
Vilpin vuoksi mitätöity opintojakso	Voidaan suorittaa uudelleen, kun opintojakso seuraavan kerran tarjolla.		Kuten yllä.
Itsenäinen suoritus		2kk aloituspäivästä	Opintojakson voi yrittää suorittaa itsenäisesti vain kerran. Jos arvosana 4, opintojaksoa ei lasketa suoritukseksi.

5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi

Kun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvat opinnot tulevat suoritetuiksi, annetaan jokaisen oppiaineen oppimäärästä päättöarviointina arvosana. Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus suorittaa oppiaineen oppimäärä hyväksytysti tai korottaa arvosanaansa. [Lukiolain] 28 §:ssä tarkoitetut tukitoimet ja 29 §:ssä tarkoitetut opiskelun poikkeavat järjestämistavat voidaan ottaa huomioon opintojakson arvioinnissa ja päättöarvioinnissa. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Kunkin opintojakson arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Oppiaineen päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. (Lukiolaki 714/2018, 38 §.)

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman mukaisesti opiskelemista opinnoista. Opiskelijan opintosuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tarkoituksenmukaisiin ja tavoitteellisiin opintojaksojen valintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaajuiset oppimäärät.

Eri oppiaineiden pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot on kuvattu lukion opetussuunnitelman perusteissa. Matematiikan yhteinen moduuli luetaan opiskelijan valitsemaan matematiikan oppimäärään. Jälkikäteen ei voi poistaa opiskelijan opiskelemia pakollisia opintoja eikä hyväksytysti suoritettuja valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muiden valinnaisten opintojen ja temaattisten opintojen mahdollisesta kuulumisesta jonkin oppiaineen oppimäärään määrätään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niistä luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Saadakseen oppiaineen oppimäärän hyväksytysti suoritetuksi opiskelijan on suoritettava pääosa oppiaineen opinnoista hyväksytysti. Hylättyjä arvosanoja saa olla pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa enintään seuraavasti:

Opiskelijan opiskelemia	joista voi olla hylättyjä opintoja
pakollisia ja valinnaisia opintoja,	enintään
2–5 opintopistettä	0 opintopistettä
6–11 opintopistettä	2 opintopistettä
12–17 opintopistettä	4 opintopistettä
18 opintopistettä tai enemmän	6 opintopistettä

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen arvosanojen opintopisteiden mukaan painotettuna aritmeettisena keskiarvona.

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyyttä ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin opintojaksojen arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa. Lisäksi arvosanaa voidaan korottaa, jos opiskelijan arvioinnista vastaavat päättävät, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat hänen antamiensa näyttöjen perusteella oppiaineen päättövaiheessa opintojaksojen arvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimäärästä annetaan lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen (810/2018) mukainen

numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain kaksi opintopistettä, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää korkeintaan neljä opintopistettä.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

5.4. Lukion oppimäärän suoritus

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä – – . (Lukiolaki 714/2018, 10 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä sisältää äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opintoja, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia ja uskonnon tai elämäntutkimustiedon opintoja ja taito- ja taideaineiden opintoja (oppiaineryhmät) sekä opinto-ohjausta. – – Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää myös eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavia erityistä osaamista ja harrastuneisuutta osoittavan näytön sisältäviä opintokokonaisuuksia (lukiodiplomi). (Lukiolaki 714/2018, 11 § 1 ja 2 mom.)

Lukiokoulutuksen ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimääriin sisältyy [valtioneuvoston] asetuksen liitteen 1–3 mukaisesti pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijoille. Oppimääriin voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 12 §.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärä tulee suoritetuksi, kun oppimäärään kuuluvat opinnot on suoritettu siten kuin 11 §:n 4 momentissa tarkoitetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ottaen lisäksi huomioon mahdollinen 6 §:ssä tarkoitettu erityinen koulutustehtävä tai 18 §:ssä tarkoitettu kokeilulupa. (Lukiolaki 714/2018, 36 § 1 mom.)

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja lukio-opintojen vähimmäismäärä 150 opintopistettä täyttyy. Lukion oppimäärän tulee sisältää vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muista kuin pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Opiskelijan opiskelu voidaan opiskelijan hakemuksesta tai suostumuksella järjestää osittain toisin kuin [lukio]laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:

- 1. opiskelijalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan lukiokoulutuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot;*
- 2. lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaminen olisi opiskelijalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta;*
- 3. se on perusteltua opiskelijan sairauteen, vammaan tai muuhun terveydentilaan liittyvistä syistä. (Lukiolaki 714/2018, 29 §.)*

Jos opiskelijan opiskelu järjestetään toisin kuin lainsäädännön nojalla määrätään, säädetyn opintopisteiden vähimmäismäärän 150 on joka tapauksessa täytyttävä.

5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus

Opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen aluehallintovirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi. (Lukiolaki 714/2018, 53 §.)

Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta.

[Lukio]laissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään, jos päätös koskee:

- 1. opiskelijaksi ottamista*
- 2. 23 §:n 2 momentissa tarkoitettua lisäajan myöntämistä tai 24 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden päättymistä*
- 3. suoritettujen opintojen hyväksi lukemista*
- 4. opiskelun poikkeavaa järjestämistä*
- 5. oikeutta saada uskonnon tai elämänskatsomustiedon opetusta. (Lukiolaki 714/2018, 49 §.)*

[Lukiolain] 49 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. (Lukiolaki 714/2018, 50 § 2 mom.)

Jollei [lukio]laissa toisin säädetä, hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. (Lukiolaki 714/2018, 52 §.)

Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 49 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva valitus, ja aluehallintoviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 53 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla. (Lukiolaki 714/2018, 54 § 2 mom.)

Kun opetusta järjestetään ulkomailla, toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus ja toimivaltainen aluehallintoviranomainen on Etelä-Suomen aluehallintovirasto. (Lukiolaki 714/2018, 55 §.)

5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. Opiskelijalle, jonka opiskeluoikeus on päättynyt kesken lukiokoulutuksen tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisen, annetaan todistus suoritetuista opinnoista. Aineopiskelijalle ja lukion oppimäärän erityisessä tutkinnossa osittain suorittaneelle annetaan todistus suoritetuista oppiaineiden oppimääristä ja muista opinnoista. [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. Opetushallitus määrää opetussuunnitelman perusteissa todistuksiin merkittävistä tiedoista ja muista kuin 3 momentissa mainituista todistusten liitteistä. (Lukiolaki 714/2018, 39 §.)

Lukiossa käytetään seuraavia todistuksia:

1. Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lisäksi päättötodistuksen liitteenä annetaan erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta.
2. Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun opiskelija on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.
3. Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritettut opinnot

- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko
- selvitys kielten oppimääristä

S2/SV2 = äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä

A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen A-kielen oppimäärä

B1 = perusopetuksessa alkaneen B1-kielen oppimäärä

B2 = perusopetuksessa alkaneen valinnaisen B2-kielen oppimäärä

B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen B3-kielen oppimäärä

ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)

- merkintä, että todistus on Opetushallituksen päättämien lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukainen.

Lukion päättötodistukseen merkitään: "Lukion oppimäärä sijoittuu tasolle neljä kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehysessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehysessä."

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään todistuksissa merkinnällä "uskonto/elämäkatsomustieto" erittelemättä, mihin opetukseen opiskelija on osallistunut.

Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus merkitään todistuksessa Äidinkieli ja kirjallisuus -kohtaan.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen opintopisteiden määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi kiitettävä 9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu S).

Temaattiset opinnot merkitään suoritusmerkinnällä. Temaattisten opintojen opintojaksojen nimet eritellään liitteeseen.

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta Lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset lukio-opintoihin liittyvistä näytöistä, kuten suoritettut lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely temaattisista opinnoista ja sellaisista muista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät sisälly oppiaineiden oppimääriin.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän opinnoista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet, niissä suoritettut opinnot ja opintopistemäärät sekä muut opiskelijan suorittamat lukio-opinnot ja niistä saadut arvosanat joko numeroina tai suoritusmerkintänä (S = suoritettu, H = hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista rekisteriä, josta ilmenevät suoritettut opinnot ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittamien opintojen määrä opintopisteinä. Kokonaismäärään lasketaan hylättyjä opintoja vain pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta ja lukiodiplomitodistus annetaan lukion päättötodistuksen liitteinä.

Suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- kokeessa suoritettu kieli ja sen oppimäärä sekä kokeesta saatu arvosana
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite, ja se merkitään Lisätietoja-kohtaan. Lukiodiplomitodistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi

- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- oppiaine tai vastaava, jonka lukiodiplomitodistuksesta on kyse
- arvosana
- lukiodiplomiaineessa suoritettujen opintojen opintopisteiden määrä mukaan lukien lukiodiplomiopintojakso
- paikkakunta, todistuksen päivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

5.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arviointiluvun perusteella keskeiset paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävät asiat ovat seuraavat:

- opintojaksoittain päätettävät asiat: opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden ja osa-alueiden toteutuminen opintojaksossa ja opintojakson arviointi
- oppilaitoksen arviointikulttuurin periaatteet ja yhteiset arviointiin liittyvät käytänteet
- arvioinnin toteuttaminen ja siihen kuuluvat erilaiset arviointipalautteen antamisen käytänteet
- arviointiin liittyvien yhteisten periaatteiden ja käytänteiden toteutumisen seuraaminen
- kesken olevan opintojakson merkintätapa ja suorituksen täydentämiskäytännöt
- hyväksytyjen ja hylättyjen arvosanojen uusimisen periaatteet ja uusimiskertojen määrä
- opinnot, jotka on mahdollista edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti
- opintojen mahdollisten etenemistapojen määrittely
- todistusten ulkoasu.

6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

6.1. Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään lukiokoulutusta koskevassa valtioneuvoston asetuksessa (810/2018) määriteltyjen lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa jatkuvan oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuuksien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen osana paikallista, kansallista, eurooppalaista ja globaalia yhteisöä.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuolitietoiselle opetukselle.

Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan ymmärrystä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan ja ohjaa häntä toimimaan kestävästä elämäntavan hyväksi tavoitteellisesti, tietoperustaisesti ja monipuolisessa yhteistyössä. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.

Lukioaikana opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittäen. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Hän saa kokemuksia tutkivasta oppimisesta sekä osallisuudesta tieteen ja tutkimuksen tekoon. Opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenaloille ominaista kieltä sekä motivoituu erilaisten tekstien tutkimisesta, tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija tottuu arvioimaan tekstien ja tiedon luotettavuutta. Lukio-opetuksessa arvostetaan ja tuodaan näkyväksi kieliä monipuolisesti. Opiskelija oppii toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että koko kielivarantoaan käyttäen. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessä työskentelyssä.

Lukio-opetus rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelussa saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita eri taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja toimintaan sekä taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Fyysinen aktiivisuus ja terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukioaikana opiskelijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Opiskelija oppii tuntemaan vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan oppijana sekä luottamaan mahdollisuuksiinsa oppia. Opiskelija ymmärtää sitoutumisen merkityksen oppimiselleen, mikä vahvistaa hänen itseohjautuvuuttaan. Lukio-opetus auttaa opiskelijaa tunnistamaan hänelle sopivia opiskelustrategioita ja kehittymään niissä taitavaksi. Lukioaikana opiskelijalle muodostuu vankka jatkuvan ja uudistuvan oppimisen taito ja tahto.

Opetus antaa opiskelijalle koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä tietoja ja kokemuksia, joiden avulla hän osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa työelämää kotimaassa ja kansainvälisesti. Opetus

vahvistaa opiskelijoiden yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan sekä tehdä opiskeluaikaisia ja tulevaisuutta koskevia valintoja.

6.2. Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella on lukiokoulutusta eheyttävä tehtävä. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat lukion oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus on kuvattu alla olevassa kuviossa.

Laaja-alainen osaaminen lukiossa

Tavoitteina

- hyvä yleissivistys
- kestävän tulevaisuuden rakentaminen
- vahvat jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiudet

#LOPS2021

Lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvatut oppiaineiden oppimäärät muodostavat lukiokoulutuksessa saavutettavan osaamisen perustan.

Lukiokoulutuksen tehtävän mukainen yleissivistys rakentuu oppiaineissa määritellystä tiedonalakohtaisesta osaamisesta, jota laaja-alainen osaaminen tukee ja syventää.

Laaja-alainen osaaminen käsittää opiskelijan hyvään yleissivistykseen ja hyväksi ihmiseksi kasvamiseen, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksiin tarvittavien tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostaman kokonaisuuden.

Lukiokoulutuksen arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden tavoitteisiin pyritään kaikissa lukio-opinnoissa. Kukin oppiaine lähestyy laaja-alaista osaamista oman tiedon- ja tieteenalansa lähtökohdista. Laaja-alainen osaaminen on keskeinen osa sekä oppiainekohtaisia että oppiaineita yhdistäviä opintoja.

Laaja-alaista osaamista kehittävässä opinnoissa opiskelija syventää osaamistaan tarkastelemalla monitahoisia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä niiden yhteyksiä ja keskinäisriippuvuuksia. Opiskelija oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa sekä hakemaan, tulkitsemaan, arvottamaan, jakamaan ja tuottamaan tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja erilaisissa yhteisöissä sekä erilaisten välineiden avulla. Kehittyvä laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä.

Edellä esitetyn kuvion mukaisesti kaikille lukioille yhteisiä laaja-alaisen osaamisen osa-alueita on kuusi. Ne muodostavat toisiaan täydentävän ja yhdistävän kokonaisuuden. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat

- hyvinvointiosaaminen
- vuorovaikutusosaaminen
- monitieteinen ja luova osaaminen
- yhteiskunnallinen osaaminen
- eettisyys ja ympäristöosaaminen
- globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Kaikkia osa-alueita opiskeltaessa on tarkoitus, että opiskelija

- havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä sekä oppii etsimään hyvän tulevaisuuden rakentamisen elementtejä
- osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista ja rohkaistuu toimimaan eettisesti kestävien ratkaisujen puolesta sekä oman arjen että yhteiskunnan tasolla
- saa mahdollisuuksia oman mukavuusalueen haastamiseen, osaamisen jakamiseen ja vertaisoppimiseen sekä ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen.

Laaja-alaista osaamista täydennetään ja konkretisoidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa kunkin oppiaineen kohdalla sekä jokaisen opintojakson kuvauksessa. Laaja-alainen osaaminen otetaan huomioon lukion toimintakulttuurissa. Sen toteutusta täydennetään opetussuunnitelmaan sisällytettävissä korkeakouluopintoihin ja työelämään tutustumisen sekä kansainvälisen osaamisen järjestelyjen kuvauksissa. Temaattisten opintojen sisältöjä voidaan valita laaja-alaisen osaamisen osa-alueista.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden yksityiskohtaisemmat tavoitteet ovat seuraavat. Osa-alueet ja niiden tavoitteet etenevät yksilöllisestä näkökulmasta laajempiin yhteyksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija rakentaa identiteettiään tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan sekä syventämällä osaamistaan lisääntyvän itsetuntemuksen pohjalta. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan epävarmuuden sietokykyä, sinnikkyyttä ja luottamusta tulevaisuuteen.

Opiskelija ymmärtää terveyden ja terveellisten elämäntapojen merkityksen sekä vaalii fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyään ja hyvinvointiaan. Opiskelija omaksuu hyvinvointiaan tukevia ja iloa tuottavia toimintatapoja sekä tunnistaa niitä edistäviä yhteisöjä. Riittävä fyysinen aktiivisuus, uni, opiskelupäivän aikaiset tauot ja terveellinen ravinto tukevat oppimista sekä opiskelijan jaksamista ja palautumista. Opiskelija vahvistaa myös elämäntapoja, joissa korostuvat itselle merkityksellinen kulttuuri, teknologian vastuullinen käyttö ja eettisyys.

Opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan valmiuksia tunnistaa myös hyvinvointia ja turvallisuutta heikentäviä tekijöitä, kuten uupumusta, kiusaamista ja häirintää, ja osallistua niiden ehkäisemiseen. Opiskelija saa valmiuksia hakeutua itse tai ohjata muita hakeutumaan palvelujärjestelmien piiriin ongelma- ja poikkeustilanteissa.

Lukio-opinnoissa tutustutaan yhteiskunnallisiin, kulttuurisiin ja globaaleihin keinoihin, joiden avulla edistetään yhteisöjen ja ekosysteemien hyvinvointia. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus toimia ja oppia yhdessä sekä löytää tapoja kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvän vuorovaikutuksen lähtökohta on myötätunto, joka mahdollistaa merkityksellisyyden kokemisen. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön, ja hän tulee kuulluksi omana itsenään. Opiskelija kehittää vuorovaikutusosaamistaan tunnistamalla, käsittelemällä ja säätelemällä tunteitaan. Hän oppii myös kuuntelemaan, kunnioittamaan ja ennakoimaan toisten tunteita ja näkemyksiä sekä niiden ilmaisuja. Hän oppii käyttämään tunteita voimavarana vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. He ymmärtävät niiden keskeisen merkityksen tiedon tuottamisessa ja tulkinnessa sekä ratkaisujen etsimisessä. Vuorovaikutusosaaminen tukee opiskelijoita heidän asettaessaan tavoitteita opiskelulle ja muulle toiminnalleen.

Lukio-opinnot antavat opiskelijalle valmiuksia rakentavaan vuorovaikutukseen. Hän syventää kykyään käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun

keinoin. Opiskelija saa kokemuksia toiminnasta viestien ja merkitysten välittäjänä myös kieli- ja kulttuurirajoja ylittävässä vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusosaamisen kehittämisessä pohditaan sananvapauden merkitystä, sen vastuullista käyttöä sekä tiedonkäsitteiden ja tiedonvälityksen muuttumista eri näkökulmista. Opiskelija hahmottaa rakentavan vuorovaikutuksen ja kulttuurienvälisen ymmärryksen merkityksen kestäväälle tulevaisuudelle, demokratialle ja rauhalle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen osaaminen tukee opiskelijan ajattelun, näkemysten ja toiminnan eettisten, esteettisten ja ekologisten arvolähtökohtien pohdintaa. Hän tutustuu erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä. Samalla hän vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta. Opiskelija tottuu arvioimaan erilaisen tiedon tarpeellisuutta ja merkittävyyttä elämänhallinnan, opiskelun ja työ- ja jatko-opintosuunnitelmiansa sekä eri yhteisöjensä kannalta. Tätä konkretisoidaan tutustumalla korkeakouluopiskelun ja työssä oppimisen tapoihin rakentaa tietoa ja hyödyntää osaamista. Samalla opiskelija vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan sekä valmiuksiaan jatko-opintoihin ja muita elämänvaiheita varten.

Opiskelijan monilukutaitoa syvennetään tavoitteellisesti. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Lukio-opinnot vahvistavat opiskelijan uteliaisuutta ja taitoa löytää, tulkita ja tuottaa monenlaisia tekstejä vaativuusastetta, näkökulmia ja konteksteja vaihdellen. Lukio-opinnoissa pohditaan, miten teknologia ja digitalisaatio tukevat yksilöiden ja yhteisöjen kyvykkyyksiä. Opiskelija tutkii mahdollisuuksia ratkaista monimutkaisia ongelmia.

Opiskelija pohtii tulevaisuuden kannalta kestäviä ratkaisuja, joissa otetaan huomioon ympäristön, talouden, teknologian ja politiikan yhteyksiä, ja oppii tekemään ja arvioimaan vaihtoehtoisia tulevaisuusskenaarioita yksilön, yhteisöjen ja ekosysteemien näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan monimuotoiset osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat yhteiskunnallisen osaamisen lähtökohtana. Opinnot syventävät opiskelijan ymmärrystä omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan tukea demokratian monimuotoista toteutumista ympäröivässä yhteiskunnassa ja yhteistyössä muiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaistoimintaan. Yhteiskunnallisen osaamisen myötä opiskelija sisäistää yritteliään ja uudistumishenkisen asenteen eri elämänalueilla. Hän harjaantuu suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti sekä rohkaistuu ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan demokraattisen, oikeudenmukaisen sekä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen perustuvan yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja rakenteita. Hän ymmärtää, miten yhteinen sosiaalinen pääoma muodostuu ja miten sitä voi kartuttaa. Opiskelija omaksuu aktiivisen kansalaisuuden ja toimijuuden taitoja. Hän motivoituu ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja tekemään aloitteita sekä viemään niitä eteenpäin yhteistyössä paikallisesti ja kansainvälisesti. Opiskelijan oman työn merkitystä hyvän tulevaisuuden rakentamisessa tehdään näkyväksi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija arvioi ja suunnittelee toimintaansa eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista. Hän oppii perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestäväan käyttöön. Kokemukset ihmisiin ja luontoon kohdistuvasta huolenpidosta vahvistavat luottamusta siihen, että arkisilla hyvillä teoilla on vaikutusta.

Opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Hän saa mahdollisuuksia havainnoida, suunnitella, tutkia ja arvioida toimintaa, jolla näitä ilmiöitä voidaan muuttaa kestäväan suuntaan. Opiskelija reflektoi havaintojaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta pyrkien tunnistamaan rakenteita, jotka mahdollistavat eri yhteisöjen kestäväan toiminnan tai ovat sen esteenä.

Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestäväa elämäntapaa. Hän tuntee YK:n kestäväan kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteita ja arvioi niissä edistymistä. Opiskelija pohtii ja vahvistaa omaa panostaan ja tarvittavia kumppanuuksia kestäväan tulevaisuuden hyväksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet,

uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähdeaineistoja. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologiaympäristöjä hyödyntäen.

Opiskelija oppii tunnistamaan ja refleктоimaan kulttuuriperintöjä, arvoja, ihmisten erilaisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa sekä suomalaisessa yhteiskunnassa, Euroopassa ja globaalisti. Samalla hän harjaantuu arvostamaan ihmisten ja yhteisöjen oikeutta kulttuuriseen identiteettiin sekä toimimaan kulttuurisen moninaisuuden puolesta.

Opiskelija saa monenlaisia tilaisuuksia tutkia, harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen taitoja ja etiikkaa YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti. Samalla hän oppii erittelemään kansainvälistymistä ja globalisaatiota ilmiöinä. Opiskelija vahvistaa ihmisoikeuksien tuntemustaan ja toimijuuttaan ihmisoikeuksien, yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja eettisesti vastuullisten elintapojen edistämiseksi. Hän tunnistaa ja oppii hyödyntämään mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

7. Oppiaineet

7.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI)

Oppiaineen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kielitaitoa, vuorovaikutustaitoa ja monilukutaitoa. Opiskelu syventää kiinnostusta kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin sekä lisää tietoisuutta omista taidoista viestijänä ja kielenkäyttäjänä. Opiskelu tukee kielitietoisuuden kehittymistä, kulttuurista yleissivistystä sekä oppimista kaikissa oppiaineissa. Tavoitteena on, että opiskelijat oppivat sellaisia tietoja ja taitoja, jotka tukevat jatko-opintoja ja aktiivista kansalaisuutta.

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen tieto-, taito- ja kulttuuriaine. Oppiaineessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteiden sekä kulttuurintutkimuksen tarkastelemat ilmiöt. Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu tutustuttaa kulttuuriperintöön ja sen eri muotoihin, sanataiteeseen sekä media- ja viestintäkulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, tekstien tulkintaan, aktiiviseen tiedonhankintaan sekä tiedon kriittiseen käsittelyyn ja eettiseen pohdintaan. Opiskelu kehittää ajattelemisen ja oppimaan oppimisen taitoja, metakielellisiä taitoja ja luovuutta. Tavoitteena on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja monimuotoisten tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja.

Kielitieto integroidaan oppiaineen muihin sisältöihin, ja sen opiskelu kehittää tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Kirjallisuuden opiskelun tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, elämyksellinen lukeminen sekä tekstien analysoinnin ja tulkinnan taitojen kehittyminen. Kirjallisuuden opiskelu tukee esteettisen ja eettisen pohdinnan kehittymistä ja antaa aineksia luovuuden, vuorovaikutustaitojen ja oman ilmaisun kehittämiseen. Medialukutaidon opiskelu syventää mediatekstien ja -sisältöjen kriittisen lukemisen, tuottamisen ja tulkitsemisen taitoja sekä mediakulttuurin ymmärtämistä ja auttaa omaksumaan aktiivisen ja vastuullisen kansalaisen taitoja.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteiden kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen

yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypillisiä tekstejä ovat fiktiiviset ja asiatekstit, mediatekstit sekä institutionaaliset ja arkikeskustelut.

Äidinkieli ja kirjallisuus on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi kielten roolia oppimisessa. Kielten opiskelu kehittää opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen kielellinen moninaisuus, suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä saamen kielet maan alkuperäiskansan kielinä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa tehdään yhteistyötä kirjastojen kanssa. Lisäksi hyödynnetään muita vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten teattereita, museoita ja arkistoja sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijalle riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä. Tekstejä tuotetaan ja tulkitaan sekä itsenäisesti että vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa toteutetaan oppiaineen tavoitealueiden integraatiota. Eri oppimäärät tekevät yhteistyötä sekä toistensa että muiden oppiaineiden kanssa.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Laaja-alainen osaaminen karttuu äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa oppiaineen sisäisinä ja oppiainerajat ylittävinä teemoina ja osaamisalueina. Oppiaine on osa lukion kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokratiakasvatusta.

Laaja-alaisista osaamisen alueista korostuvat äidinkielessä ja kirjallisuudessa **monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen** sekä **yhteiskunnallinen osaaminen**. Opiskelussa opitaan kielen, ilmaisun, tekstien ja vuorovaikutuksen keinoja rakentaa merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille. Vaikuttamisen, argumentoinnin, omien tekstien tuottamisen sekä vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja. Kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon, tekstien tuottamisen taitojen, monilukutaidon sekä kielitietoisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen tukee opiskelua ja oppimista kaikissa oppiaineissa sekä oppiaineiden yhteistyössä. Taitojen kehittyminen

edellyttää pitkäjänteistä, luovaa, tutkivaa, toiminnallista ja prosessimaista työskentelyä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu vahvistaa **eettisyyttä, ympäristöosaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**, jotka otetaan huomioon opiskelun sisältöjen valinnassa. Opiskelu lisää ymmärrystä aikamme ajankohtaisista ympäristöhaasteista sekä antaa valmiuksia kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen. Mediataitojen sekä tiedonhankinta- ja tiedonhallintataitojen opiskelu kytkeytyy kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon ja eettisyyteen. Opiskelussa ohjataan kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen sekä identiteettien pohdintaan ja tunnistamiseen. Tavoitteena on ymmärtää omaa identiteettiä suhteessa suomalaiseen, eurooppalaiseen ja globaaliin kulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa saavutettava osaaminen tukee monin eri tavoin opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä. Kielitietoisuuden, vuorovaikutusosaamisen ja monilukutaidon kehittyminen tukee ja vahvistaa opiskelijan identiteettien kehittymistä. Opiskelussa harjaannutaan oman ja toisten osaamisen rakentavaan arviointiin ja reflektointiin. Kulttuurin ja erityisesti kirjallisuuden opiskelun avulla syvennetään käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta. Oppiaine antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen sekä oman elämäntarinan ja vahvuuksien hahmottamiseen. Oppiaine tukee keskeisiä elämänhallinnan taitoja: vuorovaikutus- ja tekstitaitoja sekä taitoa toimia vastuullisesti, eettisesti ja rakentavasti eri tilanteissa.

7.1.2. Suomen kieli ja kirjallisuus –oppimäärä (AI1)

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan suomen kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta sekä monilukutaitoa, vuorovaikutustaitoja ja mediataitoja. Opiskelu syventää opiskelijan käsitystä kieli- ja kulttuuritietoisuuden, kielitaidon ja vuorovaikutusosaamisen merkityksestä yksilöiden identiteettien ja yhteisöjen rakentumisessa. Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opiskelu kartuttaa monipuolisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia teksti- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelussa tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkeasteella.

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun kuuluu kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään kahdeksan kokonaisteosta, joista vähintään yksi on tietokirja.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille

- syventää tietojaan kielen rakenteista, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Suomen kielen ja kirjallisuuden opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisen kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltäviä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteita johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien analysoiminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen

- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- yleiskielen hallinta
- tiedonhankinnan taidot, lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

- kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen
- oppiaineeseen kytkeytyvien tiedonalojen kielten ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppiaineen käsitteiden hallinta

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

PAKOLLISET OPINNOT

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, ÄI1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet • osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kohderyhmän, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy osana monilukutaidon, kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon ja tekstien tuottamisen taidon kehittymistä.

Tekstit, joita opintojaksolla analysoidaan ja tuotetaan, liittyvät monipuolisesti eri tieteen ja taiteen aloihin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tekstien erittely ja tuottaminen eettinen näkökulma huomioiden kehittää toimijuutta globaalissa media- ja teknologiamaailmassa.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arviointi on monipuolista ja kohdistuu erityisesti kirjallisiin näyttöihin. Kirjallisissa näytöissä keskitytään aineistosta kirjoittamisen taitoihin, erityisesti kommentointiin ja referointiin sekä kirjoitusprosessiin. Suullisin näytöin voidaan arvioida esimerkiksi kirjallisuuden analysoinnin ja tulkinnan taitoja.

Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista. Arvioitavista tehtävistä ja niiden painotuksesta sovitaan opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

Kieli- ja tekstitietoisuus sekä vuorovaikutus, ÄI2_ÄI3 (1+1 op)

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää kielen sosiaalisen luonteen ja merkityksen niin yksilön kuin yhteisöjen kannalta.

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan, syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstietoisuus

- erilaiset käsitykset kielestä: kieli rakenteena, merkitysten muodostajana, sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä sekä vallan välineenä
- monilukutaidon käsite, laaja tekstikäsite, tekstilajin käsite
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet

Vuorovaikutus 1

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä sekä ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Monitieteinen ja luova osaaminen

Erilaisten tekstien tarkastelu ja tuottaminen kehittää monilukutaitoa ja lähdekriittisyyttä sekä taitoa etsiä merkityksiä ja yhdistellä asioita uusilla tavoilla.

Vuorovaikutusosaaminen

Ryhmäviestintätaitojen harjoittelu kehittää vuorovaikutusosaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Kielen sosiaalisen luonteen merkityksen ymmärtäminen auttaa rakentamaan omaa identiteettiä ja tunnistamaan omia vahvuuksia.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arviointi on monipuolista ja kohdistuu sekä kirjallisiin että suullisiin näyttöihin. Kirjallisissa näytöissä keskitytään kielen monipuoliseen hallintaan ja suullisissa näytöissä vuorovaikutustaitojen hallintaan.

Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista. Arvioitavista tehtävistä ja niiden painotuksesta sovitaan opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

Kieli, kulttuuri ja kirjallisuus, ÄI4_ENA3 (2+2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on oppiainerajat ylittävä integraatio-opintojakso. Opintojakson aikana toteutetaan yhteinen kirjallisuustyö, joka voi liittyä esimerkiksi näytelmään, runoon tai novelliin.

Oppiaineet

- Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi
- Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä

Moduulikohtaiset tavoitteet

Kirjallisuus 1 (ÄI4)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee kauno- ja tietokirjallisuuden lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- ymmärtää kirjallisuuden monitulkintaisuutta.

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä (ENA3)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä
- pystyy tuottamaan tekstejä monipuolisesti itselle tärkeistä kulttuuriaiheista ja -ilmiöistä
- vahvistaa taitoaan käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.

Moduulien keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1 (ÄI4)

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä

- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä
- kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisuuden välineenä (ENA3)

- luova toiminta
- kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle
- itseilmaisuus identiteetin rakentumisessa

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kirjallisuuden monipuolinen tarkastelu vahvistaa suomalaisen, eurooppalaisen ja globaalin kulttuuriperinnön tuntemusta ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä. Se vahvistaa myös eettistä toimijuutta globaalissa media- ja teknologiamaailmassa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kirjallisuuden ja taiteen eri lajien erittelyn ja tulkinnan taitojen harjoittelu vahvistavaa monilukutaitoa.

Opintojakson arviointi

Opintojakson aikana toteutetaan yhteinen kirjallisuustyö, joka voi liittyä esimerkiksi näytelmään, runoon tai novelliin. Se arvioidaan osana molempia opintojaksoja.

Äidinkielen ja kirjallisuuden osalta arviointi on sekä formatiivista että summatiivista. Arvioitavia näyttöjä ovat erityisesti lukutaidon tehtävät. Kirjallisuuden osaamista voidaan arvioida myös suullisten näyttöjen perusteella.

Englannin osalta arviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arviointi kattaa kielitaidon osa-alueet vuorovaikutus-, tulkinta- (luetun- ja kuullunymmärtäminen) ja tuottamistaidot. Sanaston hallintaa voidaan arvioida esimerkiksi sanakokeilla. Rakenteiden hallintaa voidaan arvioida esim. erilaisilla testeillä. Testien tulokset voivat toimia osana opiskelijan itsearviointia tai muodostaa osan opintojakson arvosanasta.

Tekstien tulkinta 1, ÄI5 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä, erityisesti mediatekstejä, sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta
- perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja -hallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vaikuttavan viestinnän taitojen kehittyminen vahvistaa yhteiskunnallista osaamista.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arviointi keskittyy kirjoitustaitoihin, erityisesti pitkän tekstin tuottamisen taitoihin, ja vuorovaikutustaitoihin. Kirjoitustaidon näyttöjä ovat erityisesti kirjoitustaidon kokeet. Vuorovaikutustaitojen näyttöinä voidaan arvioida esimerkiksi puhe ja ryhmäkeskustelu.

Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista. Arvioitavista tehtävistä ja niiden painotuksesta sovitaan opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

Kirjoittaminen ja vuorovaikutus, ÄI6_ÄI7 (1+1 op)

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin
- syventää taitoaan käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta.

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

Vuorovaikutus 2

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot

- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monimuotoisten tekstien erittely ja tulkinta sekä kirjoittaminen vahvistavat monitieteistä ja luovaa osaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Puheviestintä- ja ryhmäviestintätaitojen harjoittelu vahvistaa vuorovaikutusosaamista.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arviointi keskittyy kirjoitustaitoihin, erityisesti pitkän tekstin tuottamisen taitoihin, ja vuorovaikutustaitoihin. Kirjoitustaidon näyttöjä ovat erityisesti kirjoitustaidon kokeet. Vuorovaikutustaitojen näyttöinä voidaan arvioida esimerkiksi puhe ja ryhmäkeskustelu.

Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista. Arvioitavista tehtävistä ja niiden painotuksesta sovitaan opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

Kirjallisuus 2, ÄI8 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- tuntee Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja sekä osaa analysoida niitä osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- Suomen kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä osana maailmankirjallisuutta
- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti

- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Kirjallisuuden erittelyn ja tulkinnan taitojen vahvistuminen kehittää globaali- ja kulttuuriosaamista.

Opintojakson arviointi

Arvioinnissa keskitytään kirjallisuuden kontekstuaalisuuden ymmärtämiseen. Arvioitavat näytöt voivat olla sekä suullisia että kirjallisia. Kirjalliset näytöt ovat erityisesti lukutaidon tehtäviä, ja suullisena näyttönä voi olla esimerkiksi opetustuokio tai esitelmä.

Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista. Arvioitavista tehtävistä ja niiden painotuksesta sovitaan opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

VALINNAISET VALTAKUNNALLISET OPINNOT

Vuorovaikutus 3, ÄI9 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan
- kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta
- syventää kykyään analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

- opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot
- oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä
- dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka

- mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Hyvinvointiosaaminen

Omien vuorovaikutustaitojen tunnistaminen ja vahvistaminen kehittää hyvinvointiosaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Työelämässä ja jatko-opinnoissa tarvittavien vuorovaikutustaitojen monipuolinen harjoittelu vahvistaa vuorovaikutusosaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Työelämässä ja jatko-opinnoissa tarvittavien vuorovaikutustaitojen monipuolinen harjoittelu vahvistaa työelämävalmiuksia ja siten myös yhteiskunnallista osaamista.

Opintojakson arviointi

Arviointi keskittyy vuorovaikutustaitoihin. Arvioitavina tehtävinä on monipuolisia, erityisesti suullisia, näyttöjä, joita voivat olla esimerkiksi puhe, ryhmäkeskustelu, väittely ja työnhakuvideo. Lisäksi voidaan arvioida myös vuorovaikutuksen analysoinnin taitoja lukutaidon tehtävin.

Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista. Arvioitavista tehtävistä ja niiden painotuksesta sovitaan opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

Kirjoittaminen 2/Abin kirjoitustaito, ÄI10 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen
- kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.

Keskeiset sisällöt

- kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen
- tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet
- kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu
- aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä

- tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuolto

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Laajojen pohtivien ja kantaaottavien tekstien kirjoittamisen harjoittelu vahvistaa eettisyyttä ja ympäristöosaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Laajojen pohtivien ja kantaaottavien tekstien kirjoittamisen harjoittelu vahvistaa kielitietoisuutta ja rakentavan viestinnän taitoa.

Opintojakson arviointi

Arviointi keskittyy erityisesti kirjoitustaidon osaamiseen, ja sitä arvioidaan kirjoitustaidon kokein. Lisäksi voidaan arvioida kielenhuollon osaamista kielenhuollon testien avulla.

Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista. Arvioitavista tehtävistä ja niiden painotuksesta sovitaan opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

Tekstien tulkinta 2/Abin lukutaito, ÄI11 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan
- osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä
- ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa
- osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

- monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö
- erilaisia tapoja tulkita tekstejä
- tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa
- monimuotoisten tekstien tavat rakentaa merkityksiä, esimerkiksi ilmaisutavat ja -muodot sekä rakenteet

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Monimuotoisten tekstien erittely ja tulkinta vahvistaa eettisyyttä ja ympäristöosaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monimuotoisten tekstien erittelyn ja tulkinnan taitojen harjoittelu vahvistaa monilukutaitoa ja lähdekriittisyyttä ja ohjaa jatkuvaan oppimistaitojen kehittämiseen.

Opintojakson arviointi

Arviointi kohdistuu lukutaitoon, ja osaaminen osoitetaan erityisesti lukutaidon kokein. Lisäksi voidaan arvioida kielenhuollon osaamista kielenhuollon testien avulla.

Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista. Arvioitavista tehtävistä ja niiden painotuksesta sovitaan opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

PAIKALLISET OPINTOJAKSOT

Äidinkielen ja kirjallisuuden tuki, ÄI12 (1 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija saa lisäharjoitusta äidinkielen ja kirjallisuuden opintojaksojen tavoitteiden saavuttamiseksi sekä kertaa kirjoittamisessa tärkeitä kielenhuollon ja kielen rakenteen ymmärtämisen taitoja.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa kielenhuollon ja kielen rakenteiden osaamistaan
- löytää itselleen parhaiten soveltuvia keinoja äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa.

Keskeiset sisällöt

- opintojaksojen ÄI1, ÄI2_3 ja ÄI 6_7 keskeisiä sisältöjä

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijoita ohjataan aktiiviseen yhteistoimintaan toisten opiskelijoiden kanssa.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijoita ohjataan opiskelutaitojen kehittämisessä.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivisena arviointina toimii opettajan antama palaute tehtävistä ja testeistä. Näin opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä. Vuorovaikutustilanteet opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa voivat tukea, motivoida, kannustaa ja edistää oppimista. Myös itsearviointin ja vertaisarviointin avulla voidaan auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan ja kehittämään työskentelyään.

Summatiivista arviointia voidaan tehdä päättökokeen, välikokeiden, testien tai arvioitavien tehtävien avulla.

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jolloin S = suoritettu ja H = hylätty. Jotta opintojakso voidaan lukea mukaan oppiaineen oppimäärään, se on suoritettava hyväksytysti.

7.1.3. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä (S2)

Oppimäärän erityinen tehtävä

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: opiskelija oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy vähitellen monipuolinen suomen kielen taito aiemmin oppimiensa kielten rinnalle. Oppimäärän tavoitteet ja sisällöt perustuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen perusteiden hallintaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen keskeinen tavoite on saavuttaa sellainen suomen kielen taito ja suomalaisen kulttuurin tuntemus, jolla opiskelija selviää jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan monikielisyyden kehittymistä, suomen kielen moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Yhteistyössä opiskelijan oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden opetuksen kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus tukee opiskelijan kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentumista kulttuurisesti moninaisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa. Opetus syventää opiskelijan käsitystä

kielitaidon, kielitietoisuuden sekä omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille.

Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetus edistää kielenoppimista kaikissa vuorovaikutustilanteissa. Kielen ja vuorovaikutustaitojen hyvä hallinta on merkityksellistä jatko-opintojen, työelämän ja arjessa selviytymisen kannalta.

Kaikissa moduuleissa kehitetään kirjoitetun kielen hallintaa, monilukutaitoa sekä puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä opitaan analysoimaan ja arvioimaan tekstejä ja vuorovaikutustilanteita kriittisesti osin jo aiemmin hankitun käsitteellisen osaamisen ja analysointitaitojen avulla. Näitä taitoja syvennetään ja laajennetaan kullakin opintojaksolla lukemalla erityisesti pitkiä kaunokirjallisia ja tietotekstejä sekä analysoimalla niitä itsenäisesti ja yhdessä. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään neljä kokonaisteosta. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen opintoja korkea-asteella.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen yleiset tavoitteet

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kielitietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen esiintymis- ja ryhmäviestintätilanteissa
- osaa arvioida, eritellä ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- ymmärtää yhä käsitteellisempää opetuspuhetta ja muodollisia puhetilanteita, osaa toimia niissä ja hallitsee niihin sopivia viestintä- ja vuorovaikutusstrategioita
- on tietoinen vuorovaikutustilanteiden kulttuurisidonnaisuudesta ja osaa tarkastella ja tulkita erilaisia vuorovaikutustilanteita ja niiden etiikkaa

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että ymmärtää monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, ja hyödyntää sopivia strategioita niiden lukemisessa ja tulkitsemisessa
- kehittää lukemalla sana-, fraasi- ja käsitevarantoaan sekä käsitystään kirjoitetun kielen rakenteista ja osaa arvioida tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista

- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, monipuolistaa lukemistoaan ja syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä oppii lukemaan ja tulkitsemaan myös pitkiä tietotekstejä, kokonaisia kaunokirjallisia teoksia ja tietokirjoja
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ilmaista ja perustella ajatuksiaan, valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon sekä käyttää aiheeseen sopivia kielen rakenteita, sanastoa, fraaseja ja käsitteitä
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisesti sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteetille sekä oppii kehittämään kielitaitoaan erilaisissa kielenkäyttöympäristöissä ja -tilanteissa ja käyttämään oppimisessaan koko kielivarantoaan
- syventää tietojaan kielen rakenteista, eri rekistereistä, tyylipiirteistä ja sävyistä sekä niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- ymmärtää kielen oppimisen prosessia sekä oppii tuntemaan ja hyödyntämään itselleen sopivimpia keinoja ja välineitä kielitaitonsa kehittämiseksi

Osaamisen arviointi

Jos opiskelijan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleista. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritettut moduulit luetaan hyväksi täysimääräisesti suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulin arvosanaksi. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulit korvaavat suomen kielen ja kirjallisuuden moduulit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt

vastaavat toisiaan. Tällöin pakollisten moduulien osalta voidaan edellyttää lisänäyttöjä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijoiden taitojen karttumista. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Kielitaidon arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä voidaan soveltuvin osin käyttää eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteista johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- kuullun ymmärtämisen ja puhumisen taitojen kehittyminen
- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien ymmärtäminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen
- kielen abstraktiotason kehittyminen ja yleiskielen hallinta

Kielitietoisuuden kehittyminen

- tiedonalojen kielten ja kielellisen moninaisuuden ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppimäärän käsitteiden hallinta sekä kielen havainnointi ja käyttö tilanteen, tarkoituksen ja tekstilajin mukaisesti

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

PAKOLLISET OPINNOT

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, S21 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- oppii havainnoimaan kielen rakenteiden ja ilmausten käyttöä erilaisissa teksteissä ja hyödyntämään sitä omassa kirjoittamisessaan
- oppii käyttämään erilaisia tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää kirjoitusprosessin eri vaiheisiin liittyviä taitojaan.

Keskeiset sisällöt

- pitkien tekstien lukeminen, mahdollisesti myös muilla opiskelijan osaamilla kielillä: tekstin tavoitteen ja sisällön ymmärtäminen
- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- luettavien tekstien ymmärtämisessä tarvittavat strategiat, abstraktin kielen taito, sana-, fraasi- ja käsitevaranto
- kielen- ja tekstinhuoltoa
- erilaisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi

- kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy osana monilukutaidon, kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon ja tekstien tuottamisen taidon kehittymistä. Tekstit, joita opintojaksolla analysoidaan ja tuotetaan, liittyvät monipuolisesti eri tieteen ja taiteen aloihin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tekstien erittely ja tuottaminen eettinen näkökulma huomioiden kehittää toimijuutta globaalissa media- ja teknologiamaailmassa.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arviointi on monipuolista ja kohdistuu erityisesti kirjallisiin näyttöihin.

Kirjallisissa näytöissä keskitytään aineistosta kirjoittamisen taitoihin, erityisesti kommentointiin ja referointiin sekä kirjoitusprosessiin. Suullisin näytöin voidaan arvioida esimerkiksi kirjallisuuden analysoinnin ja tulkinnan taitoja.

Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista. Arvioitavista tehtävistä ja niiden painotuksesta sovitaan opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

Kieli- ja tekstitietoisuus sekä vuorovaikutus S22_S23 (1+1)

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan
- ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle
- oppii hyödyntämään erilaisia kielenkäyttötilanteita ja -ympäristöjä kielitaitonsa kehittämisessä sekä käyttämään koko kielivarantoaan oppimisessa
- oppii arvioimaan omaa kielitaitoaan.

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää lukiokoulutuksen edellyttämiä viestintätaitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja erilaisten kontekstien, vuorovaikutussuhteiden ja puhekulttuurien näkökulmasta
- oppii havainnoimaan ja ymmärtämään ryhmäviestinnän ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- suomen kielen ominaispiirteet, vertailu opiskelijan aiemmin oppimiin ja koulussa opiskeltaviin kieliin, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, monikielisyys, kielellinen repertuaari, monilukutaidon käsite, erilaiset tekstit ja niissä vakiintuneet ilmaisukeinot, esimerkiksi kirjoitetun kielen rakenteet
- eri kielimuodot: puhekielen ja yleiskielen sekä epävirallisen ja virallisen viestinnän erot, abstraktin ja konkreettisen kielenkäytön erot
- opetuspuheen, muodollisen puheen ja luetun ymmärtämisessä tarvittavat strategiat

Vuorovaikutus 1

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, viestintärohkeus sekä harjaantuminen kuuntelemaan, tavoitteelliseen ja monipuoliseen vuorovaikutukseen
- kuullun ymmärtämisen ja keskusteluun osallistumisen strategiat ja institutionaalisen vuorovaikutuksen kielelliset keinot
- tekstien kirjoittaminen osana suullisia vuorovaikutustilanteita: esimerkiksi yhteisten projektien suunnitelmat, muistiinpanot monimediaisista teksteistä
- verbaalinen ja nonverbaalinen viestintä
- ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Monitieteinen ja luova osaaminen

Erilaisten tekstien tarkastelu ja tuottaminen kehittää monilukutaitoa ja lähdekriittisyyttä sekä taitoa etsiä merkityksiä ja yhdistellä asioita uusilla tavoilla.

Vuorovaikutusosaaminen

Ryhmäviestintätaitojen harjoittelu kehittää vuorovaikutusosaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Kielen sosiaalisen luonteen merkityksen ymmärtäminen auttaa rakentamaan omaa identiteettiä ja tunnistamaan omia vahvuuksia.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arviointi on monipuolista ja kohdistuu sekä kirjallisiin että suullisiin näyttöihin. Kirjallisissa näytöissä keskitytään kielen monipuoliseen hallintaan ja suullisissa näytöissä vuorovaikutustaitojen hallintaan.

Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista. Arvioitavista tehtävistä ja niiden painotuksesta sovitaan opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

Kirjallisuus 1, S24 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu lukemaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä
- kehittää ymmärrystään kirjallisuuden lajeista ja niiden ominaispiirteistä ja ilmaisukeinoista
- kiinnostuu ja oppii nauttimaan kirjallisuudesta
- oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti
- kehittää kielellisten rakenteiden ja sanaston hallintaa lukemalla suomenkielistä kaunokirjallisuutta.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- eläytyvää ja analyttistä kirjoittamista ja keskustelua kirjallisuuden pohjalta
- kielen kuvallisuus ja kulttuurisidonnaisuus, monitulkintaisuus ja kielellä leikittely
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä
- kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja itsenäisesti tai yhdessä luettuna

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kirjallisuuden monipuolinen tarkastelu vahvistaa suomalaisen, eurooppalaisen ja globaalin kulttuuriperinnön tuntemusta ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä. Se vahvistaa myös eettistä toimijuutta globaalissa media- ja teknologiamaailmassa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kirjallisuuden ja taiteen eri lajien erittelyn ja tulkinnan taitojen harjoittelu vahvistavaa monilukutaitoa.

Opintojakson arviointi

Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista. Arvioitavia näyttöjä ovat erityisesti lukutaidon tehtävät. Kirjallisuuden osaamista voidaan arvioida myös suullisten näyttöjen perusteella.

Tekstien tulkinta 1, S25 (2 op)

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- oppii tarkastelemaan erilaisissa teksteissä käytettäviä vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoja
- osaa tarkastella myös kaunokirjallisuutta mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaajana
- oppii perustelemaan omia mielipiteitään yhä monipuolisemmin kirjoittajana ja puhujana.

Keskeiset sisällöt

- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot, argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot
- perustelemisen harjoittelu suullisesti ja kirjallisesti, lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- argumentoivan kielenkäytön sanastoon ja rakenteisiin perehtyminen: generiset ilmaukset, modaalisuuden ja affektisuuden ilmaisukeinot
- kielellisten keinojen valinta, tekstilaji ja tyyli
- yhteiskunnallisesti merkittävä tai ajankohtainen kokonaisteos

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vaikuttavan viestinnän taitojen kehittyminen vahvistaa yhteiskunnallista osaamista.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arviointi keskittyy kirjoitus- ja vuorovaikutustaitoihin. Kirjoitustaidon näyttöjä voivat olla luku- ja/tai kirjoitustaidon kokeet. Vuorovaikutustaitojen näyttöinä voidaan arvioida esimerkiksi puhe tai ryhmäkeskustelu.

Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista. Arvioitavista tehtävistä ja niiden painotuksesta sovitaan opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

Kirjoittaminen ja vuorovaikutus, S26_S27 (1+1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

Kirjoittaminen 1

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin sekä oppii laatimaan ja muokkaamaan laajahkoja asiatekstejä
- oppii kirjoittamaan tekstejä myös yhdessä muiden kanssa.

Vuorovaikutus 2

- kehittää kuullun ymmärtämisen, kuuntelemisen, vuorovaikutuksen sekä suullisen viestinnän strategioita ja taitoja
- lisää viestintärohkeuttaan ja kehittää esiintymistaitojaan niin, että pystyy hyödyntämään omia vahvuuksiaan erilaisissa kielenkäyttötilanteissa
- hahmottaa puheen toimintana, jossa jokainen vuoro sekä tulkitsee että rakentaa tilannetta
- oppii tarkastelemaan kielen merkitystä ja vaihtelua vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- kirjoittaminen prosessina: aiheen ja aineiston valinta ja ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien jakaminen ja vertaisarvioinnin taidot
- sidosteisuus tekstin eri tasoilla, esimerkiksi tekstin kokonaisrakenne, kappaleet, virke, sanajärjestys
- asiatyylille ominaisten kielellisten rakenteiden hallinta, esimerkiksi infiniittiset rakenteet, yhdyslauseet, viittaussuhteet

Vuorovaikutus 2

- kuullunymmärtämis- ja kuuntelustrategiat ja -taidot, vuorovaikutustilanteiden havainnoiminen
- yksilön kielellinen repertuaari, kielenkäyttötilanteiden ja kielen vaihtelu sekä puheen kielellisiä keinoja ja retoriikkaa
- esiintymistaidot: puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monimuotoisten tekstien erittely ja tulkinta sekä kirjoittaminen vahvistavat monitieteistä ja luovaa osaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Puheviestintä- ja ryhmäviestintätaitojen harjoittelu vahvistaa vuorovaikutusosaamista.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arviointi keskittyy kirjoitustaitoihin, erityisesti pitkän tekstin tuottamisen taitoihin, ja vuorovaikutustaitoihin. Kirjoitustaidon näyttöjä ovat erityisesti kirjoitustaidon kokeet. Vuorovaikutustaitojen näyttöinä voidaan arvioida esimerkiksi puhe ryhmäkeskustelu.

Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista. Arvioitavista tehtävistä ja niiden painotuksesta sovitaan opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

Kirjallisuus 2, S28 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää kaunokirjallisuuden tuntemustaan
- kehittää kykyään tarkastella kirjallisuutta sen kulttuurisessa ja historiallisessa syntykontekstissa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- tutustuu suomalaisen kirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin sekä osaa arvioida niiden merkitystä.

Keskeiset sisällöt

- Suomen kirjallisuuden vaiheet osana maailmankirjallisuutta
- eri aikakausien kaunokirjallisuutta ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman näkökulmasta
- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- merkittävä tai ajankohtainen kaunokirjallinen kokonaisteos

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kirjallisuuden erittelyn ja tulkinnan taitojen vahvistuminen kehittää globaali- ja kulttuuriosaamista.

Opintojakson arviointi

Arvioinnissa keskitytään kirjallisuuden kontekstuaalisuuden ymmärtämiseen. Arvioitavat näytöt voivat olla sekä suullisia että kirjallisia. Kirjalliset näytöt ovat erityisesti lukutaidon tehtäviä, ja suullisena näyttönä voi olla esimerkiksi opetustuokio tai esitelmä.

Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista. Arvioitavista tehtävistä ja niiden painotuksesta sovitaan opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

VALINNAISET VALTAKUNNALLISET OPINNOT

Vuorovaikutus 3, S29 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää vuorovaikutustaitojaan ja oppii arvioimaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutusosaamisen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa, työelämässä ja yhteiskunnassa
- kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta
- syventää kykyään tarkastella ja analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista
- syventää ymmärrystään kielen tilanteisesta vaihtelusta.

Keskeiset sisällöt

Keskeiset sisällöt

- kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojen sekä puhumisen ja esiintymisen taitojen monipuolistaminen, kielen rekisterit ja tilanteen edellyttämä kielenkäyttö
- vuorovaikutuksen ja vuorovaikutusosaamisen merkitys jatko-opinnoissa, työelämässä ja yhteiskunnassa, esimerkiksi erilaisissa järjestöissä sekä muissa muodollisissa ja epämuodollisissa yhteisöissä toimiminen
- dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä
- vuorovaikutuksen kulttuuristen piirteiden ja erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointi
- mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Hyvinvointiosaaminen

Omien vuorovaikutustaitojen tunnistaminen ja vahvistaminen kehittää hyvinvointiosaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Työelämässä ja jatko-opinnoissa tarvittavien vuorovaikutustaitojen monipuolinen harjoittelu vahvistaa vuorovaikutusosaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Työelämässä ja jatko-opinnoissa tarvittavien vuorovaikutustaitojen monipuolinen harjoittelu vahvistaa työelämävalmiuksia ja siten myös yhteiskunnallista osaamista.

Opintojakson arviointi

Arviointi keskittyy vuorovaikutustaitoihin. Arvioitavina tehtävinä on monipuolisia, erityisesti suullisia, näyttöjä, joita voivat olla esimerkiksi puhe, ryhmäkeskustelu, väittely ja työnhakuvideo. Lisäksi voidaan arvioida myös vuorovaikutuksen analysoinnin taitoja lukutaidon tehtävin.

Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista. Arvioitavista tehtävistä ja niiden painotuksesta sovitaan opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

Kirjoittaminen 2/Abin kirjoitustaito, S210 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen taitoaan ilmaista ja perustella ajatuksiaan kirjoittamalla hyödyntäen muita tekstejä
- kehittää omaäänistä kirjoittamista
- kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiä
- syventää kirjoitetun kielen rakenteiden ja konventioiden tuntemusta
- osaa valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon.

Keskeiset sisällöt

- aineistopohjaisten laajojen tekstien tuottaminen ja lähteiden arviointi
- omaäänisten tekstien tuottaminen
- tekstin- ja kielenhuollon käytänteiden soveltaminen tekstien muokkaamisessa
- luettaville ja kirjoitettaville teksteille tyypillisten kielen rakenteiden, sanaston, fraasien ja käsitteiden käyttöön harjaantuminen
- ajankohtainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Laajojen pohtivien ja kantaaottavien tekstien kirjoittamisen harjoittelu vahvistaa eettisyyttä ja ympäristöosaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Laajojen pohtivien ja kantaaottavien tekstien kirjoittamisen harjoittelu vahvistaa kielitietoisuutta ja rakentavan viestinnän taitoa.

Opintojakson arviointi

Arviointi keskittyy erityisesti kirjoitustaidon osaamiseen, ja sitä arvioidaan kirjoitustaidon kokein. Lisäksi voidaan arvioida kielenhuollon osaamista kielenhuollon testien avulla.

Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista. Arvioitavista tehtävistä ja niiden painotuksesta sovitaan opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

Tekstien tulkinta 2/Abin lukutaito, S211 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan
- osaa tulkita erilaisia monimuotoisia tekstejä
- ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa.

Keskeiset sisällöt

- monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien tulkinta
- analyysin ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö
- runokokoelma tai näytelmäteksti

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Monimuotoisten tekstien erittely ja tulkinta vahvistaa eettisyyttä ja ympäristöosaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monimuotoisten tekstien erittelyn ja tulkinnan taitojen harjoittelu vahvistaa monilukutaitoa ja lähdekriittisyyttä ja ohjaa jatkuvaan oppimistaitojen kehittämiseen.

Opintojakson arviointi

Arviointi kohdistuu lukutaitoon, ja osaaminen osoitetaan erityisesti lukutaidon kokein. Lisäksi voidaan arvioida kielenhuollon osaamista kielenhuollon testien avulla.

Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista. Arvioitavista tehtävistä ja niiden painotuksesta sovitaan opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

7.2. Toinen kotimainen kieli, ruotsi (TKRU)

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Toinen kotimainen kieli ruotsi on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kielyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Ruotsin kielen opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitelyyn, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Ruotsin kielen opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan ruotsin kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan ja kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Toisen kotimaisen kielen ruotsin opetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla oppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja

oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Toisen kotimaisen kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että vieraiden kielten eri oppimäärien ja eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, joiden ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisen asiakokonaisuuksien tarkastelussa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Toisen kotimaisen kielen opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Toisen kotimaisen kielen opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia toista kotimaista kieltä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Toisen kotimaisen kielen opiskelu ja osaaminen avaavat mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa

tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä sekä tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia sekä eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Toisen kotimaisen kielen ruotsin opintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Toisen kotimaisen kielen opinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen sekä kestävämmät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä sekä kehittämään vastuuntuntoaan ja taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta toisen kotimaisen kielen ruotsin opinnoissa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys toisen kotimaisen kielen käyttökelpoisuudesta kansallisessa, pohjoismaisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä sekä globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Ruotsin opetuksen yleiset tavoitteet

Ruotsin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutustaitoihin ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä ja toimijana kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä

globaaleissa kohtaamisissa, joissa ruotsin kielen hyödyntäminen on mahdollista ja joissa tavoitteena ei ole äidinkielenään ruotsia puhuvan tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen

- ymmärtää ruotsin kielen merkityksen Suomen toisena kansalliskielenä
- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti ja luovasti ruotsin kielellä
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään ruotsin kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista ruotsinkielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) alla olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa <i>(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)</i>	Taito tulkita tekstejä <i>(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)</i>	Taito tuottaa tekstejä <i>(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)</i>
A-oppimäärä	B2.1 (A2.2)	B2.1 (A2.2)	B1.2 (A2.1)
B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)
B3-oppimäärä	A2.2	A2.2	A2.1
Äidinkielenomainen oppimäärä	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävä toisessa kotimaisessa kielessä ruotsissa on tukea opiskelijan kehittymistä ruotsin kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää toisen kotimaisen kielen ruotsin taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansallisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ruotsin pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan toisen kotimaisen kielen ruotsin A-oppimäärän moduulin 8, B1-oppimäärän moduulin 6 sekä äidinkielenomaisen ruotsin oppimäärän moduulin 8 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

B3-oppimäärän osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan ruotsin kielelle ja asianomaiselle oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

7.2.1. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1)

PAKOLLISET OPINNOT

Pakollisten opintojen moduulien 1–3 aikana painotetaan opiskelijan kielten opiskelutaitojen ja opiskelu- ja vuorovaikutusstrategioiden kehittämistä hänen omista lähtökohdistaan. Opiskelija tulee tietoiseksi vahvuuksistaan ja kehittämiskohteistaan ja vahvistaa perusopetuksessa luotua pohjaa jatkuvalla kielten opiskelulle. Tätä tarkoitusta varten opiskelija laatii kieliprofiilin ensimmäisen moduulin yhteydessä tai täydentää sitä. Kieliprofiilia työstetään oppimisprosessin edetessä lukio-opintojen aikana.

Moduulien 1–2 aikana opiskelija luo kokonaiskuvan omasta kehitymisestään ruotsin kielen oppijana ja osaajana sekä ruotsista Suomen kansalliskielenä. Samalla tarkastellaan kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta yhteisön, mutta myös opiskelijan henkilökohtaisesta näkökulmasta. Opiskelija tarkastelee kieliprofiilissaan itseään myös muiden kielten, mukaan lukien äidinkielen, käyttäjänä, osaajana ja oppijana.

Moduulista 3 lähtien kiinnitetään entistä enemmän huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen muodollisuusasteeltaan erityyppisissä kielenkäyttötilanteissa.

Moduulien 4–5 opinnoissa painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä ottaen huomioon kohdekielen kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tavoitetaso lukio-opinnoille.

Pakollisten opintojen loppuvaiheessa huomio kiinnittyy vahvistamaan taitoja, joita opiskelija hyödyntää pystyäkseen jatkamaan osaamisensa omaehtoista kehittämistä. Opintojen aikana varataan aikaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Kaikkien opintojen aikana harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta.

Opiskelutaidot ja ruotsin kieli arjessani, RUB11_RUB12 (1+3 op)

RUB1 moduulin tehtävä on johdattaa ja motivoida opiskelijaa lukion toisen kotimaisen kielen opintoihin ja kasvattaa opiskelijan tietoisuutta omasta kieli- ja kulttuuritaustastaan vuorovaikutuksessa ryhmän kanssa. Moduulin tehtävänä on myös vahvistaa opiskelijan tietoisuutta ruotsin kielen taustasta, historiasta ja asemasta Suomessa sekä ohjata opiskelijaa löytämään ruotsin kielen vaikutuksesta kertovia kielellisiä ja kulttuurisia piirteitä omasta arjesta ja yhteiskunnasta. RUB2 moduulin tehtävänä on kannustaa opiskelijaa käyttämään ruotsia rohkeasti ja kehittämään omia vuorovaikutustaitojaan eri tilanteissa.

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa olemassa olevaa kielitaitoaan ja omia vahvuuksiaan
- rohkaistuu käyttämään ruotsin taitoaan arkipäiväisissä vuorovaikutustilanteissa painottaen suullista viestintää
- kehittää omia opiskelustrategioitaan ja vuorovaikutustaitojaan ja löytää itselle sopivia työtapoja
- syventää tietämystään suomen ja ruotsin kielten vaikutuksesta toisiinsa sekä Suomessa vallitsevista kieliolosuhteista
- pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B1.1.

Ruotsin kieli arjessani

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kertoa ruotsiksi omasta elämästään, ihmissuhteistaan ja lähiympäristöstään eri tilanteissa erilaisia viestintäkanavia käyttäen
- kehittää keskustelu- ja kuuntelutaitojaan ruotsiksi
- kehittää palautteen antamisen ja vastaanottamisen sekä osaamisensa arvioinnin taitoja.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- opiskelijan kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen sekä omien tavoitteiden asettaminen
- kielitietoisuus, monikielisyys, kielten väliset suhteet
- omaa oppimista edistävien työkalujen löytäminen ja hyödyntäminen

Ruotsin kieli arjessani

- ruotsin kielen käyttö opiskelijan arkipäivään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- oma elämä, ihmissuhteet ja lähiympäristö
- yksilön ja yhteisön hyvinvointi
- ääntämisen harjaannuttaminen

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan vuorovaikutusosaamista esim. harjoittelemalla arkisia viestintätilanteita sekä ääntämistä.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson tulkinta-, tuottamis- ja vuorovaikutustehtävissä keskitytään sisältöihin, joiden aiheina ovat terveelliset elämäntavat, ihmissuhteet sekä fyysinen ja psyykinen hyvinvointi ja terveys.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson avoimissa tulkinta-, tuottamis- ja vuorovaikutustehtävissä opiskelijalla on mahdollisuus kehittää luovaa osaamistaan monipuolisesti.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arviointi kattaa kaikki osaamisen tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet.

- Tekstin tulkintataitojen arviointi perustuu tehtäviin, joissa opiskelija tulkitsee opintojakson keskeisiä sisältöjä käsitteleviä tekstejä.
- Tuottamis- ja vuorovaikutustaitojen arviointi perustuu opintojakson keskeisiä sisältöjä käsittelevien avoimien multimodaalisten (esim. teksti, video, podcast yms.) tehtävien arviointiin. Tehtäviä voidaan laatia myös pari- tai ryhmätöinä.
- Opintojaksokohtaisen sanaston hallintaa voidaan arvioida mm. sanakokeilla ja sanaston hallinnasta näyttöä antavilla itsearviointitehtävillä.
- Opintojaksokohtaisten rakenteiden hallintaa voidaan arvioida mm. kielioppikokeilla ja -testeillä sekä rakenteiden hallinnasta näyttöä antavilla itsearviointitehtävillä.
- Opiskelutaitojen kehittymistä voidaan arvioida mm. itse- ja vertaisarviointitehtävillä.

Kulttuuri ja mediat, RUB13 (2 op)

Moduulin tehtävänä on vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa ja erilaisten tekstien tulkitsemis- ja tuottamistaitoja ruotsinkielisiä medioita hyödyntäen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee suomenruotsalaisia, ruotsalaisia ja muita pohjoismaisia kulttuuri-ilmiöitä

- tuntee ruotsinkielisiä medioita
- osaa hyödyntää ruotsinkielisiä lähteitä tiedonhaussa
- pystyy seuraamaan ruotsinkielisiä uutistekstejä ja ymmärtää pääasiat niistä.

Keskeiset sisällöt

- suomenruotsalaiset ja muut pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt
- ruotsinkieliset mediat
- opiskelijoita kiinnostavat ajankohtaiset aiheet ruotsiksi

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson tulkinta-, tuottamis- ja vuorovaikutustehtävissä keskitytään sisältöihin, joiden aiheina ovat kulttuuri-ilmiöt ja eri mediat.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arviointi kattaa kaikki osaamisen tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet.

- Tekstin tulkintataitojen arviointi perustuu tehtäviin, joissa opiskelija tulkitsee opintojakson keskeisiä sisältöjä käsitteleviä tekstejä.
- Tuottamis- ja vuorovaikutustaitojen arviointi perustuu opintojakson keskeisiä sisältöjä käsittelevien avoimien multimodaalisten (esim. teksti, video, podcast yms.) tehtävien arviointiin. Tehtäviä voidaan laatia myös pari- tai ryhmätöinä.
- Opintojaksokohtaisen sanaston hallintaa voidaan arvioida mm. sanakokeilla ja sanaston hallinnasta näyttöä antavilla itsearviointitehtävillä.
- Opintojaksokohtaisten rakenteiden hallintaa voidaan arvioida mm. kielioppikokeilla ja -testeillä sekä rakenteiden hallinnasta näyttöä antavilla itsearviointitehtävillä.
- Opiskelutaitojen kehittymistä voidaan arvioida mm. itse- ja vertaisarviointitehtävillä.

Ympäristömme, RUB14 (2 op)

Moduulin tehtävänä on vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa ja erilaisten tekstien tulkitsemis- ja tuottamistaitoja hyödyntäen erilaisia oppimisympäristöjä. Opiskelija tutustuu moduulissa erilaisiin tekstityyppeihin.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tulkita erilaisia tekstejä, jotka käsittelevät maailman erilaisia elinympäristöjä, kulttuureja ja yhteiskuntia
- harjoittaa erityisesti kirjallisia tekstintuottamistaitojaan aiheena mielipiteen ilmaisu
- pystyy tuottamaan lyhyen ohjatun tekstin moduulin aihepiiristä.

Keskeiset sisällöt

- kulttuurinen moninaisuus
- erilaiset elinympäristöt
- ajankohtaiset yhteiskunnalliset aiheet nuorten näkökulmasta

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson tulkinta-, tuottamis- ja vuorovaikutustehtävissä keskitytään sisältöihin, joiden aiheina ovat yhteiskunnalliset kysymykset nuoren näkökulmasta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson tulkinta-, tuottamis- ja vuorovaikutustehtävissä keskitytään sisältöihin, joiden aiheina ovat globaalit kysymykset, erilaiset kulttuurit ja elinympäristöt.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arviointi kattaa kaikki osaamisen tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet.

- Tekstin tulkintataitojen arviointi perustuu tehtäviin, joissa opiskelija tulkitsee opintojakson keskeisiä sisältöjä käsitteleviä tekstejä.
- Tuottamis- ja vuorovaikutustaitojen arviointi perustuu opintojakson keskeisiä sisältöjä käsittelevien avoimien multimodaalisten (esim. teksti, video, podcast yms.) tehtävien arviointiin. Tehtäviä voidaan laatia myös pari- tai ryhmätöinä.
- Opintojaksokohtaisen sanaston hallintaa voidaan arvioida mm. sanakokeilla ja sanaston hallinnasta näyttöä antavilla itsearviointitehtävillä.
- Opintojaksokohtaisten rakenteiden hallintaa voidaan arvioida mm. kielioppikokeilla ja -testeillä sekä rakenteiden hallinnasta näyttöä antavilla itsearviointitehtävillä.

- Opiskelutaitojen kehittymistä voidaan arvioida mm. itsearviointi- ja vertaisarviointitehtävillä.

Kielitaito opiskelu- ja työelämässä, RUB15_ENA6 (2+2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on oppiainerajat ylittävä integraatio-opintojakso. Opintojakson aikana työskennellään oppiainerajat ylittäen mm. työnhakuun liittyvissä tehtävissä (CV, työhaastattelu) ja eri maiden koulutustarjontaan tutustuttaessa. Osa opintojakson tehtävistä voi liittyä myös opinto-ohjauksen opintojaksojen keskeisiin sisältöihin.

Oppiaineet

- Ruotsi, B1-oppimäärä
- Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä

RUB15 moduulin tehtävänä on, että opiskelija tutustuu mahdollisuuksiin opiskella ja tehdä töitä ruotsin kielellä ja tutustuu pohjoismaiseen ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön.

ENA6 Moduulin tehtävänä on syventää opiskelijan käsitystä kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana muuttuvassa maailmassa. Moduulissa pohditaan jatko-opinto- ja urasuunnitelmia sekä työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa.

Moduulikohtaiset tavoitteet

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (ENA6)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille
- rohkaistuu englannin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- kehittää taitoaan ilmaista itseään muodollisemmissa asiayhteyksissä.

Opiskelu- ja työelämä (RUB15)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- kehittää tietämystään tekstilajeista, jotka liittyvät keskeisesti nuoren opiskeluun, työelämään ja itsenäistymiseen
- pohtii jatko-opintojaan, urasuunnitelmiaan sekä valmiuksiaan elinikäiseen oppimiseen.

Moduulien keskeiset sisällöt

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (ENA6)

- jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina
- itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta

Opiskelu- ja työelämä (RUB15)

- opiskelu, ammatit ja työelämä opiskelijan ja yhteiskunnan näkökulmasta
- tulevaisuuden suunnitelmat
- vuorovaikutustilanteet ja tekstit, jotka liittyvät jatko-opiskeluun ja työelämään
- itsenäistyvän nuoren elämänhallinta
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- erilaisten hakemusten laatiminen

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan vuorovaikutusosaamista esim. työhaastattelutilanteissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson tulkinta-, tuottamis- ja vuorovaikutustehtävissä keskitytään sisältöihin, joiden aiheina ovat esim. opinto- ja urasuunnitelmat, yrittäminen ja työelämä.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arviointi kattaa kaikki osaamisen tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet.

- Tekstin tulkintataitojen arviointi perustuu tehtäviin, joissa opiskelija tulkitsee opintojakson keskeisiä sisältöjä käsitteleviä tekstejä.

- Tuottamis- ja vuorovaikutustaitojen arviointi perustuu opintojakson keskeisiä sisältöjä käsittelevien avoimien multimodaalisten (esim. teksti, video, podcast yms.) tehtävien arviointiin. Tehtäviä voidaan laatia myös pari- tai ryhmätöinä.
- Opintojaksokohtaisen sanaston hallintaa voidaan arvioida mm. sanakokeilla ja sanaston hallinnasta näyttöä antavilla itsearviointitehtävillä.
- Opintojaksokohtaisten rakenteiden hallintaa voidaan arvioida mm. kielioppikokeilla ja -testeillä sekä rakenteiden hallinnasta näyttöä antavilla itsearviointitehtävillä.
- Opiskelutaitojen kehittymistä voidaan arvioida mm. itsearviointi- ja vertaisarviointitehtävillä.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Valinnaisten opintojen erityisenä tavoitteena on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaiskäsitys kielitaitonsa tasosta opintojen päättövaiheessa sekä auttaa opiskelijaa löytämään keinoja kehittää osaamistaan. Valinnaisissa opinnoissa kerrataan oppimäärän pakollisissa moduuleissa käsitellyjä aihepiirejä tai täydennetään niitä opiskelijoiden mielenkiinnon ja tarpeiden mukaan. Kieliprofiilia täydennetään tavoitteellisesti opiskelijan omien tarpeiden mukaan.

Viesti ja vaikuta puhuen, RUB16 (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää opiskelijan taitoa tuottaa ruotsin kieltä suullisesti, ymmärtää puhuttua ruotsin kieltä ja rakentaa dialogia. Moduuliin sisältyy Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen tai erillisen ohjeistuksen mukaisten näyttöjen suorittaminen.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vankentaa puhumisen sujuvuutta
- tuottaa valmistelua edellyttävän suullisen esityksen
- tiedostaa suullisen osaamisensa tason ja kehittämistarpeensa ja saa tästä palautetta.

Keskeiset sisällöt

- vuorovaikutustilanteet, dialogin rakentaminen
- puhumisen eri piirteet
- aitojen ruotsinkielisten kontaktien monipuolinen tarjoaminen opiskelijalle erilaisissa ympäristöissä

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan vuorovaikutusosaamista eri vuorovaikutustilanteissa (valmisteltu puhe, kuvaus, mielipide, arjen tilanteet jne.)

Opintojakson arviointi

Opintojakson arviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista.

- Tuottamis- ja vuorovaikutustaitojen arviointi perustuu opintojakson keskeisiä sisältöjä käsittelevien avoimien multimodaalisten (esim. video, podcast, puhe, esitys yms.) tehtävien arviointiin. Tehtäviä voidaan laatia myös pari- tai ryhmätöinä.
- Opintojakson suorittamiseen kuuluvan valtakunnallisen suullisen kielitaidon koe arvioidaan valtakunnallisten arviointiohjeiden mukaisesti asteikolla 4-10.

Kestävä elämäntapa, RUB17 (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää oppimäärän pakollisten moduulien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitoaan tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille
- laajentaa sosiaalisen median tuntemustaan käyttäen ruotsin kieltä
- tutustuu kansallisissa kielitutkinnoissa vaadittavaan ruotsin taidon osaamiseen.

Paikallinen lisäys tavoitteille

Moduulin paikallisena tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu toisen kotimaisen kielen ylioppilaskokeen tehtävätyyppeihin ja arviointiin

Keskeiset sisällöt

- kestävä kehitys ja elämäntapa erityisesti opiskelijan näkökulmasta
- eettisyys ja vastuullisuus sosiaalisen median käytössä, sananvapaus

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson tulkinta-, tuottamis- ja vuorovaikutustehtävissä keskitytään sisältöihin, joiden aiheina ovat kestävä kehitys ja elämäntapa nuoren näkökulmasta sekä sosiaalisen median sisällöt ja eettinen käyttö.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson tulkinta-, tuottamis- ja vuorovaikutustehtävissä käsitellään sisältöjä, jotka liittyvät monipuolisesti eri tieteen ja taiteen aloihin.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arvioinnissa pääpaino on tulkinta- (luetun- ja kuullunymmärtäminen) ja tuottamistaidoilla.

- Opintojakson suorittamiseen kuuluu yksi täysimittainen ylioppilaskoe. Kokeesta saadun näytön on tarkoitus auttaa opiskelijaa kehittämään opiskelustrategioitaan siten, että hän saavuttaisi toisen kotimaisen kielen ylioppilaskokeessa itselleen asettaman tavoitetason.
- Tekstin tulkintataitojen arviointi perustuu opiskelijan kokoamaan portfolioon, joka voi muodostua esim. ruotsinkielisten tv- ja radiouutisten, sosiaalisen median sisältöjen sekä lehtiartikkeleiden tulkinnasta.
- Tuottamistaitojen arviointi perustuu mm. ylioppilaskokeen kirjallisten tuottamistehtävien mukaisiin kirjoitustehtäviin sekä opintojakson keskeisiä sisältöjä käsittelevien avoimien multimodaalisten (esim. teksti, video, podcast yms.) tehtävien arviointiin.
- Opintojaksokohtaisen sanaston hallintaa voidaan arvioida mm. sanakokeilla ja sanaston hallinnasta näyttöä antavilla itsearviointitehtävillä.
- Opintojaksokohtaisten rakenteiden hallintaa voidaan arvioida mm. kielioppikokeilla ja -testeillä sekä rakenteiden hallinnasta näyttöä antavilla itsearviointitehtävillä.
- Opiskelutaitojen kehittymistä voidaan arvioida mm. itsearviointitehtävillä.

PAIKALLISET OPINTOJAKSOT

Ruotsin kertaus, RUB18 (1 op)

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- parantaa valmiuksiaan suorittaa toisen kotimaisen kielen keskipitkän oppimäärän ylioppilaskoe
- syventää omien taitoaan tuottaa kieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- syventää taitoaan tulkita erilaisia tekstejä
- syventää taitojaan hallita opintojaksojen RUB11-RUB17 keskeisiä rakenteita
- syventää taitojaan hallita opintojaksojen RUB11-RUB17 keskeistä sanastoa

Keskeiset sisällöt

- ylioppilaskokeen eri tehtäväosiot
- kirjallinen tuottaminen ylioppilaskokeessa, aiheet aikaisempien opintojaksojen keskeisistä sisällöistä
- opintojaksojen RUB11-RUB17 keskeiset rakenteet
- opintojaksojen RUB11-RUB17 keskeiset sanastot

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson tulkinta-, tuottamis- ja vuorovaikutustehtävissä keskitytään sisältöihin, jotka liittyvät monipuolisesti eri tieteen ja taiteen aloihin.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arvioinnissa pääpaino on tulkinta- (luetun- ja kuullunymmärtäminen) ja tuottamistaidoilla.

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jolloin S= suoritettu ja H= hylätty. Jotta opintojakso voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään, se on suoritettava hyväksytysti. Hyväksytty suoritus edellyttää opintojakson alussa arvioitavaksi määriteltujen tulkinta- ja tuottamistehtävien suorittamista sekä opintojakson lopussa järjestettävän toisen kotimaisen kielen keskipitkän oppimäärän preliminäärikokeen suorittamista.

7.3. Vieraat kielet

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Vieraat kielet ovat osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kielyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Vieraiden kielten opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitelyyn, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Vieraiden kielten opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan kunkin opiskeltavan kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Vieraissa kielissä käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Vieraan kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään.

Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, jonka ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisen asiakokonaisuuksien tarkastelussa. Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Vieraiden kielten opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Vieraiden kielten opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Vieraiden kielten opiskelu ja osaaminen avaa mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Vieraiden kielten opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Kieliopintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Kieliopinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään vastuuntuntoaan sekä taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta vieraiden kielten opetuksessa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys kielitaidon käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Vieraiden kielten opetuksen yleiset tavoitteet

Vieraiden kielten opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutus- ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kielenkäyttäjänä globaalissa maailmassa, jossa tavoitteena ei ole esimerkillisen äidinkielen kielenkäyttäjän tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen
- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista kohdekielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) ohessa olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasotavoitteet oppimäärittäin

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa <i>(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)</i>	Taito tulkita tekstejä <i>(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)</i>	Taito tuottaa tekstejä <i>(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)</i>
Englanti,A-oppimäärä	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)
Aasian ja Afrikan kielet, A-oppimäärä	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)
Muut kielet,A-oppimäärä	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)
Englanti,B1-oppimäärä	B1.2	B1.2	B1.2
Muut kielet,B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1(A1.3)	B1.1 (A1.3)
Englanti,B2-oppimäärä	B1.1	B1.1	B1.1

Muut kielet, B2-oppimäärä	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.2)
Englanti, B3-oppimäärä	B1.1	B1.1	A2.2
Aasian ja Afrikan kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)
Muut kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1	A2.1

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävä vieraisissa kielissä on tukea opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää vieraan kielen taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansainvälisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä, jotka on linkitetty eurooppalaisen viitekehyksen kuusiportaiseen taitotasoasteikkoon.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Vieraiden kielten pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan vieraiden kielten A-oppimäärän moduulin 8 ja B1-oppimäärän moduulin 6 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisesta kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

Latinan kieltä lukuun ottamatta B2- ja B3-oppimäärien osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

7.3.1. Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (VKENA1)

PAKOLLISET OPINNOT

Pakollisten opintojen moduulien 1–3 aikana painotetaan opiskelijan kielten opiskelutaitojen ja opiskelu- ja vuorovaikutusstrategioiden kehittämistä hänen omista lähtökohdistaan. Opiskelija tulee tietoiseksi vahvuuksistaan ja kehittämiskohteistaan ja vahvistaa perusopetuksessa luotua pohjaa jatkuvalla kielten opiskelulle. Tätä tarkoitusta varten opiskelija laatii ensimmäisen moduulin yhteydessä henkilökohtaisen kieliprofiilinsa, jota työstetään oppimisprosessin edetessä lukio-opintojen aikana.

Moduulien 1–2 aikana opiskelija luo kokonaiskuvan englannin kielestä lingua francana sekä omasta kehittymisestään englannin oppijana ja osaajana. Samalla tarkastellaan kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta yhteiskunnan, mutta myös opiskelijan henkilökohtaisesta näkökulmasta. Opiskelija tarkastelee kieliprofiilissaan itseään myös muiden kielten, mukaan lukien äidinkielen, käyttäjänä, osaajana ja oppijana.

Moduulista 3 lähtien kiinnitetään entistä enemmän huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen muodollisuusasteeltaan erityyppisissä kielenkäyttötilanteissa. Moduulien 4–6 opinnoissa painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä ottaen huomioon englannin kielen kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tavoitetaso lukio-opinnoille.

Pakollisten opintojen loppuvaiheessa huomio kiinnittyy vahvistamaan taitoja, joita opiskelija hyödyntää pystyäkseen jatkamaan osaamisensa omaehtoista kehittämistä. Opintojen aikana varataan aikaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Kaikkien opintojen aikana harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta.

Opiskelutaidot ja englanti globaalina kielenä, ENA1_ENA2 (1+3 op)

ENA1 moduulin tehtävänä on avata lukion kieltenopiskelun tavoitteita suhteessa jatkuvaan oppimiseen ja tulevaisuuden tarpeisiin muutosten monikielisessä maailmassa. Moduuli totuttaa opiskelijaa lukion kieltenopiskeluun, jossa kohdekieltä käytetään mahdollisimman paljon. Tehtävänä on kehittää opiskelijan kielitietoisuutta ja kieli-identiteettiä sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja sekä vahvistaa opiskelijan ja ryhmän hyvinvointiosaamista.

ENA2 moduulin tehtävänä on tarkastella englannin kielen aseman kehittymistä lingua francana globaaleissa konteksteissa ja vuorovaikutustilanteissa, joissa englanti ei välttämättä ole kenenkään äidinkieli. Tehtävänä on myös tarkastella, miten kieli ja kielitaito vaikuttavat eettisesti kestävään toimintaan kaikessa viestinnässä. Moduulissa avataan rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) käsitettä keskeisenä kielitaidon osa-alueena.

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan
- syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä
- analysoi ja kehittää taitoaan käyttäen itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä
- monipuolistaa kielenopiskelutaitojaan
- oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä
- pystyy suhteuttamaan osaamistaan taitotasoon B2.1.

Englanti globaalina kielenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta
- kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan
- vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan
- syventää tietoaan englannin asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen
- tavoitteiden asettelu kielten opiskelulle
- monikielisyys voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen
- tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen

Englanti globaalina kielenä

- englanti äidinkielenä, toisena kielenä, virallisena kielenä, globaalina kielenä
- kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus
- kansainväliset suhteet

- rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana
- puhujien eri taustat ja statusvaikutukset
- äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; englannin variantteja ja vertailua muihin kieliin
- viestintätyyli erilaisissa medioissa

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tässä opintojaksossa käsitellään laaja-alaisen osaamisen osa-aluetta globaali- ja kulttuuriosaaminen. Opintojakson aikana tuotettavissa tehtävissä korostuvat globaalisuuteen ja kulttuuriin liittyvät teemat. Kurssin aikana voidaan toteuttaa pienimuotoinen kansainvälinen yhteistyö.

Vuorovaikutusosaaminen

Tässä opintojaksossa painotetaan tavanomaisia vuorovaikutustilanteita ja niissä selviytymistä. Opiskelijoita kannustetaan käyttämään ja kehittämään kielitaitoaan rohkeasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arviointi kattaa kielitaidon osa-alueet vuorovaikutus-, tulkinta- (luetun- ja kuullunymmärtäminen) ja tuottamistaidot. Sanaston hallintaa voidaan arvioida esimerkiksi sanakokeilla. Rakenteiden hallintaa voidaan arvioida esim. erilaisilla testeillä. Testien tulokset voivat toimia osana opiskelijan itsearviointia tai muodostaa osan opintojakson arvosanasta.

Kieli, kulttuuri ja kirjallisuus, ENA3_ÄI4 (2+2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on oppiainerajat ylittävä integraatio-opintojakso. Opintojakson aikana toteutetaan yhteinen kirjallisuustyö, joka voi liittyä esimerkiksi näytelmään, runoon tai novelliin.

Oppiaineet

- Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi
- Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä

Moduulikohtaiset tavoitteet

Kirjallisuus 1 (ÄI4)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee kauno- ja tietokirjallisuuden lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- ymmärtää kirjallisuuden monitulkintaisuutta.

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä (ENA3)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä
- pystyy tuottamaan tekstejä monipuolisesti itselle tärkeistä kulttuuriaiheista ja -ilmiöistä
- vahvistaa taitoaan käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.

Moduulien keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1 (ÄI4)

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä
- kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä (ENA3)

- luova toiminta
- kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle
- itseilmaisu identiteetin rakentumisessa

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kirjallisuuden monipuolinen tarkastelu vahvistaa suomalaisen, eurooppalaisen ja globaalin kulttuuriperinnön tuntemusta ja kulttuurisen moninaisuuden

ymmärtämistä. Se vahvistaa myös eettistä toimijuutta globaalissa media- ja teknologiamaailmassa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kirjallisuuden ja taiteen eri lajien erittelyn ja tulkinnan taitojen harjoittelu vahvistavaa monilukutaitoa.

Opintojakson arviointi

Opintojakson aikana toteutetaan yhteinen kirjallisuustyö, joka voi liittyä esimerkiksi näytelmään, runoon tai novelliin. Se arvioidaan osana molempia opintojaksoja.

Äidinkielen ja kirjallisuuden osalta arviointi on sekä formatiivista että summatiivista. Arvioitavia näyttöjä ovat erityisesti lukutaidon tehtävät. Kirjallisuuden osaamista voidaan arvioida myös suullisten näyttöjen perusteella.

Englannin osalta arviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arviointi kattaa kielitaidon osa-alueet vuorovaikutus-, tulkinta- (luetun- ja kuullunymmärtäminen) ja tuottamistaidot. Sanaston hallintaa voidaan arvioida esimerkiksi sanakokeilla. Rakenteiden hallintaa voidaan arvioida esim. erilaisilla testeillä. Testien tulokset voivat toimia osana opiskelijan itsearviointia tai muodostaa osan opintojakson arvosanasta.

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, ENA4 (2 op)

Moduulin tehtävänä on kehittää ajattelu- ja opiskelutaitoja harjoittelemalla kriittisiä luku- ja tiedonhankintataitoja sekä niihin pohjautuvia soveltamisen ja tuottamisen taitoja. Moduulissa tarkastellaan osallisuuden, aktiivisen toimijuuden ja demokratian rakentumista englannin kielellä kielellisesti, kulttuurisesti ja katsomuksellisesti monimuotoisessa maailmassa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ja niiden taustoihin
- kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella
- hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä ja tapoja tuottaa tekstejä hankkiakseen, yhdistääkseen, muokatakseen, esittääkseen ja arvioidakseen tietoa.

Keskeiset sisällöt

- vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa

- ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo
- yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus
- neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)
- median rooli asenteiden muokkaajana

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tässä opintojaksossa käsitellään laaja-alaisen osaamisen osa-aluetta yhteiskunnallinen osaaminen. Opintojaksolla tutustutaan päätöksentekoon ja vaikuttamiseen Suomessa ja ulkomailla. Opintojakson aikana tuotettavissa tehtävissä on mukana yhteiskunnallinen näkökulma. Kurssilla tutustutaan eri hyväntekeväisyysjärjestöihin ja niiden toimintaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista käsitellään opintojaksossa yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta. Vuorovaikutusosaamista kehitetään esimerkiksi väittelyjen ja vaikuttavien tekstien tuottamisen kautta.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arviointi kattaa kielitaidon osa-alueet vuorovaikutus-, tulkinta- (luetun- ja kuullunymmärtäminen) ja tuottamistaidot. Sanaston hallintaa voidaan arvioida esimerkiksi sanakokeilla. Rakenteiden hallintaa voidaan arvioida esim. erilaisilla testeillä. Testien tulokset voivat toimia osana opiskelijan itsearviointia tai muodostaa osan opintojakson arvosanasta.

Kestävä tulevaisuus ja tiede, ENA5 (2 op)

Moduulin tehtävänä on syventää opiskelijan tiedonhankinnan taitoja, erityisesti lähteen luotettavuuden tarkastelun näkökulmasta, ja vahvistaa hänen tekstin tulkitsemisen ja tuottamisen taitojaan. Tehtävänä on myös vahvistaa opiskelijan taitoja esittää kysymyksiä ja etsiä vastauksia tai hahmotella ratkaisuja itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja tiivistämisen taitoja
- kehittää taitojaan raportoida jäsennellysti havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.

Keskeiset sisällöt

- opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat
- erilaiset tulevaisuudenvisiot
- kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia
- yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys
- englanti tieteen kielenä, tieteellisen tekstin piirteet

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tässä opintojaksossa käsitellään laaja-alaisen osaamisen osa-aluetta monitieteinen ja luova osaaminen. Opintojaksolla kehitetään luovaa osaamista esimerkiksi pohtimalla eri tulevaisuudennäkymiä. Opintojakson aikana tuotettavissa tehtävissä on mukana monitieteinen näkökulma opiskelijan oman kiinnostuksen ja kurssivalintojen mukaisesti.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arviointi kattaa kielitaidon osa-alueet vuorovaikutus-, tulkinta- (luetun- ja kuullunymmärtäminen) ja tuottamistaidot. Sanaston hallintaa voidaan arvioida esimerkiksi sanakokeilla. Rakenteiden hallintaa voidaan arvioida esim. erilaisilla testeillä. Testien tulokset voivat toimia osana opiskelijan itsearviointia tai muodostaa osan opintojakson arvosanasta.

Kielitaito opiskelu- ja työelämässä, RUB15_ENA6 (2+2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on oppiainerajat ylittävä integraatio-opintojakso. Opintojakson aikana työskennellään oppiainerajat ylittäen mm. työnhakuun liittyvissä tehtävissä (CV, työhaastattelu) ja eri maiden koulutustarjontaan tutustuttaessa. Osa opintojakson tehtävistä voi liittyä myös opinto-ohjauksen opintojaksojen keskeisiin sisältöihin.

Oppiaineet

- Ruotsi, B1-oppimäärä
- Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä

RUB15 moduulin tehtävänä on, että opiskelija tutustuu mahdollisuuksiin opiskella ja tehdä töitä ruotsin kielellä ja tutustuu pohjoismaiseen ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön.

ENA6 Moduulin tehtävänä on syventää opiskelijan käsitystä kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana muuttuvassa maailmassa. Moduulissa pohditaan jatko-opinto- ja urasuunnitelmia sekä työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa.

Moduulikohtaiset tavoitteet

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (ENA6)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille
- rohkaistuu englannin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- kehittää taitoaan ilmaista itseään muodollisemmissa asiayhteyksissä.

Opiskelu- ja työelämä (RUB15)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- kehittää tietämystään tekstilajeista, jotka liittyvät keskeisesti nuoren opiskeluun, työelämään ja itsenäistymiseen
- pohtii jatko-opintojaan, urasuunnitelmiaan sekä valmiuksiaan elinikäiseen oppimiseen.

Moduulien keskeiset sisällöt

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (ENA6)

- jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina
- itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta

Opiskelu- ja työelämä (RUB15)

- opiskelu, ammatit ja työelämä opiskelijan ja yhteiskunnan näkökulmasta
- tulevaisuuden suunnitelmat
- vuorovaikutustilanteet ja tekstit, jotka liittyvät jatko-opiskeluun ja työelämään
- itsenäistyvän nuoren elämänhallinta

- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- erilaisten hakemusten laatiminen

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan vuorovaikutusosaamista esim. työhaastattelutilanteissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson tulkinta-, tuottamis- ja vuorovaikutustehtävissä keskitytään sisältöihin, joiden aiheina ovat esim. opinto- ja urasuunnitelmat, yrittäminen ja työelämä.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arviointi kattaa kaikki osaamisen tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet.

- Tekstin tulkintataitojen arviointi perustuu tehtäviin, joissa opiskelija tulkitsee opintojakson keskeisiä sisältöjä käsitteleviä tekstejä.
- Tuottamis- ja vuorovaikutustaitojen arviointi perustuu opintojakson keskeisiä sisältöjä käsittelevien avoimien multimodaalisten (esim. teksti, video, podcast yms.) tehtävien arviointiin. Tehtäviä voidaan laatia pari- tai ryhmätöinä.
- Opintojaksokohtaisen sanaston hallintaa voidaan arvioida mm. sanakokeilla ja sanaston hallinnasta näyttöä antavilla itsearviointitehtävillä.
- Opintojaksokohtaisten rakenteiden hallintaa voidaan arvioida mm. kielioppikokeilla ja -testeillä sekä rakenteiden hallinnasta näyttöä antavilla itsearviointitehtävillä.
- Opiskelutaitojen kehittymistä voidaan arvioida mm. itsearviointi- ja vertaisarviointitehtävillä.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Valinnaisten opintojen erityisenä tavoitteena on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaiskäsitys kielitaitonsa tasosta opintojen päättövaiheessa sekä auttaa opiskelijaa löytämään keinoja kehittää osaamistaan. Kieliprofiilia täydennetään tavoitteellisesti opiskelijan omien tarpeiden mukaan.

Ympäristö ja kestävä elämäntapa, ENA7 (2 op)

Moduulin tehtävänä on valmistaa opiskelijaa maailmankansalaiseksi, jolla on tietoa, taitoa ja tahtoa osallistua globaaleista ympäristökysymyksistä käytäviin

keskusteluihin. Näkökulmia tarkastellaan opiskelijan omasta elinpiiristä käsin, mutta moduulissa tutustutaan myös kansainvälisten organisaatioiden tapoihin käsitellä kestävään elämäntapaan liittyviä kysymyksiä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta
- kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi
- osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.

Keskeiset sisällöt

- globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos
- kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä
- esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista
- ratkaisukeskeisyys

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tässä opintojaksossa käsitellään laaja-alaisen osaamisen osa-alueita eettisyys ja ympäristöosaaminen. Opintojaksolla tutustutaan esimerkiksi erilaisiin ympäristöongelmiin ja pohditaan yksilön ja yhteisön vastuuta kestävä kehityksen toteutumisessa. Eettisyyteen ja ympäristöön liittyvät näkökulmat ovat mukana opintojakson aikana toteutettavissa tuotoksissa.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arviointi kattaa kielitaidon osa-alueet vuorovaikutus-, tulkinta- (luetun- ja kuullunymmärtäminen) ja tuottamistaidot. Sanaston hallintaa voidaan arvioida esimerkiksi sanakokeilla. Rakenteiden hallintaa voidaan arvioida esim. erilaisilla testeillä. Testien tulokset voivat toimia osana opiskelijan itsearviointia tai muodostaa osan opintojakson arvosanasta.

Viesti ja vaikuta puhuen, ENA8 (2 op)

Moduulin tehtävänä on harjaannuttaa opiskelijan monipuolista suullista kielitaitoa, jota tarvitaan kansainväliseen toimijuuteen, sekä tarjota opiskelijalle jatkuvan oppimisen välineitä oman suullisen kielitaidon kehittämiseksi. Tehtävänä on myös vahvistaa neuvottelemisen taitoja sekä toisen arvostamista ja huomioon ottamista.

Moduuliin sisältyy Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen tai erillisen ohjeistuksen mukaisten näyttöjen suorittaminen.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä
- vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan
- vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja
- harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.

Paikallinen lisäys tavoitteille

Moduulin paikallisena tavoitteena on, että opiskelija

- kertaa ja laajentaa aikaisempien opintojaksojen aihepiirisanastoja

Keskeiset sisällöt

- puhumisen eri piirteet
- englannin käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin
- dialogisuus
- oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tässä opintojaksossa käsitellään laaja-alaisen osaamisen osa-aluetta vuorovaikutusosaaminen. Opintojaksolla harjoitellaan sujuvaa toimimista erilaisissa vuorovaikutustilanteissa englannin kielellä. Opintojakson aikana luodaan erilaisia suullisia tuotoksia (esimerkiksi keskusteluja, videoita ja podcasteja), joiden teemat käsittelevät laajasti eri aihepiirejä.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arviointi painottuu suulliseen tuottamiseen, vuorovaikutustaitoihin ja kuullunymmärtämisen tulkintataitoihin. Opintojakson arvosana muodostuu Opetushallituksen suullisen kielitaidon kokeesta sekä opintojakson aikana suoritetuista puhe-, ääntämis- ja kuullunymmärtämistehtävistä.

PAIKALLISET OPINTOJAKSOT

Englannin kertaus, ENA9 (1 op)

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- parantaa valmiuksiaan suorittaa englannin pitkän tai lyhyen oppimäärän ylioppilaskoe
- kertaava lukion englannin A-oppimäärän sisältöjä

Keskeiset sisällöt

- ylioppilaskokeen eri osa-alueisiin (tekstin- ja kuullunymmärtäminen, sanasto ja rakenteet, tuottaminen) perehtyminen
- lukion pitkän englannin oppimäärän kertaaminen
- sanavaraston kasvattaminen

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla parannetaan opiskelijoiden valmiuksia selviytyä ylioppilaskirjoituksissa tarvittavista viestintätilanteista. Opintojaksolla keskitytään muun muassa selkeään vastaustekniikkaan ja erityylisten tekstien kirjalliseen tuottamiseen sekä tekstin ja puheen tulkintaan.

Opintojakson arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jolloin S= suoritettu ja H= hylätty. Jotta opintojakso voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään, se on suoritettava hyväksytysti. Opintojakson lopussa suoritetaan pitkän tai lyhyen englannin preliminäärikoe, johon osallistuminen on edellytys suoritusmerkinnälle. Suoritusmerkintä edellyttää myös opintojakson aikana suoritettavien harjoitustehtävien palauttamista. Suoritukseen kuuluvat tehtävät määritellään opintojakson alussa.

7.3.2. Vieraat kielet, saksa, B3-oppimäärä (VKB3)

Vieraan kielen B3-oppimäärän erityinen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä. Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Opintojen alkuvaiheessa painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullinen viestintä on keskeistä koko oppimäärälle ja ääntämiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen. Opinnoissa varataan tarpeen mukaan aikaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Opintojen aikana edistetään monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa ja tutustutaan eri tekstilajeihin. Moduulista 3 lähtien opiskelijalle voidaan antaa todistus suullisesta kielitaidosta Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaisesti. Opintojen aikana opiskelija täydentää vieraiden kielten A-oppimäärän ensimmäisen moduulin yhteydessä laatimaansa kieliprofiiliaan.

Johdatus saksan kieleen ja kulttuuriin, SAB31 (2 op)

Perustason alkeet 1

Moduulin tehtävänä on motivoida pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen kielenopiskeluun sekä vahvistaa opiskelijan mielenkiintoa uutta kieltä ja kulttuureja kohtaan. Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan kohdekielellä aktiivisesti, monenlaisia alkeiskielitaitoa kompensoivia vuorovaikutusstrategioita käyttäen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan
- löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä
- hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- rutiininomaiset viestintätilanteet
- keskeisimmät viestintästrategiat
- tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset

Paikallinen lisäys keskeisille sisällöille

- kieliprofiilin laatiminen saksan kielen osalta

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tässä opintojaksossa käsitellään laaja-alaisen osaamisen osa-alueita globaali- ja kulttuuriosaaminen. Opintojaksolla tutustutaan saksan kielen asemaan maailmassa ja luodaan ensikatsaus saksankielisille maille ominaisiin kulttuuripiirteisiin.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arviointi kattaa kielitaidon osa-alueet vuorovaikutus-, tulkinta- (luetun- ja kuullunymmärtäminen) ja tuottamistaidot. Sanaston hallintaa voidaan arvioida esimerkiksi sanakokeilla. Rakenteiden hallintaa voidaan arvioida esim. erilaisilla testeillä. Testien tulokset voivat toimia osana opiskelijan itsearviointia tai muodostaa osan opintojakson arvosanasta.

Selviytyminen arkisissa tilanteissa, SAB32 (2 op)

Perustason alkeet 2

Moduulin tehtävänä on rohkaista opiskelijaa käyttämään vähäistäkin kielitaitoa

vuorovaikutustilanteissa ja hyödyntämään kieltä väylänä omien mielenkiinnon kohteiden pariin, myös maailmankuvan laajentamiseksi.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- oman lähipiirin ja arjen kuvailu
- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa
- tavanomaiset asiointitilanteet

Paikallinen lisäys keskeisille sisällöille

- Kurssin aikana toteutetaan virtuaalimatka saksankieliselle alueelle

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tässä opintojaksossa käsitellään laaja-alaisen osaamisen osa-alueetta vuorovaikutusosaaminen. Opintojaksolla harjoitellaan vuorovaikutusta arkipäiväisissä tilanteissa. Opiskelijat pääsevät kokeilemaan vuorovaikutustaitojaan opintojakson aikana järjestettävällä virtuaalimatalla.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arviointi kattaa kielitaidon osa-alueet vuorovaikutus-, tulkinta- (luetun- ja kuullunymmärtäminen) ja tuottamistaidot. Sanaston hallintaa voidaan arvioida esimerkiksi sanakokeilla. Rakenteiden hallintaa voidaan arvioida esim. erilaisilla testeillä. Testien tulokset voivat toimia osana opiskelijan itsearviointia tai muodostaa osan opintojakson arvosanasta.

Vapaa-aika ja jokapäiväinen elämä, SAB33 (2 op)

Perustason alkeet 3

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemys perustason alkeisvaiheesta ja edistymisestä kohdekielen opinnoissa. Tarvittaessa

huomiota kiinnitetään B2-oppimäärää peruskoulun puolella opiskelleen opiskelijan opintojen aloittamiseen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet
- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- koulu

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tässä opintojaksossa käsitellään laaja-alaisen osaamisen osa-alueita vuorovaikutusosaaminen. Opintojaksolla laajennetaan edellisen opintojakson aikana opittuja vuorovaikutustaitoja. Vuorovaikutustaidot korostuvat kurssin aikana toteutettavissa tehtävissä.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arviointi kattaa kielitaidon osa-alueet vuorovaikutus-, tulkinta- (luetun- ja kuullunymmärtäminen) ja tuottamistaidot. Sanaston hallintaa voidaan arvioida esimerkiksi sanakokeilla. Rakenteiden hallintaa voidaan arvioida esim. erilaisilla testeillä. Testien tulokset voivat toimia osana opiskelijan itsearviointia tai muodostaa osan opintojakson arvosanasta.

Kulttuurien kohtaamisia, SAB34 (2 op)

Perustaso 1

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijaa hyödyntämään kohdekieltä tiedonhankinnan välineenä. Moduulissa vahvistetaan opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksia ja rohkaistaan opiskelijaa toimimaan oman kulttuurinsa lähettiläänä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tässä opintojaksossa käsitellään laaja-alaisen osaamisen osa-alueita globaali- ja kulttuuriosaaminen. Opintojaksolla tutustutaan saksan kielen levinnäisyyteen ja merkitykseen maailmassa sekä syvennetään tietoja saksankielisten maiden kulttuurista ja perinteistä. Opintojakson aikana opetellaan myös kertomaan omasta kotimaasta saksaksi.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arviointi kattaa kielitaidon osa-alueet vuorovaikutus-, tulkinta- (luetun- ja kuullunymmärtäminen) ja tuottamistaidot. Sanaston hallintaa voidaan arvioida esimerkiksi sanakokeilla. Rakenteiden hallintaa voidaan arvioida esim. erilaisilla testeillä. Testien tulokset voivat toimia osana opiskelijan itsearviointia tai muodostaa osan opintojakson arvosanasta.

Hyvinvointi ja huolenpito, SAB35 (2 op)

Perustaso 2

Moduulin tehtävänä on tarjota opiskelijalle välineitä ilmaista kohdekielellä tuntemuksiaan ja mielipiteitään. Moduulissa harjoitellaan vuorovaikutuksen ylläpitoa ja aktiivisen kuuntelun taitoa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- hyvinvointi ja terveys
- eri elämänvaiheet

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Tässä opintojaksossa käsitellään laaja-alaisen osaamisen osa-alueita hyvinvointiosaaminen. Opintojaksolla käsitellään hyvinvointiin liittyviä teemoja ja opetellaan kertomaan niistä saksaksi sekä kirjallisesti että suullisesti.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arviointi kattaa kielitaidon osa-alueet vuorovaikutus-, tulkinta- (luetun- ja kuullunymmärtäminen) ja tuottamistaidot. Sanaston hallintaa voidaan arvioida esimerkiksi sanakokeilla. Rakenteiden hallintaa voidaan arvioida esim. erilaisilla testeillä. Testien tulokset voivat toimia osana opiskelijan itsearviointia tai muodostaa osan opintojakson arvosanasta.

Kulttuuri, SAB36 (2 op)

Perustaso 3

Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelija kielialueen kulttuurisesti ja historiallisesti keskeisten aiheiden pariin. Moduulissa rohkaistaan opiskelijaa käyttämään kohdekieltä itselle kiinnostavia kulttuuriaihteita tutkiessa. Moduulin aikana opiskelija tekee oman kohdekielisen tuotoksen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- eri kulttuuriaihteita kieli- ja kulttuurialueelta
- ajankohtaiset kulttuuriaiheet
- luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tässä opintojaksossa käsitellään laaja-alaisen osaamisen osa-alueita globaali- ja

kulttuuriosaaminen. Opintojaksolla käsitellään laajasti saksankielisen alueen kulttuuria ja tutustutaan esimerkiksi kohdekielen kirjallisuuteen, elokuvaan ja viihdeohjelmiin.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arviointi kattaa kielitaidon osa-alueet vuorovaikutus-, tulkinta- (luetun- ja kuullunymmärtäminen) ja tuottamistaidot. Sanaston hallintaa voidaan arvioida esimerkiksi sanakokeilla. Rakenteiden hallintaa voidaan arvioida esim. erilaisilla testeillä. Testien tulokset voivat toimia osana opiskelijan itsearviointia tai muodostaa osan opintojakson arvosanasta.

Opiskelu ja työelämä, SAB37 (2 op)

Perustaso 4

Moduulin tehtävänä on vahvistaa opiskelijan itsetuntoa kielenkäyttäjänä tarjoamalla mahdollisuuksia pohtia ja harjoitella kieltä erilaisissa jatko-opintoihin ja työelämään liittyvissä tilanteissa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä
- tulevaisuudensuunnitelmat

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tässä opintojaksossa käsitellään laaja-alaisen osaamisen osa-alueita vuorovaikutusosaaminen. Vuorovaikutuksen painopiste on opinnoissa ja työelämässä tarvittavissa taidoissa. Opintojakson aikana kasvatetaan opiskelijoiden valmiuksia opiskeluun ja työnhakuun saksankielisissä maissa.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arviointi kattaa kielitaidon osa-alueet vuorovaikutus-, tulkinta- (luetun- ja kuullunymmärtäminen) ja tuottamistaidot. Sanaston hallintaa voidaan arvioida

esimerkiksi sanakokeilla. Rakenteiden hallintaa voidaan arvioida esim. erilaisilla testeillä. Testien tulokset voivat toimia osana opiskelijan itsearviointia tai muodostaa osan opintojakson arvosanasta.

Ajankohtaisuus ja mediat, SAB38 (2 op)

Perustaso 5

Moduulin tehtävänä on rohkaista opiskelijaa lukemaan ja tulkitsemaan oman kielitaitonsa mukaisesti eritasoisia ja -pituisia tekstejä. Moduulissa vahvistetaan tekstien tulkitsemiseen tarvittavia strategioita ja syvennetään taitoa tuottaa kieltä vuorovaikutustilanteen edellyttämällä tavalla ottaen huomioon viestin vastaanottaja.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Paikallinen lisäys tavoitteille

Moduulin paikallisena tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy seuraamaan uutisia ja sosiaalisen median kanavia kohdekielellä

Keskeiset sisällöt

- ajankohtaiset aiheet
- kohdekieliset mediat
- lähdekritiikki

Paikallinen lisäys tavoitteille

Moduulin paikallisena tavoitteena on, että opiskelija

- kertaa oppimäärää ylioppilaskirjoituksia varten
- täydentää kieliprofiilia saksan kielen osalta

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tässä opintojaksossa käsitellään laaja-alaisen osaamisen osa-alueita yhteiskunnallinen osaaminen. Opintojaksolla tutustutaan ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ilmiöihin seuraamalla esimerkiksi uutisia ja sosiaalista mediaa.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arviointi muodostuu formatiivisesta ja summatiivisesta arvioinnista. Arviointi kattaa kielitaidon osa-alueet vuorovaikutus-, tulkinta- (luetun- ja kuullunymmärtäminen) ja tuottamistaidot. Sanaston hallintaa voidaan arvioida esimerkiksi sanakokeilla. Rakenteiden hallintaa voidaan arvioida esim. erilaisilla testeillä. Testien tulokset voivat toimia osana opiskelijan itsearviointia tai muodostaa osan opintojakson arvosanasta. Opintojakson lopussa suoritetaan lyhyen saksan preliminäärikoe, joka voi olla osa arvosanaa.

7.4. Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opiskelu antaa opiskelijalle valmiudet ymmärtää, soveltaa ja tuottaa sekä arvioida matemaattisesti esitettyä tietoa. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään matematiikan merkityksen nykyajan kulttuureissa ja huomaamaan sen välttämättömyyden eri aloilla, kuten tekniikassa, lääke-, talous-, yhteiskunta- ja luonnontieteissä sekä taiteissa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on perehdyttää opiskelija matematiikan peruskäsitteisiin, perusideoihin ja rakenteisiin sekä ohjata käyttämään puhuttua, kirjoitettua ja muutoin ilmaistua matematiikkaa. Opetus kehittää laskemisen, luovan ajattelun sekä ilmiöiden mallintamisen, ennustamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja. Matematiikan opiskelussa opiskelija kehittyy hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa sekä ongelmanratkaisussa. Hän myös oppii arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Opetuksessa tutkitaan arkielämän ja matematiikan välisiä yhteyksiä, hyödynnetään mahdollisuuksia vahvistaa opiskelijan kiinnostusta, itsetuntoa ja tiedonhankintaprosesseja sekä kannustetaan opiskelijaa kokeiluihin ja sinnikkääseen työskentelyyn. Matematiikassa opittavia taitoja sovelletaan omien tavoitteiden asettamisessa ja päätöksenteossa sekä pohditaan, kuinka matematiikan taitoja voidaan hyödyntää kestäväan kehitykseen ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa. Näin vahvistetaan opiskelijan yhteiskunnallista osaamista, eettisyyttä ja ympäristöosaamista sekä hyvinvointiosaamista. Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista, joita voidaan ratkoa matematiikan avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Tällä vahvistetaan muun muassa vuorovaikutusosaamista. Opetustavat valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä. Matematiikan opiskelu tukee globaali- ja kulttuuriosaamisen sekä monitieteisen ja luovan osaamisen laaja-alaisia tavoitteita. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan merkitys erilaisissa kulttuureissa ja historian kehityksessä sekä sen luonne universaalina kielenä. Opiskelija oppii hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin sekä matematiikassa että muissa oppiaineissa. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Matematiikan opetuksen yleiset tavoitteet

Matematiikan opetuksen yleisenä tavoitteena on, että opiskelija

- saa myönteisiä oppimiskokemuksia, tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa
- ymmärtää matematiikan sekä ainutlaatuisena itsenäisenä tieteenalana että käyttökelpoisena välineenä, kun mallinnetaan, hallitaan tai ennustetaan yhteiskunnan, talouden tai luonnon ilmiöitä
- rakentaa matemaattista pohjaa jatko-opinnoilleen
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla ja tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta, laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä
- kykenee seuraamaan matemaattista esitystä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, perustelemaan väitteitä ja arvioimaan eri muodoissa tarjottua informaatiota
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita
- rohkaistuu myös kokeilemaan ja tutkivaan toimintaan sekä ongelmien ratkaisujen keksimiseen ja selkeään esittämiseen
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, ohjelmistoja ja tietolähteitä sekä ymmärtää, ettei ohjelmiston tuottama tulos yksinään riitä osoittamaan, todistamaan tai perustelemaan väitettä.

Osaamisen arviointi

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan. Arvioinnilla opiskelijaa autetaan kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien valintaan, matemaattisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perustelemiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Oppimäärän vaihtaminen

Kun matematiikan oppimäärää vaihdetaan pitkästä lyhyeen, suoritettuja opintoja luetaan hyväksi alla olevan taulukon mukaisesti. Opintojaksot MAB2-MAB11 ovat lyhyen matematiikan varsinaisia opintojaksoja. Opintojaksot MAB12-15 ja MAB17-MAB19 ovat oppimäärän vaihdossa käytettäviä opintojaksokoodeja.

Pitkän oppimäärän moduuli	Lyhyen oppimäärän moduuli
MAA2	MAB2+MAB12
MAA3	MAB3
MAA4	MAB13
MAA14	MAB14
MAA5	MAB15
MAA6	MAB8+MAB16
MAA7	MAB17
MAA9	MAB7
MAA17	MAB6
MAA11	MAB18
MAA15	MAB19
MAA8	MAB5

Opiskelijan siirtyessä pitkästä oppimäärästä lyhyeen oppimäärään tulee opiskelijalle hänen niin halutessa järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi.

Kun opiskelija siirtyy lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään, häneltä voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Vaihdon yhteydessä moduuleista puuttumaan jäävät opintopisteet tulee suorittaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän moduuleja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset moduulit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän muiksi valinnaisiksi tai temaattisiksi opinnoiksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

7.4.1. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus

PAKOLLISET OPINNOT

Luvut ja yhtälöt, MAY1 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa kerrataan ja syvennetään perusopetuksessa opiskeltuja sisältöjä. Opintojakson aikana luodaan sellaiset opiskelutottumukset, joiden avulla matematiikan oppiminen myöhemmissä opintojaksoissa on mielekästä. Opintojakson aikana otetaan käyttöön ohjelmistoja, joita tullaan hyödyntämään myöhemmissä opinnoissa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kertaa prosenttilaskennan periaatteet
- osaa käyttää verrannollisuutta ongelmanratkaisussa
- syventää murtolukujen laskutoimitusten osaamistaan
- kertaa potenssin laskusäännöt
- vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä
- ymmärtää yhtälön ja yhtälöparin ratkaisemisen periaatteet
- oppii käyttämään ohjelmistoja funktion kuvaajan piirtämisessä, havainnoinnissa ja yhtälöiden ratkaisemisessa.

Keskeiset sisällöt

- lukujoukot ja peruslaskutoimitukset
- luvun vastaluku, käänteisluku ja itseisarvo
- prosenttilaskenta
- potenssin laskusäännöt (eksponenttina kokonaisluku)
- suoraan ja kääntäen verrannollisuus
- funktio, kuvaajan piirto ja kuvaajan tulkinta
- ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- yhtälöpari
- neliö- ja kuutiojuuri
- potenssifunktio ja potenssiyhtälö (asteluvut 2 ja 3)

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Ohjataan opiskelijoita työskentelemään vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden kanssa.

Hyvinvointiosaaminen

Ohjataan opiskelijoita opiskelutaitojen kehittämisessä ja itselle sopivien työskentelytaitojen löytämisessä.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivisena arviointina toimii opettajan antama palaute tehtävistä ja testeistä. Näin opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä. Vuorovaikutustilanteet opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa voivat tukea, motivoida, kannustaa ja edistää oppimista. Myös itsearviointin ja vertaisarviointin avulla voidaan auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan ja kehittämään työskentelyään.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, välikokeiden, testien, tai arvioitavien tehtävien avulla.

7.4.2. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA)

Opintojaksojen suositeltu suoritusjärjestys

1. vuosi: MAY1, MAA2, MAA3, MAA4, MAA14
2. vuosi: MAA5, MAA6, MAA7, MAA9_MAA17, MAA11, MAA15
3. vuosi: MAA8, MAA10, MAA12, MAA13, MAA16

PAKOLLISET OPINNOT

Funktiot ja yhtälöt 1, MAA2 (3 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa vahvistetaan yhtälönratkaisuun ja funktioiden tarkasteluun liittyviä taitoja. Opiskelija tutustuu polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden ominaisuuksiin, sekä niiden käyttöön ilmiöiden matemaattisessa mallintamisessa. Ohjelmistoja hyödynnetään yhtälöiden ratkaisemisessa ja funktioiden tutkimisessa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden avulla, tuntee polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä sekä tietää polynomifunktion nollakohtien ja polynomien tekijöiden välisen yhteyden
- osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä
- osaa käyttää ohjelmistoja matemaattisessa mallintamisessa, polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden tutkimisessa sekä polynomi-, rationaali- ja

juuriyhtälöiden ja polynomiepäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusten yhteydessä.

Paikallinen lisäys tavoitteille

Moduulin paikallisena tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa aiemmin hankkimiaan yhtälön ja yhtälöparin ratkaisemiseen sekä funktion tarkasteluun liittyviä taitojaan.

Keskeiset sisällöt

- polynomifunktio ja -yhtälö sekä polynomiepäyhtälö
- 2. asteen yhtälön ratkaisukaava
- polynomien tulo ja binomikaavat (summan neliö, summan ja erotuksen tulo)
- polynomien tekijät
- potenssifunktio ja potenssiyhtälö (eksponenttina positiivinen kokonaisluku)
- rationaalifunktiot ja -yhtälöt
- juurifunktiot ja -yhtälöt

Paikallinen lisäys keskeisille sisällöille

- 2. asteen yhtälön ratkaisujen lukumäärän tarkastelu diskriminantin avulla
- tulon nollasääntö

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kannustetaan opiskelijoita pienryhmätyöskentelyyn.

Hyvinvointiosaaminen

Ohjataan opiskelijoita opiskelutaitojen kehittämisessä ja itselle sopivien työskentelytaitojen löytämisessä.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivisena arviointina toimii opettajan antama palaute tehtävistä ja testeistä. Näin opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä. Vuorovaikutustilanteet opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa voivat tukea, motivoida, kannustaa ja edistää oppimista. Myös itsearviointin ja vertaisarviointin avulla voidaan auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan ja kehittämään työskentelyään.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, välikokeiden, testien, tai arvioitavien tehtävien avulla.

Geometria, MAA3 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla harjoitellaan erilaisten taso- ja avaruusgeometrian ongelmien ratkaisua sekä algebrallisesti että ohjelmistojen avulla.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa ja muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa
- osaa soveltaa yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa
- harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa sisältäviä lauseita
- osaa käyttää ohjelmistoja tutkiessaan kuvioita ja kappaleita sekä niihin liittyvää geometriaa.

Keskeiset sisällöt

- kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus
- sini- ja kosinilause
- monikulmioihin liittyvien pituuksien, kulmien ja pinta-alojen laskeminen
- ympyrän ja sen osien ja siihen liittyvien suorien geometriaa
- suoraan lieriöön ja suoraan kartioon sekä palloon liittyvien pituuksien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen

Paikallinen lisäys keskeisille sisällöille

- suorakulmaisen kolmion trigonometriaa

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Rohkaistaan opiskelijoita löytämään erilaisia ratkaisustrategioita yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan luonne universaalina kielenä.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivisena arviointina toimii opettajan antama palaute tehtävistä ja testeistä. Näin opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä. Vuorovaikutustilanteet opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa voivat tukea, motivoida, kannustaa ja edistää oppimista. Myös itsearviointin ja vertaisarviointin avulla voidaan auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan ja kehittämään työskentelyään.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, välikokeiden, testien, tai arvioitavien tehtävien avulla.

Analyttinen geometria ja vektorit, MAA4 (3 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään geometriaan tasokoordinaatistossa. Analyttisen geometrian menetelmät luovat yhteyden geometrinen ja algebrallisten käsitteiden välille. Opintojaksossa opitaan myös vektorilaskennan perusteet. Vektorilaskenta tarjoaa erilaisen näkökulman geometrian ongelmien tarkasteluun.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometrinen ja algebrallisten käsitteiden välille
- ymmärtää yhtälön geometrinen merkityksen
- osaa ratkaista muotoa $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$ olevia itseisarvoyhtälöitä
- ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin
- osaa tutkia kaksiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla
- osaa ratkaista tasogeometrian ongelmia vektoreiden avulla
- osaa käyttää ohjelmistoja käyrien ja vektoreiden tutkimisessa sekä niihin liittyvissä sovelluksissa.

Keskeiset sisällöt

- käyrän yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälö
- yhtälöryhmä
- suorien yhdensuuntaisuus ja kohtisuoruus
- itseisarvoyhtälö
- pisteen etäisyys suorasta
- vektoreiden perusominaisuudet
- tason vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku sekä tason vektorin kertominen luvulla

- tason vektoreiden pistetulo, tason vektoreiden välinen kulma

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Luodaan yhteyksiä muihin luonnontieteisiin mm. vektorilaskennan sovellustehtävissä.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivisena arviointina toimii opettajan antama palaute tehtävistä ja testeistä. Näin opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä. Vuorovaikutustilanteet opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa voivat tukea, motivoida, kannustaa ja edistää oppimista. Myös itsearviointin ja vertaisarviointin avulla voidaan auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan ja kehittämään työskentelyään.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, välikokeiden, testien, tai arvioitavien tehtävien avulla.

Funktiot ja yhtälöt 2, MAA5 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuuksiin. Funktioita hyödynnetään myös ilmiöiden mallintamisessa ja ongelmanratkaisussa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden avulla
- tutkii sini- ja kosinifunktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla
- osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$
- osaa soveltaa sini- ja kosinifunktioiden yhteyttä $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$
- tuntee eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä
- osaa käyttää ohjelmistoja funktioiden tutkimisessa, yhtälöiden ratkaisemisessa ja sovellusten yhteydessä.

Paikallinen lisäys tavoitteille

Moduulin paikallisena tavoitteena on, että opiskelija

- osaa sovittaa esim. sinikäyrän ja eksponenttifunktion annettuun pistejoukkoon ilmiötä mallinnettaessa.

Keskeiset sisällöt

- suunnattu kulma ja radiaani
- yksikköympyrä
- sini- ja kosinifunktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen
- sini- ja kosiniyhtälöiden ratkaiseminen
- murtopotenssi ja sen yhteys juureen
- eksponenttifunktiot ja -yhtälöt
- logaritmi ja logaritmin laskusäännöt
- logaritmifunktiot ja -yhtälöt

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Ilmiöiden matemaattisen mallintamisen avulla opiskelija oppii hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä laajemmissa kokonaisuuksissa.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivisena arviointina toimii opettajan antama palaute tehtävistä ja testeistä. Näin opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä. Vuorovaikutustilanteet opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa voivat tukea, motivoida, kannustaa ja edistää oppimista. Myös itsearviointin ja vertaisarviointin avulla voidaan auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan ja kehittämään työskentelyään.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, välikokeiden, testien, tai arvioitavien tehtävien avulla.

Derivaatta, MAA6 (3 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan derivaatan käsitteeseen funktion muutosnopeuden mittana. Derivaattaa käytetään työkaluna funktioiden tutkimisessa sekä ääriarvo-ongelmien ratkaisemisessa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattisten mallien käyttäytymiseen derivaatan avulla
- omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta ja jatkuvuudesta

- ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena
- kykenee määrittämään yksinkertaisten funktioiden derivaatat
- osaa derivoida yhdistettyjä funktioita
- hallitsee funktioiden kulun tutkimisen derivaatan avulla ja osaa määrittää niiden ääriarvot suljetulla välillä
- osaa käyttää ohjelmistoja raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta
- polynomi- ja rationaalifunktioiden sekä juurifunktion derivaatat
- sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat
- funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta
- funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta
- yhdistetty funktio ja sen derivointi
- funktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija hahmottaa funktion muutosnopeuden yhteyden luonnontieteiden sovelluksiin.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivisena arviointina toimii opettajan antama palaute tehtävistä ja testeistä. Näin opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä. Vuorovaikutustilanteet opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa voivat tukea, motivoida, kannustaa ja edistää oppimista. Myös itsearviointin ja vertaisarviointin avulla voidaan auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan ja kehittämään työskentelyään.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, välikokeiden, testien, tai arvioitavien tehtävien avulla.

Integraalilaskenta, MAA7 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään integraalilaskennan peruskäsitteisiin: integraalifunktio ja määrätty integraali. Keskeistä on määrätyn integraalin yhteys pinta-alaan. Opintojaksolla tutustutaan myös numeeriseen menetelmään määrätyn integraalin määrittämisessä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään yksinkertaisten funktioiden integraalifunktioita
- ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan sekä tutustuu numeeriseen menetelmään määrätyn integraalin määrittämisessä
- osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla
- perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin
- osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa, integraalifunktion määrittämisessä, määrätyn integraalin laskemisessa sovellusten yhteydessä sekä numeerisessa integroinnissa.

Keskeiset sisällöt

- integraalifunktio ja tärkeimpien alkeisfunktioiden integrointi
- määrätty integraali
- suorakaidesääntö
- pinta-alan ja tilavuuden laskeminen

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Integraalilaskennan soveltaminen luonnontieteissä.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivisena arviointina toimii opettajan antama palaute tehtävistä ja testeistä. Näin opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä. Vuorovaikutustilanteet opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa voivat tukea, motivoida, kannustaa ja edistää oppimista. Myös itsearviointin ja vertaisarviointin avulla voidaan auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan ja kehittämään työskentelyään.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, välikokeiden, testien, tai arvioitavien tehtävien avulla.

Tilastot ja todennäköisyys, MAA8 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opitaan havainnollistamaan diskreettiä tilastollista jakaumaa sekä määrittämään jakauman tunnuslukuja. Opintojaksolla tarkastellaan myös kahden muuttujan yhteisjakaumaa sekä opitaan määrittämään korrelaatiokerroin ja

regressiokäyrän yhtälö. Todennäköisyyslaskennan käsitteet ja peruslaskusäännöt tulevat myös tutuiksi.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnollistaa diskreettiä tilastollista jakaumaa sekä määrittää ja tulkita jakauman tunnuslukuja
- osaa havainnollistaa kahden muuttujan yhteisjakaumaa sekä määrittää korrelaatiokertoimen ja regressiokäyrän
- perehtyy kombinatorisiin menetelmiin
- perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja laskusääntöihin
- ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja tulkitsemaan sitä
- osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä tilastollisen tiedon esittämisessä
- osaa hyödyntää ohjelmistoja jakaumien havainnollistamisessa, tunnuslukujen määrittämisessä sekä todennäköisyyksien laskemisessa.

Keskeiset sisällöt

- keskiluvut ja keskihajonta
- korrelaatio ja lineaarinen regressio
- klassinen ja tilastollinen todennäköisyys
- permutaatiot ja kombinaatiot
- todennäköisyyden laskusäännöt
- binomijakauma
- diskreetti todennäköisyysjakauma
- diskreetin jakauman odotusarvo

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ohjataan opiskelijaa huomaamaan, että tilastotieteen menetelmiä voidaan käyttää ympäristöön liittyvien kysymysten mallintamisessa ja analysoinnissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Ohjataan opiskelijaa huomaamaan, että tilastotieteen menetelmät toimivat työkaluina yhteiskunnallisten ilmiöiden jäsentämisessä ja kuvaamisessa.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivisena arviointina toimii opettajan antama palaute tehtävistä ja testeistä. Näin opiskelija saa

tietoa osaamisensa kehittymisestä. Vuorovaikutustilanteet opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa voivat tukea, motivoida, kannustaa ja edistää oppimista. Myös itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla voidaan auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan ja kehittämään työskentelyään.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, välikokeiden, testien, tai arvioitavien tehtävien avulla.

Pitkä matematiikka ja taloustieto, MAA9_MAA17_YH2 (1+1 [lisälaajuus paikallinen opintojakso, vastaa jaksoa MAB6]+ 2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on oppiainerajat ylittävä integraatio-opintojakso.

Opintojaksolla kerrataan talousmatematiikassa tarvittavia taitoja, kuten prosenttilaskentaa sekä lukujonoja ja -summia. Keskeistä sisältöä opintojaksolla ovat korkolaskut, talletukset, lainat ja verotus.

Taloustieteen osuus auttaa ymmärtämään talouden toimintaperiaatteita ja vallitsevia taloudellisia olosuhteita sekä taloudellisesta tilanteesta käytävää keskustelua. Mikro- ja makrotalous, yrittäjäyys ja työllisyys sekä hyvinvointivaltion rahoittaminen ovat moduulin keskeisiä teemoja, samoin kestävä kehitys ja ympäristöön liittyvät kysymykset. Aiheita tarkastellaan myös paikallisesti ja alueellisesti.

Oppiaineet

- Matematiikan pitkä oppimäärä
- Yhteiskuntaoppi

Moduulikohtaiset tavoitteet

Talousmatematiikka (MAA9)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjäyteen ja kannattavuuden laskentaan
- soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa
- oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset
- osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Paikallinen lisäys tavoitteille (MAA17, Talousmatematiikan alkeet)

Moduulin paikallisena tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee talousmatematiikan peruskäsitteet ja taidot
- syventää prosenttilaskennan taitojaan
- oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä
- osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä

Taloustieto YH2)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä
- tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat
- osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita
- ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa
- osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan
- osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen
- osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.

Moduulien keskeiset sisällöt

Talousmatematiikka (MAA9)

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Paikallinen lisäys keskeisille sisällöille (MAA17, Talousmatematiikan alkeet)

- suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen
- indeksi
- korkokäsite, yksinkertainen korko
- verotus
- valuutat

Taloustieto (YH2)

Kansantalous ja sen toimijat

- talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen

- kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus
- oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla
- työ, yrittäjäys ja yritykset
- Suomi globaalin talouden osana
- rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta
- talouden häiriöt, suhdannevaihtelut, niiden taustat ja seuraukset

Talouspolitiikka

- kestävän talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat
- julkinen talous ja sen tasapaino
- talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet

Paikallinen lisäys keskeisille sisällöille

- tutustuminen paikallisten yritysten toimintaan yhteistyössä yrityselämän edustajien ja kunnan yritysneuvojan kanssa.
- NY-toimintaan tutustuminen

Laaja-alainen osaaminen moduuleissa

MAA9_MAA17

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa ohjataan huomaamaan, kuinka matematiikkaa käytetään työkaluna yhteiskuntaopissa ja taloustieteissä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijaa ohjataan oman talouden suunnitteluun ja ymmärtämiseen (verotus, lainat, sijoittaminen).

YH2

Yhteiskunnallinen osaaminen

Talouteen liittyvien ajankohtaisten asioiden seuraaminen ja dokumentointi edistävät yhteiskunnallista osaamista: miten talouden ilmiöitä voidaan selittää ja mitkä tekijät vaikuttavat taloudelliseen päätöksentekoon.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Talous liittyy keskeisesti globaaleihin kysymyksiin: kestävä kehitys, EU, kehittyvät

maat, kansainvälinen kauppa ovat esimerkkejä jakson keskeisistä teemoista ja tehtävistä, jotka kehittävät globaali- ja kulttuuriosaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Erilaiset näkemykset ovat osa yhteiskuntaa ja talouselämän pelisääntöjä. Demokratia edellyttää vuoropuhelua: omien näkemysten argumentointia, mutta myös kykyä kuulla ja ymmärtää erilaisia näkökulmia. Ryhmätyöt ja yhteiset keskustelut edistävät vuorovaikutusosaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kestävä kehitys globaalista paikalliselle tasolle ovat jakson keskeisiä teemoja. Esimerkkinä eettisestä ja ympäristöosaamisesta on luontaiselinkeinojen, matkailun ja kaivostoiminnan problematiikka- Eri elinkeinoilla on kulttuurinen, ympäristöllinen ja hyvinvointivaltioon liittyvä ulottuvuus.

Hyvinvointiosaaminen

Taloustiedossa perehdytään talouden hallintaan myös yksilöiden ja kotitalouksien näkökulmasta. Oman talouden hallinta lisää kokemusta elämönhallinnasta ja lisää siten hyvinvointia.

Opintojakson arviointi

Moduulikohtaiset arviointiperusteet

MAA9_MAA17

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivisena arviointina toimii opettajan antama palaute tehtävistä ja testeistä. Näin opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä. Vuorovaikutustilanteet opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa voivat tukea, motivoida, kannustaa ja edistää oppimista. Myös itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla voidaan auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan ja kehittämään työskentelyään.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, välikokeiden, testien, tai arvioitavien tehtävien avulla.

YH2

Taloudessa tapahtuu koko ajan muutoksia ja ajankohtaisuus on siksi olennaista myös arvioinnissa. Formatiivinen arviointi perustuu jakson aikana palautettaviin tehtäviin ja testeihin. Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi seuraavasti:

1. arvioitava tehtävä

Opiskelija valitsee itseään kiinnostavan aiheen, joka liittyy jakson sisältöihin. Opiskelija seuraa tietyn ajanjakson (esim. 1-2 viikkoa) valitsemaansa talouteen liittyvää aihetta hyödyntäen eri lähteitä. Opiskelija saa päättää vapaasti dokumentoitavan (esim. video, esitys, essee). Tehtävä voidaan toteuttaa myös pari/ryhmätyönä.

2. arvioitava tehtävä

Yksilökoe, jossa on kaksi osuutta: ensimmäinen osa on ilman materiaalia, toinen osa on soveltava tehtävä, jossa materiaali saa olla käytössä.

Arvioinnin prosentuaaliset painoarvot päätetään jakson alussa yhdessä opiskelijoiden kanssa.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

3D-geometria, MAA10 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa täydennetään avaruusgeometrian sekä vektorilaskennan sisältöjä ja tutustutaan kolmiulotteisen avaruuden suoriin, tasoihin ja pintoihin.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää vektorilaskennan tuntemustaan ja oppii käyttämään vektoreita kolmiulotteisessa avaruudessa
- oppii tutkimaan xyz-koordinaatiston pisteitä, suoria ja tasoja vektoreiden avulla
- vahvistaa avaruusgeometrian osaamistaan ääriarvosovellusten yhteydessä
- tutustuu kahden muuttujan funktioon
- osaa käyttää ohjelmistoja vektoreiden, suorien, tasojen ja pintojen havainnollistamisessa sekä vektorilaskennassa.

Keskeiset sisällöt

- vektoriesitys kolmiulotteisessa koordinaatistossa
- piste- ja ristitulo
- piste, suora ja taso avaruudessa
- kulma avaruudessa
- yhden muuttujan differentiaali- ja integraalilaskennan sovelluksia avaruusgeometriassa
- kahden muuttujan funktio ja pinta avaruudessa

Laaja-alainen osaaminen

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan luonne universaalina kielenä.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivisena arviointina toimii opettajan antama palaute tehtävistä ja testeistä. Näin opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä. Vuorovaikutustilanteet opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa voivat tukea, motivoida, kannustaa ja edistää oppimista. Myös itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla voidaan auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan ja kehittämään työskentelyään.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, välikokeiden, testien, tai arvioitavien tehtävien avulla.

Algoritmit ja lukuteoria, MAA11 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan algoritmeihin, logiikan ja lukuteorian käsitteisiin sekä alkulukujen ominaisuuksiin.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää, mikä on algoritmi, sekä oppii tutkimaan, kuinka algoritmit toimivat
- laatii yksinkertaisiin matemaattisiin ongelmiin liittyviä algoritmeja
- oppii ohjelmoimaan yksinkertaisia algoritmeja
- perehtyy logiikan käsitteisiin
- hallitsee lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin
- osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta
- käyttää ohjelmistoja ohjelmoinnissa ja lukujen tutkimisessa.

Keskeiset sisällöt

- Algoritmisen ajattelun peruskäsitteet: peräkkäisyys, valinta ja toisto
- vuokaavio
- yksinkertaisten algoritmien, lajittelualgoritmien tai yhtälön numeerisen ratkaisuun liittyvän algoritmin ohjelmointi
- konnektiivit ja totuusarvot
- kokonaislukujenjaollisuus, jakoyhtälö ja kongruenssi
- Eukleideen algoritmi
- aritmetiikan peruslause

Laaja-alainen osaaminen

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan luonne universaalina kielenä.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivisena arviointina toimii opettajan antama palaute tehtävistä ja testeistä. Näin opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä. Vuorovaikutustilanteet opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa voivat tukea, motivoida, kannustaa ja edistää oppimista. Myös itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla voidaan auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan ja kehittämään työskentelyään.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, välikokeiden, testien, tai arvioitavien tehtävien avulla.

Analyysi ja jatkuva jakauma, MAA12 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla syvennetään analyysiin liittyvien käsitteiden hallintaa ja menetelmiä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään analyysin peruskäsitteistä
- osaa muodostaa ja tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita
- täydentää integraalilaskennan taitojaan
- perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa
- osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja epäoleellisten integraalien laskemisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- paloittain määritelty funktio
- funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen
- jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia
- käänteisfunktio
- funktioiden raja-arvot äärettömydessä
- epäoleelliset integraalit
- jatkuvat jakaumat, normaalijakauma ja normittaminen

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan luonne universaalina kielenä.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivisena arviointina toimii opettajan antama palaute tehtävistä ja testeistä. Näin opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä. Vuorovaikutustilanteet opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa voivat tukea, motivoida, kannustaa ja edistää oppimista. Myös itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla voidaan auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan ja kehittämään työskentelyään.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, välikokeiden, testien, tai arvioitavien tehtävien avulla.

PAIKALLISET OPINTOJAKSOT

Pitkän matematiikan kertaus, MAA13 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa kerrataan pitkän matematiikan oppimäärää ja valmistaudutaan matematiikan yo-kokeeseen.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- muodostaa kokonaiskuvan pitkän matematiikan opintojaksojen sisällöistä
- vahvistaa pitkän matematiikan yo-kokeessa mitattavien taitojen osaamistaan.

Keskeiset sisällöt

- opintojaksojen MAY1-MAA9 keskeiset sisällöt

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijaa ohjataan aktiiviseen yhteistoimintaan toisten opiskelijoiden kanssa ongelmien tarkastelussa ja erilaisten ratkaisustrategioiden löytämisessä.

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa rohkaistaan erilaisten matemaattisten esitysmuotojen käyttöön ilmiöiden kuvaamisessa ja ymmärtämisessä sekä ongelmien ratkaisemisessa.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivisena arviointina toimii opettajan antama palaute tehtävistä ja testeistä. Näin opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä. Vuorovaikutustilanteet opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa voivat tukea, motivoida, kannustaa ja edistää oppimista. Myös

itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla voidaan auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan ja kehittämään työskentelyään.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, välikokeiden, testien, tai arvioitavien tehtävien avulla.

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jolloin S = suoritettu ja H = hylätty. Jotta opintojakso voidaan lukea mukaan oppiaineen oppimäärään, se on suoritettava hyväksytysti.

Pitkän matematiikan tuki 1, MAA14 (1 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija saa lisäharjoittelua pitkän matematiikan ensimmäisen vuoden pakollisten opintojaksojen tavoitteiden saavuttamiseksi sekä syventää ja monipuolistaa matemaattisia taitojaan.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa osaamistaan funktioiden tarkastelussa, geometriassa ja analyttisessä geometriassa
- löytää itselleen parhaiten soveltuvia keinoja syventää matematiikan osaamistaan.

Keskeiset sisällöt

- opintojaksojen MAA2, MAA3 ja MAA4 keskeiset sisällöt

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijoita ohjataan aktiiviseen yhteistoimintaan toisten opiskelijoiden kanssa ongelmien tarkastelussa ja erilaisten ratkaisustrategioiden löytämisessä.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijoita ohjataan opiskelutaitojen kehittämisessä.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivisena arviointina toimii opettajan antama palaute tehtävistä ja testeistä. Näin opiskelija saa

tietoa osaamisensa kehittymisestä. Vuorovaikutustilanteet opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa voivat tukea, motivoida, kannustaa ja edistää oppimista. Myös itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla voidaan auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan ja kehittämään työskentelyään.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, välikokeiden, testien, tai arvioitavien tehtävien avulla.

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jolloin S = suoritettu ja H = hylätty. Jotta opintojakso voidaan lukea mukaan oppiaineen oppimäärään, se on suoritettava hyväksytysti.

Pitkän matematiikan tuki 2, MAA15 (1 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija saa lisäharjoittelua pitkän matematiikan toisen vuoden pakollisten opintojaksojen tavoitteiden saavuttamiseksi sekä syventää ja monipuolistaa matemaattisia taitojaan.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa osaamistaan funktioiden tarkastelussa sekä derivaatta- ja integraalilaskennassa.

Keskeiset sisällöt

- opintojaksojen MAA5, MAA6 ja MAA7 keskeiset sisällöt

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijoita ohjataan aktiiviseen yhteistoimintaan toisten opiskelijoiden kanssa ongelmien tarkastelussa ja erilaisten ratkaisustrategioiden löytämisessä.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijoita ohjataan opiskelutaitojen kehittämisessä.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivisena arviointina toimii opettajan antama palaute tehtävistä ja testeistä. Näin opiskelija saa

tietoa osaamisensa kehittymisestä. Vuorovaikutustilanteet opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa voivat tukea, motivoida, kannustaa ja edistää oppimista. Myös itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla voidaan auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan ja kehittämään työskentelyään.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, välikokeiden, testien, tai arvioitavien tehtävien avulla.

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jolloin S = suoritettu ja H = hylätty. Jotta opintojakso voidaan lukea mukaan oppiaineen oppimäärään, se on suoritettava hyväksytysti.

Tekniset apuvälineet matematiikassa, MAA16 (1 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla syvennetään ohjelmisto-osaamista, jota tarvitaan matematiikan, fysiikan ja kemian ylioppilaskokeeseen vastaamisessa.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- kertaava ja syventää aiemmin opittuja keinoja hyödyntää teknisiä apuvälineitä matemaattisten ongelmien esittämisessä ja ratkaisussa
- rohkaistuu kokeilemaan, tutkimaan ja keksimään erilaisia keinoja hyödyntää teknisiä apuvälineitä
- osaa yhdistää matematiikan osa-alueita laajemmiksi kokonaisuuksiksi
- vahvistaa valmiuksiaan suorittaa matematiikan ylioppilaskoe.

Keskeiset sisällöt

- koetehtävään vastaaminen
- kuvaajan piirtäminen ja analysointi
- taulukkolaskenta ja kuvaajien laatiminen
- taso- ja avaruusgeometrian piirtäminen

Laaja-alainen osaaminen

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa rohkaistaan erilaisten matemaattisten esitysmuotojen käyttöön ilmiöiden kuvaamisessa ja ymmärtämisessä sekä ongelmien ratkaisemisessa.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivisena arviointina toimii opettajan antama palaute tehtävistä ja testeistä. Näin opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä. Vuorovaikutustilanteet opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa voivat tukea, motivoida, kannustaa ja edistää oppimista. Myös itsearviointin ja vertaisarviointin avulla voidaan auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan ja kehittämään työskentelyään.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, välikokeiden, testien, tai arvioitavien tehtävien avulla.

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jolloin S = suoritettu ja H = hylätty. Jotta opintojakso voidaan lukea mukaan oppiaineen oppimäärään, se on suoritettava hyväksytysti.

7.4.3. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB)

PAKOLLISET OPINNOT

Lausekkeet ja yhtälöt, MAB2 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tavoitteena on oppia luottamaan omiin matemaattisiin taitoihin. Ongelmien ratkaisemisessa käytetään hyväksi lausekkeitä, yhtälöitä ja lukujonoja. Opitaan toisen asteen polynomifunktio ja yhtälö. Ohjelmistoja hyödynnetään polynomifunktioiden tutkimisessa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käyttämään matematiikkaa ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä
- oppii muodostaan lausekkeitä ja yhtälöitä annettuihin ongelmiin sekä ratkaisemaan yhtälöitä ja tulkitsemaan saatua ratkaisua
- osaa soveltaa lukujonoja ja niistä muodostettuja summia matemaattisten ongelmien ratkaisussa
- osaa käyttää ohjelmistoja polynomifunktion tutkimisessa, polynomi yhtälöihin ja polynomifunktioihin liittyvien sovellusten yhteydessä.

Paikallinen lisäys tavoitteille

Moduulin paikallisena tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu taulukkolaskentaan lukujonon yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- ongelmien muotoileminen yhtälöiksi
- yhtälöiden ratkaiseminen
- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen
- toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- aritmeettinen lukujono ja summa
- geometrinen lukujono ja summa

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kannustetaan opiskelijoita pohtimaan ratkaisuja ryhmissä vertaistukea antaen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Ohjataan opiskelijoita ymmärtämään matematiikan universaali kieli ja huomaamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Hyvinvointiosaaminen

Ohjataan opiskelijoita löytämään itselleen sopiva tapa opiskella matematiikkaa ja sietämään epävarmuutta.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivisena arviointina toimii opettajan antama palaute tehtävistä ja testeistä. Näin opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä. Vuorovaikutustilanteet opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa voivat tukea, motivoida, kannustaa ja edistää oppimista. Myös itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla voidaan auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan ja kehittämään työskentelyään.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, välikokeiden, testien, tai arvioitavien tehtävien avulla.

Geometria, MAB3 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana ratkaistaan käytännön ongelmia yhdenmuotoisuuden, suorakulmaisen kolmion geometrian ja koordinaatiston avulla. Hyödynnetään ohjelmistoja tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden tutkimisessa.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista
- vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan
- osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen
- osaa käyttää ohjelmistoja kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa sekä geometriaan liittyvien sovellusten yhteydessä.

Paikallinen lisäys tavoitteille

Moduulin paikallisena tavoitteena on, että opiskelija

- osaa määrittää ratkaisulle tarkan arvon ja likiarvon.

Keskeiset sisällöt

- kuvioiden yhdenmuotoisuus
- suorakulmaisen kolmion trigonometria
- Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause
- kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen
- geometrian menetelmien käyttö tasokoordinaatistossa

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Rohkaistaan opiskelijoita löytämään erilaisia ratkaisuja yhteistyössä toisten opiskelijoiden kanssa.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivisena arviointina toimii opettajan antama palaute tehtävistä ja testeistä. Näin opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä. Vuorovaikutustilanteet opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa voivat tukea, motivoida, kannustaa ja edistää oppimista. Myös itsearviointin ja vertaisarviointin avulla voidaan auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan ja kehittämään työskentelyään.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, välikokeiden, testien, tai arvioitavien tehtävien avulla.

Matemaattisia malleja, MAB4 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson ongelmien ratkaisemiseen sovelletaan lineaarista ja eksponentiaalista malleja sekä algebrallisesti että teknisillä apuvälineillä. Arvioidaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta. Ratkaistaan potenssi- ja eksponenttiyhtälöitä.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- näkee reaali maailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla
- arvioi lineaarisen ja eksponentiaalisen kasvun malleja muun muassa taulukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla
- tottuu arvioimaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta
- osaa käyttää ohjelmistoja mallintamisessa, polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusten yhteydessä.

Paikallinen lisäys tavoitteille

Opintojakson paikallisena tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hyödyntämään taulukkolaskentaohjelmaa lineaarisen ja eksponentiaalisen kasvun mallien tarkastelussa
- oppii sovittamaan polynomifunktion pistejoukkoon.

Keskeiset sisällöt

- lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen
- eksponenttiyhtälön ratkaiseminen
- ennusteet ja mallin hyvyys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Luodaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin matemaattisten mallien ja ennusteiden avulla.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ohjataan opiskelijaa huomaamaan, että matematiikkaa voidaan käyttää hyödyksi tarkastellessa erilaisia ympäristöön liittyviä kysymyksiä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Mallinnetaan erilaisia yhteiskunnallisia ilmiöitä matematiikan avulla.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivisena arviointina toimii opettajan antama palaute tehtävistä ja testeistä. Näin opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä. Vuorovaikutustilanteet opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa voivat tukea, motivoida, kannustaa ja edistää oppimista. Myös itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla voidaan auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan ja kehittämään työskentelyään.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, välikokeiden, testien, tai arvioitavien tehtävien avulla.

Tilastot ja todennäköisyys, MAB5 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla käsitellään ja tulkitaan tilastollisia aineistoja tilastollisten tunnuslukujen, regression ja korrelaation avulla. Harjoitellaan ohjelmistojen käyttöä. Lisäksi perehdytään todennäköisyyslaskennan perusteisiin.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään, havainnollistamaan ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja
- perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin ja sitä havainnollistaviin malleihin
- osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä havaintoaineiston tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.

Paikallinen lisäys tavoitteille

Moduulin paikallisena tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ajankohtaiseen tilastotietoon.

Keskeiset sisällöt

- tilastoaineiston havainnollistaminen ja tunnuslukujen määrittäminen
- regression ja korrelaation käsitteet
- havainto ja poikkeava havainto
- ennusteiden tekeminen
- todennäköisyyden käsite
- yhteen- ja kertolaskusääntö
- kombinaatiot ja tuloperiaate

- todennäköisyyslaskennan malleja

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ohjataan opiskelijaa huomaamaan, että tilastotieteen menetelmiä voidaan käyttää ympäristöön liittyvien kysymysten mallintamisessa ja analysoimisessa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Ohjataan opiskelijaa huomaamaan, että yhteiskunnallisia ilmiöitä voidaan jäsentää ja kuvata tilastotieteen avulla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa ohjataan huomaamaan, että tilastotiede kytkeytyy moneen muuhun oppiaineeseen.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivisena arviointina toimii opettajan antama palaute tehtävistä ja testeistä. Näin opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä. Vuorovaikutustilanteet opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa voivat tukea, motivoida, kannustaa ja edistää oppimista. Myös itsearviointin ja vertaisarviointin avulla voidaan auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan ja kehittämään työskentelyään.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, välikokeiden, testien, tai arvioitavien tehtävien avulla.

Lyhyt matematiikka ja taloustieto, MAB6_MAB7_YH2 (1+1 op + 2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on oppiainerajat ylittävä integraatio-opintojakso.

Opintojakson aikana harjoitellaan soveltamaan matemaattisia malleja taloudellisiin tilanteisiin. Sovelletaan lukujonoja ja niiden summia talouteen liittyvissä ongelmissa. Käsitellään korkolaskuja, talletuksia ja lainoja. Opintojakso antaa valmiuksia oman talouden suunnitteluun.

Taloustieteen osuus auttaa ymmärtämään talouden toimintaperiaatteita ja vallitsevia taloudellisia olosuhteita sekä taloudellisesta tilanteesta käytävää keskustelua. Mikro- ja makrotalous, yrittäjyys ja työllisyys sekä hyvinvointivaltion rahoittaminen ovat moduulin keskeisiä teemoja, samoin kestävä kehitys ja ympäristöön liittyvät kysymykset. Aiheita tarkastellaan myös paikallisesti ja alueellisesti.

Oppiaineet

- Matematiikan lyhyt oppimäärä
- Yhteiskuntaoppi

Moduulikohtaiset tavoitteet

Talousmatematiikan alkeet (MAB6)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee talousmatematiikan peruskäsitteet ja -taidot
- syventää prosenttilaskennan taitojaan
- oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä
- osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.

Talousmatematiikka (MAB7)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan
- soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa
- oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset
- osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Paikallinen lisäys tavoitteille

Moduulin paikallisena tavoitteena on, että opiskelija

- osaa hyödyntää taulukkolaskentaa talousmatematiikan ongelmien ratkaisemisessa.

Taloustieto (YH2)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä
- tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat
- osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita
- ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa
- osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan
- osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen
- osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.

Moduulien keskeiset sisällöt

Talousmatematiikan alkeet (MAB6)

- suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen
- indeksi
- korkokäsite, yksinkertainen korko
- verotus
- valuutat

Talousmatematiikka (MAB7)

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Taloustieto (YH2)

Kansantalous ja sen toimijat

- talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen
- kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus
- oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla
- työ, yrittäjäyys ja yritykset
- Suomi globaalin talouden osana
- rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta
- talouden häiriöt, suhdannevaihtelut, niiden taustat ja seuraukset

Talouspolitiikka

- kestävä talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat
- julkinen talous ja sen tasapaino
- talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet

Paikallinen lisäys keskeisille sisällöille

- tutustuminen paikallisten yritysten toimintaan yhteistyössä yrityselämän edustajien ja kunnan yritysneuvojan kanssa.

- NY-toimintaan tutustuminen

Laaja-alainen osaaminen moduuleissa

MAB6_MAB7

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa ohjataan huomaamaan, kuinka matematiikkaa sovelletaan yhteiskuntaopissa ja taloustieteissä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijaa ohjataan oman talouden suunnitteluun ja ymmärtämiseen (verotus, lainat, sijoittaminen).

YH2

Yhteiskunnallinen osaaminen

Talouteen liittyvien ajankohtaisten asioiden seuraaminen ja dokumentointi edistävät yhteiskunnallista osaamista: miten talouden ilmiöitä voidaan selittää ja mitkä tekijät vaikuttavat taloudelliseen päätöksentekoon.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Talous liittyy keskeisesti globaaleihin kysymyksiin: kestävä kehitys, EU, kehittyvät maat, kansainvälinen kauppa ovat esimerkkejä jakson keskeisistä teemoista ja tehtävistä, jotka kehittävät globaali- ja kulttuuriosaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Erilaiset näkemykset ovat osa yhteiskuntaa ja talouselämän pelisääntöjä. Demokratia edellyttää vuoropuhelua: omien näkemysten argumentointia, mutta myös kykyä kuulla ja ymmärtää erilaisia näkökulmia. Ryhmätyöt ja yhteiset keskustelut edistävät vuorovaikutusosaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kestävä kehitys globaalista paikalliselle tasolle ovat jakson keskeisiä teemoja.

Esimerkkinä eettisestä ja ympäristöosaamisesta on luontaiselinkeinojen, matkailun ja kaivostoiminnan problematiikka- Eri elinkeinoilla on kulttuurinen, ympäristöllinen ja hyvinvointivaltioon liittyvä ulottuvuus.

Hyvinvointiosaaminen

Taloustiedossa perehdytään talouden hallintaan myös yksilöiden ja kotitalouksien näkökulmasta. Oman talouden hallinta lisää kokemusta elämännhallinnasta ja lisää siten hyvinvointia.

Opintojakson arviointi

Moduulikohtaiset arviointiperusteet

MAB6_MAB7

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivisena arviointina toimii opettajan antama palaute tehtävistä ja testeistä. Näin opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä. Vuorovaikutustilanteet opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa voivat tukea, motivoida, kannustaa ja edistää oppimista. Myös itsearviointin ja vertaisarviointin avulla voidaan auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan ja kehittämään työskentelyään.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, välikokeiden, testien, tai arvioitavien tehtävien avulla.

YH2

Taloudessa tapahtuu koko ajan muutoksia ja ajankohtaisuus on siksi olennaista myös arvioinnissa. Formatiivinen arviointi perustuu jakson aikana palautettaviin tehtäviin ja testeihin. Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi seuraavasti:

1. arvioitava tehtävä

Opiskelija valitsee itseään kiinnostavan aiheen, joka liittyy jakson sisältöihin. Opiskelija seuraa tietyn ajanjakson (esim. 1-2 viikkoa) valitsemaansa talouteen liittyvää aihetta hyödyntäen eri lähteitä. Opiskelija saa päättää vapaasti dokumentoitavan (esim. video, esitys, essee). Tehtävä voidaan toteuttaa myös pari/ryhmätyönä.

2. arvioitava tehtävä

Yksilökoe, jossa on kaksi osuutta: ensimmäinen osa on ilman materiaalia, toinen osa on soveltava tehtävä, jossa materiaali saa olla käytössä.

Arvioinnin prosentuaaliset painoarvot päätetään jakson alussa yhdessä opiskelijoiden kanssa.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Matemaattinen analyysi, MAB8 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutkitaan funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin. Opetellaan derivaatan käsite muutosnopeuden mittana sekä tutkitaan polynomifunktion kulkua. Määritetään polynomifunktioista ääriarvoja sekä analyttisesti että ohjelmia apuna käyttäen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin
- ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena
- osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla
- osaa määrittää sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon
- osaa käyttää ohjelmistoja funktion kulun tutkimisessa sekä funktion derivaatan ja suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- graafisia ja numeerisia menetelmiä
- polynomifunktion derivaatta
- polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen
- polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä
- funktion muutosnopeuden määrittäminen ohjelmistojen avulla

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa ohjataan huomaamaan, kuinka matematiikan teoria kytkeytyy moneen luonnontieteisiin.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivisena arviointina toimii opettajan antama palaute tehtävistä ja testeistä. Näin opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä. Vuorovaikutustilanteet opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa voivat tukea, motivoida, kannustaa ja edistää oppimista. Myös itsearviointin ja vertaisarviointin avulla voidaan auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan ja kehittämään työskentelyään.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, välikokeiden, testien, tai arvioitavien tehtävien avulla.

Tilastollinen todennäköisyys, MAB9 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana tutustutaan normaali- ja binomijakaumaan sekä määritetään niihin liittyviä tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä. Vahvistetaan tilastojen käsittelytaitoja. Tutustutaan luottamusväleihin ja virhemarginaaleihin.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu normaalijakaumaan matemaattisena mallina
- tutustuu binomijakaumaan matemaattisena mallina
- vahvistaa ja monipuolistaa tilastojen käsittely- ja tutkimustaitojaan ohjelmistojen avulla
- tietää, kuinka lasketaan tilastollisiin jakaumiin liittyviä tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä, ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla
- ymmärtää luottamusvälin ja virhemarginaalin käsitteen ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla.

Paikallinen lisäys tavoitteille

Moduulin paikallisena tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu tai itse suunnittelee ja toteuttaa pienen tilastotieteeseen liittyvän tutkimuksen.

Keskeiset sisällöt

- normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet (odotusarvo ja keskihajonta)
- toistokoe
- binomijakauma
- luottamusvälin ja virhemarginaalin käsite

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa kannustetaan tutustumaan eri alojen tutkimuksiin ja niiden taustalla olevaa tilastotieteeseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Vahvistetaan opiskelijan vuorovaikutustaitoja tekemällä erilaisia tehtäviä kurssin aikana (esimerkiksi keskustellaan ajankohtaisista tilastoista, oman tutkimuksen esittäminen).

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivisena arviointina toimii opettajan antama palaute tehtävistä ja testeistä. Näin opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä. Vuorovaikutustilanteet opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa voivat tukea, motivoida, kannustaa ja edistää oppimista. Myös itsearviointin ja vertaisarviointin avulla voidaan auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan ja kehittämään työskentelyään.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, välikokeiden, testien, tai arvioitavien tehtävien avulla.

PAIKALLISET OPINTOJAKSOT

Lyhyen matematiikan kertaus, MAB10 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla kerrataan opintojaksojen MAY1, MAB2-MAB9 keskeiset sisällöt ylioppilaskirjoituksia varten.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- muodostaa kokonaiskuvan lyhyen matematiikan opintojaksojen sisällöistä
- vahvistaa lyhyen matematiikan yo-kokeessa mitattavien taitojen osaamistaan.

Keskeiset sisällöt

- opintojaksojen MAY1, MAB2-MAB9 keskeiset sisällöt
- ylioppilaskokeessa käytettävien ohjelmistojen harjoittelu

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kannustetaan opiskelijaa etenemään kohti omia tavoitteitaan, löytämään vahvuuksiaan ja kehityskohteitaan matematiikassa. Kannustetaan opiskelijaa tekemään yhteistyötä toisten kanssa erilaisten ratkaisujen löytämiseksi.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa rohkaistaan erilaisten matemaattisten esitysmuotojen käyttöön ilmiöiden kuvaamisessa ja ymmärtämisessä sekä ongelmien ratkaisemisessa.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivisena arviointina toimii opettajan antama palaute tehtävistä ja testeistä. Näin opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä. Vuorovaikutustilanteet opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa voivat tukea, motivoida, kannustaa ja edistää oppimista. Myös itsearviointiin ja vertaisarviointiin avulla voidaan auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan ja kehittämään työskentelyään.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, välikokeiden, testien, tai arvioitavien tehtävien avulla.

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jolloin S = suoritettu ja H = hylätty. Jotta opintojakso voidaan lukea mukaan oppiaineen oppimäärään, se on suoritettava hyväksytysti.

Tekniset apuvälineet matematiikassa, MAB11 (1 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla syvennetään ohjelmisto-osaamista, jota tarvitaan matematiikan, fysiikan ja kemian ylioppilaskokeeseen vastaamisessa.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- kerta ja syventää aiemmin opittuja keinoja hyödyntää teknisiä apuvälineitä matemaattisten ongelmien esittämisessä ja ratkaisussa
- rohkaistuu kokeilemaan, tutkimaan ja keksimään erilaisia keinoja hyödyntää teknisiä apuvälineitä
- osaa yhdistää matematiikan osa-alueita laajemmiksi kokonaisuuksiksi
- vahvistaa valmiuksiaan suorittaa matematiikan ylioppilaskoe.

Keskeiset sisällöt

- koetehtävään vastaaminen
- kuvaajan piirtäminen ja analysointi
- taulukkolaskenta ja kuvaajien laatiminen
- taso- ja avaruusgeometrian piirtäminen

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa rohkaistaan erilaisten matemaattisten esitysmuotojen käyttöön ilmiöiden kuvaamisessa ja ymmärtämisessä sekä ongelmien ratkaisemisessa.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivisena arviointina toimii opettajan antama palaute tehtävistä ja testeistä. Näin opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä. Vuorovaikutustilanteet opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa voivat tukea, motivoida, kannustaa ja edistää oppimista. Myös itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla voidaan auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan ja kehittämään työskentelyään.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, välikokeiden, testien, tai arvioitavien tehtävien avulla.

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jolloin S = suoritettu ja H = hylätty. Jotta opintojakso voidaan lukea mukaan oppiaineen oppimäärään, se on suoritettava hyväksytysti.

Derivaatta, MAB16 (1 op)

Opintojakso muodostaa yhdessä MAB8opintojakson kanssa MAA6 opintojaksoa vastaavan kokonaisuuden. Ei voi suorittaa irrallisena opintojaksona.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan derivaatan käsitteeseen funktion muutosnopeuden mittana. Derivaattaa käytetään työkaluna funktioiden tutkimisessa sekä ääriarvo-ongelmien ratkaisemisessa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattisten mallien käyttäytymiseen derivaatan avulla
- omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta ja jatkuvuudesta
- ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena
- kykenee määrittämään yksinkertaisten funktioiden derivaatat
- osaa derivoida yhdistettyjä funktioita
- hallitsee funktioiden kulun tutkimisen derivaatan avulla ja osaa määrittää niiden ääriarvot suljetulla välillä
- osaa käyttää ohjelmistoja raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta
- polynomi- ja rationaalifunktioiden sekä juurifunktion derivaatat
- sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat
- funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta
- funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta
- yhdistetty funktio ja sen derivointi
- funktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija hahmottaa funktion muutosnopeuden yhteyden luonnontieteiden sovelluksiin.

- tulon nollasääntö

7.5. Biologia (BI)

Oppiaineen tehtävä

Biologia on luonnontiede, joka tutkii elämään liittyviä ilmiöitä molekyyl- ja solutasolta biosfääriin. Biologian opetuksen tarkoituksena on herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin ja tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Opetus vahvistaa opiskelijan käsitystä biologian merkityksestä osana luonnontieteellisen maailmankuvan rakentumista. Luonnontieteellinen maailmankuva perustuu tieteelliseen tutkimukseen ja auttaa siten opiskelijaa tarkastelemaan maailmaa tietoperustaisesti. Biologian opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita sekä evoluution merkityksen eliökunnan kehittämisessä.

Biologian oppiaine antaa opiskelijalle valmiuksia arkielämään, työelämään ja jatko-opintoihin. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tieteenaloja, joiden sovelluksia hyödynnetään monin tavoin esimerkiksi lääketieteissä, teollisuudessa sekä maa- ja metsätaloudessa. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia.

Biologian opetukselle on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta, tutkimuksellisuus sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tehdään laborointeja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä. Opiskelun edetessä kokeellisen työskentelyn taidot monipuolistuvat ja syventyvät. Opetuksessa tehdään monipuolisesti yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa. Biologian opetukseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti maantieteessä, kemiassa, fysiikassa, psykologiassa ja terveystiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Biologian opetuksen perustana on luonnon monimuotoisuuden ja sen kehittymisen ymmärtäminen. Opetuksessa keskeinen teema on kestävän tulevaisuuden rakentaminen. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä biologian tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Biologian opetus vahvistaa luontevasti opiskelijan **hyvinvointiosaamista**. Opetus lisää opiskelijan ymmärrystä monimuotoisen, puhtaan ja terveellisen ympäristön merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Biologiassa korostuvat yksilöiden erilaisuus ja monimuotoisuus sekä niiden biologinen tausta, mikä antaa opiskelijalle työkaluja moninaisuuden ymmärtämiseen. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteidensa asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Vuorovaikutusosaamisen osalta opiskelija oppii biologian oppiaineessa argumentoimaan ja arvioimaan omia ja muiden näkökulmia biologisen tiedon avulla. Opetusta annetaan erilaisissa oppimisympäristöissä ja monipuolisilla työmenetelmillä, mikä kehittää opiskelijan sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia valmiuksia.

Biologian opetus ohjaa opiskelijaa luonnontieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen kriittiseen analyysiin tukien näin **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Opetuksessa perehdytään biologian ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Biologian opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä monitieteiseen ja luovaan työskentelyyn vaihtelevissa oppimisympäristöissä.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta biologian opetuksessa annetaan opiskelijalle valmiuksia työskennellä yhteiskunnan kannalta tärkeillä aloilla, kuten terveydenhuollossa, ympäristöalalla sekä maa- ja metsätaloudessa. Biotieteet ovat nopeasti kehittyvä kansainvälinen ala, jonka sovelluksia hyödynnetään yhteiskunnassa paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Biologian opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ottamiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä vahvistaen näin opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Biologian opetus kehittää opiskelijan **ympäristöosaamista** ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Siinä korostuu ymmärrys luonnon ainutlaatuisuudesta ja itseisarvosta. Opetuksessa käsitellään biologisten sovellusten ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävän tulevaisuuden kannalta. Opetus auttaa opiskelijaa tekemään kestäviä valintoja arkielämässä sekä soveltamaan biologista tietoa **eettisyyttä** vaativissa pohdinnoissa.

Biologian opetuksen yleiset tavoitteet

Biologian opetuksessa edistetään opiskelijan kykyä tarkastella ilmiöitä biotieteiden näkökulmasta sekä vahvistetaan ja syvennetään biologian tietoja, taitoja ja osaamista monipuolisesti. Tavoitteet liittyvät biologiseen tarkastelutapaan, biologian ilmiöihin ja prosesseihin sekä biologisiin taitoihin ja niiden soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat

Biologinen tarkastelutapa

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää biologian keskeisiä käsitteitä täsmällisesti ja oikeissa yhteyksissä
- osaa havainnollistaa biologialle ominaisia ilmiöitä lajiesimerkkien avulla
- ymmärtää, että biologinen tieto perustuu tutkimukseen ja että Suomessa tehdään merkittävää alan tutkimusta
- ymmärtää biologisen tiedon ja siihen perustuvien sovellusten merkityksen innovaatioissa sekä erilaisten ongelmien ratkaisuisissa
- saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan.

Biologiset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eliöiden perusrakenteita ja toimintoja
- ymmärtää biologisia syy-seuraussuhteita molekyylitasolta biosfääriin
- ymmärtää evoluution merkityksen
- tuntee biologiseen tietoon perustuvia sovelluksia.

Biologiset taidot ja niiden soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- suunnittelee ja toteuttaa yksin tai ryhmässä kokeellista työskentelyä monipuolisissa oppimisympäristöissä, kuten maastossa, laboratoriossa ja virtuaalisissa ympäristöissä
- saa mahdollisuuden perehtyä biologian sovelluksiin vierailun, korkeakoulu yhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla
- ymmärtää eliökunnan monimuotoisuuden säilyttämisen merkityksen, tiedostaa kestävä kehityksen välttämättömyyden sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta.

Osaamisen arviointi

Biologiassa arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoisiksi omista työskentelytavoistaan ja

kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisen ja menetelmällisen osaamisen havainnointiin.

Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot ja taidot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta sekä ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan taito arvioida tietoa kriittisesti.

Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kokeellisilla työskentelyillä maastossa tai laboratoriossa sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

PAKOLLISET OPINNOT

Tieteellinen tutkimus ja kolme ainereaalia, BI1_KE1_KE2_PS1 (2+1+1+2 op)

BI1 moduulissa perehdytään elämän edellytyksiin ja kaikille eliöille tunnusomaisiin piirteisiin. Keskeinen näkökulma moduulissa on evoluutio ja sen merkityksen ymmärtäminen. Moduulissa tutustutaan biologiseen tapaan hankkia ja kuvata tietoa sekä biologiaan osana luonnontieteitä.

KE1 moduulissa vahvistetaan opiskelijan aiempaa kemian osaamista ja tuodaan näkyväksi kemian merkitystä opiskelijan omassa elämässä. Tutustuminen ainemäärän käsitteeseen esittelee kemiasta kvantitatiivisen puolen. Kokeellisessa työssä harjoitellaan erityisesti turvallista ja huolellista työskentelyä. Moduulissa korostuvat hyvinvointiosaamisen ja yhteiskunnallisen osaamisen laaja-alaiset tavoitteet.

KE2 Moduulissa opiskelija syventää käsitystään kemiallisista sidoksista ja niiden merkityksestä aineen ominaisuuksille. Kokeellisessa työskentelyssä harjoitellaan erityisesti johtopäätösten tekemistä havainnoista. Opinnoissa tutustutaan myös luonnontieteiden ratkaisuihin kestävän elämäntavan edistämässä. Moduulissa korostuvat monitieteisen ja luovan osaamisen sekä yhteiskunnallisen osaamisen laaja-alaiset tavoitteet.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on oppiainerajat ylittävä integraatio-opintojakso.

Opintojakso auttaa ymmärtämään elämän syntyä ja sen kehitystä sekä tieteellisen tiedon luonnetta.

Opintojaksossa vahvistetaan opiskelijan aiempaa kemian osaamista ja tuodaan näkyväksi kemian merkitystä opiskelijan omassa elämässä.

Opintojaksolla käsitellään ihmisen toimintaa psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta. Jakso tukee lukion aloittavan opiskelijan omaa oppimista ja antaa välineitä oman opiskelun arvioimiseen ja kehittämiseen sekä työskentelyyn vertaisryhmässä.

Moduulikohtaiset tavoitteet

Elämä ja evoluutio (BI1)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tunnistaa niitä esimerkeistä
- osaa solun perusrakennetta ja toimintaa tasolla, joka mahdollistaa evoluution ja ekosysteemin toiminnan ymmärtämisen
- osaa selittää perinnölliseen muunteluun, luonnonvalintaan ja lajiutumiseen liittyviä mekanismeja ja osaa selittää näiden merkityksen evoluutiolle
- osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen
- ymmärtää ja osaa selittää, miten biologinen tieto tuotetaan.

Kemia ja minä (KE1)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian alan ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin
- saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta
- oppii käyttämään jaksollista järjestelmää kemiallisen päättelyn apuna
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista ja niiden turvallisuudesta arjen valinnoissa
- osaa tutkia kokeellisesti seoksen koostumusta ja pitoisuutta sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat.

Kemia ja kestävä tulevaisuus (KE2)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian merkitykseen kestävästä elämäntavasta edistämässä
- tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa
- osaa tutkia aineen ominaisuuksia kokeellisesti
- osaa soveltaa aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa

- ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.

Paikallinen lisäys tavoitteille

Moduulin paikallisena tavoitteena on, että opiskelija

- osaa ratkaista suureyhtälöitä ja käyttää kemian kielen keskeisiä merkintöjä.
- harjoittelee jonkin molekyyllimallinnusohjelman tai valmiin simulaation käyttöä
- osaa tehdä johtopäätöksiä havaintojen perusteella.

Toimiva ja oppiva ihminen (PS1)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, millainen tiede psykologia on ja että psykologinen tieto perustuu tutkimuksiin
- osaa kuvailla tieteellisen ajattelun peruspiirteitä psykologian näkökulmasta
- osaa selittää tietoisien ja ei-tietoisien toiminnan luonnetta ja eroja
- osaa eritellä ihmisen toimintaan liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä
- tutustuu johonkin hyvinvoinnin ilmiöön psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta
- osaa eritellä oppimiseen liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä arvioida ja kehittää tämän tiedon pohjalta omaa oppimistaan ja opiskeluaan.

Moduulien keskeiset sisällöt

Elämä ja evoluutio (BI1)

Biologia tieteenä

- elämän tunnuspiirteet ja organisaatiotasot
- biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät
- biologiset havainnot, tutkimuskysymykset ja hypoteesien muodostaminen

Evoluutio

- solujen synty ja kehittyminen
- suvullinen ja suvuton lisääntyminen
- muuntelu ja sen perinnölliset perusteet
- luonnonvalinta
- lajiutuminen
- kasvien ja eläinten evoluutio ja avainsopeumat
- ihmisen evoluutio
- evoluution tutkiminen

Eliökunta

- luokittelun periaatteet

- eliökunnan sukupuu ja keskeisimmät taksonit

Kemia ja minä (KE1)

- arjen aineiden turvallisuuden arviointi ja kemian merkitys omassa elämässä
- kemian merkitys työelämässä ja jatko-opinnoissa
- jaksollinen järjestelmä ja atomin rakenne elektronikuorimallin avulla
- puhtaat aineet, seokset ja erotusmenetelmät
- ainemäärä ja konsentraatio

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: elintarvikkeet ja elintarvikelisiäaineet, hivenaineet ja terveys sekä kuluttajan valinnat. Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: seoksen koostumuksen tai pitoisuuden selvittäminen erotusmenetelmiä käyttäen sekä liekkikokeet.

Kemia ja kestävä tulevaisuus (KE2)

- tutustuminen joihinkin esimerkkeihin kestävä elämäntavan edistämisessä luonnontieteissä
- aineen rakenteen mallien ja yhdisteen kaavan esittäminen
- alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus
- aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti ja selittäminen aineen rakenteen avulla

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: vesi ja ilma, alkuaineiden kierto ja riittävyys, elinkaariajattelu ja kiertotalous, vihreä kemia sekä atomi- tai sidosmallien historiallinen kehittyminen. Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: aineiden ominaisuuksien tutkiminen ja selittäminen sidosten avulla sekä veden ominaisuuksien tutkiminen.

Paikallinen lisäys tavoitteille

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ajankohtaisiin uutisiin tai tieteelliseen viestintään kemian näkökulmasta

Toimiva ja oppiva ihminen (PS1)

Psykologia tieteenä

Ihmisen toiminnan tarkastelu psykologian näkökulmista

- psyykinen näkökulma: perustietoa tiedonkäsittelystä, motiiveista ja tunteista
- biologinen näkökulma: perustietoa hermoston toiminnasta ja evoluutiopsykologian lähestymistavasta
- sosiaalinen näkökulma: perustietoa sosialisatiosta ja tilannetekijöistä
- kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä kulttuurien eroista ja yhtäläisyyksistä
- tietoinen ja ei-tietoinen toiminta

Oppiminen ja opiskelu psykologian näkökulmista

- psyykinen näkökulma: ehdollistuminen, perustietoa työmuistin ja säilömuistin toiminnasta, sisäiset mallit, oppimisstrategiat, metakognitio, tavoiteorientaatiot ja pystyvyysuskomukset
- biologinen näkökulma: aivojen plastisuus ja unen vaikutus oppimiseen
- sosiaalinen ja kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä oppimisen sosiaalisuudesta ja erilaisista oppimiskulttuureista

Psykologinen tutkimus

- tieteellinen tieto ja arkitieto
- tieteellisen tutkimuksen prosessi
- otoksen ja perusjoukon merkitys tutkimuksen arvioinnissa
- psykologisen tutkimuksen eettiset periaatteet
- esimerkkejä laadullisista ja määrällisistä psykologian tutkimuksista

Laaja-alainen osaaminen moduuleissa

BI1

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla tutustutaan luonnontieteelliseen ajatteluun ja tiedonhankintaan. Biologian tutkimusmenetelmiin perehdyttäessä etsitään yhtymäkohtia myös muiden tieteidenalojen menetelmiin ja tieteellisen tiedon tuottamiseen yleensä. Toteutetaan yhdessä kemian ja psykologian opintojaksojen kanssa, jolloin monitieteisyys korostuu automaattisesti.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson myötä opiskelija pystyy paremmin ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja osaa suhtautua kriittisesti löytämäänsä tietoon. Opintojaksolla tutustutaan siihen, miten biologinen tieto vaikuttaa yhteiskuntaan ja miten tiedon luotettavuutta voi arvioida.

KE1_KE2

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija oppii arvioimaan ja käyttämään tietoa erilaisten aineiden turvallisesta käytöstä omassa arjessaan. Opiskelija oppii ottamaan huomioon työturvallisuuden kokeellisten töiden tekemisessä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tutustuu kemian alan ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin. Opiskelija saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta. Opiskelija ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle, yhteiskunnalle yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa. Opiskelija harjoittelee kemian kielen käyttöä yhdisteiden ja kaavojen kirjoittamisessa. Kokeellisen tutkimustöiden tekeminen ja tutkitun tiedän käyttäminen edistävät luovan ajattelun kehitystä.

PS1

Hyvinvointiosaaminen

Psykologian opinnot auttavat itsetuntemuksessa ja toisten ymmärtämisessä: millaiset tekijät vaikuttavat omaan ja toisten toimintaan sekä tapaan hahmottaa ympäröivää maailmaa; ymmärrys mahdollistaa kehittymisen.

Toimiva ja oppiva ihminen -opintojaksolla tarkastellaan myös omaa oppimista ja opiskelua. Jakson tehtävät auttavat opiskelijaa hahmottaa omaa oppimista ja kehittymään opiskelijana.

Vuorovaikutusosaaminen

Psykologiassa vuorovaikutus ja sosiaaliset suhteet toteutuvat pienryhmä- ja ryhmätilanteissa. Kyky perustella ja arvioida omia näkemyksiä sekä rakentava tapa toimia toisten kanssa kehittävät vuorovaikutustaitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Psykologian opintojaksolla tutustutaan psykologisen tiedonhankinnan perusteisiin ja yleensä tieteellisen tiedon muodostumiseen. Psykologian yhtymäkohdat esimerkiksi yhteiskunta- ja terveystieteisiin hahmottuvat.

Opintojakson arviointi

1) Portfolio

- yleinen osa: esitys tieteellisen tiedon lähtökohdista (mitä tiede on, miten tiedettä tehdään?)
- tutkimus: esim. kemian, biologian ja psykologian tutkimusmenetelmiin tutustuminen, kunkin alan yhteen tutkimukseen tutustuminen esim. artikkelin kautta, pienimuotoisen tutkimuksen toteuttaminen

2) Yhteiset esitykset

3) Ks. moduulikohtaiset arviointiperusteet

Moduulikohtaiset arviointiperusteet

BI1

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formattiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin, tavoitteiden saavuttamista kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta.

Opintojakson arviointi perustuu esim. tunnilla tapahtuvaan yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentelyyn kuten erilaisiin esityksiin opiskeltavista aiheista, tehtäviin, tieteellisiin tutkimuksiin tutustumiseen, niiden menetelmien analysointiin ja arviointiin tai omaan pieneen kokeelliseen tutkimukseen ja kokeisiin. Opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti.

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan käsitteelliseen osaamiseen, kokonaisuuksien hallintaan, työskentelyn monipuoliseen havainnointiin ja opiskelijan tuotoksiin.

KE1_KE2

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia, esimerkiksi esitelmän, palautettavien tehtävien ja kokeellisen työskentelyn osuuksissa. Formatiivinen arviointia voi olla opettajan antama palaute kokeellisen työskentelyn aikana sekä opettajan antama palaute jakson aikana oppilaan tekemiin tehtäviin.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa palautettavien tehtävien ja kokeellisen työskentelyn ja työskentelyyn liittyvien raporttien arvioinnin avulla. Opintojakson aikana voidaan pitää myös testejä ja koe.

PS1

Arvioinnissa käytetään monipuolisia arviointimenetelmiä, jotka tukevat jakson sisältöjä ja tavoitteita. Formatiivinen arviointi toteutuu vuorovaikutustilanteissa ja palautteina jakson tehtäviin (yksilötehtävät, ryhmätyöt) siten, että opiskelija saa tietoa osaamisensa edistymisestä. Summatiivisesta arvioinnista sovitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa siten, että arviointi tukee jakson tavoitteiden ja sisältöjen toteutumista. Summatiivinen arviointi voi olla soveltava tehtävä, esitys ja/tai koe.

Ekologia ja ihmisen vaikutus ympäristöön, BI2_BI3 (1+1 op)

BI2 moduulissa tarkastellaan ekologian perusteita ja elämän monimuotoisuutta. BI3 moduulin keskeisinä teemoina ovat ympäristöongelmat Suomessa ja muualla maailmassa. Moduulissa tutustutaan ekologiseen tutkimukseen ja sen soveltamiseen ekosysteemien ja monimuotoisuuden suojelussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso vastaa kysymyksiin: Miten luonto toimii? Ja miten ihminen vaikuttaa siihen?

Tavoitteet

Ekologian perusteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää ja arvioida abioottisten ja bioottisten ympäristötekijöiden vaikutuksen eliöiden sopeutumiseen ja levinneisyyteen
- osaa selittää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakennetta ja toimintaa sekä kuvata niitä esimerkkien avulla
- osaa kuvata luonnon monimuotoisuutta ja perustella sen merkityksen.

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee menetelmiä, joilla voidaan tutkia ja seurata ympäristön tilaa sekä tunnistaa ympäristöongelmia
- osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä
- osaa esittää perustellen ympäristöongelmien ratkaisukeinoja ja tunnistaa ympäristön tilassa tapahtuvia positiivisia kehityssuuntia
- osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ekologisen kestävyyden kannalta
- osaa hankkia, analysoida, tulkita ja esittää ekologista tutkimusaineistoa.

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet

Ekologian perusteet

- ekosysteemien rakenne ja dynaamisuus
- hiilen, typen ja fosforin kierto ja energian virtaus ekosysteemissä
- populaatioiden ominaisuudet
- sopeutuminen, ekolokerot ja levinneisyys
- lajien väliset suhteet

Luonnon monimuotoisuus

- lajin sisäinen monimuotoisuus, lajien monimuotoisuus, ekosysteemien monimuotoisuus
- monimuotoisuuden merkitys

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Ihmisen aiheuttamat ekosysteemien muutokset ja ympäristöongelmien ratkaisukeinoja

- ilmastonmuutoksen vaikutukset ekosysteemeihin
- happamoituminen
- rehevöityminen
- vierasaineiden vaikutukset ravintoketjuissa
- ihmisen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen

Kestävää tulevaisuutta kohti

- ekosysteemipalveluiden merkitys ja ekologisesti kestävä kehitys

- toiminta kestävästä elämäntavasta edistämiseksi ja ympäristön tilaan vaikuttaminen

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla perehdytään siihen, miten ympäristön ja ihmisen hyvinvointi liittyvät tiiviisti yhteen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tutustuminen ekosysteemien toimintaa ja niitä uhkaaviin tekijöihin sekä ihmisen rooliin aiheessa antaa hyvän pohjan eettisille ja ympäristötietoisille valinnoille omassa elämässä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson tiedot ja taidot vahvistavat opiskelijan kykyä tehdä perusteltuja kannanottoja yhteiskunnallisiin asioihin.

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Ihmisen toiminta vaikuttaa ympäristöön globaalisti ja opintojakson myötä opiskelija ymmärtää globaalin yhteistyön merkityksen niiden ratkomisessa.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen vahvistuu opintojaksolla, sillä erilaiset pari- ja ryhmätyöt, keskustelut ja muut toimivat jaksolla tärkeinä oppimismenetelminä.

Opintojakson arviointi

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin, tavoitteiden saavuttamista kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta.

Opintojakson arviointi perustuu esim. tunnilla tapahtuvaan yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentelyyn kuten erilaisiin esityksiin opiskeltavista aiheista, tehtäviin, oppilaiden itse suunnittelemaan ja toteuttamaan tutkimukseen sekä kokeisiin. Opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti.

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan käsitteelliseen osaamiseen, kokonaisuuksien hallintaan, työskentelyn monipuoliseen havainnointiin ja opiskelijan tuotoksiin.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Solu ja perinnöllisyys, BI4 (2 op)

Moduulissa tarkastellaan tumallisen solun rakennetta, toiminnan ohjaamista, solujen lisääntymistä ja periytymisen perusteita. Solujen toimintoja havainnollistetaan kokeellisella työskentelyllä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Solun toiminta ja sekä perinnöllisyys.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa nimetä solun perusrakenteet
- osaa selittää solujen keskeisiä toimintoja
- hallitsee periytymisen perusmekanismit ja osaa soveltaa niitä esimerkkien avulla
- osaa mikroskopoida erilaisia soluja ja tulkita solujen mikroskooppisia rakenteita
- osaa toteuttaa pienen kokeellisen työn.

Keskeiset sisällöt

Tumallisen solun rakenne ja toiminta

- solu tutkimuskohteena
- biomolekyylit
- eläin-, kasvi- ja sienisoluu
- geenien ilmeneminen ja sen säätely
- fotosynteesi
- soluhengitys, käymisreaktiot

Solujen lisääntyminen

- mitoosi ja solun jakautuminen
- meioosi ja sukusolujen synty

Periytymisen perusteet

- geeni mutaatioiden tuottamat uudet alleelit
- mendelistinen periytyminen
- kodominantti periytyminen, polygeeninen periytyminen, sukupuoleen sitoutunut periytyminen, periytymistavan päättelemisen sukupuusta

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla perehdytään biologian uusien tutkimusmentelmiin ja niiden vaikutukseen biologiaan ja muihin tieteisiin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla tutuksi tulleiden tutkimusmenetelmien toimintaa ja eettisyyttä pohditaan monipuolisesti eri näkökannoilta.

Opintojakson arviointi

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin, tavoitteiden saavuttamista kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta.

Opintojakson arviointi perustuu esim. tunnilla tapahtuvaan yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentelyyn kuten erilaisiin esityksiin opiskeltavista aiheista, tehtäviin, käytännöntyöskentelyyn kuten mikroskopointiin, näytteiden valmistamiseen ja niiden tutkimiseen, pieneen kokeelliseen tutkimukseen ja kokeisiin.

Opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan käsitteelliseen osaamiseen, kokonaisuuksien hallintaan, työskentelyn monipuoliseen havainnointiin ja opiskelijan tuotoksiin.

Ihmisen biologia, BI5 (2 op)

Moduulissa perehdytään ihmisen anatomiaan ja fysiologiaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat ihmisen elintoiminnot ja lisääntyminen. Moduulissa tarkastellaan ihmiselimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opitaan ihmisen rakenne ja toiminta pääpiirteissään.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa nimetä ja tunnistaa tärkeimpien elinten ja elimistöjen rakenteet ja selittää niiden toimintaperiaatteita
- ymmärtää, mitä homeostasia on, ja osaa kertoa esimerkkejä siihen vaikuttavista tekijöistä
- osaa kuvata elimistön viestintäjärjestelmiä ja selittää, kuinka eri osat viestivät keskenään
- osaa selittää elimistön kykyä aistia ympäristöä ja reagoida muutoksiin

- osaa selittää ja vertailla elimistön eri puolustusmekanismeja mikrobeja vastaan
- osaa kertoa ja perustella lisääntymisen keskeisimmät vaiheet hedelmöityksestä syntymään
- osaa toteuttaa pienimuotoisen, ihmisen elimistön toimintaa mittaavan kokeellisen työn ja esittää sen tulokset.

Keskeiset sisällöt

Solu, kudus, elin

- solujen erilaistuminen kantasoluista ja syöpäsolut
- elinten muodostuminen eri kudostyypeistä

Elimistön säätely

- hermoston rakenne ja toiminta
- umpirauhaset ja hormonit

Aineenvaihdunta

- ruoansulatuselimistö
- verenkiertoelimistö
- hengityselimistö
- kuona-aineiden erityy

Liikkuminen

- tuki- ja liikuntaelimistö

Elimistön sopeutuminen ympäristöön

- iho ja lämmönsäätely
- aistit
- puolustusjärjestelmä

Lisääntyminen

- sukuelimet ja sukupuolen kehitys
- hedelmöitys, raskaus ja synnytys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Ihmisen kehon rakenteeseen ja toimintaa tutustuttaessa perehdytään myös terveellisen ravinnon, liikunnan ja unen merkitykseen kehon toiminnalle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson tiedot ja taidot ovat tärkeitä monilla muillakin aloilla kuten kemiassa ja lääketieteessä. Opintojaksolla painotetaan tietojen sovellusmahdollisuuksia

useissa tieteissä. Kehon toimintaan tutustutaan pienin käytännön kokein ja mittauksin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla käytetään monipuolisesti erilaisia opiskelumenetelmiä, joissa tietoja ja taitoja pääsee harjoittelemaan vuorovaikutuksessa yhdessä muiden kanssa.

Opintojakson arviointi

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formattiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin, tavoitteiden saavuttamista kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta.

Opintojakson arviointi perustuu esim. tunnilla tapahtuvaan yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentelyyn kuten erilaisiin esityksiin opiskeltavista aiheista, tehtäviin, pieneen kokeelliseen ihmisen elimistön toimintaa mittaavaan työhön sekä kokeisiin.

Opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan käsitteelliseen osaamiseen, kokonaisuuksien hallintaan, työskentelyn monipuoliseen havainnointiin ja opiskelijan tuotoksiin.

Bioteknikka ja sen sovellukset, BI6 (2 op)

Moduulin tarkoituksena on, että opiskelija ymmärtää biologisen tutkimuksen merkityksen sovellusten kehittämisessä niin lääketieteessä, teollisuudessa, elintarviketuotannossa kuin luonnonvarojen kestävä kehityksen mukaisessa käytössä. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat geeniteknikan ja mikrobiologian erilaiset sovellukset. Moduulissa esitellään uusimpia biotekniikan sovelluksia nopeasti kehittyvällä alalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Biologian uudet tutkimusmenetelmät ja niiden sovellukset käytäntöön.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee eri mikrobien rakenteet ja ymmärtää niiden perustoiminnot
- osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten mikrobeja voidaan hyödyntää biotekniikassa
- syventää tietoja nukleiinihapoista ja niiden ominaisuuksista sekä tietää, miten niitä voidaan hyödyntää geeniteknikassa

- osaa selittää esimerkkien avulla biotekniikan keskeisimpiä sovelluksia ja innovaatioita sekä perustella niiden merkityksen jalostuksessa, lääketieteissä, teollisuudessa sekä ympäristönsuojelussa
- osaa tunnistaa ja arvioida biotekniikan mahdollisuuksia ja riskejä sekä esittää niistä perusteltuja eettisiä mielipiteitä
- osaa suunnitella ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeellisen työn.

Keskeiset sisällöt

Mikrobit

- mikrobien luokittelu
- bakteerien rakenne, muuntelu, antibioottiresistenssi
- virusten rakenne ja lisääntyminen
- mikrobien hyödyntäminen biotekniikassa

DNA:n muokkaus ja tutkiminen geenitekniikalla

- tumallisen ja tumattoman solun perimän ja geenien toiminnan erot
- DNA:n monistaminen, pilkkominen ja palojen erottelu
- DNA:n sisältämän informaation selvittäminen
- geenien siirto- ja muokkausmenetelmät

Biotekniikan keskeiset sovellukset ja merkitys

- perinteinen ja geenitekniikkaan perustuva kasvi- ja eläinjalostus
- lääketieteet
- genomitieto ja sen hyödyntäminen
- DNA-tietoon perustuva yksilön ja lajien tunnistus
- ympäristönsuojelu
- teollisuus

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla paraneva ymmärrys tieteellisen tiedon muodostumisesta, erilaisista tutkimusmenetelmistä ja niiden sovelluksista auttaa opiskelijaa tekemään perusteltuja valintoja yhteiskunnallisessa toiminnassaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson opiskelumenetelmien kautta opiskelija pääsee harjaannuttamaan vuorovaikutustaitojaan erilaisissa pari- ja ryhmätöissä.

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla perehdytään uusien biologian sovellusten vaikutuksiin eri puolille maailmaa sekä siihen, miten kulttuuri voi vaikuttaa menetelmien käyttöönottoon ja hyödyntämiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla perehdytään tutkimuksen tekemiseen ja erilaisiin uusiin tutkimusmenetelmiin. Samalla perehdytään myös siihen, mihin kaikkeen biologian uusia sovelluksia voisi hyödyntää.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Biologian uusiin tutkimusmenetelmiin tutustuttaessa pohditaan myös niihin liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä vaikutuksia ympäristöön.

Opintojakson arviointi

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formattiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin, tavoitteiden saavuttamista kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta.

Opintojakson arviointi perustuu esim. tunnilla tapahtuvaan yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentelyyn kuten erilaisiin esityksiin opiskeltavista aiheista, tehtäviin, opiskelijoiden itse suunnittelemaan ja toteuttamaan kokeelliseen tutkimukseen ja kokeisiin. Opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti.

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan käsitteelliseen osaamiseen, kokonaisuuksien hallintaan, työskentelyn monipuoliseen havainnointiin ja opiskelijan tuotoksiin.

7.6. Maantiede (GE)

Oppiaineen tehtävä

Maantiede tarkastelee luonnon, ihmisen ja yhteiskunnan ilmiöitä ja vuorovaikutusta. Maantieteen opetuksen tehtävänä on avartaa opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja kehittää valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja niiden ajallista muutosta sekä alueellisia ongelmia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössään, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa

kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutusta sekä tarkastelemaan maailmaa muuttavana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä.

Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja humanistis-yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua sivistyneeksi ja vastuulliseksi kansalaiseksi.

Nuorten elämämaailma sekä opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä. Tutkiva lähestymistapa ja geomedian käyttö auttavat opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä ja paikallisella, alueellisella ja maailmanlaajuisella tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedialla tarkoitetaan maantieteellisiä tiedonhankinta- ja esitystapoja, esimerkiksi karttoja, paikkatietoa, diagrammeja, kuvia, videoita, kirjallisia lähteitä, mediaa ja suullisia esityksiä. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinassa ja visuaalisessa esittämisessä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa kehittää opiskelijan maailmankuvan rakentumista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä maantieteen tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Maantieteen opetuksessa tuetaan opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** kehittymistä. Maantieteen opetukselle ominaiset työskentelytavat ovat opiskelijälähtöisiä ja vuorovaikutteisia vaihtelevissa oppimisympäristöissä. Maantieteen opetuksessa korostuvat erityisesti sosiaaliset ja yhteistyötaidot sekä vastuunotto omasta ja muiden työskentelystä. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Maantieteen opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä **monitieteelliseen ja luovaan** työskentelyyn. Opetuksessa perehdytään maantieteen ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Geomediataidot vahvistavat opiskelijan monilukutaitoa. Maantieteen opetus motivoi opiskelijaa luonnontieteelliseen ja humanistis-yhteiskuntatieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan sekä tietojen kriittiseen analyysiin.

Maantieteen opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus edistää opiskelijan ymmärrystä kestävästä kehityksestä merkityksestä aluesuunnittelun lähtökohtana ja antaa opiskelijalle valmiuksia osallistuvaan suunnitteluun. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään tulevaisuuteen ja globaalin vastuun ymmärtämiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä, mikä vahvistaa **yhteiskunnallista osaamista**.

Maantieteen opiskelu vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** monipuolisesti. Opetus lisää ymmärrystä kulttuurisesta monimuotoisuudesta ja luonnonympäristön merkityksestä. Maantieteen opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva kestävästä elämäntavan välttämättömyydestä. Opetus auttaa opiskelijaa soveltamaan maantieteellisiä tietoja ja taitoja omassa arkielämässä, eettisissä pohdinnoissa ja kestävässä kulutusvalinnoissa.

Maantieteen opetus syventää opiskelijan käsitystä ihmisoikeuksien merkityksestä, yhteiskunnan moninaisuudesta ja alueellisen identiteetin muodostumisesta tukien siten opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamisen** kehittymistä. Maantieteelle on ominaista tarkastella ajankohtaisia maailmanlaajuisia ilmiöitä ja niiden vuorovaikutussuhteita. Maantiede tukee opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksien ja tulevaisuuden taitojen rakentumista sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi.

Maantieteen opetuksen yleiset tavoitteet

Maantieteen opetuksessa vahvistetaan opiskelijan maantieteellistä ajattelua, syvennetään ilmiöiden ja prosessien ymmärtämistä sekä kehitetään monipuolisten taitojen hallintaa ja soveltamista. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Maantieteellinen ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa
- ymmärtää, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana ja mihin maantieteellistä osaamista tarvitaan arkielämässä, opiskelussa ja työelämässä
- osaa käyttää maantieteellisiä käsitteitä täsmällisesti ja ilmaista perusteltuja näkemyksiä maantieteelle ominaisella tavalla oikeissa yhteyksissä
- syventää maailman karttakuvan ja paikannimistön hallintaansa
- osaa tarkastella maailmaa eri lähtökohdista, kuten yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmista
- ymmärtää kestävästä elämäntavan välttämättömyyden ja luonnonvarojen säästävän kiertotalouden merkityksen.

Maantieteelliset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja
- ymmärtää ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja
- ymmärtää luonnon- ja ihmismaantieteellisten ilmiöiden ja prosessien vuorovaikutuksen.

Maantieteelliset taidot ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnoida arkiympäristöjä ja tulkita maisemaa
- osaa vertailla ja analysoida luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita sekä niissä tapahtuvia muutoksia eri aluetasoilla
- osaa havainnoida, kuvata ja analysoida ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti
- osaa pohtia ja arvioida mahdollisia ratkaisuja ympäristön muutokseen ja ihmisen toiminnan aiheuttamiin muutoksiin
- ymmärtää, soveltaa ja analysoi maantieteellistä tietoa sekä hyödyntää monipuolisesti geomeediaa tiedon hankinnassa, arvioinnissa ja esittämisessä
- seuraa ajankohtaisia maailman tapahtumia ja osaa kriittisesti arvioida niihin vaikuttavia tekijöitä sekä mahdollisia seurauksia
- tuntee alueiden kehittämisen, osallistumisen ja vaikuttamisen keinoja
- saa valmiuksia toimia kantaaottavana ja kestävästä tulevaisuudesta edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.

Osaamisen arviointi

Maantieteen yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoisiksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin.

Maantieteen arvioinnin keskeisiä kohteita ovat maantieteellinen ajattelu, maantieteellisten ilmiöiden ja prosessien ymmärtäminen sekä maantieteellisten taitojen osaaminen ja soveltaminen. Opiskelija voi esittää maantieteellistä ajatteluaan ja tietoaan monipuolisin menetelmin. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Maantieteessä keskeisiä arvioitavia taitoja ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomeediataidot. Opiskelija

voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kenttätöillä sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

PAKOLLISET OPINNOT

Maailma muutoksessa, GE1 (2 op)

Moduuli perehdyttää opiskelijan muuttuvan maailman ja sen alueellisten ilmiöiden tarkasteluun ympäristön muutosten ja ihmiskunnan muutosten kautta. Moduulin aikana seurataan ajankohtaisia uutisia eri puolilta maailmaa ja hahmotetaan maailmanlaajuisia muutoksia sekä luonnon, ympäristön että ihmiskunnan kannalta. Moduuli käsittelee myös eri puolilla maailmaa tapahtuvaa myönteistä kehitystä sekä mahdollisuuksia ennakoida ja hillitä sekä varautua ja sopeutua muutoksiin.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää maantieteellistä maailmankuvaansa ja osaa käyttää paikannimistöä luontevasti tarkoituksenmukaisissa yhteyksissä
- osaa analysoida ympäristön muutosten syitä ja arvioida ympäristön muutosten seurauksia eri alueilla
- tuntee keinoja ja osaa selittää, millaisten ratkaisujen avulla ympäristön muutoksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- osaa analysoida ihmiskunnan muutosten syitä ja arvioida muutosten seurauksia eri alueilla
- tuntee keinoja ja osaa arvioida, miten ihmistoiminnan aiheuttamiin muutoksiin voidaan vaikuttaa eri alueilla
- tuntee kestävä kehityksen sitoumuksia ja osaa käyttää niitä eettisten perustelujen pohjana
- osaa hankkia, analysoida ja esittää asianmukaista ja luotettavaa tietoa alueellisista kysymyksistä geomedialla hyödyntäen
- osaa arvioida kriittisesti ajankohtaisia alueellisia uutisia ympäristön tai ihmiskunnan muutoksista eri medioissa.

Keskeiset sisällöt

Maantiede tieteenalana

- ympäristön ja maailman tarkastelu maantieteessä
- maantieteen hyödyntäminen työelämässä ja arjessa
- alueelliset ajankohtaiset uutiset

Ympäristön muutoksia ja niiden ratkaisukeinoja

- ilmastonmuutosten mekanismit
- nykyisen ilmastonmuutoksen syitä ja seurauksia

- kuivuus, aavikoituminen, myrskyt, tulvat
- ympäristön muutoksiin sopeutuminen ja niiden hillintä

Ihmiskunnan muutoksia

- väestön kasvun ja vaurastumisen maailmanlaajuiset ympäristövaikutukset
- puhtaan veden puute, nälkä
- hyvinvoinnin jakautuminen, köyhyys
- pakolaisuus
- kestävä kehityksen sitoumukset

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson tietojen ja taitojen perusteella opiskelija pystyy tekemään perusteltuja valintoja, kannanottoja ja päätöksiä yhteiskunnan jäsenenä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla perehdytään ympäristöön ja ihmisiin liittyvien haasteiden globaaliin luonteeseen ja niiden vaikutukseen eri kulttuureihin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso auttaa ymmärtämään maantieteen monitieteisyyttä. Opintojakson aiheet linkittyvät tiiviisti mm. biologiaan ja yhteiskuntatieteisiin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson myötä opiskelija ymmärtää globaalien toimijoiden, valtioiden ja yksittäisten ihmisten merkityksen erilaisten haasteiden ratkaisemisessa.

Hyvinvointiosaaminen

Ympäristön hyvinvointi ja ihmisen hyvinvointi linkittyvät toisiinsa. Opintojaksolla perehdytään siihen, miten voimme parantaa ympäristön tilaa ja samalla omaa hyvinvointiamme.

Opintojakson arviointi

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formattiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin, tavoitteiden saavuttamista kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta.

Opintojakson arviointi perustuu esim. tunnilla tapahtuvaan yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentelyyn kuten erilaisiin esityksiin opiskeltavista aiheista, tehtäviin,

geomediataitoihin, ajankohtaisten aiheeseen liittyvien uutisten seuraamiseen ja kokeisiin. Opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti.

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan käsitteelliseen osaamiseen, kokonaisuuksien hallintaan, työskentelyn monipuoliseen havainnointiin ja opiskelijan tuotoksiin.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Sininen planeetta, GE2 (2 op)

Moduulissa tarkastellaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja syvennetään ilma-, vesi- ja kivikehän rakenteen ja toiminnan tuntemusta. Keskeisinä näkökulmina ovat luonnossa tapahtuvat prosessit ja niihin liittyvät syy-seuraussuhteet. Kaikkia teemoja käsitellään alueellisesta näkökulmasta. Teemojen yhteydessä käsitellään myös niihin liittyviä riskejä ja ongelmia sekä myönteistä kehitystä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Luonnonympäristön toiminta.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti luonnonmaantieteen peruskäsitteitä ja paikannimistöä
- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomedian avulla
- osaa selittää Maan planetaarisuudesta johtuvia ilmiöitä ja perustella ilmiöiden vaikutuksia luonnon järjestelmiin
- osaa kuvata ja analysoida elottoman ja elollisen luonnon alueellisuutta maapallolla
- osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä sekä selittää perustellen, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat
- osaa analysoida luonnonriskien syitä ja arvioida luonnonriskien seurauksia eri alueilla
- osaa selittää ja vertailla esimerkkien avulla, miten luonnonriskien seurauksia voidaan ennakoida tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.

Keskeiset sisällöt

Luonnonmaantieteellinen ajattelu

- luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- luonnonmaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät

Maan planetaariset liikkeet ja niistä johtuvat ilmiöt

Ilmakehä ja vesikehä

- ilmakehän rakenne ja tuulet, muutokset otsonikerroksessa
- veden kiertokulku, sateet ja meriveden liikkeet, ENSO ja NAO
- sää ja sen ennustaminen
- ilmastoalueet

Kivikehä

- maapallon rakenne ja kiviaineksen kierto
- endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina
- endogeeniset ja eksogeeniset ilmiöt riskeinä, keskeiset riskialueet, ennakointi ja niihin varautuminen

Maannokset ja kasvillisuusalueet

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla perehdytään luonnonympäristön prosesseihin, mikä lisää opiskelijan ympäristöosaamista. Luonnonriskit ja niihin varautuminen tulee tutuksi.

Opintojaksolla perehdytään lähiluonnon maantieteellisiin ilmiöihin ja niiden vaikutuksiin opiskelijoiden arkeen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla perehdytään luonnonmaantieteellisiin ilmiöihin, joilla on liittymäkohtia moniin muihinkin luonnontieteisiin sekä ihmistieteisiin. Luonnonympäristön vaikutusta ihmisen toimintaan ja toisin päin pohditaan jakson tehtävissä.

Opintojakson arviointi

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin, tavoitteiden saavuttamista kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta.

Opintojakson arviointi perustuu esim. tunnilla tapahtuvaan yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentelyyn kuten erilaisiin esityksiin opiskeltavista aiheista, tehtäviin, geomediataitoihin, lähiympäristön luonnonmaantieteellisiin ilmiöihin tutustumiseen

ja tutkimiseen sekä kokeisiin. Opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti.

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan käsitteelliseen osaamiseen, kokonaisuuksien hallintaan, työskentelyn monipuoliseen havainnointiin ja opiskelijan tuotoksiin.

Yhteinen maailma, GE3 (2 op)

Moduulissa tarkastellaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja syvennetään ihmistoiminnan alueellisten piirteiden tuntemusta ja vuorovaikutusta. Keskeisinä näkökulmina ovat luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien arviointi ihmistoiminnan kannalta sekä ihmistoiminnan vastuullisuus ja ympäristön hyvinvointi. Kaikkia teemoja käsitellään alueellisesta näkökulmasta. Teemojen yhteydessä käsitellään myös niihin liittyviä riskejä ja ongelmia sekä myönteistä kehitystä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ihmiset maapallolla.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti ihmismaantieteen käsitteitä ja paikannimistöä
- tunnistaa kulttuurisia piirteitä ja niiden eroja, arvostaa niiden moninaisuutta sekä ottaa toiminnassaan huomioon ihmisoikeudet
- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomedian avulla
- osaa kuvata ja analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä sekä ihmisen ja luonnon välisiä riippuvuussuhteita eri aluetasoilla
- osaa analysoida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta ihmisen toimintaan sekä vertailla eri alueita
- osaa analysoida esimerkkien avulla ihmiskunnan riskien ja ympäristöriskien syitä ja arvioida niiden seurauksia sekä tunnistaa keinoja, miten riskien seurauksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa, ihmisten arkielämässä ja omassa toiminnassaan.

Keskeiset sisällöt

Ihmismaantieteellinen ajattelu

- ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- ihmismaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät
- paikkojen kokeminen ja miellekartat

Väestö, asutus ja kulttuurit

- väestörakenne ja väestönmuutokset
- asutuksen sijoittuminen, muuttoliikkeet
- kulttuurien moninaisuus, alueellinen identiteetti ja ihmisoikeuksien toteutuminen, kuten alkuperäiskansojen asema

Kaupungit ja kaupungistuminen

- maankäyttö ja rakennettu ympäristö
- kaupunkiympäristön muutokset ja ekokaupungit

Tuotannon alueelliset piirteet ja luonnonvarojen kestävä käyttö

- maa-, metsä- ja kalatalous
- kaivannaiset, energialähteet
- teollisuus
- kiertotalous

Liikkuminen, palvelut ja vuorovaikutus

- saavutettavuus, liikenneverkot ja matkailu
- globalisaatio
- innovaatioiden alueellinen leviäminen

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson tietojen ja taitojen avulla opiskelija pystyy ottamaan kantaa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla opiskelija saa kuvan maailman eri kulttuureista ja ymmärtää ihmisen toiminnan globaaleja ulottuvuuksia.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustapoina käytetään erilaisia keskusteluita ja pari- ja ryhmätyöskentelyä, mikä antaa opiskelijalle mahdollisuuden harjoitella vuorovaikutustaitojaan.

Opintojakson arviointi

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin, tavoitteiden saavuttamista kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta.

Opintojakson arviointi perustuu esim. tunnilla tapahtuvaan yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentelyyn kuten erilaisiin esityksiin opiskeltavista aiheista, tehtäviin, geomediataitoihin, oman lähialueen ihmismaantieteen ilmiöihin tutustumiseen ja tutkimiseen sekä kokeisiin. Opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti.

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan käsitteelliseen osaamiseen, kokonaisuuksien hallintaan, työskentelyn monipuoliseen havainnointiin ja opiskelijan tuotoksiin.

Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta, GE4 (2 op)

Moduuli perehdyttää aiemmissa moduuleissa hankittujen maantieteellisten tietojen ja taitojen soveltamiseen tutkielman laatimisessa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin toteuttamisessa. Keskeisiä näkökulmia moduulissa ovat aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet sekä geomedian käyttö tutkimuksessa ja vaikuttamisessa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ihmiset maapallolla.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja toteuttaa tutkimuksen tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus
- ymmärtää ja osaa selittää, miten geomediaa sovelletaan maantieteellisessä tutkimuksessa, omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla
- osaa hyödyntää paikkatietosovelluksia ja tietää niiden toimintaperiaatteita
- osaa havainnoida arkiympäristöjä, tulkita maisemaa ja karttoja sekä kuvata ja selittää luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiötä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita
- tuntee ja osaa kuvata aluesuunnittelun tavoitteet ja eri tasot sekä kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen.

Keskeiset sisällöt

Maantieteellinen tutkimus

- geomedian käyttö tutkimuksessa; kartografian ja paikkatiedon perusteet, kuvat, videot, diagrammit ja taulukot sekä muut alueellisen tiedon lähteet
- ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen
- luonnon- ja kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla
- geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestävän tulevaisuuden edistämisessä

Aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet

- kaavoitus eri aluetasoilla
- osallistumisen keinot

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti (opiskelijan valinnan mukaan)

- Tutkielman tai projektin näkökulma voi olla aluemaantieteellinen tai ilmiöpohjainen. Keskeistä aiheen käsittelyssä on alueellisuus sekä ymmärrys ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta. Tutkielma tai muu projekti laaditaan yksin tai ryhmässä.

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla perehdytään aluesuunnitteluun ja tutkimuksiin oman lähialueen näkökulmasta, mikä auttaa opiskelijaa osallistumaan aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla käytetään opetusmenetelmiä, joilla opiskelija pääsee harjaannuttamaan vuorovaikutusosaamistaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla perehdytään geomedioihin ja niiden tekemiseen itse ja siihen, miten niitä voidaan hyödyntää eri aloilla.

Opintojakson arviointi

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formattiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin, tavoitteiden saavuttamista kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta.

Opintojakson arviointi perustuu esim. opiskelijan yksin tai ryhmässä toteuttamaan osallistumis- ja vaikuttamisprojektiin tai omasta pienestä tutkimuksesta tehtyyn tutkielmaan sekä mahdollisiin kokeisiin.

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan käsitteelliseen osaamiseen, kokonaisuuksien hallintaan, työskentelyn monipuoliseen havainnointiin ja opiskelijan tuotoksiin.

7.7. Fysiikka (FY)

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkityksen jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Fysiikan opetus antaa opiskelijalle valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla sekä hyödyntää fysiikan osaamistaan työelämässä. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan ymmärrys fysiikan käsitteistä rakentuu ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijan aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat johdonmukaiseksi käsitykseksi ympäröivästä todellisuudesta opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa ja fysiikan teorioiden avulla.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista sekä luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuutta noudattaen.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Fysiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Opetus kehittää **yhteiskunnallista osaamista** antamalla

opiskelijalle valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttaa yhteiseen päätöksentekoon.

Opiskelijoiden oma tutkimuksellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan ja ympäristöstä, käyttämään fysiikan osaamista kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön, ympäristö- ja terveysvaikutusten sekä energiantuotantotapojen kannalta. Fysiikan opetus tukee näin **eettisyyttä ja ympäristöosaamista, globaali- ja kulttuuriosaamista** sekä **hyvinvointiosaamista**.

Fysiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkitsemista ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua tekstiä, kuvia, videoita, taulukoita, kuvaajia tai kaavoja. **Monitieteinen ja luova osaaminen** saa tukea fysiikan opiskelusta myös tieto- ja viestintäteknologian osalta. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin.

Fysiikan opetuksen yleiset tavoitteet

Fysiikan opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät fysiikan merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä fysiikan tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle
- tunnistaa fysiikan osaamistaan sekä kykenee asettamaan omia tavoitteitaan, kohtaamaan oppimishaasteitaan ja soveltamaan fysiikan opiskelustrategioita
- perehtyy fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä

- saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan sovelluksiin vierailujen, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja fysiikkaa soveltaville aloille
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa
- tunnistaa virhelähteiden vaikutuksen mittauksiin
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää fysiikan keskeisiä käsitteitä johdonmukaisesti ja oikeissa yhteyksissä
- jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla
- ymmärtää fysiikan ilmiöitä ja periaatteita teknologisten sovellusten taustalla
- osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ja simulaatioita ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen
- osaa käyttää asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa avulla.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa fysiikan osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä. Samalla opiskelija harjaantuu itsearviointiin.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, esimerkiksi kysymysten muodostamista, ongelmanratkaisuprosessin kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

PAKOLLISET OPINNOT

Fysiikka luonnontieteenä, FY1_FY2 (1+1 op)

FY1 moduulissa opiskelija saa kuvan fysiikan kokeellisesta luonteesta ja tutustuu kvantitatiiviseen mallintamiseen. Keskeisenä näkökulmana on, miten uutta tietoa rakennetaan tekemällä havaintoja ja kokeita fysiikalle ominaisella tavalla. Moduuli kehittää yhteistyötaitoja ja luo perustaa monitieteiselle ja luovalle osaamiselle. FY2 moduulissa perehdytään siihen, miten energiaa tuotetaan, siirretään ja käytetään sekä mitä vaikutuksia näillä toiminnoilla on ympäristöön, yhteiskuntaan ja ihmisten hyvinvointiin. Keskeisenä näkökulmana on energian käsitteen ilmeneminen näissä yhteyksissä sekä se, miten energian käsite jäsentää ja täsmentää aiheesta käytävää keskustelua ja siihen liittyviä näkemyksiä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana luonnontieteenä. Opintojakson aikana opiskelijat pääsevät itse toteuttamaan yksinkertaisia mittauksia. Opintojaksolla tutustutaan myös eri energialajeihin sekä energiantuotantotapoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin.

Tavoitteet

Fysiikka luonnontieteenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä
- tutustuu aineen rakenteen ja maailmankaikkeuden mittasuhteisiin
- tutustuu fysiikassa käytettäviin tiedonhankintamenetelmiin
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan.

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä
- tuntee eri energialajeja ja energiantuotantotapoja

- osaa vertailla eri energiantuotantotapoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin liittyviä suuruusluokkia
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävän energiatalouden näkökulmasta.

Paikallinen lisäys tavoitteille

Moduulin paikallisena tavoitteena on, että opiskelija

- osaa sovittaa pistejoukkoon suoran sekä käsin että laskinohjelmistoa apuna käyttäen
- osaa määrittää suoran kulmakertoimen
- harjoittelee lähdemateriaalin käyttöä, tiedonlähteen luotettavuuden arviointia ja kaavioiden tulkitsemista

Keskeiset sisällöt

Fysiikka luonnontieteenä

- suure ja yksikkö sekä SI-järjestelmä
- mittaaminen, tulosten kerääminen, niiden esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi
- graafinen malli ja lineaarinen malli
- yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen suunnitteleminen ja toteutus

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: liikeilmiöt, tiheysmittaukset ja putoamiskiihtyvyys.

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

- energialajit, energian säilyminen ja muuntuminen
- energian tuotanto, teho, hyötysuhde ja energian siirtäminen
- energiantuotannon vaikutus ympäristöön ja ilmastonmuutokseen

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: kemiallinen energia energialähteenä, kansallinen energiantuotanto ja -kulutus sekä energian käyttö kotitalouksissa.

Paikallinen lisäys keskeisille sisällöille

- ajankohtainen keskustelu energiantuotannon ympäristövaikutuksista

Laaja-alainen osaaminen

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä. Opiskelija tutustuu aineen rakenteen ja maailmankaikkeuden mittasuhteisiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutustuu fysiikassa käytettäviin tiedonhankintamenetelmiin. Opiskelija osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita. Opiskelija harjoittelee kokeellisten havaintojen keräämistä ja mittaustulosten käsittelyä tieto- ja viestintäteknologian apuvälineitä käyttäen.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee ryhmän jäsenenä toimimista mm. mittausten suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija perehtyy energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä ja tuntee eri energialajeja ja energiantuotantotapoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävän energiatalouden näkökulmasta. Opiskelija osaa vertailla eri energiantuotantotapoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin liittyviä suuruusluokkia.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivista arviointia voi olla opettajan antama palaute vuorovaikutustilanteissa tai arvioitavien tehtävien palautteena siten, että opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, kokeellisen työskentelyn raporttien, testien tai arvioitavien tehtävien avulla.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Energia ja lämpö, FY3 (2 op)

Moduulissa tutkitaan termodynaamisia systeemejä, energian siirtymistä systeemien välillä ja energian siirtymisen vaikutuksia. Keskeiset sisällöt liittyvät esimerkiksi energiantuotantoon, ilmastonmuutokseen ja rakentamiseen. Moduuli antaa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla syvennetään ymmärrystä energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä. Opintojakson keskeisenä tarkastelun kohteena ovat aineen termodynaaminen tila ja olomuodon muutokset.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä
- osaa tutkia aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä
- osaa soveltaa termodynamiikan käsitteitä ja malleja energiantuotannon ratkaisujen tarkastelussa ja kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa
- tunnistaa energiatasapainon ja lämmönsiirtymisen merkityksen ilmastonmuutoksessa.

Paikallinen lisäys tavoitteille

Moduulin paikallisena tavoitteena on, että opiskelija

- osaa graafisen integroinnin sekä käsin että laskinohjelmistolla.

Keskeiset sisällöt

- voima vuorovaikutuksen voimakkuuden mittana
- mekaaninen työ
- termodynaaminen systeemi ja tilanmuuttajat
- lämpötila, paine ja hydrostaattinen paine
- energian säilyminen, sisäenergia, energian siirtyminen ja lämpömäärä
- aineen lämpeneminen ja jäähtyminen sekä olomuodon muutokset
- lämpölaajeneminen
- kaasujen tilanmuutokset ja ideaalikaasun tilanyhtälö

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: energiantuotanto, rakentaminen ja energia kotona, ilmastonmuutos sekä lämpövoimakone. Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeilla: absoluuttisen nollapisteen määrittäminen (ekstrapolointi), veden ominaishöyrystymislämmön määrittäminen ja Boylen lain todentaminen.

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija osaa soveltaa termodynamiikan käsitteitä ja malleja energiantuotannon ratkaisujen tarkastelussa ja kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa. Tieto- ja viestintäteknologisia taitoja käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen sekä tuotosten laatimiseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija osaa soveltaa termodynamiikan käsitteitä ja malleja energiantuotannon ratkaisujen tarkastelussa ja kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa. Opiskelija

tunnistaa energiatasapainon ja lämmönsiirtymisen merkityksen ilmastonmuutoksessa.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivista arviointia voi olla opettajan antama palaute vuorovaikutustilanteissa tai arvioitavien tehtävien palautteena siten, että opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, kokeellisen työskentelyn raporttien, testien tai arvioitavien tehtävien avulla.

Voima ja liike, FY4 (2 op)

Moduulissa tarkastellaan tasaista ja muuttuvaa liikettä. Moduulissa perehdytään voimaan olennaisena kappaleiden välisiä vuorovaikutuksia kuvaavana suureena ja siihen, miten Newtonin II lakia käytetään mallinnettaessa voiman vaikutusta liiketilän muutokseen. Energiaa ja liikemäärää tarkastellaan mekaniikan keskeisinä käsitteinä ja säilyvinä suureina

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tarkastellaan tasaista ja tasaisesti kiihtyvää suoraviivaista liikettä. Lisäksi käsitellään voimaa liikkeen muutoksen aiheuttajana, energian säilymistä sekä törmäyksiä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tutkia kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä
- osaa tuottaa ja analysoida graafisia esityksiä mittaustuloksista
- ymmärtää säilymlakien merkityksen fysiikassa
- tuntee voimaan ja liikkeeseen liittyviä turvallisuusnäkökohtia.

Paikallinen lisäys tavoitteille

Moduulin paikallisena tavoitteena on, että opiskelija

- osaa määrittää funktion hetkellisen muutosnopeuden kuvaajalle piirretyn tangentin avulla sekä käsin että laskinohjelmistoa käyttäen
- osaa piirtää voimakuvioita.

Keskeiset sisällöt

- tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike
- kappaleiden vuorovaikutus ja voima sekä Newtonin lait

- voimien yhteisvaikutus, voimakuvio ja liikeyhtälö
- paino ja kitka
- liike-energia, potentiaalienergia ja mekaaninen energia
- mekaanisen energian säilyminen ja mekaniikan energiaperiaate
- liikemäärä, impulssi, liikemäärän säilyminen ja yksiulotteiset törmäykset

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: vesi- ja tuulivoima, liikenne sekä urheilu. Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeilla: putoamiskiihtyvyyden määrittäminen, kitkakertoimen määrittäminen ja kappaleeseen vaikuttavien voimien määrittäminen.

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija osaa tuottaa ja analysoida graafisia esityksiä mittausaineistosta.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tuntee voimaan ja liikkeeseen liittyviä turvallisuusnäkökohtia.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija osaa tutkia kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä. Opiskelija osaa tuottaa ja analysoida graafisia esityksiä mittausaineistosta.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivista arviointia voi olla opettajan antama palaute vuorovaikutustilanteissa tai arvioitavien tehtävien palautteena siten, että opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, kokeellisen työskentelyn raporttien, testien tai arvioitavien tehtävien avulla.

Jaksollinen liike ja aallot, FY5 (2 op)

Moduulissa syvennetään edellisessä moduulissa omaksuttuja tietoja ja taitoja. Moduulissa perehdytään harmoniseen vuorovaikutukseen ja gravitaatiovuorovaikutukseen sekä niiden aiheuttamiin liikeilmiöihin. Moduulissa tutkitaan ja mallinnetaan ääntä ja ääni-ilmiöitä mekaanisina aaltoliikkeinä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla perehdytään värähtely- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä. Lisäksi tarkastellaan ympyräliikettä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa mallintaa planetaarista liikettä ympyräliikkeenä
- perehtyy värähtely- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä
- osaa kuvata jaksollista liikettä fysikaalisilla ja matemaattisilla käsitteillä
- osaa mallintaa mekaanista värähtelyä ja ääntä jaksollisena liikkeenä.

Keskeiset sisällöt

- momentti ja kappaleen kiertyminen
- tasapaino kiertymisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa
- tasainen ympyräliike ja normaalikiihtyvyys
- gravitaatiolaki ja planetaarinen liike
- jaksollinen liike, jaksonaika, taajuus ja amplitudi
- harmoninen voima ja värähtelyliike sekä harmonisen voiman potentiaalienergia
- mekaanisten aaltojen synty, eteneminen ja heijastuminen
- mekaanisten aaltojen diffraktio ja interferenssi sekä seisovat aallot
- ääni aaltoliikkeenä, äänen intensiteettitaso, äänen ominaisuudet ja eteneminen

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: heiluri, soittimet, akustiikka ja äänentoisto, melun haittavaikutukset ja kuulon suojaaminen sekä ultraäänikuvaus. Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeilla: heilurin heilahdusajan määrittäminen, äänen nopeuden määrittäminen ja äänen taajuusanalyysi.

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Mekaaniseen värähtelyyn ja ääneen liittyvissä tutkimuksissa opiskelija harjaantuu käyttämään jaksollisen liikkeen fysikaalisia ja matemaattisia käsitteitä sekä mallintamaan värähtelyilmiöitä.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tutustuu äänen ominaisuuksiin ja siihen, miten mekaaninen aaltoliike synnyttää kuuloaistimuksen.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivista arviointia voi olla opettajan antama palaute vuorovaikutustilanteissa tai arvioitavien tehtävien palautteena siten, että opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, kokeellisen työskentelyn raporttien, testien tai arvioitavien tehtävien avulla.

Sähkö, FY6 (2 op)

Moduulissa perehdytään keskeisiin sähköistä vuorovaikutusta kuvaaviin malleihin sekä sähköenergian ja sähkötekniikan käsitteisiin. Opiskelija saa perustiedot yksinkertaisten virtapiirien suunnittelusta ja tutkimisesta. Moduulissa käsitellään myös sähköturvallisuutta ja tutustutaan sähkötekniikan sovelluksiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tarkastellaan sähköön liittyviä ilmiöitä ja tehdään sähköopin perusmittauksia. Tarkastelun kohteena ovat tasavirtapiirit, sähköstatiikka sekä sähköturvallisuus.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tutkia kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja tehdä sähköopin perusmittauksia
- osaa käyttää kentän ja potentiaalın käsitteitä sähkökentän kuvaamisessa
- tuntee sähkölaitteisiin ja sähköenergian siirtoon liittyviä turvallisuusnäkökohtia.

Paikallinen lisäys tavoitteille

Moduulin paikallisena tavoitteena on, että opiskelija

- osaa laatia kytkentäkaavioita.

Keskeiset sisällöt

- jännite ja sähkövirta tasavirtapiireissä
- resistanssi ja Ohmin laki
- sähköteho ja Joulen laki
- vastusten kytkennät ja Kirchhoffin lait
- akut ja akun latauspiiri
- Coulombin laki ja homogeeninen sähkökenttä
- potentiaalienergia ja potentiaali homogeenisessä sähkökentässä
- kondensaattori ja kondensaattorin energia
- puolijohteet, diodi ja LED komponentteina virtapiirissä
- sähköturvallisuus: sulake, suojausluokitus ja läpilyöntilujuus

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: yksinkertaiset sähkölaitteet, aurinkokenno tasajännitelähteenä ja sähköenergian varastoiminen. Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi

seuraavilla kokeilla: mittauksia komponenttien toiminnasta virtapiirissä ja pariston sisäisen resistanssin kokeellinen määrittäminen.

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija osaa tutkia kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja tehdä sähköopin perusmittauksia.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tuntee sähkölaitteisiin ja sähköenergian siirtoon liittyviä turvallisuusnäkökohtia.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivista arviointia voi olla opettajan antama palaute vuorovaikutustilanteissa tai arvioitavien tehtävien palautteena siten, että opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, kokeellisen työskentelyn raporttien, testien tai arvioitavien tehtävien avulla.

Sähkömagnetismi ja valo, FY7 (2 op)

Moduulissa perehdytään sähkömagnetismiin ilmiöalueena, jossa sähköiset ja magneettiset vuorovaikutukset esiintyvät rinnakkain. Moduulissa käsitellään ajasta riippuvia sähkömagneettisia ilmiöitä, joista keskeisin on sähkömagneettinen induktio. Moduulissa tarkastellaan myös sähkömagneettista säteilyä ja erityisesti sen tutuinta lajia, valoa. Sähkömagnetismiin perustuvien sovellusten tarkastelussa keskitytään niiden merkitykseen yhteiskunnan kehityksen mahdollistajana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan induktioilmiöön sekä sen keskeiseen merkitykseen sähkömagnetismissä ja sähköenergian tuotannossa. Opintojaksolla tarkastellaan myös valoa sähkömagneettisena ilmiönä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää induktioilmiön keskeisen merkityksen sähkömagnetismissä
- ymmärtää sähköenergian tuotannon ja siirron fysikaaliset perusteet ja merkityksen yhteiskunnan toiminnan kannalta
- tunnistaa sähkömagneettisen säteilyn lähteitä ja vaikutuksia
- ymmärtää valon sähkömagneettisena ilmiönä.

Paikallinen lisäys tavoitteille

Moduulin paikallisena tavoitteena on, että opiskelija

- harjoittelee piirto-ohjelmien käyttöä.

Keskeiset sisällöt

- ferromagnetismi ja magneettinen dipoli
- magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä
- varatun hiukkasen liike homogeenisessa sähkö- ja magneettikentässä
- virtajohtimen magneettikenttä ja kahden virtajohtimen välinen voima
- sähkömagneettinen induktio, Lenzin laki ja pyörrevirrat
- generaattori, vaihtovirran synty, muuntaja ja energian siirto sähkövirran avulla
- sähkömagneettinen säteily ja sen spektri sekä mustan kappaleen säteilyn spektri
- valon heijastuminen, taittuminen ja kokonaisheijastuminen
- valon interferenssi ja diffraktio
- valon polarisaatio kvalitatiivisesti

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: hiukkaskiihdytin, tuulivoima ja optinen tiedonsiirto. Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeilla: magneettivuon tiheyden määrittäminen käänin sisällä, valon heijastumisen ja taittumisen tutkiminen rajapinnassa sekä laserin aallonpituuden määrittäminen hilan avulla.

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Keskeisten sisältöjen hallitseminen mahdollistaa sähköenergian tuotantoon liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumisen.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tunnistaa sähkömagneettisen säteilyn lähteitä ja vaikutuksia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija ymmärtää sähköenergian tuotannon ja siirron fysikaaliset perusteet ja merkityksen yhteiskunnan toiminnan kannalta.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivista arviointia voi olla opettajan antama palaute vuorovaikutustilanteissa tai arvioitavien tehtävien palautteena siten, että opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, kokeellisen työskentelyn raporttien, testien tai arvioitavien tehtävien avulla.

Aine, säteily ja kvantittuminen, FY8 (2 op)

Moduulissa perehdytään kvanttifysiikan käsitteelliseen ja teoreettiseen rakenteeseen sekä niiden kokeelliseen pohjaan. Keskeistä on aineen rakenne ja perusvuorovaikutukset sekä se, miten nämä vaikuttavat aineen ominaisuuksiin. Moduuli käsittelee kvanttifysiikan teknologisia sovelluksia sekä sitä, miten kvanttifysiikka ilmenee alkeishiukkastason ilmiöistä nanomittakaavaan ja aina kosmisen mittakaavan ilmiöihin saakka. Tarkastelun kohteena ovat myös erilaiset radioaktiiviseen hajoamiseen, ionisoivaan säteilyyn ja kvantittumiseen perustuvat teknologiat.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan kvanttifysiikkaan perustuvaan maailmankuvaan alkeishiukkasfysiikasta kosmologiaan. Lisäksi tarkastellaan ionisoivan säteilyn vaikutuksia ja säteilyn turvallista käyttöä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee ionisoivan säteilyn vaikutukset ja tutustuu säteilyn turvalliseen käyttöön
- tutustuu kvanttifysiikkaan perustuvaan maailmankuvaan alkeishiukkasfysiikasta kosmologiaan
- ymmärtää kvantittumiseen perustuvan teknologian merkityksen nyky-yhteiskunnassa.

Keskeiset sisällöt

- energian kvantittuminen aineen ja säteilyn vuorovaikutuksessa
- fotonin sähkömagneettisen säteilykentän kvanttina
- atomin rakenne, atomin elektronien kvanttitilat ja aaltomekaanisen atomimallin periaate
- kvantittumiseen perustuva teknologia: laser ja kvanttirakenteet
- atomiytimen rakenne ja muutokset, radioaktiivinen hajoaminen
- ydinreaktiot, massan ja energian ekvivalenssi, ytimen sidosenergia
- ydinvoima, fissio ja fuusio
- hajoamislaki
- ionisoivan säteilyn lajit ja biologiset vaikutukset sekä soveltaminen lääketieteessä ja teknologiassa
- hiukkasfysiikan standardimalli
- maailmankaikkeuden kehitys

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa temaattisissa yhteyksissä: säteilyturvallisuus, säteilyn käyttö lääketieteessä, ilmastonmuutos ja kasvihuoneilmiö. Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeilla: spektrin mittaaminen, spektrin muutoksen tarkastelu fluoresenssi-ilmiössä, mittaukset laser-diodeilla ja moduulin aihepiiriin liittyvät simulaatiot.

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tuntee ionisoivan säteilyn vaikutukset ja tutustuu säteilyn turvalliseen käyttöön.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Keskeisten sisältöjen omaksumisen myötä opiskelijan on mahdollista osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ydinvoimasta ja radioaktiivisten lähteiden säteilystä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu kvanttifysiikkaan perustuvaan maailmankuvaan alkeishiukkasfysiikasta kosmologiaan.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivista arviointia voi olla opettajan antama palaute vuorovaikutustilanteissa tai arvioitavien tehtävien palautteena siten, että opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, kokeellisen työskentelyn raporttien, testien tai arvioitavien tehtävien avulla.

PAIKALLISET OPINTOJAKSOT

Fysiikan kertaus, FY9 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla kerrataan lukion fysiikan oppimäärän keskeisiä sisältöjä ja valmistaudutaan fysiikan ylioppilaskokeeseen.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- muodostaa kokonaiskuvan fysiikan merkityksestä jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa.
- syventää ymmärrystään aikaisempien opintojaksojen keskeisten sisältöjen puitteissa.

- saa hyvät valmiudet fysiikan ylioppilaskokeeseen harjoittelemalla myös vaativimpien laskutehtävien ratkaisemista.

Keskeiset sisällöt

- opintojaksojen FY1-FY8 keskeiset sisällöt
- ylioppilaskokeessa tarvittavat ohjelmat

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija muodostaa kokonaiskuvan fysiikan merkityksestä jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivista arviointia voi olla opettajan antama palaute vuorovaikutustilanteissa tai arvioitavien tehtävien palautteena siten, että opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, kokeellisen työskentelyn raporttien, testien tai arvioitavien tehtävien avulla.

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jolloin S = suoritettu ja H = hylätty. Jotta opintojakso voidaan lukea mukaan oppiaineen oppimäärään, se on suoritettava hyväksytysti.

7.8. Kemia (KE)

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Se ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, yhteiskunnassa ja ympäristöhaasteiden ratkaisemisessa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Opetus herättää kiinnostusta kemian opiskelua ja kemian alan ammatteja kohtaan sekä antaa valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Monipuolisilla

oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Kemian opetus tukee opiskelijan käsitteiden ja ilmiöiden ymmärtämistä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijan aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä ja matemaattisesti.

Kemian opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia opetus- ja opiskelumenetelmiä, joilla kehitetään opiskelijan käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista. Opetuksen keskeisiin lähtökohtiin kuuluu havainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti. Opiskelijat harjaantuvat ottamaan vastuuta yhteisestä turvallisuudesta, jolloin myös työelämässä tarvittava turvallisuusosaaminen kehittyy.

Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Tutkimisen taitojen perustana on kysymysten ja havaintojen tekeminen. Mittaaminen, luokittelu ja muut tutkimisen taidot kehittyvät erilaisten menetelmien harjoittelun kautta. Myös opiskelijan tiedon käsittelyn ja esittämisen taidot karttuvat. Kokeellisen työn taidot etenevät kohti oman tutkimuksen suunnittelua. Samalla opiskelija oppii tekemään johtopäätöksiä sekä arvioimaan ja argumentoimaan tutkimuksen tuloksia.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Kemian opetuksessa opiskelija omaksuu tietoja ja taitoja, jotka auttavat ymmärtämään kemian merkityksen oman arjen, terveyden ja elinympäristön kannalta, mikä tukee **hyvinvointiosaamisen** tavoitteita. Opiskelijalle muodostuu kyky tehdä arkielämässään valintoja, jotka ovat suotuisia hänen oman henkilökohtaisen terveytensä, ympäristön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta. Kemian opiskelumenetelmät tukevat työskentelyä, jossa opiskelija tunnistaa omat vahvuutensa ja asettaa itselleen tavoitteita. Suunnitelmallinen opiskelu on tärkeä arjen taito, joka vahvistaa opiskelijan jaksamista ja kehittää kykyä työskennellä myös muuttuvissa olosuhteissa.

Kemian opetuksen kokeellisuus ja opiskelijan oma tutkimuksellinen työskentely kehittävät työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä kriittistä ajattelua ja innostavat opiskelijaa kemian opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja

oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Kemian opetuksessa tiedostetaan kemian täsmällisen kielenkäytön ja arkikielen välinen ero. Universaalia kemian kieltä lähestytään opiskelijan havaintojen ja arkikielen näkökulmasta. Kemiassa kielitietoisuuden ja kielitaidon merkitys näkyy erityisesti käsitteistön oppimisessa ja omien päätelmien selkeässä ja johdonmukaisessa perustelemissa.

Kemian opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkitsemista, argumentointia ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua kieltä, kuvia, videoita, malleja, simulaatioita, taulukoita ja kuvaajia tai kemian merkkikieltä. Kemiassa erityinen monilukutaidon muoto on kyky tulkita ja esittää symbolisia malleja ja submikroskooppisia kuvallisia malleja samoista ilmiöistä. Myös tieto- ja viestintäteknologia on osa nykyaikaista ja **monitieteistä osaamista** tukevaa kemian opetusta. Sitä käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Tietokonepohjaisella mittausjärjestelmällä voidaan korvata perinteisiä välineitä, ja tutkimusaineistoa on mahdollista taltioida myös kuvina ja videoina.

Luonnontieteellisessä työskentelyssä **luova osaaminen** näkyy kykynä muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä soveltaa, arvioida, yhdistellä ja analysoida hankittuja tietoja. Tutkimuksellinen opiskelu ja ongelmanratkaisu edellyttävät luovaa lähestymistapaa ja kehittävät luovaa ajattelua.

Kemian opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Opetus kehittää opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiseen päätöksentekoon syventämällä opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua ja ymmärrystä tiedon luotettavuudesta, merkityksestä ja käytöstä. Luonnontieteellisen tiedon historiallinen kehitys avaa opiskelijalle näkymän sekä tieteellisen maailmankuvan kehitykseen että kemian merkitykseen yhteiskunnallisissa muutoksissa. Kemian innovaatioiden ja modernien sovellusten kautta opiskelija ymmärtää myös kemian merkityksen nyky-yhteiskunnassa, teknologiassa ja työelämässä. Kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Kemian opetus vahvistaa **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** syventämällä opiskelijan ymmärrystä erilaisista ympäristöongelmista ja niihin johtaneista syistä. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä, käyttämään kemian osaamistaan kestäväen tulevaisuuden

rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön ja kiertotalouden kannalta. Opiskelija tunnistaa kemian tarjoamia ratkaisuja erilaisiin ympäristöhaasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen ja luonnonvarojen riittävyteen.

Kemian opetuksen yleiset tavoitteet

Kemian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kemian merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä kemian tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa
- osaa arvioida kemian ja siihen liittyvien teknologioiden tarjoamia ratkaisuja sekä niiden merkitystä yksilön, ympäristön ja yhteiskunnan kannalta
- saa mahdollisuuksia perehtyä kemian sovelluksiin vierailujen, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja kemiaa soveltaville aloille.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa yhteisöllisesti
- tuntee kemian turvalliset työskentelytavat ja osaa käsitellä syntyneet kemikaalijätteet asianmukaisesti
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten ja ongelmanratkaisun lähtökohdiksi
- osaa toteuttaa kokeellisia tutkimuksia käyttäen kemialle tunnusomaisia työmenetelmiä
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä analysoida ja arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa kemian keskeisiä käsitteitä
- osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä
- osaa käyttää monipuolisesti asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä

- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida eri yhteyksissä esitettyä tietoa kriittisesti kemian osaamisensa avulla.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute sekä itsearviointi tukevat opiskelijaa kemian osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, havainnollistaa ja esittää kemiallista tietoa. Kemiallisen tiedon soveltaminen, luonnontieteellisten lainalaisuuksien ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen sekä kokonaisuuksien hahmottaminen ovat myös arvioinnin kohteita. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan taitoon arvioida tietoa kriittisesti.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiallisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

PAKOLLISET OPINNOT

Tieteellinen tutkimus ja kolme ainereaalia, BI1_KE1_KE2_PS1 (2+1+1+2 op)

BI1 moduulissa perehdytään elämän edellytyksiin ja kaikille eliöille tunnusomaisiin piirteisiin. Keskeinen näkökulma moduulissa on evoluutio ja sen merkityksen ymmärtäminen. Moduulissa tutustutaan biologiseen tapaan hankkia ja kuvata tietoa sekä biologiaan osana luonnontieteitä.

KE1 moduulissa vahvistetaan opiskelijan aiempaa kemian osaamista ja tuodaan näkyväksi kemian merkitystä opiskelijan omassa elämässä. Tutustuminen ainemäärän käsitteeseen esittelee kemiasta kvantitatiivisen puolen. Kokeellisessa työssä harjoitellaan erityisesti turvallista ja huolellista työskentelyä. Moduulissa korostuvat hyvinvointiosaamisen ja yhteiskunnallisen osaamisen laaja-alaiset tavoitteet.

KE2 Moduulissa opiskelija syventää käsitystään kemiallisista sidoksista ja niiden merkityksestä aineen ominaisuuksille. Kokeellisessa työskentelyssä harjoitellaan erityisesti johtopäätösten tekemistä havainnoista. Opinnoissa tutustutaan myös luonnontieteiden ratkaisuihin kestävän elämäntavan edistämiseksi. Moduulissa

korostuvat monitieteisen ja luovan osaamisen sekä yhteiskunnallisen osaamisen laaja-alaiset tavoitteet.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on oppiainerajat ylittävä integraatio-opintojakso.

Opintojakso auttaa ymmärtämään elämän syntyä ja sen kehitystä sekä tieteellisen tiedon luonnetta.

Opintojaksossa vahvistetaan opiskelijan aiempaa kemian osaamista ja tuodaan näkyväksi kemian merkitystä opiskelijan omassa elämässä.

Opintojaksolla käsitellään ihmisen toimintaa psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta. Jakso tukee lukion aloittavan opiskelijan omaa oppimista ja antaa välineitä oman opiskelun arvioimiseen ja kehittämiseen sekä työskentelyyn vertaisryhmässä.

Moduulikohtaiset tavoitteet

Elämä ja evoluutio (BI1)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tunnistaa niitä esimerkeistä
- osaa solun perusrakennetta ja toimintaa tasolla, joka mahdollistaa evoluution ja ekosysteemin toiminnan ymmärtämisen
- osaa selittää perinnölliseen muunteluun, luonnonvalintaan ja lajiutumiseen liittyviä mekanismeja ja osaa selittää näiden merkityksen evoluutiolle
- osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen
- ymmärtää ja osaa selittää, miten biologinen tieto tuotetaan.

Kemia ja minä (KE1)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian alan ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin
- saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta
- oppii käyttämään jaksollista järjestelmää kemiallisen päättelyn apuna
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista ja niiden turvallisuudesta arjen valinnoissa

- osaa tutkia kokeellisesti seoksen koostumusta ja pitoisuutta sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat.

Kemia ja kestävä tulevaisuus (KE2)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian merkitykseen kestävän elämäntavan edistämiseksi
- tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa
- osaa tutkia aineen ominaisuuksia kokeellisesti
- osaa soveltaa aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa
- ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.

Paikallinen lisäys tavoitteille

Moduulin paikallisena tavoitteena on, että opiskelija

- osaa ratkaista suureyhtälöitä ja käyttää kemian kielen keskeisiä merkintöjä.
- harjoittelee jonkin molekyylihallinnusohjelman tai valmiin simulaation käyttöä
- osaa tehdä johtopäätöksiä havaintojen perusteella.

Toimiva ja oppiva ihminen (PS1)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, millainen tiede psykologia on ja että psykologinen tieto perustuu tutkimuksiin
- osaa kuvailla tieteellisen ajattelun peruspiirteitä psykologian näkökulmasta
- osaa selittää tietoisesta ja ei-tietoisesta toiminnan luonnetta ja eroja
- osaa eritellä ihmisen toimintaan liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä
- tutustuu johonkin hyvinvoinnin ilmiöön psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta
- osaa eritellä oppimiseen liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä arvioida ja kehittää tämän tiedon pohjalta omaa oppimistaan ja opiskeluaan.

Moduulien keskeiset sisällöt

Elämä ja evoluutio (BI1)

Biologia tieteenä

- elämän tunnuspiirteet ja organisaatiotasot
- biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät
- biologiset havainnot, tutkimuskysymykset ja hypoteesien muodostaminen

Evoluutio

- solujen synty ja kehittyminen
- suvullinen ja suvuton lisääntyminen
- muuntelu ja sen perinnölliset perusteet
- luonnonvalinta
- lajiutuminen
- kasvien ja eläinten evoluutio ja avainsopeumat
- ihmisen evoluutio
- evoluution tutkiminen

Eliökunta

- luokittelun periaatteet
- eliökunnan sukupuu ja keskeisimmät taksonit

Kemia ja minä (KE1)

- arjen aineiden turvallisuuden arviointi ja kemian merkitys omassa elämässä
- kemian merkitys työelämässä ja jatko-opinnoissa
- jaksollinen järjestelmä ja atomin rakenne elektronikuorimallin avulla
- puhtaat aineet, seokset ja erotusmenetelmät
- ainemäärä ja konsentraatio

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: elintarvikkeet ja elintarvikelisiä aineet, hivenaineet ja terveys sekä kuluttajan valinnat. Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: seoksen koostumuksen tai pitoisuuden selvittäminen erotusmenetelmiä käyttäen sekä liekkikokeet.

Kemia ja kestävä tulevaisuus (KE2)

- tutustuminen joihinkin esimerkkeihin kestävä elämäntavan edistämisessä luonnontieteissä
- aineen rakenteen mallien ja yhdisteen kaavan esittäminen
- alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus
- aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti ja selittäminen aineen rakenteen avulla

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: vesi ja ilma, alkuaineiden kierto ja riittävyys, elinkaariajattelu ja kiertotalous, vihreä kemia sekä atomi- tai sidosmallien historiallinen kehittyminen. Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: aineiden ominaisuuksien tutkiminen ja selittäminen sidosten avulla sekä veden ominaisuuksien tutkiminen.

Paikallinen lisäys tavoitteille

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ajankohtaisiin uutisiin tai tieteelliseen viestintään kemian näkökulmasta

Toimiva ja oppiva ihminen (PS1)

Psykologia tieteenä

Ihmisen toiminnan tarkastelu psykologian näkökulmista

- psyykinen näkökulma: perustietoa tiedonkäsittelystä, motiiveista ja tunteista
- biologinen näkökulma: perustietoa hermoston toiminnasta ja evoluutiopsykologian lähestymistavasta
- sosiaalinen näkökulma: perustietoa socialisaatiosta ja tilannetekijöistä
- kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä kulttuurien eroista ja yhtäläisyyksistä
- tietoinen ja ei-tietoinen toiminta

Oppiminen ja opiskelu psykologian näkökulmista

- psyykinen näkökulma: ehdollistuminen, perustietoa työmuistin ja säilömuistin toiminnasta, sisäiset mallit, oppimisstrategiat, metakognitio, tavoiteorientaatiot ja pystyvyysuskomukset
- biologinen näkökulma: aivojen plastisuus ja unen vaikutus oppimiseen
- sosiaalinen ja kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä oppimisen sosiaalisuudesta ja erilaisista oppimiskulttuureista

Psykologinen tutkimus

- tieteellinen tieto ja arkitieto
- tieteellisen tutkimuksen prosessi
- otoksen ja perusjoukon merkitys tutkimuksen arvioinnissa
- psykologisen tutkimuksen eettiset periaatteet
- esimerkkejä laadullisista ja määrällisistä psykologian tutkimuksista

Laaja-alainen osaaminen moduuleissa

B11

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla tutustutaan luonnontieteelliseen ajatteluun ja tiedonhankintaan.

Biologian tutkimusmenetelmiin perehdyttäessä etsitään yhtymäkohtia myös muiden tieteenalojen menetelmiin ja tieteellisen tiedon tuottamiseen yleensä. Toteutetaan yhdessä kemian ja psykologian opintojaksojen kanssa, jolloin monitieteisyys korostuu automaattisesti.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson myötä opiskelija pystyy paremmin ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin

kysymyksiin ja osaa suhtautua kriittisesti löytämäänsä tietoon. Opintojaksolla tutustutaan siihen, miten biologinen tieto vaikuttaa yhteiskuntaan ja miten tiedon luotettavuutta voi arvioida.

KE1_KE2

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija oppii arvioimaan ja käyttämään tietoa erilaisten aineiden turvallisesta käytöstä omassa arjessaan. Opiskelija oppii ottamaan huomioon työturvallisuuden kokeellisten töiden tekemisessä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tutustuu kemian alan ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin. Opiskelija saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta. Opiskelija ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle, yhteiskunnalle yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa. Opiskelija harjoittelee kemian kielen käyttöä yhdisteiden ja kaavojen kirjoittamisessa. Kokeellisen tutkimustöiden tekeminen ja tutkitun tiedän käyttäminen edistävät luovan ajattelun kehitystä.

PS1

Hyvinvointiosaaminen

Psykologian opinnot auttavat itsetuntemuksessa ja toisten ymmärtämisessä: millaiset tekijät vaikuttavat omaan ja toisten toimintaan sekä tapaan hahmottaa ympäröivää maailmaa; ymmärrys mahdollistaa kehittymisen.

Toimiva ja oppiva ihminen -opintojaksolla tarkastellaan myös omaa oppimista ja opiskelua. Jakson tehtävät auttavat opiskelijaa hahmottamaan omaa oppimista ja kehittymään opiskelijana.

Vuorovaikutusosaaminen

Psykologiassa vuorovaikutus ja sosiaaliset suhteet toteutuvat pienryhmä- ja ryhmätilanteissa. Kyky perustella ja arvioida omia näkemyksiä sekä rakentava tapa toimia toisten kanssa kehittävät vuorovaikutustaitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Psykologian opintojaksolla tutustutaan psykologisen tiedonhankinnan perusteisiin ja yleensä tieteellisen tiedon muodostumiseen. Psykologian yhtymäkohdat esimerkiksi yhteiskunta- ja terveystieteisiin hahmottuvat.

Opintojakson arviointi

1) Portfolio

- yleinen osa: esitys tieteellisen tiedon lähtökohdista (mitä tiede on, miten tiedettä tehdään?)
- tutkimus: esim. kemian, biologian ja psykologian tutkimusmenetelmiin tutustuminen, kunkin alan yhteen tutkimukseen tutustuminen esim. artikkelin kautta, pienimuotoisen tutkimuksen toteuttaminen

2) Yhteiset esitykset

3) Ks. moduulikohtaiset arviointiperusteet

Moduulikohtaiset arviointiperusteet

BI1

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin, tavoitteiden saavuttamista kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta.

Opintojakson arviointi perustuu esim. tunnilla tapahtuvaan yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentelyyn kuten erilaisiin esityksiin opiskeltavista aiheista, tehtäviin, tieteellisiin tutkimuksiin tutustumiseen, niiden menetelmien analysointiin ja arviointiin tai omaan pieneen kokeelliseen tutkimukseen ja kokeisiin. Opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti.

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan käsitteelliseen osaamiseen, kokonaisuuksien hallintaan, työskentelyn monipuoliseen havainnointiin ja opiskelijan tuotoksiin.

KE1_KE2

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia, esimerkiksi esitelmän, palautettavien tehtävien ja kokeellisen työskentelyn osuuksissa. Formatiivinen arviointia voi olla opettajan antama palaute kokeellisen työskentelyn aikana sekä opettajan antama palaute jakson aikana oppilaan tekemiin tehtäviin.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa palautettavien tehtävien ja kokeellisen työskentelyn ja työskentelyyn liittyvien raporttien arvioinnin avulla. Opintojakson aikana voidaan pitää myös testejä ja koe.

PS1

Arvioinnissa käytetään monipuolisia arviointimenetelmiä, jotka tukevat jakson sisältöjä ja tavoitteita. Formatiivinen arviointi toteutuu vuorovaikutustilanteissa ja palautteina jakson tehtäviin (yksilötehtävät, ryhmätyöt) siten, että opiskelija saa tietoa osaamisensa edistymisestä. Summatiivisesta arvioinnista sovitaan yhdessä

opiskelijoiden kanssa siten, että arviointi tukee jakson tavoitteiden ja sisältöjen toteutumista. Summatiivinen arviointi voi olla soveltava tehtävä, esitys ja/tai koe.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Molekyylit ja mallit, KE3 (2 op)

Moduulissa tarkastellaan hiilen yhdisteitä, niiden rakennetta ja ominaisuuksia. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään molekyyliden mallintamisessa. Hiilen yhdisteiden kemian merkitystä opiskelijan omaan elämään tarkastellaan hyvinvoinnin ja terveyden kannalta. Moduulissa painottuvat myös yhteiskunnallisen osaamisen ja globaali-osaamisen laaja-alaiset tavoitteet.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tarkastellaan hiilen yhdisteitä, niiden rakennetta ja ominaisuuksia. Molekyyliden mallintamisessa käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Opintojakson keskeisimmät sisällöt käsittelevät mm. teemoja: liuosten valmistus ja laimentaminen, hiiliyhdisteiden funktionaaliset ryhmät, nimeämisen perusteet sekä rakenteiden mallintaminen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa tietoa hiilen yhdisteistä jokapäiväisen elämän ilmiöissä
- osaa soveltaa ainemäärän ja konsentraation käsitteitä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen hiilen yhdisteitä
- ymmärtää, kuinka tieto hiiliyhdisteistä rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.

Paikallinen lisäys tavoitteille

Moduulin paikallisena tavoitteena on, että opiskelija

- harjoittelee ylioppilastutkinnossa käytettävän ohjelman käyttämistä orgaanisten yhdisteiden mallintamisessa yleisten rakennekaavojen piirtämisessä, yhdisteiden nimeämisessä ja isomeerien esittämisessä
- harjoittelee standardisuoran sovittamista aineistoon.

Keskeiset sisällöt

- liuoksen valmistus ja laimentaminen sekä standardisuoran sovittaminen pitoisuuden määrittämiseksi
- hiilivetyjen sekä hiilen happi- ja typpiyhdisteiden funktionaaliset ryhmät ja nimeämisen perusteet

- hapettuminen ja pelkistyminen hiilen happiyhdisteissä
- hiilen yhdisteiden rakenteiden mallintaminen ja ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla
- suhdekaavan ja molekyylikaavan selvittäminen laskennallisesti sekä rakenneisomeria
- kvanttimekaaninen atomimalli, hybridisaatio ja stereoisomeria hiilyhdisteissä
- tutustuminen spektrien antamaan informaatioon aineen rakenteesta

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: arjen ja elinympäristön yksinkertaiset molekyylit, kosmetiikka sekä lääkkeet ja muut fysiologisesti vaikuttavat aineet.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: hiilen yhdisteiden ominaisuuksien tutkiminen, hiilen yhdisteiden tunnistaminen funktionaalisten ryhmien osoitusreaktioilla, liuoksen valmistus ja laimentaminen sekä liuoksen pitoisuuden määrittäminen standardisuoran ja lineaarisen mallin avulla.

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija osaa käyttää ja soveltaa tietoa hiilen yhdisteistä jokapäiväisen elämän ilmiöissä.

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija osaa käyttää ja soveltaa tietoa hiilen yhdisteistä jokapäiväisen elämän ilmiöissä. Hiilyhdisteiden kemia on kansainvälistä (molekyyli- ja rakennekaavat sekä reaktioiden esittäminen). Hiilyhdisteiden käyttö etuineen ja haittoineen.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan esimerkiksi palautettavien tehtävien, testien ja kokeen avulla.

Formatiivista arviointia voidaan antaa opintojakson aikana tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa, esimerkiksi kokeellisen työskentelyn aikana tai tehtävien teon aikana. Lisäksi formatiivista arviointia voidaan antaa palautteena jakson aikana palautettaviin tehtäviin

Summatiivista arviointia voidaan antaa palautettavista tehtävistä, testeistä ja opintojakson lopussa olevasta kokeesta.

Kemiallinen reaktio, KE4 (2 op)

Moduulissa tarkastellaan erilaisia kemiallisia reaktioita ja niiden merkitystä elinympäristössä. Reaktioiden tarkastelussa edetään havainnoista reaktiotuotteiden päättelyyn ja reaktioyhtälön kirjoittamiseen. Reaktioyhtälöä käytetään myös reaktion kvantitatiivisessa tarkastelussa. Moduulin sisällöt mahdollistavat ryhmässä työskentelyn ja kokeellisen työtavan, joissa painottuvat monitieteisen ja luovan osaamisen sekä vuorovaikutusosaamisen laaja-alaiset tavoitteet.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tarkastellaan erilaisia kemiallisia reaktioita ja niiden merkitystä elinympäristössä. Reaktioiden tarkastelussa edetään havainnoista reaktiotuotteiden päättelyyn ja reaktioyhtälön kirjoittamiseen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokonaiskuvan kemiallisten reaktioiden moninaisuudesta ja merkityksestä elinympäristössämme
- osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä sekä nykYTEKNOLOGIAN sovelluksissa
- osaa tutkia kemiallisia reaktioita kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen
- ymmärtää aineen häviämättömyyden merkityksen kemiassa.

Paikallinen lisäys tavoitteille

Moduulin paikallisena tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tasapainottaa reaktioyhtälöitä ja kirjoittaa niitä tietokoneella
- osaa yhdistää havainnot reaktioyhtälöihin.

Keskeiset sisällöt

- reaktioiden tutkiminen kokeellisesti sekä tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen
- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen, reaktiotuotteiden kaavat ja nimet
- saanto ja rajoittava tekijä kemiallisessa reaktiossa
- ideaalikaasun tilanyhtälö ja ainemäärä
- saostumis- ja hajoamisreaktio, palamisreaktio
- protolyysi, neutraloituminen ja titraus analyysimenetelmänä
- additio, eliminaatio, substituutio, kondensaatio ja hydrolyysi hiiliyhdisteissä sekä yleisimpien biomolekyylien muodostuminen
- polymeroitumisreaktiot, polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: saannon merkitys vihreän kemian kannalta, palamistuotteet ja ilmanlaatu, biomolekyylit ravinnossa, polymeerimateriaalit vaatteissa ja arjen käyttöesineissä sekä biotuotetekniikka ja modernit materiaalit.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: reaktion saannon määrittäminen, kaasua muodostavan reaktion havainnointi ja osoitusreaktiot, esterisynteesi ja -hydrolyysi, biomateriaalin valmistaminen sekä muovien ominaisuuksien tutkiminen.

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä sekä nykYTEKNOLOGIAN sovelluksissa. Kemiallisten reaktion tutkiminen kokeellisesti, havaintojen tekeminen, mittaustulosten käsittely ja tulkinta sekä tulosten esittäminen tukevat luovan ajattelun kehittymistä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija osaa tutkia kemiallisia reaktioita kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen. Opiskelija työskentelee parin kanssa tai pienryhmissä.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan esimerkiksi palautettavien tehtävien, testien ja kokeen avulla.

Formatiivista arviointia voidaan antaa opintojakson aikana tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa, esimerkiksi kokeellisen työskentelyn aikana tai tehtävien teon aikana. Lisäksi formatiivista arviointia voidaan antaa palautteena jakson aikana palautettaviin tehtäviin

Summatiivista arviointia voidaan antaa palautettavista tehtävistä, testeistä ja opintojakson lopussa olevasta kokeesta.

Kemiallinen energia ja kiertotalous, KE5 (2 op)

Moduulissa käsitellään kemiallista energiaa ja energian varastointi- ja hyödyntämistapoja. Siinä perehdytään luonnontieteellisen tutkimuksen suunnitteluun sekä tarkastellaan hapettumis- ja pelkistymisreaktioita ja niiden sovelluksia. Eettisyyden ja ympäristöosaamisen laaja-alaisten tavoitteiden lisäksi moduulissa korostuvat vuorovaikutusosaamisen tavoitteet.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa käsitellään kemiallista energiaa ja energian varastointi- ja hyödyntämistapoja, tarkastellaan hapettumis- pelkistymisreaktioita ja niiden sovelluksia sekä perehdytään luonnontieteellisen tutkimuksen suunnitteluun.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kemiallisen energian varastoinnin ja hyödyntämisen periaatteita ja osaa perustella mielipiteitään keskustelussa energiaratkaisuista
- ymmärtää energian häviämättömyyden ja energianmuutokset kemiallisissa reaktioissa
- tuntee merkittävien metallien ominaisuuksia sekä valmistus- ja jalostusprosesseja ympäristövaikutuksineen
- osaa tutkia sähkökemian liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja kuvata niitä malleja käyttäen
- tuntee yhteiskunnassa merkittävien metallien kierrätyksen ja kiertotalouden periaatteet sekä niihin liittyviä ratkaisuja.

Paikallinen lisäys tavoitteille

Moduulin paikallisena tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tulkita ja piirtää energiakaavioita.

Keskeiset sisällöt

- reaktiossa sitoutuva tai vapautuva energia muodostumisentalpioiden, sidosenergioiden ja Hessin lain avulla
- reaktiosarja- ja seoslaskujen periaatteet
- hapetusluvut ja hapettumis-pelkistymisreaktiot
- metallien ominaisuuksia ja käyttökohteita, valmistus- ja jalostusprosesseja sekä riittävyys ja kierrätettävyys
- sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiali, kemiallinen pari, elektrolyysi ja kemiallisen energian varastointi
- luonnontieteelliseen tutkimukseen tutustuminen tai tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: reaktiosarjat teollisuusprosesseissa, kaivannaisteollisuuden merkitys yhteiskunnassa, energian tuotanto, varastoiminen ja käyttö uusiutuvassa energiataloudessa sekä hybridien energia.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: liukenemis- tai reaktioentalpian määrittäminen kalorimetrissä, hapetus-pelkistytitraus,

sähkökemiallisen parin jännitteen mittaaminen, esineen pinnoittaminen elektrolyyttisesti, veden hajotus elektrolyysillä sekä polttokennon toiminnan tutkiminen.

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija ymmärtää kemiallisen energian varastoinnin ja hyödyntämisen periaatteita ja osaa perustella mielipiteitään keskustelussa energiaratkaisuista. Opiskelija tuntee merkittävien metallien ominaisuuksia sekä valmistus- ja jalostusprosesseja ympäristövaikutuksineen. Opiskelija tuntee yhteiskunnassa merkittävien metallien kierrätyksen ja kiertotalouden periaatteet sekä niihin liittyviä ratkaisuja.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija ymmärtää kemiallisen energian varastoinnin ja hyödyntämisen periaatteita ja osaa perustella mielipiteitään keskustelussa energiaratkaisuista. Opiskelija osaa tutkia sähkökemian liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja kuvata niitä malleja käyttäen.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan esimerkiksi palautettavien tehtävien, testien ja kokeen avulla.

Formatiivista arviointia voidaan antaa opintojakson aikana tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa, esimerkiksi kokeellisen työskentelyn aikana tai tehtävien teon aikana. Lisäksi formatiivista arviointia voidaan antaa palautteena jakson aikana palautettaviin tehtäviin

Summatiivista arviointia voidaan antaa palautettavista tehtävistä, testeistä ja opintojakson lopussa olevasta kokeesta.

Kemiallinen tasapaino, KE6 (2 op)

Moduulissa otetaan käyttöön kemiallisen tasapainon käsite ja tarkastellaan sitä kvantitatiivisesti ja kvalitatiivisesti. Tieto- ja viestintätekniikan avulla esitetään tutkimustuloksia graafisesti ja tulkitaan tuloksia. Moduulissa painottuvat hyvinvointiosaamisen sekä eettisen ja ympäristöosaamisen laaja-alaiset tavoitteet

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana otetaan käyttöön kemiallisen tasapainon käsite ja tarkastellaan sitä kvantitatiivisesti ja kvalitatiivisesti. Hyödynnetään tieto- ja viestintätekniikkaa tutkimustulosten esittämisessä graafisesti ja tulkitaan tuloksia. Opinnoissa tutustutaan myös kemian tarjoamiin mahdollisuuksiin ympäristö- ja terveysongelmien ratkaisuisissa.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa kemian merkityksen terveyteen ja ympäristöön liittyvien ongelmien ratkaisemisessa
- osaa tutkia kokeellisesti reaktionopeuteen ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä
- osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä
- osaa esittää tutkimustuloksia graafisesti ja arvioida tutkimustuloksia ja -prosessia
- tutustuu teollisuuden prosesseissa ja luonnossa tapahtuviin tasapainoreaktioihin ja niiden merkitykseen.

Paikallinen lisäys tavoitteille

Moduulin paikallisena tavoitteena on, että opiskelija

- osaa piirtää ohjelmistolla reaktionopeutta kuvaavan käyrän ja pH-käyrän.

Keskeiset sisällöt

- kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavat tekijät
- homogeenisen tasapainon kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen käsittely konsentraatioilla, tasapainotilaan vaikuttaminen
- hapot ja emäkset ja niihin liittyvät käsitteet sekä palamistuotteiden reaktiot vedessä
- happo-emästasapainon laskennallinen käsittely
- puskuriliuosten toimintaperiaate sekä elimistön ja luonnon puskurisysteemejä kvalitatiivisella tasolla
- reaktionopeuteen ja tasapainoreaktioihin liittyvien ilmiöiden tutkiminen kokeellisesti sekä ilmiöiden mallintaminen ja analysointi graafisesti tietokonesovelluksella
- tutustuminen kemian tarjoamiin mahdollisuuksiin jonkin terveyteen tai ympäristöön liittyvän ongelman ratkaisemisessa

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: vesi ja vedenpuhdistus, happamoitumisen ja ilmastonmuutoksen ehkäisy, savukaasujen puhdistus sekä lääkkeen tai jonkin peruskemikaalin tuotantoprosessin tehokkuus ja ympäristövaikutusten arvioiminen.

Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: reaktionopeuden määrittäminen massan muutosta seuraamalla, vahvan ja heikon protolyytin titrauskäyrien laatiminen, tasapainotilaan kuten kompleksinmuodostukseen vaikuttaminen sekä puskuriliuoksen valmistaminen ja puskurointikyvyyn tutkiminen.

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tunnistaa kemian merkityksen terveyteen ja ympäristöön liittyvien ongelmien ratkaisemisessa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija tutustuu teollisuuden prosesseissa ja luonnossa tapahtuviin tasapainoreaktioihin ja niiden merkitykseen. Opiskelija ymmärtää, että kestäväillä ympäristöteoilla voidaan vaikuttaa ekosysteemin hyvinvointiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä. Opiskelija harjoittelee tieto- ja viestintäteknologisia taitoja esittäessään tutkimustuloksia.

Opintojakson arviointi

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan esimerkiksi palautettavien tehtävien, testien ja kokeen avulla.

Formatiivista arviointia voidaan antaa opintojakson aikana tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa, esimerkiksi kokeellisen työskentelyn aikana tai tehtävien teon aikana. Lisäksi formatiivista arviointia voidaan antaa palautteena jakson aikana palautettaviin tehtäviin

Summatiivista arviointia voidaan antaa palautettavista tehtävistä, testeistä ja opintojakson lopussa olevasta kokeesta.

PAIKALLISET OPINTOJAKSOT

Kemian kertaus, KE7 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana kerrataan kemian opintojaksojen KE1-KE6 keskeiset sisällöt ja harjoitellaan ylioppilaskokeessa käytettäviä keskeisiä ohjelmia.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja kertaajoo opiskeltujen opintojaksojen keskeisiä sisältöjä.
- saa kokonaiskuva lukion kemiasta.

- saa hyvän valmiuden vastata kemian ylioppilaskokeessa ja pääsykokeissa.

Keskeiset sisällöt

- opintojaksojen KE1-KE6 keskeiset sisällöt
- ylioppilaskokeessa käytettävät keskeiset ohjelmat

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija muodostaa kokonaiskuvan kemian merkityksestä jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa.

Opintojakson arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jolloin S = suoritettu ja H = hylätty. Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää sovittujen tehtävien hyväksytysti tekemistä. Jotta opintojakso voidaan lukea mukaan oppiaineen oppimäärään, se on suoritettava hyväksytysti.

7.9. Filosofia (FI)

Oppiaineen tehtävä

Filosofia tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen luo pohjan maailmaa, yhteiskuntaa ja ihmistä koskevien käsitysten ymmärtämiselle ja niiden järkiperaiselle arvioinnille. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa punnitsemaan kriittisesti erilaisten käsitysten perusteluja.

Kriittisen ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa jäsentämään nykypäivän informaatiotulvaa sekä erottamaan tosiasioita mielipiteistä. Näin filosofian opiskelu edistää opiskelijan yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia. Argumentaation ja pätevän päättelyn opiskelu kehittävät kykyä ymmärtää ja ilmaista mutkikkaitakin ajatuskulkuja.

Perinteisesti filosofiaa on kutsuttu kaikkien tieteiden äidiksi. Siksi sen luonteeseen kuuluu jo lähtökohtaisesti eri tiedonalojen integraatio, joka tukee laajojen käsitteellisten kokonaisuuksien ja yhteyksien hahmottamista. Filosofian opiskelu auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan. Tämä tukee eri tieteiden omaksumista, mikä helpottaa

opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin. Filosofian tuntemus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä.

Filosofian opiskelu vahvistaa opiskelijan käsitystä omasta identiteetistään. Se harjaannuttaa eettiseen pohdintaan ja auttaa ymmärtämään, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofia kehittää arvostelukykyä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Tämä tukee opiskelijan yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä osallistua järkipäiseen keskusteluun. Koska filosofisiin kysymyksiin on harvoin yksinkertaisia vastauksia, opiskelija oppii muodostamaan ja perustelemaan omia käsityksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Monimutkaisten kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijan luottamusta omiin ajattelutaitoihinsa. Oppiaineen luonteeseen sopivat keskustelevat ja dialogiset työtavat.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Filosofian opiskelu tukee monipuolisesti opiskelijan **vuorovaikutusosaamista** sekä kasvua sivistyneeksi, vastuulliseksi ja yhdenvertaisuutta kunnioittavaksi kansalaiseksi. Oppiaine korostaa dialogisuutta ja hyvää argumentaatiota, mikä edistää opiskelijan sitoutumista kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia yhdistelee tiedonaloja sekä tukee eri tieteiden omaksumista ja elinikäistä oppimista. Sen opiskelu kehittää kielellistä ilmaisua, analyyttistä ajattelua ja loogista päättelykykyä.

Filosofiassa ongelmia jäsennetään käsitteellisesti ja dialogisesti. Siksi siinä korostuvat täsmällinen ja käsitteiden merkityksiä avaava kielenkäyttö sekä kielitietoisuus. Vaikka filosofia hyödyntää oman traditionsa ja muiden tieteenalojen termistöä, sen tavoitteena on selkeä ja ymmärrettävä kieli. Filosofian argumentatiivinen luonne kehittää ilmaisua, jossa painottuvat johdonmukaiset perustelut ja eri näkökulmien huomioiminen.

Hyvää elämää ja yhteiskuntaa koskevat pohdinnat kuuluvat perinteisesti filosofian ytimeen. Filosofian opiskelu tukee **hyvinvointiosaamista** kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja suhteestaan muihin. Ymmärryksen kasvu liittyy ihmisen kasvuun kokonaisuutena ja ohjaa hyveisiin ja hyvinvointiin. Filosofian keskusteleva ja hyvää argumentaatiota korostava opiskelutapa tukee opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja sekä opettaa erilaisten näkemysten arvostamista. Samalla kannustetaan opiskelijaa sitoutumaan kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia kehittää epävarmuuden sietokykyä ja valmiutta toimia myös tilanteissa, joissa käytettävissä oleva informaatio on rajallista.

Filosofiaan kuuluu perinteisesti **monitieteistä ja luovaa osaamista** vahvistava, eri tiedonaloja integroiva lähestymistapa. Filosofian opiskelu rakentaa luontevasti siltoja

eri tieteenalojen välille. Filosofia auttaa omaksumaan erilaisia tiedonhankintatapoja sekä yhdistämään eri tieteiden tuloksia, mikä helpottaa laajojen kokonaisuuksien hahmottamista. Filosofisen ajattelun vahva johdonmukaisuuden vaatimus kehittää kykyä ymmärtää erilaisten argumenttien perusteita ja erottaa tosiasiaväitteet mielipiteistä. Kyseenalaistavana ja perusteita etsivänä oppiaineena filosofia rohkaisee luovaan ja itsenäiseen ajatteluun.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta filosofian opetuksessa sitoudutaan järkipäiseen eettiseen ajatteluun, joka perustuu demokratian, ihmisoikeuksien ja kestävän tulevaisuuden kunnioittamiseen. Oikeudenmukaisen yhteiskunnan ja aktiivisen kansalaisuuden ihanteet ovat paitsi tarkastelun kohteita myös tavoitteita, joihin opetus pyrkii kasvattamaan. Filosofia kehittää luovan, kriittisen ja itsenäisen ajattelun kykyä, joka vahvistaa valmiuksia jatko-opintoihin, mielekkääseen urasuunnitteluun ja tulevaisuuden työelämän muutoksiin.

Etiikka on filosofian perinteinen osa-alue ja siksi keskeinen osa filosofian opiskelua. Filosofia opettaa arvojen, normien ja merkitysten käsitteellistä jäsentämistä. **Eettinen** pohdinta kattaa niin yksilöä, yhteiskuntaa kuin ympäristöä koskevat kysymykset. Oppiaineen kriittinen perinne ohjaa opiskelijaa itsenäiseen ajatteluun ja kannustaa sitoutumaan moraalisesti kestävään toimintaan. Filosofian opiskelu auttaa hahmottamaan moniulotteisia ongelmia ja luomaan niistä kokonaisjäsennyttä. Ymmärrys sosiaalisten ja ekologisten globaalien ongelmien luonteesta rohkaisee toimimaan niiden korjaamiseksi ja toteuttaa **ympäristöosaamisen** tavoitteita.

Gloaali- ja kulttuuriosaamisen näkökulmasta filosofian opiskelu avartaa ajattelua ja auttaa ymmärtämään, että on olemassa erilaisia tapoja hahmottaa todellisuutta. Se kehittää herkkyyttä havaita yhtäläisyyksiä ja eroja maailman ilmiöissä. Filosofian osa-alueista erityisesti etiikka ja yhteiskuntafilosofia tarkastelevat ihmisten ja kulttuurien monimuotoisuutta sekä kannustavat suhtautumaan ennakkoluulottomasti erilaisiin elämänilmiöihin. Filosofiset ajatuskokeet johdattavat hahmottelemaan mahdollisia tulevaisuuden kehityskulkuja.

Filosofian opetuksen yleiset tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia sekä niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina
- osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja
- hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot, mikä auttaa kehittämään omaa ajattelua, arvioimaan sitä kriittisesti sekä pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä

- kykenee arvioimaan moraalisia ongelmia ja niiden mahdollisia ratkaisuja sekä sitoutumaan eettisiin periaatteisiin
- oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyisesti niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänalueilla myös informaation ollessa epävarmaa tai ristiriitaista
- kehittää kykyään ilmaista näkemyksiään järkipäisesti perustellen.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu keskeisten filosofisten kysymysten ymmärtämiseen, ajattelun taitojen ja käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista ja arvioida filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä hahmottaa ja täsmentää informaatiota käsitteellisesti sekä eritellä ja pohtia sitä kriittisesti. Lisäksi arvioidaan taitoa tunnistaa arkielämässä ja tieteessä filosofisia ongelmia ja muotoilla niitä käsitteellisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon filosofisiin kysymyksiin esitettyjen ratkaisujen tuntemus sekä taito esittää johdonmukaisia argumentteja kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida omaa ajatteluaan ja rohkaisee häntä oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Opintojaksojen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen hallinnan kautta.

PAKOLLISET OPINNOT

Johdatus filosofiseen ajatteluun, FI1 (2op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso suoritetaan lähtökohtaisesti lähiopetuksena opetusryhmässä. Tämä on perusteltua opintojakson tavoitteiden ja sisältöjen takia.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- muodostaa käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin
- oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille väitteille perusteluja, hahmottamaan perustelujen rakennetta sekä arvioimaan niiden pätevyyttä

- tuntee ja oppii erilaisten vuorovaikutteisten harjoitusten ja keskustelujen kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelyä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä
- perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin
- osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.

Keskeiset sisällöt

- mitä filosofia on, filosofinen kysymyksenasettelu sekä ajattelu filosofian perinteessä ja ajankohtaisissa aiheissa
- johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet sekä niiden harjoittaminen suullisesti ja kirjallisesti, muun muassa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin sovellettuna
- keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen
- tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero
- tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: väitteiden muodostaminen, koetteleminen ja perusteleminen joissain lukion oppiaineissa

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Filosofian opiskelu kehittää vuorovaikutustaitoja. Kyky perustella ja pohtia omia näkemyksiä sekä ymmärtää toisten tapaa hahmottaa ympäröivää todellisuutta, kehittyä yhteisen toiminnan ja keskustelujen kautta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Filosofian opiskelu auttaa ymmärtämään eri tieteenalojen taustoja ja tiedon muodostumisen tapoja.

Opintojakson arviointi

Filosofiassa arvioidaan ajattelun taitojen kehittymistä ja kykyä ilmaista filosofista ajattelua. Opiskelijan yksilöllisen ajattelun taustalla ovat laajemmat tiedolliset hyveet: kyky kriittiseen, johdonmukaiseen, ristiriidattomaan ja järjestelmälliseen tiedon muodostukseen.

Arvioinnin tehtävä on tukea ja kehittää opiskelijan kykyä eritellä ja analysoida informaatiota sekä suullisesti että kirjallisesti. Arvioinnin toteuttamistavoista sovitaan

jakson alussa yhdessä opiskelijoiden kanssa siten, että valitut arviointimenetelmät auttavat opiskelijaa saavuttamaan kurssin tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Formatiivinen arviointi perustuu jakson aikana palautettaviin tehtäviin. Mahdollisia summatiivisia arviointitapoja ovat ryhmätyöt, esitelmät, verkkomateriaalin hyödyntäminen/tuottaminen, aineistojen analysoinnit ja muut soveltavat tehtävät.

Etiikka, FI2 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan filosofiseen eettiseen ajatteluun ja tarkastellaan omien moraalisten ratkaisujen perusteluja filosofian keinoin. Keskeisiä lähestymistapoja ovat toisten huomiointi, erilaisuuden ymmärtäminen ja arvostaminen sekä kyky toimia yhdessä erilaisissa ympäristöissä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin
- osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta sekä hahmottaa normatiivisten ja kuvailevien väitteiden eron
- osaa esittää suullisesti ja kirjallisesti johdonmukaisia eettisiä argumentteja sekä perustella moraalin velvoittavuutta
- oppii jäsentämään oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla
- osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioimaan filosofisen etiikan välinein
- osaa soveltaa etiikkaa yhteiskuntaa ja ympäristöä koskeviin kysymyksiin.

Keskeiset sisällöt

- moraalin luonne normijärjestelmänä; moraalin, lakien ja tapojen ero; moraalinen objektivismi, relativismi, subjektivismi
- moraalista tarkasteleva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyveet, seuraukset, oikeudet ja velvollisuudet
- filosofisia teorioita elämän hyvydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta
- etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat
- ympäristöä ja luontoa koskevia eettisiä kysymyksiä, kuten ilmastonmuutos ja eläinten oikeudet
- etiikka ja yhteiskunta: ihmis- ja perusoikeudet

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Etiikka johdattaa pohtimaan arvoja, normeja ja moraalia sekä kestävän toiminnan perusteita.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Filosofian opiskelu auttaa ymmärtämään eri tieteenalojen ja erilaisten toimijoiden lähtökohtia ja toimintaa ohjaavia tekijöitä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Etiikka antaa välineitä lähestyä kysymystä oikeudenmukaisuudesta ja toimijuudesta yhteiskunnan eri tasoilla.

Opintojakson arviointi

Arvioinnin toteuttamistavoista sovitaan opintojakson alussa yhdessä opiskelijoiden kanssa siten, että valitut arviointimenetelmät auttavat opiskelijaa saavuttamaan opintojakson tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Formatiivinen arviointi perustuu opintojakson aikana palautettaviin tehtäviin. Mahdollisia summatiivisia arviointitapoja ovat ryhmätyöt, esitelmät, verkkomateriaalin hyödyntäminen/tuottaminen, aineistojen analysoinnit ja muut soveltavat tehtävät, esimerkiksi opintojakson tavoitteita edistävän tapahtuman järjestäminen.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Yhteiskuntafilosofia, FI3 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla perehdytään käsityksiin oikeudenmukaisesta yhteiskunnasta: mitä oikeudenmukaisuus ja hyvä yhteiskunta tarkoittavat ja miten eri tavoin yksilön ja yhteiskunnan suhdetta voidaan ymmärtää.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy joihinkin yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin
- oppii erittelemään oikeudenmukaisuutta, vapautta, tasa-arvoa ja vallankäyttöä yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa
- pystyy arvioimaan filosofisesti yhteiskunnan rakennetta ja sen oikeutusta
- osaa soveltaa oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin
- ymmärtää oikeuksien merkityksen yhteiskunnan perustana.

Keskeiset sisällöt

- yhteiskuntajärjestyksen oikeuttaminen, yhteiskuntasopimusteoriat

- vallan, vapauden, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden eri muodot
- ihmisoikeudet, kansalaisoikeudet ja oikeusvaltio; demokratia ja yhteisöllisyys yhteiskunnallisina arvoina
- poliittiset ihanteet: liberalismi, sosialismi, anarkismi, konservatismi, nationalismi; yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat
- hyvinvoinnin ja talouden suhde; tulo-, varallisuus- ja hyvinvointierojen oikeuttaminen; hyvinvointivaltio
- ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: ympäristöongelmat, kulttuurien kohtaaminen, teknologian ja tekoälyn vaikutukset, sukupuoli ja valta, eriarvoistavien rakenteiden tunnistaminen ja kritiikki

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskuntafilosofia antaa välineitä lähestyä kysymystä oikeudenmukaisuudesta ja toimijuudesta yhteiskunnan eri tasoilla.

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskuntafilosofia auttaa hahmottamaan yhteiskunnan moninaisuutta ja ymmärtämään erilaisuutta.

Hyvinvointiosaaminen

Yhteiskuntafilosofia auttaa pohtimaan hyvinvoinnin rakentumista yksilöiden, yhteisöjen kuin yhteiskunnan kannalta. Hyvinvointiosaamista lähestytään ajankohtaisten kysymysten kautta.

Opintojakson arviointi

Arvioinnin toteuttamistavoista sovitaan opintojakson alussa yhdessä opiskelijoiden kanssa siten, että valitut arviointimenetelmät auttavat opiskelijaa saavuttamaan opintojakson tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Formatiivinen arviointi perustuu opintojakson aikana palautettaviin tehtäviin. Mahdollisia summatiivisia arviointitapoja ovat erilaiset soveltavat tehtävät, esitelmät ja ryhmätyöt, joissa hyödynnetään mediaa ja ajankohtaisia aiheita. Esimerkiksi ympäristökysymykset, kestävä kehitys, tasa-arvo/eriarvoistumiseen vaikuttavat tekijät sekä muut, ajankohtaiset poliittiset ja yhteiskunnalliset kysymykset ovat mahdollisia soveltavien tehtävien aiheita.

Totuus, FI4 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla syvennetään tiedon ja todellisuuden olemusta koskevia kysymyksiä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa erottaa mielipiteet tosiasiaväittämistä ja ymmärtää tarpeen perustella tosiasiaväittämät
- ymmärtää kielen ja merkitysten roolin todellisuuden hahmottamisessa
- osaa eritellä ja arvioida filosofisia teorioita totuudesta, tiedosta, todellisuuden luonteesta ja tieteestä
- osaa jäsentää ja eritellä tieteellisen tutkimuksen, päättelyn ja selittämisen luonnetta
- osaa arvioida havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden suhdetta totuuteen
- oppii arvioimaan tilanteita, joissa eri tutkimukset antavat erilaisia tuloksia ja toimintavaihtoehtoja.

Keskeiset sisällöt

- kieli, merkitys ja totuus
- totuuden luonne ja totuusteoriat; totuuden lähestyminen; välttämätön ja kontingentti totuus
- todellisuuden ja tietoisuuden luonne; realismi ja antirealismi
- tiedon lähteet, tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen, tiedon suhde varmuuteen
- tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmiä sekä tieteellinen päättely; tieteen etiikka
- tieteen menetelmien ja teorioiden luotettavuus ja suhde todellisuuteen
- selittäminen, ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta erilaisissa tieteissä

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija perehtyy valitsemaansa tieteenalan aiheeseen eri lähteiden kautta. Eri tiedonlähteiden käyttäminen johtaa myös pohtimaan tiedon taustalla olevaa ajattelua ja intressejä sekä tiedon luotettavuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Kieli, käsitteet erilaiset näkemykset kehittyvät dokumentoiden ja keskustellen.

Opintojakson arviointi

Arvioinnin toteuttamistavoista sovitaan opintojakson alussa yhdessä opiskelijoiden kanssa siten, että valitut arviointimenetelmät auttavat opiskelijaa saavuttamaan opintojakson tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Mahdollinen summatiivinen arviointitapa on sähköinen portfolio tai vastaava dokumentointi, jota opiskelija koostaa opintojakson ajan. Tällöin myös formatiivinen arviointi toteutuu ko. tehtävän

ohjauksesta opintojakson aikana. Niin ikään kaikki tuotokset, joissa opiskelija perehtyy itseään kiinnostavaan aiheeseen, esimerkiksi korkeakoulun kurkistuskurssin yhteydessä, ovat mahdollisia tapoja osoittaa opintojakson edellyttämää osaamista.

7.10. Psykologia (PS)

Oppiaineen tehtävä

Psykologian tehtävä on antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida, ymmärtää ja arvioida ihmisen psyykkistä toimintaa ja siihen vaikuttavia sosiaalisia, kulttuurisia ja biologisia tekijöitä. Opetuksessa perehdytään psykologian tieteenalan kieleen, käsitteisiin ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen sisällöt perustuvat tutkimustietoon, joka tuodaan lähelle opiskelijaa kytkemällä se ihmisen toiminnan ja arjen ilmiöiden ymmärtämiseen. Psykologian moninäkökulmaisuus sekä empiirinen ja reflektiivinen ote kehittävät laajasti opiskelijan ajattelun taitoja. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta sekä vahvistamaan taitoa arvioida ja soveltaa oppimaansa.

Psykologian opetuksessa käytetään monipuolisia ja opiskelijaa aktivoivia menetelmiä sekä hyödynnetään digitaalisuuden ja erilaisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksia. Psykologiassa on luontevaa tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa. Psykologian oppiaineeseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti biologiassa, terveystiedossa, opinto-ohjauksessa, filosofiassa, uskonnossa ja elämäntutkimustiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä psykologian oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Hyvinvointiosaamisen näkökulmasta psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä sekä psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian opetus tukee opiskelijan identiteetin rakentamista ja antaa valmiuksia tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointia sekä tehdä sitä tukevia ratkaisuja. Psykologian tietojen pohjalta opiskelija saa välineitä ymmärtää sosiaalisten suhteiden, tunteiden säätelytaitojen ja resilienssin merkitystä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja palauttamisessa.

Psykologian opetuksessa käytetään dialogisia ja reflektiivisiä menetelmiä, jotka vahvistavat opiskelijan **vuorovaikutusosaamista**. Psykologian opiskelu kehittää taitoja tunnistaa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tärkeitä tunteita niin itsessä kuin muissa. Psykologian opetus kehittää valmiuksia rakentavaan viestintään sekä ymmärrystä empatian merkityksestä sosiaalisissa suhteissa.

Psykologian opiskelu tukee laajasti opiskelijan **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Perehtyminen oppimisen psykologiaan antaa opiskelijalle valmiuksia tiedostaa, arvioida ja kehittää omia oppimisen taitojaan. Psykologiassa ihmisen toimintaa tarkastellaan monipuolisesti luonnontieteellisestä, yhteiskuntatieteellisestä ja käyttäytymistieteellisestä näkökulmasta. Ihmisen tiedonkäsittelyn rajoitusten ja mahdollisuuksien käsittely tukee kriittisen ajattelun kehittymistä ja monilukutaitoa. Oppiaineen soveltava luonne luo perustaa luovalle tiedonkäsittelylle.

Psykologian opiskelu kehittää opiskelijan itsetuntemusta, mikä tukee urasuunnittelua, työelämävalmiuksia ja muuta **yhteiskunnallista osaamista**. Psykologian opiskelu antaa valmiuksia ymmärtää esimerkiksi pystyvyysuskomusten, itsensä kehittämisen ja tavoitteiden asettamisen merkitystä yritteliään asenteen taustalla.

Psykologian opiskelu antaa välineitä ymmärtää ihmisten arvojen, asenteiden ja käyttäytymisen eroja **eettisissä** kysymyksissä. Psykologian sisällöt lisäävät ymmärrystä maailmankuvan merkityksestä ihmisen ajattelulle ja toiminnalle tukien **ympäristöosaamisen** kehittymistä.

Psykologia antaa tutkimustietoon perustuvia näkökulmia siihen, mikä ihmisyydessä on universaalia ja mikä kulttuurisidonnaista. Psykologian opiskelu kehittää valmiuksia ymmärtää yksilöiden välisiä eroja ja kulttuurien moninaisuutta ja kehittää siten **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Psykologian opetuksen yleiset tavoitteet

Psykologian opetuksen yleisenä tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä ja kysymyksenasetteluja sekä osaa perustella väitteitä psykologian tietojen ja näkökulmien pohjalta
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä
- pystyy arvioimaan psykologisen tutkimuksen mahdollisuuksia, rajoituksia ja eettisiä näkökulmia sekä hallitsee tutkimustiedon soveltamisen ja kriittisen ajattelun taitoja

- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojaan oman hyvinvointinsa edistämiseen, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa vahvistamiseen sekä omien opiskelu- ja ajattelutaitojensa kehittämiseen
- osaa hyödyntää ja soveltaa psykologian tietoja laaja-alaisten ilmiöiden jäsentämiseen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen.

Osaamisen arviointi

Psykologian oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan oppimista sekä antaa palautetta oppimisprosessista ja osaamisesta. Arvioinnin avulla opiskelijaa kannustetaan ajattelun taitojen monipuoliseen kehittämiseen. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja psykologian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön, ja siinä kiinnitetään huomiota sekä opiskelijan tiedolliseen että tiedonkäsittelyn osaamiseen. Tiedollisessa osaamisessa kiinnitetään huomiota psykologisen tiedon ja käsitteistön hallintaan. Tiedonkäsittelyn osaamisen arvioinnissa painottuu taito analysoida, soveltaa ja arvioida psykologista tietoa ja tutkimuksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös tiedon hankinnan ja esittämisen taitoihin.

Pakolliset opinnot

PAKOLLISET OPINNOT

Tieteellinen tutkimus ja kolme ainereaalia, BI1_KE1_KE2_PS1_ (2+1+1+2 op)

BI1 moduulissa perehdytään elämän edellytyksiin ja kaikille eliöille tunnusomaisiin piirteisiin. Keskeinen näkökulma moduulissa on evoluutio ja sen merkityksen ymmärtäminen. Moduulissa tutustutaan biologiseen tapaan hankkia ja kuvata tietoa sekä biologiaan osana luonnontieteitä.

KE1 moduulissa vahvistetaan opiskelijan aiempaa kemian osaamista ja tuodaan näkyväksi kemian merkitystä opiskelijan omassa elämässä. Tutustuminen ainemäärän käsitteeseen esittelee kemiasta kvantitatiivisen puolen. Kokeellisessa työssä harjoitellaan erityisesti turvallista ja huolellista työskentelyä. Moduulissa korostuvat hyvinvointiosaamisen ja yhteiskunnallisen osaamisen laaja-alaiset tavoitteet.

KE2 Moduulissa opiskelija syventää käsitystään kemiallisista sidoksista ja niiden merkityksestä aineen ominaisuuksille. Kokeellisessa työskentelyssä harjoitellaan erityisesti johtopäätösten tekemistä havainnoista. Opinnoissa tutustutaan myös luonnontieteiden ratkaisuihin kestävän elämäntavan edistämässä. Moduulissa

korostuvat monitieteisen ja luovan osaamisen sekä yhteiskunnallisen osaamisen laaja-alaiset tavoitteet.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on oppiainerajat ylittävä integraatio-opintojakso.

Opintojakso auttaa ymmärtämään elämän syntyä ja sen kehitystä sekä tieteellisen tiedon luonnetta.

Opintojaksossa vahvistetaan opiskelijan aiempaa kemian osaamista ja tuodaan näkyväksi kemian merkitystä opiskelijan omassa elämässä.

Opintojaksolla käsitellään ihmisen toimintaa psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta. Jakso tukee lukion aloittavan opiskelijan omaa oppimista ja antaa välineitä oman opiskelun arvioimiseen ja kehittämiseen sekä työskentelyyn vertaisryhmässä.

Moduulikohtaiset tavoitteet

Elämä ja evoluutio (BI1)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tunnistaa niitä esimerkeistä
- osaa solun perusrakennetta ja toimintaa tasolla, joka mahdollistaa evoluution ja ekosysteemin toiminnan ymmärtämisen
- osaa selittää perinnölliseen muunteluun, luonnonvalintaan ja lajiutumiseen liittyviä mekanismeja ja osaa selittää näiden merkityksen evoluutiolle
- osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen
- ymmärtää ja osaa selittää, miten biologinen tieto tuotetaan.

Kemia ja minä (KE1)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian alan ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin
- saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta
- oppii käyttämään jaksollista järjestelmää kemiallisen päättelyn apuna
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista ja niiden turvallisuudesta arjen valinnoissa
- osaa tutkia kokeellisesti seoksen koostumusta ja pitoisuutta sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat.

Kemia ja kestävä tulevaisuus (KE2)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian merkitykseen kestävästä elämäntavan edistämisessä
- tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa
- osaa tutkia aineen ominaisuuksia kokeellisesti
- osaa soveltaa aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa
- ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.

Paikallinen lisäys tavoitteille

Moduulin paikallisena tavoitteena on, että opiskelija

- osaa ratkaista suureyhtälöitä ja käyttää kemian kielen keskeisiä merkintöjä.
- harjoittelee jonkin molekyylihallinnusohjelman tai valmiin simulaation käyttöä
- osaa tehdä johtopäätöksiä havaintojen perusteella.

Toimiva ja oppiva ihminen (PS1)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, millainen tiede psykologia on ja että psykologinen tieto perustuu tutkimukseen
- osaa kuvailla tieteellisen ajattelun peruspiirteitä psykologian näkökulmasta
- osaa selittää tietoisesta ja ei-tietoisesta toiminnasta luonnetta ja eroja
- osaa eritellä ihmisen toimintaan liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä
- tutustuu johonkin hyvinvoinnin ilmiöön psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta
- osaa eritellä oppimiseen liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä arvioida ja kehittää tämän tiedon pohjalta omaa oppimistaan ja opiskeluaan.

Moduulien keskeiset sisällöt

Elämä ja evoluutio (BI1)

Biologia tieteinä

- elämän tunnuspiirteet ja organisatiotasot
- biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät
- biologiset havainnot, tutkimuskysymykset ja hypoteesien muodostaminen

Evoluutio

- solujen synty ja kehittyminen

- suvullinen ja suvuton lisääntyminen
- muuntelu ja sen perinnölliset perusteet
- luonnonvalinta
- lajiutuminen
- kasvien ja eläinten evoluutio ja avainsopeumat
- ihmisen evoluutio
- evoluution tutkiminen

Eliökunta

- luokittelun periaatteet
- eliökunnan sukupuu ja keskeisimmät taksonit

Kemia ja minä (KE1)

- arjen aineiden turvallisuuden arviointi ja kemian merkitys omassa elämässä
- kemian merkitys työelämässä ja jatko-opinnoissa
- jaksollinen järjestelmä ja atomin rakenne elektronikuorimallin avulla
- puhtaat aineet, seokset ja erotusmenetelmät
- ainemäärä ja konsentraatio

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: elintarvikkeet ja elintarvikelisiäaineet, hivenaineet ja terveys sekä kuluttajan valinnat. Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: seoksen koostumuksen tai pitoisuuden selvittäminen erotusmenetelmiä käyttäen sekä liekkikokeet.

Kemia ja kestävä tulevaisuus (KE2)

- tutustuminen joihinkin esimerkkeihin kestävä elämäntavan edistämisessä luonnontieteissä
- aineen rakenteen mallien ja yhdisteen kaavan esittäminen
- alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus
- aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti ja selittäminen aineen rakenteen avulla

Moduulin keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavissa yhteyksissä: vesi ja ilma, alkuaineiden kierto ja riittävyys, elinkaariajattelu ja kiertotalous, vihreä kemia sekä atomi- tai sidosmallien historiallinen kehittyminen. Keskeisiä sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavilla kokeellisilla tutkimuksilla: aineiden ominaisuuksien tutkiminen ja selittäminen sidosten avulla sekä veden ominaisuuksien tutkiminen.

Paikallinen lisäys tavoitteille

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ajankohtaisiin uutisiin tai tieteelliseen viestintään kemian näkökulmasta

Toimiva ja oppiva ihminen (PS1)

Psykologia tieteenä

Ihmisen toiminnan tarkastelu psykologian näkökulmista

- psyykinen näkökulma: perustietoa tiedonkäsittelystä, motiiveista ja tunteista
- biologinen näkökulma: perustietoa hermoston toiminnasta ja evoluutiopsykologian lähestymistavasta
- sosiaalinen näkökulma: perustietoa sosialisatiosta ja tilannetekijöistä
- kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä kulttuurien eroista ja yhtäläisyyksistä
- tietoinen ja ei-tietoinen toiminta

Oppiminen ja opiskelu psykologian näkökulmista

- psyykinen näkökulma: ehdollistuminen, perustietoa työmuistin ja säilömuistin toiminnasta, sisäiset mallit, oppimisstrategiat, metakognitio, tavoiteorientaatiot ja pystyvyysuskomukset
- biologinen näkökulma: aivojen plastisuus ja unen vaikutus oppimiseen
- sosiaalinen ja kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä oppimisen sosiaalisuudesta ja erilaisista oppimiskulttuureista

Psykologinen tutkimus

- tieteellinen tieto ja arkitieto
- tieteellisen tutkimuksen prosessi
- otoksen ja perusjoukon merkitys tutkimuksen arvioinnissa
- psykologisen tutkimuksen eettiset periaatteet
- esimerkkejä laadullisista ja määrällisistä psykologian tutkimuksista

Laaja-alainen osaaminen moduuleissa

B11

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla tutustutaan luonnontieteelliseen ajatteluun ja tiedonhankintaan.

Biologian tutkimusmenetelmiin perehdyttäessä etsitään yhtymäkohtia myös muiden tieteenalojen menetelmiin ja tieteellisen tiedon tuottamiseen yleensä. Toteutetaan yhdessä kemian ja psykologian opintojaksojen kanssa, jolloin monitieteisyys korostuu automaattisesti.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson myötä opiskelija pystyy paremmin ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja osaa suhtautua kriittisesti löytämäänsä tietoon. Opintojaksolla tutustutaan siihen, miten biologinen tieto vaikuttaa yhteiskuntaan ja miten tiedon luotettavuutta voi arvioida.

KE1_KE2

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija oppii arvioimaan ja käyttämään tietoa erilaisten aineiden turvallisesta käytöstä omassa arjessaan. Opiskelija oppii ottamaan huomioon työturvallisuuden kokeellisten töiden tekemisessä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tutustuu kemian alan ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin. Opiskelija saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta. Opiskelija ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle, yhteiskunnalle yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa. Opiskelija harjoittelee kemian kielen käyttöä yhdisteiden ja kaavojen kirjoittamisessa. Kokeellisen tutkimustöiden tekeminen ja tutkitun tiedän käyttäminen edistävät luovan ajattelun kehitystä.

PS1

Hyvinvointiosaaminen

Psykologian opinnot auttavat itsetuntemuksessa ja toisten ymmärtämisessä: millaiset tekijät vaikuttavat omaan ja toisten toimintaan sekä tapaan hahmottaa ympäröivää maailmaa; ymmärrys mahdollistaa kehittymisen.

Toimiva ja oppiva ihminen -opintojaksolla tarkastellaan myös omaa oppimista ja opiskelua. Jakson tehtävät auttavat opiskelijaa hahmottamaan omaa oppimista ja kehittymään opiskelijana.

Vuorovaikutusosaaminen

Psykologiassa vuorovaikutus ja sosiaaliset suhteet toteutuvat pienryhmä- ja ryhmätilanteissa. Kyky perustella ja arvioida omia näkemyksiä sekä rakentava tapa toimia toisten kanssa kehittävät vuorovaikutustaitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Psykologian opintojaksolla tutustutaan psykologisen tiedonhankinnan perusteisiin ja yleensä tieteellisen tiedon muodostumiseen. Psykologian yhtymäkohdat esimerkiksi yhteiskunta- ja terveystieteisiin hahmottuvat.

Opintojakson arviointi

1) Portfolio

- yleinen osa: esitys tieteellisen tiedon lähtökohdista (mitä tiede on, miten tiedettä tehdään?)

- tutkimus: esim. kemian, biologian ja psykologian tutkimusmenetelmiin tutustuminen, kunkin alan yhteen tutkimukseen tutustuminen esim. artikkelin kautta, pienimuotoisen tutkimuksen toteuttaminen

2) Yhteiset esitykset

3) Ks. moduulikohtaiset arviointiperusteet

Moduulikohtaiset arviointiperusteet

BI1

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin, tavoitteiden saavuttamista kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta.

Opintojakson arviointi perustuu esim. tunnilla tapahtuvaan yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentelyyn kuten erilaisiin esityksiin opiskeltavista aiheista, tehtäviin, tieteellisiin tutkimuksiin tutustumiseen, niiden menetelmien analysointiin ja arviointiin tai omaan pieneen kokeelliseen tutkimukseen ja kokeisiin. Opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti.

Opintojakson arvosanan antaminen perustuu opiskelijan käsitteelliseen osaamiseen, kokonaisuuksien hallintaan, työskentelyn monipuoliseen havainnointiin ja opiskelijan tuotoksiin.

KE1_KE2

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia, esimerkiksi esitelmän, palautettavien tehtävien ja kokeellisen työskentelyn osuuksissa. Formatiivinen arviointia voi olla opettajan antama palaute kokeellisen työskentelyn aikana sekä opettajan antama palaute jakson aikana oppilaan tekemiin tehtäviin.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa palautettavien tehtävien ja kokeellisen työskentelyn ja työskentelyyn liittyvien raporttien arvioinnin avulla. Opintojakson aikana voidaan pitää myös testejä ja koe.

PS1

Arvioinnissa käytetään monipuolisia arviointimenetelmiä, jotka tukevat jakson sisältöjä ja tavoitteita. Formatiivinen arviointi toteutuu vuorovaikutustilanteissa ja palautteina jakson tehtäviin (yksilötehtävät, ryhmätyöt) siten, että opiskelija saa tietoa osaamisensa edistymisestä. Summatiivisesta arvioinnista sovitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa siten, että arviointi tukee jakson tavoitteiden ja sisältöjen toteutumista. Summatiivinen arviointi voi olla soveltava tehtävä, esitys ja/tai koe.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Kehittyvä ihminen, PS2 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tarkastellaan ihmisen psyykkistä kehitystä ja psyykkiseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä koko ihmisen elämänkaaren osalta siten, että lapsuus ja nuoruus painottuvat ikävaiheena.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eritellä ihmisen yksilölliseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden keskinäistä vuorovaikutusta
- osaa selittää, miten hermoston kypsyminen ja muovautuminen heijastuvat psyykkiseen kehitykseen sikiökaudelta läpi elämänsä
- osaa kuvailla lapsuus- ja nuoruusiän sosioemotionaalista ja kognitiivista kehitystä sekä soveltaa niihin liittyvää teoria- ja tutkimustietoa
- osaa antaa esimerkkejä sosialisoinnin ja kulttuurin vaikutuksesta ihmisen kehitykseen
- ymmärtää kokonaisvaltaisesti kehityksen yksilöllisyyttä ja jatkuvuutta
- perehtyy nuoruusiän psykologiaan ja pohtii aikuisuuteen siirtymiseen liittyviä tekijöitä
- osaa soveltaa kehityspsykologian tietoa itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen
- osaa kuvailla, miten ihmisen kehitystä tutkitaan.

Keskeiset sisällöt

Hermoston kehitys psyykkisten toimintojen näkökulmasta elämänsä aikana

- perimän merkitys
- kypsyminen ja oppiminen
- herkkyykskaudet
- plastisuuden merkitys kehityksessä

Tunne-elämän ja vuorovaikutuksen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet
- temperamentti
- minuus ja minäkäsitys
- tunteet, tunnetaidot ja tunteiden säätely
- vertaissuhteet ja sosiaaliset taidot

Kognitiivinen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- kieli ja ajattelu
- toiminnanohjaus

Identiteetin muuttuvuus elämänkulun aikana

- henkilökohtainen identiteetti
- sosiaalinen identiteetti
- kulttuuri-identiteetti ja etninen identiteetti
- sukupuoli- ja seksuaali-identiteetti, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus

Kehityksen yksilöllisyys ja jatkuvuus

- erilaisia kehityspolkuja varhaislapsuudesta aikuisuuteen
- vanhemmuuden ja kasvuympäristön merkitys

Psykologinen tutkimus

- kaksos- ja adoptiotutkimus
- pitkittäis- ja poikittaistutkimus
- esimerkkejä havainnointia hyödyntävistä tutkimuksista

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla perehdytään kullekin ikäkaudelle tyypilliseen psyykkiseen kehitykseen: miten kehitys etenee, millaisia poikkeamia voi esiintyä ja mistä ne voivat johtua. Opintojaksolla tutustutaan kehityspsykologiseen tutkimukseen sekä yleensä ihmis-/käyttäytymistieteille tyypilliseen tutkimukseen/tutkimusmenetelmiin hyödyntäen muita, kehityspsykologian kannalta keskeisiä tutkimustuloksia (yhteiskunta/sosiaalitieteet, kulttuurintutkimus, biologia). Opintojakson tehtävät tukevat monitieteistä ja luovaa lähestymistapaa.

Hyvinvointiosaaminen

Ihmisen kasvuun ja kehitykseen vaikuttavat tekijät mahdollistavat myös itsereflektion ja auttavat oman identiteetin muodostumiseen liittyvissä kysymyksissä. Opintojakson tehtävät mahdollistavat paitsi itsereflektion, auttavat myös ymmärtämään toisten ihmisten toimintaan vaikuttavia tekijöitä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen kehittyy mm. siten, että ihmisen kehityskaarta tarkastellaan suhteessa yhteiskuntaan. Yhteiskunta muodostaa kontekstin, johon ihmisen elämänkulku kytkeytyy. Yhteiskunnallinen osaaminen avartuu myös tutkimuksen kautta: opintojaksolla tutustutaan eri teorioihin ja tapoihin selittää psykologian piiriin kuuluvia ilmiöitä ja näillä ilmiöillä on myös yhteiskunnallinen ja historiallinen kytkös.

Opintojakson arviointi

Arvioinnissa käytetään monipuolisia arviointimenetelmiä, jotka tukevat opintojakson sisältöjä ja tavoitteita. Formatiivinen arviointi toteutuu vuorovaikutustilanteissa ja palautteina opintojakson tehtäviin (yksilötehtävät, ryhmätyöt) siten, että opiskelija saa tietoa osaamisensa edistymisestä.

Summatiivisesta arvioinnista sovitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa siten, että arviointi tukee opintojakson tavoitteiden ja sisältöjen toteutumista. Summatiivinen arviointi voi olla soveltava tehtävä, esimerkiksi lapsihavainnointi tai muu ikäkauteen tai elämäntilanteeseen liittyvä tehtävä ja/tai koe.

Tietoa käsittelevä ihminen, PS3 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla perehdytään kognitiivisiin toimintoihin ja näiden toimintojen taustalla olevaan hermostolliseen perustaan. Keskeisiä teemoja ovat aivojen ja muiden hermoston osien toiminta ja se, miten ne ovat yhteydessä esimerkiksi havaitsemiseen, tarkkaavuuden suuntaamiseen ja ajatteluun.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa kognitiivista toimintaa ohjaavia yleisiä periaatteita ja osaa soveltaa niitä kognitiivisten ilmiöiden tarkastelemiseen
- osaa selittää, miten havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti ovat yhteydessä ihmisen muuhun tiedonkäsittelyyn
- ymmärtää kielen merkitystä ihmisen toiminnalle
- ymmärtää päätöksenteon kognitiivista perustaa
- tunnistaa joitakin yleisimpiä kognitiivisen toiminnan häiriöitä
- ymmärtää plastisuuden merkityksen ja hermoverkkojen toiminnan pääperiaatteet psyykkisen toiminnan perustana
- osaa kuvailla havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen, muistiin ja kielellisiin toimintoihin liittyvää aivotoimintaa
- osaa suunnitella ja esitellä yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen ja arvioida menetelmään liittyviä vahvuuksia ja heikkouksia.

Keskeiset sisällöt

Tiedonkäsittelyn yleisiä periaatteita

- ärsykelähtöinen ja skeemalähtöinen tiedonkäsittely
- tietoinen ja ei-tietoinen tiedonkäsittely

Havaitseminen ja tarkkaavaisuus

- sisäiset mallit ja havaintokehä

- havaitseminen, perustietoa erityisesti näönvaraisesta havaitsemisesta sekä sen hermostollisesta perustasta
- tahaton ja tahdonalainen tarkkaavaisuus
- perustietoa tarkkaavaisuuden hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä tarkkaavaisuushäiriöistä

Muisti

- työmuistin ja säilömuistin toiminta
- muistin rekonstruktivisuus ja unohtaminen
- perustietoa muistin hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä aivoperäisistä muistihäiriöistä

Kieli

- kielellisten toimintojen merkitys tiedonkäsittelyssä
- perustietoa kielellisten toimintojen hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä aivoperäisistä kielellisistä häiriöistä

Päätöksenteko

- nopea ja hidas ajattelu
- esimerkkejä kognitiivisista vinoumista ja heuristiikoista

Aivojen rakenne ja hermostollinen toiminta

- hermoston ja aivojen päärakenteet
- hermosolun ja synapsin toiminta
- tiedon kulku hermoverkoissa
- plastisuus
- esimerkkejä neuropsykologisesta kuntoutuksesta

Kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimusmenetelmät

- kokeellisen tutkimuksen periaatteet
- esimerkkejä tapaustutkimuksista
- esimerkkejä aivotutkimusmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista
- kokeellisen tutkimuksen suunnittelu

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Tieto kognitiivista toiminnosta ja niiden hermostollisesta perustasta auttaa opiskelijaa hahmottamaan esimerkiksi unen merkitystä hyvinvointiin, havaintojen tekemiseen ja tarkkaavuuden suuntaamiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tietoa käsittelevä ihminen -jaksolla painottuvat kognitiiviset toiminnot sekä em. toimintojen biologinen perusta; erityisesti biologia ja terveystiede liittyvät olennaisesti jakson sisältöihin. Monitieteisen ja luovan osaamisen tavoitteiden saavuttamista tuetaan aiheen mukaisilla tehtävillä hyödyntäen eri lähteitä.

Opintojakson arviointi

Arvioinnissa käytetään monipuolisia arviointimenetelmiä, jotka tukevat opintojakson sisältöjä ja tavoitteita. Formatiivinen arviointi toteutuu vuorovaikutustilanteissa ja palautteina opintojakson tehtäviin (yksilötehtävät, ryhmätyöt) siten, että opiskelija saa tietoa osaamisensa edistymisestä.

Summatiivisesta arvioinnista sovitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa siten, että arviointi tukee opintojakson tavoitteiden ja sisältöjen toteutumista. Summatiivinen arviointi voi olla soveltava tehtävä yksilö-/pari- tai ryhmätyö) ja/tai yksilökoee.

Tunteet ja mielenterveys, PS4 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla perehdytään tunteiden muodostumiseen ja merkitykseen hyvinvoinnille sekä mielenterveyteen.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää tunteiden muodostumista ja niiden kulttuurisidonnaisuutta
- ymmärtää tunteiden merkityksen ihmisen kognitiiviseen toimintaan, vuorovaikutukseen ja psyykkiseen hyvinvointiin sekä saa valmiuksia soveltaa tätä tietoa itseymmärryksen ja vuorovaikutuksen välineenä
- osaa selittää mielenterveyteen ja psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä sekä soveltaa tätä tietoa oman ja muiden hyvinvoinnin edistämiseen
- tunnistaa yleisimpiä mielenterveyden ongelmia ja mielenterveyshäiriöitä
- osaa pohtia mielenterveyden ja sen häiriöiden määrittelyn tulkinnanvaraisuutta ja yhteiskunnallisia ulottuvuuksia
- osaa kuvailla biologisia, psyykkisiä, sosiaalisia ja kulttuurisidonnaisia tekijöitä mielenterveyshäiriöiden taustalla ja hoidossa
- syventyy yhden mielenterveyshäiriön syihin, oireisiin ja hoitoon.

Keskeiset sisällöt

Tunteiden psykologia

- tunteiden muodostuminen: tunnereaktio ja tunnekokemus
- perustietoa tunteiden ja niiden säätelyn hermostollisesta perustasta
- tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus
- tunteiden merkitys kognitiivista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta ohjaavina tekijöinä
- tunteiden säätely hyvinvoinnin osatekijänä

Psyykinen hyvinvointi ja psyykkisen tasapainon ylläpitäminen

- hallintakeinojen ja defenssien merkitys
- resilienssin merkitys hyvinvoinnille
- nukkumisen ja vuorokausirytmien merkitys psyykkiselle toiminnalle
- keskeiset unen laatuun vaikuttavat tekijät
- stressin aiheuttajia, vaikutuksia ja säätelykeinoja
- kriisit psyykkisen tasapainon uhkana ja niistä selviytyminen

Mielenterveys

- mielenterveys käsitteenä
- yleisimpien mielenterveyshäiriöiden luokittelu ja tietoa niiden tyypillisistä oireista
- esimerkkejä mielenterveysongelmien ja -häiriöiden syntyä selittävistä biologisista, psyykkisistä ja sosiaalisista sekä kulttuurisista taustatekijöistä
- esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja häiriöiden biologisista ja psykososiaalisista hoitomuodoista sekä erilaisista psykoterapian toteutustavoista
- esimerkkejä ajankohtaisesta mielenterveyshäiriöihin liittyvästä yhteiskunnallisesta keskustelusta

Psykologinen tutkimus

- ei-kokeellinen tutkimus: korrelatiivinen ja kuvaileva tutkimus
- esimerkkejä fysiologisia mittausten menetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista

Paikallinen lisäys keskeisille sisällöille

- tutustuminen paikallisiin mielenterveyspalveluihin ja mielenterveysalan työtehtäviin

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Tunteiden tunnistaminen itsessä ja muissa ovat olennainen osa hyvinvointia ja

positiivista mielenterveyttä. Opintojakson aikana tutustaan tunteita ja mielenterveyttä koskevaan tutkimukseen ja toteutetaan hyvinvointiin ja mielenterveyteen liittyvä tapahtuma, jolla pyritään edistämään yksilön ja yhteisön psyykkistä hyvinvointia.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana yhteiskunnallinen osaaminen kehittyy perehdyttäessä hyvinvointia ja mielenterveyttä tukeviin/vaarantaviin tekijöihin. Käsitys yksilöpsykologisista ja yhteiskunnan rakenteisiin liittyvien tekijöiden moninaisuudesta hahmottuu.

Vuorovaikutusosaaminen

Tunteiden tunnistaminen itsessä ja muissa kehittävät vuorovaikutusosaamista, joka konkretisoituu paitsi opiskeluryhmän kanssa työskentelyssä, myös erilaisia tapahtumia järjestäessä.

Opintojakson arviointi

Arvioinnissa käytetään monipuolisia arviointimenetelmiä, jotka tukevat opintojakson sisältöjä ja tavoitteita. Formatiivinen arviointi toteutuu vuorovaikutustilanteissa ja palautteina opintojakson tehtäviin (yksilötehtävät, ryhmätyöt) siten, että opiskelija saa tietoa osaamisensa edistymisestä.

Summatiivisesta arvioinnista sovitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa siten, että arviointi tukee opintojakson tavoitteiden ja sisältöjen toteutumista. Summatiivinen arviointi voi sisältää soveltavan tehtävän, esimerkiksi perehtyminen johonkin mielenterveyden osa-alueeseen (yksilö-/pari-/ryhmätyö), tapahtuman järjestäminen ja/tai koe. Tapahtuma voi olla esimerkiksi lukiolaisille/opiskelijoille suunnattu hyvinvointi-/mielenterveyspäivä tai tapahtuman järjestäminen yhteistyössä jonkin paikallisen sosiaali- ja terveysalan toimintayksikön kanssa.

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, PS5 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tarkastellaan ihmisen persoonallisuuden muodostumiseen vaikuttavia tekijöitä: miten yksilölliset ominaisuudet kehittyvät ja miten yksilöiden välisiä eroja selitetään. Lisäksi perehdytään yksilöön ryhmän jäsenenä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kuvailla yksilöllisten ominaisuuksien eroja ja niiden geneettistä perustaa
- osaa tarkastella persoonallisuutta kokonaisuutena eri näkökulmista ja soveltaa tätä tietoa omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistamisessa

- osaa kuvailla yksilöllisiä eroja älykkyydessä ja luovuudessa
- osaa tarkastella sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin merkitystä yksilön toimintaan
- ymmärtää ihmisen toimintaa persoonallisuuden, sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin vuorovaikutuksen näkökulmasta
- osaa soveltaa psykologian tietoja erilaisuuden ymmärtämiseen ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen
- osaa kuvailla ja arvioida yksilöllisten erojen tutkimuksen psykologisia arviointimenetelmiä.

Keskeiset sisällöt

Perimän, kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön merkitys persoonallisuuden kehittymiseen

- persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus
- perustietoa käyttäytymisgenetiikasta

Persoonallisuuden tarkastelu eri näkökulmista

- temperamentti
- piirreteoreettinen näkökulma
- motivaatio
- yksilölliset tulkinta- ja toimintatyylit
- identiteetin ja persoonallisuuden narratiivinen tarkastelu

Älykkyys ja luovuus osana ihmisen toimintaa

- älykkyyden määritelmiä
- älykkyyden mittaaminen ja siihen liittyvät haasteet
- perimän ja ympäristön vuorovaikutus älykkyydessä
- luovuuden määritelmiä ja luovuuteen liittyviä tekijöitä

Kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön vaikutus ihmisen toimintaan

- tiedonkäsittely sosiaalisissa tilanteissa: stereotyyppien, attribuutioiden, asenteiden ja ennakkoluulojen muodostuminen
- esimerkkejä sosiaalisuuden hermostollisesta perustasta
- ryhmän merkitys yksilölle ja ryhmien väliset suhteet
- tilannetekijöiden vaikutus yksilöön ja ryhmään
- kulttuurien eri ulottuvuuksia
- esimerkkejä kulttuurin vaikutuksesta ajatteluun ja käyttäytymiseen
- esimerkkejä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnasta kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa

Psykologinen tutkimus

- yksilöllisten erojen tutkiminen
- persoonallisuuden ja älykkyyden arviointimenetelmät
- reliabiliteetti ja validiteetti
- esimerkkejä kyselyjä, haastatteluja ja testejä hyödyntävistä tutkimuksista
- esimerkkejä sosiaalipsykologian tutkimuksista

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Persoonallisuuden kehitykseen vaikuttavien tekijöiden ja teorioiden tuntemus auttaa opiskelijaa ymmärtämään paitsi omaan kehitykseen vaikuttavia tekijöitä, myös toisten ihmisten persoonallisuutta ja toimintaa. Psykologian alan liittyvä tieto antaa välineitä kehittää omaa toimintaa ja siten lisätä hyvinvointia. Keskustelut ja tehtävät, jotka lisäävät itsetuntemusta, edesauttavat hyvinvointiosaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yksilö vaikuttaa yhteiskuntaan ja yhteiskunta yksilöön. Jakson aikana perehdytään muun muassa erilaisten kasvuympäristöjen vaikutuksiin sekä erilaisiin näkemyksiin, joiden kautta persoonallisuutta selitetään ja myös arvotetaan yhteiskunnassa.

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Persoonallisuus on paitsi globaali, myös kulttuurinen käsite. Jaksolla tutustutaan yleisellä tasolla persoonallisuuteen eri kulttuureissa: mitä yhteisiä tekijöitä on ja miten eri kulttuurien nähdään poikkeavan toisistaan. Opiskelija voi perehtyä valinnaisessa tehtävässä tarkemmin johonkin kulttuuriin persoonallisuuspsykologian näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Arvioinnissa käytetään monipuolisia arviointimenetelmiä, jotka tukevat opintojakson sisältöjä ja tavoitteita. Formatiivinen arviointi toteutuu vuorovaikutustilanteissa ja palautteina opintojakson tehtäviin (yksilötehtävät, ryhmätyöt) siten, että opiskelija saa tietoa osaamisensa edistymisestä.

Summatiivisesta arvioinnista sovitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa siten, että arviointi tukee opintojakson tavoitteiden ja sisältöjen toteutumista. Summatiivinen arviointi voi olla soveltava tehtävä ja/tai koe. Soveltava tehtävä voi olla esimerkiksi haastattelu/narratiivi ja/tai esitys/dokumentti opiskelijan henkilökohtaisen kiinnostuksen mukaan.

7.11. Historia (HI)

Oppiaineen tehtävä

Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan kasvua aktiiviseksi ja moninaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian opiskelu kehittää kykyä hankkia tietoa, erottaa oleellinen tieto epäolennaisesta ja käsitellä laajoja tietokokonaisuuksia. Erityisenä tarkastelun kohteena ovat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden väliset riippuvuussuhteet sekä historian tiedon tulkinnallisuus ja sen käyttö yhteiskunnassa. Opetuksen tehtävänä on vahvistaa opiskelijan historiallista ajattelua. Historiallinen ajattelu koostuu historiatiedon tulkinnallisen luonteen ymmärtämisestä. Historian peruskäsitteiden, muutoksen ja jatkuvuuden sekä syyn ja seurauksen, hallinta on oleellinen osa historiallista ajattelua. Historialliseen ajatteluun kuuluu myös historian tekstitaitojen hallinta, kuten kyky analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä ja arvioida niiden tuottajien tarkoitusperiä. Historialle ominainen tapa lukea ja tulkita lähteitä antaa valmiuksia arvioida tiedon luotettavuutta myös tämän päivän maailmassa.

Historian opetuksessa tarkastellaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Siinä perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana nyt ja tulevaisuudessa sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja historiallisissa konteksteissaan. Historian opetuksessa opiskelijat myös harjoittelevat historiallista empatiaa eli asettumista menneisyyden ihmisen asemaan kulloisessakin kontekstissa. Tarkoituksena on pyrkiä ymmärtämään menneisyyden ihmisten tekemiä ratkaisuja. Opetuksessa korostetaan ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Historia tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettiseen toimijuuteen. Se auttaa opiskelijaa kasvamaan sivistyneeksi ja avarakatseiseksi yhteiskunnan jäseneksi. Historian opetuksen tavoitteet toteutuvat linkittyen laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin.

Historia vahvistaa opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kehittämällä eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset ja heidän näkökulmansa sekä tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa sekä edistää omien vahvuuksien tunnistamista ja hyödyntämistä. Lisäksi se syventää ymmärrystä hyvinvointiyhteiskuntien kehityksestä.

Vuorovaikutusosaaminen näkyy historian opetuksessa oppiaineen tavoitteissa ja työskentelytavoissa. Historialle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opinnoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelu- ja työskentelytapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät oppimisen lisäksi sosiaalisia ja yhteistyötaitoja, kehittävät myötätuntotaitoja sekä vahvistavat kaikkien osallisuutta ja myönteistä oppimisilmapiiriä.

Historian oppiaineen lähtökohtana on oppia hyödyntämään ja arvioimaan kriittisesti erilaisia tietolähteitä ja niiden luotettavuutta sekä ymmärtämään ja arvostamaan tutkitun tiedon merkitystä. Opetuksessa opiskelija harjaantuu tuottamaan, yhdistelemään ja soveltamaan tietoa monialaisissa verkostoissa rohkeasti, luovasti ja tulevaisuuteen suunnaten. Historia vahvistaa monelta osin opiskelijan **monitieteisen ja luovan osaamisen** sekä monilukutaidon kehittymistä. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Historian opetuksessa korostetaan **yhteiskunnallista osaamista** tukevalla tavalla ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä. Demokratian, aktiivisen kansalaisuuden ja kansainvälisen yhteistyön moninaisia mahdollisuuksia tarkastellaan kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti. Lähdekriittisyyden ja medialukutaidon vahvistaminen ovat oppiaineessa keskeisessä roolissa. Historian opiskelu auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi historian yhteiskunnallisesta ja poliittisesta käytöstä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan sitä. Historiatietoisuus antaa pohjaa opiskelijan demokraattiselle osallistumiselle ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämiseksi.

Historian oppiaineessa tarkastellaan yksilön, luonnon ja yhteiskunnan välisten riippuvuussuhteiden muutosta pitkällä aikavälillä. Näitä käsitellään osana kestävää tulevaisuutta **eettisyyden ja ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Historia syventää käsitystä siitä, miten yhteiskunnan nykyinen arvopohja on syntynyt, ja antaa valmiuksia moniulotteisten ilmiöiden ymmärtämiseen ja ratkaisemiseen humanistisesta näkökulmasta. Historiallinen empatia vahvistaa opiskelijan kykyä monipuoliseen eettiseen pohdintaan.

Kulttuurien ja kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistavana oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä vahvistaen **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Historian opetus tukee opiskelijan kasvua moninaisuutta ymmärtäväksi ja kansainvälisyyteen suuntautuneeksi yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Historian oppiaineessa korostetaan jokaisen oikeutta omiin kulttuurisiin juuriinsa.

Historian opetuksen yleiset tavoitteet

Historian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät historialliseen ajatteluun: arvoihin, historiallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä historiallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Arvot

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee historian laaja-alaisuuden ja ymmärtää kulttuurien erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta
- saa valmiuksia muodostaa ihmisoikeuksia, tasa-arvoa, demokratiaa ja kestäväää elämäntapaa arvostavan maailmankuvan sekä osaa toimia niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena
- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan historiaan ja ymmärrystään sen merkityksellisyydestä.

Historiallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen ja maailmanhistorian keskeisimpiä historiallisia prosesseja taustoineen ja seurauksineen sekä osaa arvioida niiden merkitystä ja vuorovaikutussuhdetta
- ymmärtää historian monitulkintaisuuden ja historiallisen tiedon rakentumisen periaatteet
- ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana
- osaa analysoida historiallisia ilmiöitä ja arvioida ihmisten toimintaa eri aikoina kunkin ajan omista lähtökohdista
- kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historialliseen jatkumoon sekä syventämään historiatietoisuuttaan.

Historiallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa etsiä, tulkita ja arvioida lähdekriittisesti erilaisia kirjallisia, tilastollisia ja kuvallisia lähteitä

- pystyy rakentamaan menneisyyttä koskevaa tietoa erilaisia tietolähteitä kriittisesti käyttäen
- osaa hyödyntää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisessa ja arvioida kriittisesti historian käyttöä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä
- osaa soveltaa historian osaamistaan yhteiskunnallisten ja taloudellisten haasteiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja myös tulevaisuudessa.

Osaamisen arviointi

Historian osaamisen arviointi kohdistuu historian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalautte auttaa opiskelijaa tulemaan tietoisiksi oppimisestaan ja työskentelytavoistaan sekä kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan.

Historian arvioinnin keskeisiä kohteita ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta: kyky ymmärtää ajallista kehitystä, syy-yhteyksiä ja seurausvaikutuksia sekä taito hankkia informaatiota erilaisista lähteistä, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa sekä arvioida historian ilmiöitä, tulkintoja ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan taito ymmärtää, soveltaa, analysoida ja yhdistellä historiallista tietoa erilaisissa tilanteissa, kuten taito käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja muodostaa tiedoistaan loogisia kokonaisuuksia.

PAKOLLISET OPINNOT

Ihminen, ympäristö ja historia, HI1 (2 op)

Moduulissa tarkastellaan ihmisen suhdetta ympäristöön ja yhteiskunnallista kehitystä pitkällä aikavälillä. Opetuksen näkökulma on sekä historiallisten ilmiöiden tarkastelussa että nykyisyyden selittämisessä. Ilmiötä tarkastellaan sekä eurooppalaisesta että globaalista näkökulmasta. Moduulissa tutustutaan yhteiskunnallis-taloudellisten rakenteiden keskeisiin muutoksiin sekä sosiaali- ja ympäristöhistoriaan maanviljelyksen alusta nykyaikaan. Moduulissa harjoitellaan monipuolisen historiallisen lähdeaineiston hyödyntämistä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ja tuottaa historian tiedonalalle ominaista asiatekstiä sekä hallitsee tilastojen lukutaidon
- ymmärtää historiallisen tiedon luonteen ja osaa käyttää historiallisia lähteitä sekä arvioida niitä kriittisesti
- tuntee eurooppalaisten yhteiskuntien ja globaalin talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit
- ymmärtää nykypäivän taloudellisiin, yhteiskunnallisiin ja väestöllisiin ilmiöihin johtaneen kehityksen sekä osaa eritellä siihen vaikuttaneita tekijöitä
- osaa analysoida väestön, talouden ja yhteiskuntarakenteiden kehitystä ja riippuvaisuutta ympäristöstä
- osaa arvioida kriittisesti teknologian ja informaation muutoksen merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana.

Keskeiset sisällöt

Historia tieteenalana

- historian kehityslinjoiden hahmottaminen ja sitominen aikaan
- historian tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö

Maatalous luomassa pohjaa yhteiskuntien kehitykselle

- ihminen ympäristön muokkaajana eri aikoina
- maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty
- väestönkasvu, yhteiskuntien ja valtioiden muodostuminen
- rahatalouden ja kaupan kehitys

Maailmankaupan synty ja vuorovaikutuksen lisääntyminen

- eurooppalaiset tutkimassa ja valloittamassa maailmaa
- kansainvälisen kaupan monipuolistuminen ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön

Teollistuminen ihmisen ja luonnon suhteen muuttajana

- teollistumisen edellytykset ja vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön
- väestökehitys ja muuttoliikkeet
- jälkiteollinen yhteiskunta ja globaali talous

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy, kun opintojaksolla perehdytään

historiatieteen perusteisiin ja opetellaan keskeisiä perustaitoja: lähteiden tulkintaa ja tiedonetsintää. Opintojakson luonne on monitieteinen ja sillä on selkeä kosketuspinta luonnontieteisiin: väestönkasvu, ympäristö, ilmasto, tekniikan kehittyminen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen kehittyvät, kun opintojaksolla käsitellään ihmisen ja luonnon välistä suhdetta sekä yhteiskuntien kehittymistä: huomioidaan ympäristön asettamat ehdot, ympäristön muokkaaminen ja ihmisten keskinäisten hierarkioiden muuttuminen.

Opintojakson arviointi

Opintojakson sisällön osaaminen arvioidaan kirjallisilla kokeilla, joita voi olla yksi tai kaksi. Historian taitojen osaamista arvioidaan aineistotehtävillä.

Arvioinnin painotuksista päätetään opintojakson alussa yhdessä opiskelijoiden kanssa. Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista. Formattiivinen arviointi voi kohdistua erilaisiin teksteihin, tuntitehtäviin ja suullisiin näyttöihin.

Kansainväliset suhteet, HI2 (2 op)

Moduulissa tarkastellaan kansainvälisen politiikan keskeisiä ilmiöitä, valtasuhteiden muutoksia ja niiden taustoja 1800-luvun lopulta nykypäivään. Moduulissa analysoidaan kansainvälistä politiikkaa erilaisista taloudellisista ja ideologista näkökulmista. Keskeisiä teemoja ovat vastakkainasettelun ja yhteistyön välinen jännite, tasapainon ja turvallisuuden tavoittelu sekä erilaisten poliittisten järjestelmien kilpailu. Moduulissa syvennetään tiedon hakemisen, analysoinnin ja tuottamisen taitoja sekä perehdytään erityyppisten lähteiden tulkintaan ja arviointiin.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kansainvälisen politiikan peruskäsitteistön, toimintatavat ja keskeisimmät kehityslinjat
- osaa hyödyntää monipuolisia tietolähteitä ja tunnistaa tiedonvälitykseen liittyvää mielipidevaikuttamista eri aikoina
- osaa eritellä aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa sekä pystyy arvioimaan niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen
- osaa analysoida kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä, vaikutuksia ja ratkaisumahdollisuuksia
- seuraa aktiivisesti mediaa ja osaa tarkastella kriittisesti kansainvälisiä kysymyksiä
- osaa eritellä ja arvioida historian käyttöä politiikan välineenä.

Keskeiset sisällöt

Kansainvälisen politiikan perusteet

- kansainvälinen politiikka tutkimuskohteena ja keskeiset käsitteet
- poliittiset ideologiat ja niiden vaikutus yhteiskuntiin ja kansainvälisiin suhteisiin

Eurooppakeskeinen kansainvälinen järjestelmä

- imperialismi politiikan, talouden ja kulttuurin ilmiönä
- maailmansotien syyt ja seuraukset
- demokratian ja totalitarismin vastakkainasettelu
- ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat

Kaksinapaisesta moninapaiseen maailmaan

- kylmän sodan supervaltakilpailu ja sen päättyminen
- dekolonisaation merkitys ja vaikutukset
- maailmanpolitiikka ja muuttuva vallan tasapaino

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen kehittyy, kun opintojaksolla selvitetään poliittisten ideologioiden vaikutusta kansainvälisessä politiikassa, demokratian ja diktatuurin vastakkainasettelua sekä ihmisoikeuskysymyksiä. Keskeisenä teemana korostuu historiapolitiikka.

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen kehittyvät, kun opintojaksolla tarkastellaan maailmanpolitiikan syntyä ja kehitystä. Keskeisiä teemoja ovat imperialismi, dekolonisaatio, suurvaltapolitiikka ja muuttuva vallan tasapaino.

Opintojakson arviointi

Opintojakson sisällön osaaminen arvioidaan kirjallisilla kokeilla, joita voi olla yksi tai kaksi. Historian taitojen osaamista arvioidaan aineistotehtävillä.

Arvioinnin painotuksista päätetään opintojakson alussa yhdessä opiskelijoiden kanssa. Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista. Formattiivinen arviointi voi kohdistua erilaisiin teksteihin, tuntitehtäviin ja suullisiin näyttöihin.

Itsenäisen Suomen historia, HI3 (2 op)

Moduulin tarkoituksena on analysoida Suomen historian keskeisiä muutosprosesseja ja kehityslinjoja taustoineen autonomian ajan lopulta nykyaikaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat Suomen valtiollisen ja kansainvälisen aseman kehittyminen, muutoksiin liittyvät kriisit, siirtyminen sääty-yhteiskunnasta demokraattiseen kansalaisyhteiskuntaan sekä poliittiset, taloudelliset ja kulttuuriset murrokset. Moduulissa perehdytään Suomen historian erilaisiin lähteisiin, muuttuviin tulkintoihin ja historian tiedon käyttöön. Lisäksi syvennetään ymmärrystä historiallisesta empatiasta.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää Suomen valtiollisen kehityksen, kansainvälisen aseman ja yhteiskunnan muotoutumisen osana eurooppalaista ja kansainvälistä kehitystä
- tuntee suomalaisen kulttuurin, yhteiskunnan ja talouden keskeiset muutokset, ymmärtää niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään ja osaa arvioida tulevaisuuden mahdollisuuksia
- ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään
- pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan
- osaa eritellä suomalaiseen identiteettiin ja kulttuuriin eri aikoina liitettyjä ominaisuuksia, mielikuvia ja ihanteita sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.

Keskeiset sisällöt

Suomalaisen yhteiskunnan juuret

- Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys Suomen ja suomalaisuuden rakentamisessa
- demografiset muutokset ja väestön moninaisuus
- suomalaisen yhteiskunnan modernisoituminen

Itsenäistyvä Suomi osana Eurooppaa

- itsenäistymisprosessi, sisällissota ja sen kansainvälinen konteksti
- eheyttämisen aika ja demokratian kriisi
- Suomi kansainvälisten kulttuurivirtausten osana

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- Suomi toisessa maailmansodassa
- kylmän sodan vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan ja politiikkaan

Kohti nykyistä Suomea

- yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio
- kulttuuri, tiede ja osaaminen
- kulttuurisesti monimuotoistuva Suomi kansainvälisen yhteisön jäsenenä

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla kehitetään hyvinvointiosaamista tarkastelemalla suomalaisen yhteiskunnan modernisoitumista ja hyvinvointiyhteiskunnan rakentumista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla kehitetään yhteiskunnallista osaamista perehtymällä kansalaisyhteiskunnan vaiheisiin, rakennemuutoksiin ja demokratiakehitykseen. Opintojaksossa korostuu kriiseistäselviytyminen, historiapolitiikka ja Suomi osana kansainvälistä kehitystä.

Opintojakson arviointi

Opintojakson sisällön laaja-alainen osaaminen arvioidaan kokeella, joita voi olla yksi tai kaksi. Historian taitojen osaamista arvioidaan aineistotehtävillä.

Arvioinnin painotuksista päätetään opintojakson alussa yhdessä opiskelijoiden kanssa. Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Eurooppalainen ihminen, HI4 (2 op)

Moduuli tarkastelee yhteiskunnallisen ajattelun, aatteiden ja ihmisoikeuksien kehittymistä sekä myyttisiä, uskonnollisia ja tieteellisiä maailmanselityksiä antiikista nykypäivään. Moduulissa perehdytään kulttuuriperintöön, taiteeseen ja tieteeseen oman aikansa ilmentäjinä Euroopassa. Tarkastelun kohteena on eurooppalainen ihminen, yksilön ja yhteiskunnan suhde sekä sukupuoli ja arkielämä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee keskeisen länsimaisen kulttuuriperinnön ja osaa eritellä sen muodostumista vuorovaikutuksessa muiden kulttuuripiirien kanssa
- ymmärtää tieteen, taiteen, ihmiskuvan ja sukupuoliroolien muutoksen suhteessa yhteiskunnalliseen kehitykseen
- ymmärtää taiteen ja populaarikulttuurin merkityksen historiakäsityksen luomisessa
- osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia

- osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan
- pystyy analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen
- osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.

Keskeiset sisällöt

Eurooppalainen kulttuuri ja maailmankuvan rakentuminen

- tiede, taide, uskonto ja media maailmankuvan muokkaajana ja välittäjänä

Eurooppalaisen kulttuurin juuret

- antiikin kulttuurien yleispiirteet
- demokratian ja tieteellisen ajattelun synty
- keskiajan kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus

Yksilöllisen ajattelun ja tieteellisen maailmankuvan kehittyminen

- tieteen ja taiteen kehitys uuden ajan alussa
- reformaatio ja tiedon vallankumous
- valistus, ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen
- 1800-luvun aatteet sekä kulttuuriset ja yhteiskunnalliset muutokset

Kohti nykyaikaa

- taide, populaarikulttuuri ja kulttuurin globalisoituminen
- tiede uskonnollisen maailmankuvan haastajana, edistysusko ja uhkakuvat
- demokratian ja tasa-arvoajattelun leviäminen sekä niiden vastavoimat
- tiedon määrän kasvu ja kulttuurin pirstaloituminen
- sukupuoliroolien murros

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy opintojaksolla, kun tarkastellaan eurooppalaisen ihmisen maailmankuvan muuttumista ja sen heijastumista taiteisiin ja tieteisiin. Kuvataide, musiikki, kirjallisuus, filosofia, yhteiskuntatiede, uskonto ja luonnontieteet nousevat esiin keskeisinä teemoina.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen kehittyy opintojaksolla, kun tarkastellaan eurooppalaisen yhteiskunnallisen ajattelun, aatteiden ja ihmisoikeuksien kehitystä. Teemoja ovat mm. demokratia, valistus, poliittiset aatteet ja tasa-arvo.

Opintojakson arviointi

Opintojakson sisällön osaaminen arvioidaan kirjallisilla kokeilla, joita voi olla yksi tai kaksi. Historian taitojen osaamista arvioidaan aineistotehtävillä.

Arvioinnin painotuksista päätetään opintojakson alussa yhdessä opiskelijoiden kanssa. Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista. Formatiivinen arviointi voi kohdistua erilaisiin teksteihin, tuntitehtäviin ja suullisiin näyttöihin.

Ruotsin itämaasta Suomeksi, HI5 (2 op)

Moduuli tarkastelee nykyisen Suomen alueen kehitystä osana Itämeren alueen historiaa esihistoriasta autonomian ajalle asti. Moduulissa perehdytään yhteiskunnan, talouden ja ympäristön lisäksi yhteisöjen ja yksilöiden väliseen vuorovaikutukseen, arjen historiaan ja ihmisten elämäntapaan sekä elinkeinoihin historian eri vaiheissa. Moduulissa syvennyttään erityisesti lähiympäristön historian lähteisiin ja erilaisiin tutkimusmenetelmiin.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen alueen historiallisia lähteitä ja osaa arvioida niitä kriittisesti
- tuntee suomalaista, saamelaista ja muiden vähemmistöryhmien kulttuuriperintöä ja arjen historiaa
- hallitsee Suomen historialliset kehityslinjat sekä niiden yhteydet pohjoismaiseen kehitykseen ja Itämeren alueeseen
- kykenee yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta
- osaa eritellä Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen
- osaa arvioida suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin
- osaa tarkastella Suomen historian käyttöä politiikassa ja identiteetin luomisessa.

Keskeiset sisällöt

Suomen alue esihistoriallisella ajalla

- tutkimusmenetelmät ja lähteet
- käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä

Keskiaika

- Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen
- kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen
- yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri

Uusi aika

- reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta
- Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen
- elämäntapa sääty- ja maatalousyhteiskunnassa
- Suomen aseman muutos ja uudistukset Ruotsin ajan lopulla

Suomi osana Venäjää

- Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty
- suomalaisen identiteetin luominen, sivistys, tiede ja taide

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla kehitetään yhteiskunnallista osaamista tarkastelemalla kirkollisen ja maallisen vallan muodostumista, eurooppalaisen kulttuurin juurtumista ja Suomen aseman muutoksia. Keskeisiä teemoja ovat yhteiskunta, kulttuuri ja identiteetti.

Opintojakson arviointi

Opintojakson sisällön osaaminen arvioidaan kirjallisilla kokeilla, joita voi olla yksi tai kaksi. Historian taitojen osaamista arvioidaan aineistotehtävillä.

Arvioinnin painotuksista päätetään opintojakson alussa yhdessä opiskelijoiden kanssa. Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista. Formatiivinen arviointi voi kohdistua erilaisiin teksteihin, tuntitehtäviin ja suullisiin näyttöihin.

Maailman kulttuurit kohtaavat, HI6 (2 op)

Moduulissa perehdytään kulttuurin käsitteeseen ja kulttuurieroja koskevan ajattelun muutoksiin sekä tarkastellaan, miten suhtautuminen eri kulttuureihin on vaihdellut ajattelun ja yhteiskuntien muuttuessa. Moduulissa tarkastellaan länsimaisten ja muiden kulttuurien kohtaamista ja vuorovaikutusta historian eri aikoina.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kulttuurien vuorovaikutusta koskevia teorioita ja käytänteitä
- tunnistaa kulttuuristen arvojen ja maailmankuvien ilmenemisen arkielämässä ja sosiaalisissa suhteissa
- osaa eritellä kulttuurien välistä vuorovaikutusta sekä historiallisessa että nykypäivän kontekstissa

- analysoi esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa esiintyviä kulttuurisia arvoja ja käytäntöjä
- erittelee kulttuurien moninaisuutta historiallisena osana eurooppalaista kulttuuria ja pystyy arvioimaan sille annettuja merkityksiä
- osaa kriittisesti eritellä ja arvioida kulttuurisia eroja koskevia väitteitä, eri kulttuureihin liitettyjä stereotyyppioita sekä kulttuurien vaikutusta yksilöön
- tuottaa yksin tai ryhmässä historiallista asiatekstiä käyttämällä monipuolisesti ja kriittisesti lähdeaineistoa.

Keskeiset sisällöt

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

- kulttuurit ja niiden vuorovaikutus

Moduulissa tarkasteltaviksi kohteiksi valitaan kaksi tai useampia kulttuureja seuraavilta alueilta:

- Aasian kulttuurit
- Afrikan kulttuurit
- arktiset kulttuurit
- Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit
- Latinalaisen Amerikan kulttuurit
- Lähi-idän kulttuurit
- Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit.

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla kehitetään vuorovaikutusosaamista tarkastelemalla länsimaisten ja muiden kulttuurien kohtaamista ja vuorovaikutusta historian eri aikoina.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla kehitetään globaali- ja kulttuuriosaamista tarkastelemalla sitä, kuinka globalisoituvassa maailmassa tärkeitä ovat maailmankansalaisen taidot: kansainvälistyvän arjen taidot ja historian tuntemisen merkitys. Keskeistä on myös hallita kulttuurintutkimuksen käsitteitä.

Opintojakson arviointi

Opiskelija valitsee yhden kulttuuripiirin ja tekee siitä kirjallisen ja suullisen esityksen. Kirjallinen työ on essee, jossa käytetään sekä historian lähteitä että ajankohtaisia medialähteitä. Suullinen esitys on opetustuokio kyseisestä kulttuurista.

Lisäksi opiskelija voi tehdä kokeen, jossa arvioidaan opintojakson sisällön laaja-alaista osaamista.

7.12. Yhteiskuntaoppi (YH)

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja antaa hänelle valmiuksia kasvaa yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneeksi aktiiviseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä sekä valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.

Yhteiskuntaoppi luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, niiden arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan. Lisäksi se vahvistaa opiskelijan talousosaamista ja oikeudellista ymmärrystä sekä kannustaa aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lähtökohtana on omakohtaisen kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin ja maailman tapahtumiin. Erityistä huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisen ajattelun taitoihin, kuten monipuoliseen tiedon hankintaan, tiedon ja tilastollisten aineistojen kriittiseen tulkintaan sekä keskustelu- ja argumentointitaitoihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettisesti toimivaksi, aktiiviseksi ja vastuuntuntoiseksi demokraattisen yhteiskunnan jäseneksi.

Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan **hyvinvointiosaamista** vahvistamalla oman elämän ja taloudenhallinnan taitoja sekä syventämällä oikeudellista ymmärrystä. Oppiaine syventää opiskelijan sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön sekä aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja demokraattiseen vaikuttamiseen yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi tukien **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista.

Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan monilukutaitoa digiajassa vahvistamalla hänen kykyään valita, tulkita kriittisesti ja soveltaa tutkimuspohjaista tietoa. Se vahvistaa yhteiskunnallisia ja kriittisiä teksti- ja argumentointitaitoja. Oppiaine rohkaisee

opiskelijaa toimimaan monialaisessa yhteistyössä sekä yhdistelemään asioita uudella tavalla jatkuvan oppimisen periaatteen sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Yhteiskuntaopin opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan korkeakoulu yhteistyötä.

Yhteiskunnallisen osaamisen ydinoppiaineena yhteiskuntaoppi edistää opiskelijan edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen ja arviointiin. Opiskelijaa harjaannutetaan toimimaan monitulkintaisen informaation ja informaatiovaikuttamisen maailmassa. Oppiaine syventää opiskelijan monipuolista yhteiskunnallista osaamista vahvistamalla demokratiataitoja. Se kannustaa osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttamaan turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävä tulevaisuuden edistämiseen Suomen ja EU:n kansalaisena sekä globaalisti. Oppiaine vahvistaa oma-aloitteisuutta, yrittäjämäistä asennetta sekä jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia.

Yhteiskuntaoppi korostaa yksilön arvolähtöistä ja eettistä toimintaa yhteiseksi hyväksi sosiaalinen vastuu mukaan lukien. Oppiaine syventää ymmärrystä kiertotalouden periaatteista ja kestävästä kuluttajuudesta lähiympäristössä ja globaalisti. Näin yhteiskuntaoppi vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista**.

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista** vahvistamalla kansainvälisyysvalmiuksia ja maailmankansalaisen asennetta sekä syventämällä ymmärrystä kulttuurisesta ja katsomuksellisesta moninaisuudesta. Oppiaine harjaannuttaa opiskelijaa eettiseen toimijuuteen globaalissa media- ja teknologiaympäristössä.

Yhteiskuntaopin opetuksen yleiset tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät yhteiskuntaopin merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä yhteiskunnallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy rakentamaan vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja moninaisuutta ymmärtävän yhteiskuntäkäsityksen
- ymmärtää omien yhteiskunnallisten käsitystensä muodostumiseen vaikuttavia tekijöitä
- motivoituu syventämään kiinnostustaan yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja ymmärrystään niiden merkityksellisyydestä.

Yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön
- tuntee Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat ja niiden taustalla vaikuttaneen historiallisen kehityskulun sekä osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin
- ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa muuttuvan demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena kestävän kehityksen mukaisesti.

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja taloudellista ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota
- osaa muodostaa monipuolisesti perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä
- osaa eritellä moniulotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, vertailla yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä arvioida yhteiskunnallisten päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien ja ympäristön kannalta.

Osaamisen arviointi

Osaamisen arviointi kohdistuu yhteiskuntaopin yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute tukee opiskelijaa tulemaan tietoisiksi oppimisestaan ja osaamisestaan sekä kehittämään omia työskentelytapojaan yhteiskunnalliselle ajattelulle ominaisten tietojen ja taitojen saavuttamiseksi.

Yhteiskuntaopin arvioinnin keskeisiä kohteita ovat yhteiskunnalliselle ajattelulle ja toiminnalle keskeisten tietojen ja taitojen hallinta: taito ymmärtää yhteiskuntaa koskevan tiedon rakentumisen periaatteita, yhteiskunnan ja talouden ilmiöitä sekä niiden syitä ja vaikutuksia sekä arvioida kriittisesti yhteiskuntaa ja taloutta sekä niiden kehitystä koskevia tulkintoja ja ratkaisuvaihtoehtoja.

Arviointi kohdistuu yhteiskunnallisen tiedon käsittelyn taitoihin, kuten taitoon hakea tietoa erilaisista lähteistä, erotella olennainen tieto epäolennaisesta sekä käyttää sitä perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä. Arvioinnissa otetaan huomioon taidot hankkia, ymmärtää, analysoida, arvioida ja soveltaa yhteiskunnallista tietoa,

muodostaa siitä jäsenyntyneitä kokonaisuuksia sekä tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä. Arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa oppimaansa.

PAKOLLISET OPINNOT

Suomalainen yhteiskunta, YH1 (2 op)

Moduuli perehdyttää valtiollisiin ja yhteiskunnallisiin järjestelmiin ja niissä vaikuttamiseen. Moduuli keskittyy suomalaisen yhteiskunnan analyysiin valtio-opin, sosiaalipolitiikan ja sosiologian käsitteistöä ja teorioita hyödyntäen. Keskeisiä näkökulmia ovat demokratia, ihmisoikeudet, yhteiskunnan perusrakenteiden kehitys, valta sekä vaikuttaminen aktiivista ja osallistuvaa kansalaisuutta korostaen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa perehdytään valtiollisiin ja yhteiskunnallisiin järjestelmiin sekä vaikuttamiseen. Demokratia sekä politiikka päätöksentekojärjestelmineen, hyvinvointivaltio/yhteiskunta, valta ja kansalaisuus ovat keskeisiä teemoja, joita tarkastellaan myös paikallisen tason kautta.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa lukea ja tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä
- ymmärtää suomalaisen yhteiskuntarakenteen perusteet
- tuntee kansalaisen perusoikeudet ja vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet, osaa toimia aktiivisena kansalaisena sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta
- tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa
- osaa tarkastella ja arvioida median välityksellä tapahtuvaa yhteiskunnallista vaikuttamista
- pystyy tarkastelemaan demokratian mahdollisuuksia ja haasteita analyttisesti erilaisista näkökulmista
- osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta
- osaa suunnitella tarkoituksenmukaisia keinoja käyttävää poliittista kansalaisvaikuttamista paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten kysymysten ratkaisemisessa.

Keskeiset sisällöt

Suomen yhteiskunnan rakenne

- Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne
- väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät

Demokratia ja oikeusvaltio

- ihmisoikeudet, kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet
- oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- yhteiskunnallinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus
- pohjoismaisen hyvinvointivaltion tehtävät, edut ja haasteet

Valta, osallistuminen ja vaikuttaminen

- yhteiskunnallisen vallankäytön muodot, demokraattinen päätöksenteko ja suomalainen sopimusyhteiskunta
- kansalaisen vaikuttamiskeinot ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys
- Suomen paikallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä
- median muuttuva merkitys ja mediavaikuttaminen

Paikallinen lisäys keskeisille sisällöille

- kunnallinen päätöksenteko Ylitorniolla
- kuntien yhteistyömuodot ja rajaseutuyhteistyö
- ajankohtaiset hankkeet ja vaikuttaminen (kaivostoiminta, tuulivoimalat, matkailu, luontaiselinkeinot)
- hyvinvointipalvelut ja väestörakenne Ylitorniolla

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla yhteiskunnallinen osaaminen ja medialukutaito kehittyvät seuraamalla ajankohtaista yhteiskunnallista keskustelua ja tutustumalla esimerkiksi kunnalliseen päätöksentekoon.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla opiskelija perehtyy esimerkiksi vaikuttamiseen; vaikuttaminen on oleellinen osa elämänhallintaa ja hyvinvoinnin kokemusta. Käytännössä hyvinvointiosaaminen voi liittyä esimerkiksi aloitteen tekemiseen opiskelijakunnan hallitukselle tai kunnan nuorisovaltuustolle.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Oikeudenmukainen yhteiskunta, sosiaaliturvan lähtökohdat ja toteuttamistavat ovat esimerkkejä teemoista, jotka kehittävät eettistä ja ympäristöosaamista.

Opintojakson arviointi

Yhteiskuntaopissa ajankohtaisuus on olennaista, mikä otetaan huomioon arvioinnissa. Formatiivinen arviointi perustuu opintojakson aikana palautettaviin tehtäviin ja testeihin.

Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi seuraavasti:

1. arvioitava tehtävä

Opiskelijat jaetaan ryhmiin ja kunkin ryhmän kanssa sovitaan opintojakson sisältöihin liittyvä aihe, jota opiskelijat seuraavat ja dokumentoivat tietyn ajanjakson (esim. 1-2 viikkoa) eri lähteistä. Ryhmä saa päättää dokumentointitavan (video, meemi, esitys). Tehtävä voidaan toteuttaa myös pari- ja/yksilötyönä ryhmän mahdollistamalla tavalla. Seuraamalla uutisointia eri lähteistä, käsitys yhteiskunnan toiminnoista jäsentyy, samoin median toiminta ja lähdekritiikki.

2. arvioitava tehtävä

Yksilökoe, jossa on kaksi osuutta: ensimmäinen osa on ilman materiaalia, toinen osa on soveltava tehtävä, jossa materiaali saa olla käytössä.

Arvioinnin prosentuaaliset painoarvot päätetään opintojakson alussa yhdessä opiskelijoiden kanssa.

Pitkä matematiikka ja taloustieto, MAA9_MAA17_YH2 (1+1 [lisälaajuus paikallinen opintojakso, vastaa jaksoa MAB6]+ 2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on oppiainerajat ylittävä integraatio-opintojakso.

Opintojaksolla kerrataan talousmatematiikassa tarvittavia taitoja, kuten prosenttilaskentaa sekä lukujonoja ja -summia. Keskeistä sisältöä opintojaksolla ovat korkolaskut, talletukset, lainat ja verotus.

Taloustieteen osuus auttaa ymmärtämään talouden toimintaperiaatteita ja vallitsevia taloudellisia olosuhteita sekä taloudellisesta tilanteesta käytävää keskustelua. Mikro- ja makrotalous, yrittäjyys ja työllisyys sekä hyvinvointivaltion rahoittaminen ovat

moduulin keskeisiä teemoja, samoin kestävä kehitys ja ympäristöön liittyvät kysymykset. Aiheita tarkastellaan myös paikallisesti ja alueellisesti.

Oppiaineet

- Matematiikan pitkä oppimäärä
- Yhteiskuntaoppi

Moduulikohtaiset tavoitteet

Talousmatematiikka (MAA9)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan
- soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa
- oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset
- osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Paikallinen lisäys tavoitteille (MAA17, Talousmatematiikan alkeet)

Moduulin paikallisena tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee talousmatematiikan peruskäsitteet ja taidot
- syventää prosenttilaskennan taitojaan
- oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä
- osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä

Taloustieto YH2)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä
- tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat
- osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita
- ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa
- osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan
- osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen
- osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.

Moduulien keskeiset sisällöt

Talousmatematiikka (MAA9)

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Paikallinen lisäys keskeisille sisällöille (MAA17, Talousmatematiikan alkeet)

- suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen
- indeksi
- korkokäsite, yksinkertainen korko
- verotus
- valuutat

Taloustieto (YH2)

Kansantalous ja sen toimijat

- talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen
- kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus
- oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla
- työ, yrittäjyys ja yritykset
- Suomi globaalin talouden osana
- rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta
- talouden häiriöt, suhdannevaihtelut, niiden taustat ja seuraukset

Talouspolitiikka

- kestävä talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat
- julkinen talous ja sen tasapaino
- talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet

Paikallinen lisäys keskeisille sisällöille

- tutustuminen paikallisten yritysten toimintaan yhteistyössä yritys-elämän edustajien ja kunnan yritysneuvojan kanssa.
- NY-toimintaan tutustuminen

Laaja-alainen osaaminen moduuleissa

MAA9_MAA17

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa ohjataan huomaamaan, kuinka matematiikkaa käytetään työkaluna yhteiskuntaopissa ja taloustieteissä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijaa ohjataan oman talouden suunnitteluun ja ymmärtämiseen (verotus, lainat, sijoittaminen).

YH2

Yhteiskunnallinen osaaminen

Talouteen liittyvien ajankohtaisten asioiden seuraaminen ja dokumentointi edistävät yhteiskunnallista osaamista: miten talouden ilmiöitä voidaan selittää ja mitkä tekijät vaikuttavat taloudelliseen päätöksentekoon.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Talous liittyy keskeisesti globaaleihin kysymyksiin: kestävä kehitys, EU, kehittyvät maat, kansainvälinen kauppa ovat esimerkkejä jakson keskeisistä teemoista ja tehtävistä, jotka kehittävät globaali- ja kulttuuriosaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Erilaiset näkemykset ovat osa yhteiskuntaa ja talouselämän pelisääntöjä. Demokratia edellyttää vuoropuhelua: omien näkemysten argumentointia, mutta myös kykyä kuulla ja ymmärtää erilaisia näkökulmia. Ryhmätyöt ja yhteiset keskustelut edistävät vuorovaikutusosaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kestävä kehitys globaalista paikalliselle tasolle ovat jakson keskeisiä teemoja. Esimerkkinä eettisestä ja ympäristöosaamisesta on luontaiselinkeinojen, matkailun ja kaivostoiminnan problematiikka- Eri elinkeinoilla on kulttuurinen, ympäristöllinen ja hyvinvointivaltioon liittyvä ulottuvuus.

Hyvinvointiosaaminen

Taloustiedossa perehdytään talouden hallintaan myös yksilöiden ja kotitalouksien näkökulmasta. Oman talouden hallinta lisää kokemusta elämäntaloudesta ja lisää siten hyvinvointia.

Opintojakson arviointi

Moduulikohtaiset arviointiperusteet

MAA9_MAA17

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivisena

arviointina toimii opettajan antama palaute tehtävistä ja testeistä. Näin opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä. Vuorovaikutustilanteet opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa voivat tukea, motivoida, kannustaa ja edistää oppimista. Myös itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla voidaan auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan ja kehittämään työskentelyään.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, välikokeiden, testien, tai arvioitavien tehtävien avulla.

YH2

Taloudessa tapahtuu koko ajan muutoksia ja ajankohtaisuus on siksi olennaista myös arvioinnissa. Formatiivinen arviointi perustuu jakson aikana palautettaviin tehtäviin ja testeihin. Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi seuraavasti:

1. arvioitava tehtävä

Opiskelija valitsee itseään kiinnostavan aiheen, joka liittyy jakson sisältöihin. Opiskelija seuraa tietyn ajanjakson (esim. 1-2 viikkoa) valitsemaansa talouteen liittyvää aihetta hyödyntäen eri lähteitä. Opiskelija saa päättää vapaasti dokumentoitavan (esim. video, esitys, essee). Tehtävä voidaan toteuttaa myös pari/ryhmätyönä.

2. arvioitava tehtävä

Yksilökoe, jossa on kaksi osuutta: ensimmäinen osa on ilman materiaalia, toinen osa on soveltava tehtävä, jossa materiaali saa olla käytössä.

Arvioinnin prosentuaaliset painoarvot päätetään jakson alussa yhdessä opiskelijoiden kanssa.

Lyhyt matematiikka ja taloustieto, MAB6_MAB7_YH2 (1+1 op + 2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on oppiainerajat ylittävä integraatio-opintojakso.

Opintojakson aikana harjoitellaan soveltamaan matemaattisia malleja taloudellisiin tilanteisiin. Sovelletaan lukujonoja ja niiden summia talouteen liittyvissä ongelmissa. Käsitellään korkolaskuja, talletuksia ja lainoja. Opintojakso antaa valmiuksia oman talouden suunnitteluun.

Taloustieteen osuus auttaa ymmärtämään talouden toimintaperiaatteita ja vallitsevia taloudellisia olosuhteita sekä taloudellisesta tilanteesta käytävää keskustelua. Mikro- ja makrotalous, yrittäjyys ja työllisyys sekä hyvinvointivaltion rahoittaminen ovat moduulin keskeisiä teemoja, samoin kestävä kehitys ja ympäristöön liittyvät kysymykset. Aiheita tarkastellaan myös paikallisesti ja alueellisesti.

Oppiaineet

- Matematiikan lyhyt oppimäärä
- Yhteiskuntaoppi

Moduulikohtaiset tavoitteet

Talousmatematiikan alkeet (MAB6)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee talousmatematiikan peruskäsitteet ja -taidot
- syventää prosenttilaskennan taitojaan
- oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä
- osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.

Talousmatematiikka (MAB7)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan
- soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa
- oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset
- osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Paikallinen lisäys tavoitteille

Moduulin paikallisena tavoitteena on, että opiskelija

- osaa hyödyntää taulukkolaskentaa talousmatematiikan ongelmien ratkaisemisessa.

Taloustieto (YH2)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä
- tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat
- osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita
- ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa
- osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan
- osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen
- osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.

Moduulien keskeiset sisällöt

Talousmatematiikan alkeet (MAB6)

- suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen
- indeksi
- korkokäsite, yksinkertainen korko
- verotus
- valuutat

Talousmatematiikka (MAB7)

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Taloustieto (YH2)

Kansantalous ja sen toimijat

- talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen
- kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus
- oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla
- työ, yrittäjäyys ja yritykset
- Suomi globaalin talouden osana
- rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta
- talouden häiriöt, suhdannevaihtelut, niiden taustat ja seuraukset

Talouspolitiikka

- kestävä talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat
- julkinen talous ja sen tasapaino
- talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet

Paikallinen lisäys keskeisille sisällöille

- tutustuminen paikallisten yritysten toimintaan yhteistyössä yrityselämän edustajien ja kunnan yritysneuvojan kanssa.
- NY-toimintaan tutustuminen

Laaja-alainen osaaminen moduuleissa

MAB6_MAB7

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa ohjataan huomaamaan, kuinka matematiikkaa sovelletaan yhteiskuntaopissa ja taloustieteissä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijaa ohjataan oman talouden suunnitteluun ja ymmärtämiseen (verotus, lainat, sijoittaminen).

YH2

Yhteiskunnallinen osaaminen

Talouteen liittyvien ajankohtaisten asioiden seuraaminen ja dokumentointi edistävät yhteiskunnallista osaamista: miten talouden ilmiöitä voidaan selittää ja mitkä tekijät vaikuttavat taloudelliseen päätöksentekoon.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Talous liittyy keskeisesti globaaleihin kysymyksiin: kestävä kehitys, EU, kehittyvät maat, kansainvälinen kauppa ovat esimerkkejä jakson keskeisistä teemoista ja tehtävistä, jotka kehittävät globaali- ja kulttuuriosaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Erilaiset näkemykset ovat osa yhteiskuntaa ja talouselämän pelisääntöjä. Demokratia edellyttää vuoropuhelua: omien näkemysten argumentointia, mutta myös kykyä kuulla ja ymmärtää erilaisia näkökulmia. Ryhmätyöt ja yhteiset keskustelut edistävät vuorovaikutusosaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kestävä kehitys globaalista paikalliselle tasolle ovat jakson keskeisiä teemoja. Esimerkkinä eettisestä ja ympäristöosaamisesta on luontaiselinkeinojen, matkailun ja kaivostoiminnan problematiikka- Eri elinkeinoilla on kulttuurinen, ympäristöllinen ja hyvinvointivaltioon liittyvä ulottuvuus.

Hyvinvointiosaaminen

Taloustiedossa perehdytään talouden hallintaan myös yksilöiden ja kotitalouksien näkökulmasta. Oman talouden hallinta lisää kokemusta elämänhallinnasta ja lisää siten hyvinvointia.

Opintojakson arviointi

Moduulikohtaiset arviointiperusteet

MAB6_MAB7

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson arviointia. Formatiivisena arviointina toimii opettajan antama palaute tehtävistä ja testeistä. Näin opiskelija saa tietoa osaamisensa kehittymisestä. Vuorovaikutustilanteet opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa voivat tukea, motivoida, kannustaa ja edistää oppimista. Myös itsearviointin ja vertaisarviointin avulla voidaan auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan ja kehittämään työskentelyään.

Summatiivista arviointia voidaan suorittaa päättökokeen, välikokeiden, testien, tai arvioitavien tehtävien avulla.

YH2

Taloudessa tapahtuu koko ajan muutoksia ja ajankohtaisuus on siksi olennaista myös arvioinnissa. Formatiivinen arviointi perustuu jakson aikana palautettaviin tehtäviin ja testeihin. Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi seuraavasti:

1. arvioitava tehtävä

Opiskelija valitsee itseään kiinnostavan aiheen, joka liittyy jakson sisältöihin. Opiskelija seuraa tietyn ajanjakson (esim. 1-2 viikkoa) valitsemaansa talouteen liittyvää aihetta hyödyntäen eri lähteitä. Opiskelija saa päättää vapaasti dokumentoitavan (esim. video, esitys, essee). Tehtävä voidaan toteuttaa myös pari/ryhmätyönä.

2. arvioitava tehtävä

Yksilökoe, jossa on kaksi osuutta: ensimmäinen osa on ilman materiaalia, toinen osa on soveltava tehtävä, jossa materiaali saa olla käytössä.

Arvioinnin prosentuaaliset painoarvot päätetään jakson alussa yhdessä opiskelijoiden kanssa.

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma YH3 (2 op)

Moduuli perehdyttää Suomen ja Euroopan asemaan globalisoituvassa maailmassa sekä Euroopan taloudelliseen ja poliittiseen yhdentymiseen. Moduulissa seurataan ajankohtaisia maailman tapahtumia käyttäen monipuolisia tietolähteitä. Opiskelijaa kannustetaan osallistumaan erilaisia kansainvälisen politiikan ilmiöitä koskevaan keskusteluun ja toimimaan globaalikansalaisena. Moduulissa on mahdollista toteuttaa tutkivaa oppimista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso keskittyy Euroopan yhdentymiseen keskeisinä näkökulmina talous, politiikka ja turvallisuus. Lisäksi tarkastellaan EU:n toimintaa päätöksentekojärjestelmineen, EU-kansalaisuutta, Suomea osana EU:ta sekä EU:n haasteita ja mahdollisuuksia. Jakson aikana hyödynnetään monipuolisesti mediaa ja erilaisia informaatiolähteitä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa laaja-alaisesti globalisaatiota ja Suomen asemaa osana sitä
- ymmärtää eurooppalaista ja kansainvälisiin sopimuksiin perustuvaa yhteistyötä ja verkottumista
- tuntee Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia ja arvioida kriittisesti sitä koskevaa tietoa
- ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa ja osaa toimia EU- ja globaalikansalaisena
- osaa eritellä globalisaation ja Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta
- osaa eritellä ja arvioida kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuusympäristöön liittyviä muutoksia, uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Keskeiset sisällöt

Globaalit haasteet, globalisaatio ja verkottuminen

- ympäristö, ilmastonmuutos, väestö ja kestävä tulevaisuus
- kansainvälisen yhteistyön toimijat ja mahdollisuudet
- Suomi ja Pohjoismaat osana globaaleja verkostoja
- kansalaisuus ja vaikuttaminen Euroopassa ja globaalisti

Eurooppalaisuus ja Euroopan yhentyminen

- eurooppalainen identiteetti, arvot ja yhteiskuntien moninaisuus
- Suomi osana EU:n päätöksentekoa
- EU:n talous- ja aluepolitiikka
- EU globaalina toimijana

Turvallisuus muuttuvassa toimintaympäristössä

- paikallinen ja kansallinen turvallisuus
- Suomen ja EU:n turvallisuuspolitiikka
- muuttuvat turvallisuusuhat ja niiden ratkaisumahdollisuudet

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallisten ajankohtaisten kysymysten seuraaminen ja dokumentointi kehittävät yhteiskunnallista osaamista. Eri lähteiden seuraaminen kehittää medialukutaitoa ja valmiuksia arvioida tietoa kriittisesti. Yhteiskunnallisen keskustelun seuraaminen auttaa ymmärtämään erilaisia vaikuttamistapoja ja demokratian toteutumista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen liittyvät kansainvälisyyskasvatukseen, joka toteutuu paitsi jakson opetuksessa, myös yhteistyössä lukion kansainvälisyshankkeiden kanssa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Jakson aikana syvennetään käsitystä kestävästä kehityksestä, kiertotaloudesta ja oman toiminnan/valintojen vaikutuksista. Jakson aikana järjestettävät tapahtumat (ympäristöpäivä/virtuaalipäivä) kehittävät eettistä osaamista ja ympäristöosaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy ryhmätöiden, tapahtuman järjestämisen ja keskustelujen kautta.

Opintojakson arviointi

Formatiivinen arviointi perustuu opintojakson aikana palautettaviin tehtäviin ja testeihin.

Summatiivinen arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi seuraavasti:

1. arvioitava tehtävä

Opiskelija valitsee itseään kiinnostavan uutisen, dokumentin tai vastaavan joka liittyy opintojakson sisältöihin. Opiskelija laatii valitsemansa aiheen pohjalta esityksen. Dokumentointitapa on vapaa (video, esitys, essee tai vastaava). Tehtävä voidaan toteuttaa myös pari-/ryhmätöinä.

2. arvioitava tehtävä

Yksilökoe, jossa on kaksi osuutta: ensimmäinen osa on ilman materiaalia, toinen osa on soveltava tehtävä, jossa materiaali saa olla käytössä.

Arvioinnin prosentuaaliset painoarvot päätetään opintojakson alussa yhdessä opiskelijoiden kanssa. Koe voi olla myös Abitti-koe (erityisesti yhteiskuntaopin yo-kirjoituksiin osallistuvat).

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Lakitieto, YH4 (2 op)

Moduulissa perehdytään Suomen oikeusjärjestyksen ja oikeuden käytön perusasioihin. Moduulissa harjaannutaan oikeudelliseen ajatteluun, tutustutaan tärkeimpiin oikeudellisiin sopimuksiin ja tiedon lähteisiin sekä paneudutaan tavanomaisten oikeusasioiden hoitamiseen. Painopiste on yksilön kannalta keskeisissä oikeudellisissa näkökulmissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla perehdytään Suomen oikeusjärjestykseen ja oikeuden käytön perusasioihin ja tutustutaan tärkeimpiin oikeudellisiin sopimuksiin ja tietolähteisiin. Koska yhteiskunta on monimutkaistunut ja normien määrä on kasvanut, Lakitieto on hyödyllinen jokaiselle lukiolaiselle.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen oikeusjärjestyksen ja ymmärtää sen toimintaa ohjaavat oikeudellisen ajattelun periaatteet
- osaa etsiä oikeudellisen tiedon lähteitä, tulkita niitä ja soveltaa niiden antamaa tietoa
- tuntee oikeutensa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä osaa soveltaa tätä tietoa tavanomaisia oikeusasioita koskeviin kysymyksiin
- osaa eritellä oikeudellisia kysymyksiä koskevaa julkista keskustelua ja arvioida siinä esitettyjä näkemyksiä.

Keskeiset sisällöt

Oikeusjärjestyksen perusteet

- juridiikan peruskäsitteet ja perusoikeudet
- oikeudellisen tiedon lähteet ja niiden käyttö
- oikeus ja oikeudenmukaisuus yhteiskunnallisena ilmiönä
- oikeusjärjestys ja tuomioistuinlaitos

Kansalaisten yleisimpien oikeustoimien perusteet seuraavilla alueilla

- sopimus- ja vahingonkorvausoikeus

- perhe- ja jäämistöoikeus
- varallisuus oikeus
- tekijänoikeudet ja kuluttajaoikeus
- työoikeus
- asumiseen liittyvä sopimusoikeus
- hallinto-oikeus ja hyvä hallintotapa
- prosessi- ja rikosoikeus
- ympäristöoikeus

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Jakson aikana opiskelijan osaaminen suomalaisen yhteiskunnan toimintaperiaatteista kehittyy ja erityisesti erilaiset oikeustoimet selkiytyvät. Osaaminen erilaisista vaikuttamismahdollisuuksista syvenee.

Hyvinvointiosaaminen

Tieto yhteiskunnan toimintaan vaikuttavista tekijöistä ja rakenteista lisää kokemusta elämänhallinnasta ja osallisuudesta. Käsitys omista vaikuttamismahdollisuuksista kehittyy, samoin ymmärrys normeista, jotka voivat rajoittaa tai edistää yksilön toimintaa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen syvenee; opiskelija voi perehtyä itseään kiinnostavaan aiheeseen/ohjaavaan normistoon (lääketiede, rakennustoiminta, ympäristötiede, opetus-/sosiaali-/terveystoimi jne.). Korkeakouluyhteistyö on myös osa monitieteistä yhteistyötä ja luovaa osaamista.

Opintojakson arviointi

Arviointi koostuu opintojakson aikana annettavista soveltavista tehtävistä, testeistä (sisältää myös formatiivista arviointia) ja päättökokeesta.

Osa soveltavista tehtävistä on opettajan laatimia, osa perustuu opiskelijan mielenkiinnon kohteisiin ja voi liittyä jatko-opintojen kannalta keskeisiin aihealueisiin. Tehtävät ovat sekä yksilötehtäviä että pari-/ryhmätehtäviä.

Päättökokeen (yksilökoe) toteuttamistavasta sovitaan opintojakson alussa yhdessä opiskelijoiden kanssa. Koe voi olla esimerkiksi Abitti-koe.

Arvioinnin prosentuaaliset painoarvot päätetään jakson alussa yhdessä opiskelijoiden kanssa.

7.13. Uskonto (UE)

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijaa uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän laaja-alaisen yleissivistyksen muodostamisessa. Uskonnon opetuksessa perehdytään uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonottomuuteen. Opetuksessa uskontoja ja katsomuksia tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja kehittää opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää monilukutaitoa. Opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan uskontoon liittyviä ilmiöitä analyyttisesti eri näkökulmista sekä soveltamaan ja arvioimaan lähdekriittisesti uskontoja koskevaa informaatiota. Uskonnon opetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen sekä dialogiin, jota käydään sekä uskontojen ja katsomusten sisällä että niiden välillä. Uskonnon opetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon, kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia ja edistää ihmisoikeuksien toteutumista. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi jäseneksi.

Opetuksessa käytetään tutkimustietoa, uskontojen omia lähteitä ja ajankohtaisia media-aineistoja. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen tiedepohja on erityisesti teologiassa ja uskontotieteessä. Lisäksi opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti uskontoihin liittyvää kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta.

Oppiaineen tehtävä ja moduulien tavoitteet huomioon ottaen opetusta voidaan toteuttaa yhteistyössä oppiaineen eri oppimäärien ja muiden oppiaineiden kanssa. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti vuorovaikutteisia työtapoja sekä digitaalisia ja koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä ja asiantuntijoita. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä uskonnon oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Uskonnon opetus edistää **hyvinvointiosaamista** tukemalla opiskelijan itsetuntemusta sekä itsensä ja muiden arvostamista. Opetus antaa opiskelijalle aineksia ja välineitä oman identiteetin, elämäkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin.

Opetuksessa käytetään menetelmiä, jotka vahvistavat **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden mukaisesti opiskelijan sosiaalisia taitoja sekä kykyä yhteistyöhön ja empatiaan. Oppiaineen opetus on kieli-, katsomus- ja kulttuuritietoista, ja se antaa opiskelijalle valmiuksia osallistua dialogiin, joka liittyy uskonnollisiin, katsomuksellisiin, eettisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu uskonnon opetuksessa monipuolisesti. Opetuksessa perehdytään uskonnoille ominaisiin käsitteisiin, kieleen ja symboliikkaan sekä eri tieteenalojen uskontoa koskeviin näkökulmiin. Opetus antaa valmiuksia uskontoja ja katsomuksia koskevan informaation lähdekriittiseen arviointiin. Opetuksessa vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja rohkaistaan tietojen ja taitojen luovaan soveltamiseen moninaisissa toimintaympäristöissä.

Uskonnon opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** vahvistamalla osallisuutta ja osallistumista. Opetus rohkaisee opiskelijaa toimimaan demokraattisen ja ihmisoikeuksia kunnioittavan yhteiskunnan ja erilaisten yhteisöjen vastuullisena jäsenenä. Oppiaine antaa valmiuksia toimia katsomuksellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa työyhteisöissä. Kehittämällä opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää ymmärrystä ja dialogitaitoja oppiaine antaa valmiuksia rakentaa yhteiskuntarauhaa sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta.

Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan uskontojen eettisiä ulottuvuuksia ja rohkaistaan opiskelijaa pohtimaan omakohtaisesti arvoja ja eettisiä kysymyksiä **eettisyyden** tavoitteet huomioon ottaen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan **ympäristöosaamista** lisäämällä ymmärrystä siitä, että uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa.

Gloaali- ja kulttuuriosaamisen kehittäminen kytkeytyy vahvasti uskonnon oppiaineen keskeisiin tavoitteisiin. Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan monipuolisesti uskontojen, kulttuurien ja yhteiskuntien vuorovaikutusta ja vahvistetaan näin ymmärrystä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista kulttuuriperinnöstä ja niiden moninaisuudesta. Uskonnon opetus tarjoaa turvallisen tilan käsitellä yksilön, yhteisön ja suomalaisen yhteiskunnan suhteita sekä niihin liittyviä ajatuksia ja tunteita. Arvoja ja katsomuksia pohtivana oppiaineena uskonto rakentaa valmiuksia toimia moniarvoisissa globaaleissa toimintaympäristöissä sekä muuttuvissa media- ja teknologiaympäristöissä.

Uskonnon opetuksen yleiset tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa hankkia, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää tietoa
- kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan
- hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja
- tuntee uskonnon tutkimuksen keskeisiä käsitteitä, näkökulmia ja menetelmiä
- perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen sekä yhteiskunnan, kulttuurin ja uskonnon vuorovaikutukseen eri puolilla maailmaa
- perehtyy opiskeltavan uskonnon erityispiirteisiin Suomessa ja muualla maailmassa
- tunnistaa ja ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta
- ymmärtää uskonnon erityisluonnetta, esimerkiksi uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä, sekä tunnistaa ja osaa analysoida uskonnollisen ja tieteellisen tiedon ominaispiirteitä
- kehittää valmiuksia rakentaa ja jäsentää omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään
- kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus, sekä valmiuksia toimia moniarvoisissa, moniuskontoisissa ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä
- ymmärtää ja kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta
- kehittää valmiuksia rakentaa ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta sekä toimia yhteiskunnan aktiivisena ja vastuullisena jäsenenä.

7.13.1. Evankelisluterilainen uskonto (UE1)

PAKOLLISET OPINNOT

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, UE1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen sisäistä monimuotoisuutta
- osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä
- hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan sekä kehittää niihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa

- kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisessa ja kulttuurisesti moninaisessa ympäristössä ja työelämässä sekä keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.

Keskeiset sisällöt

- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely sekä uskonnon ja tieteen suhde
- maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena
- uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä
- juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tutustutaan uskontoon ilmiönä ja eri uskontoihin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla opiskelijan vuorovaikutustaidot kehittyvät ja opiskelija saa tietoa eri uskonnoista, mikä lisää ymmärrystä ihmisten toiminnan ja erilaisten arvojen lähtökohdista.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso antaa aineksia oman identiteetin ja maailmankatsomuksen muodostamiseen.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arvioinnin tehtävä on tukea ja kehittää opiskelijan kykyä eritellä ja analysoida uskontoa ilmiönä sekä suullisesti että kirjallisesti.

Arvioinnin toteuttamistavoista sovitaan jakson alussa yhdessä opiskelijoiden kanssa ja siten, että valitut arviointimenetelmät auttavat opiskelijaa saavuttamaan kurssin keskeiset tavoitteet ja sisällöt. Formatiivinen arviointi perustuu jakson aikana

palautettaviin tehtäviin. Mahdollisia summatiivisia arviointiraportti ovat ryhmätyöt, esitelmät, verkkomateriaalin esittäminen ja/tai tuottaminen, aineistojen analysoinnit ja muut soveltavat.

Maailmanlaajuinen kristinusko, UE2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon merkitystä kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa
- tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan sekä pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä
- perehtyy kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa
- osaa analysoida ja arvioida ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä mediasisältöjä ja keskusteluja
- kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä..

Keskeiset sisällöt

- kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa
- uskonnon asema sekä uskonnon ja valtion suhteet Euroopassa
- katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset
- karismaattinen kristillisyys ilmiönä
- kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet
- ekumenia ja uskontodialogi
- kristinusko ja ympäristökysymykset sekä muita ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja

Laaja-alainen osaaminen

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tutustutaan kristinuskoon ilmiönä ja kristinuskon levinneisyyteen ja suuntauksiin.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arvioinnin tehtävä on tukea ja kehittää opiskelijan kykyä eritellä ja analysoida kristinuskoa ilmiönä sekä suullisesti että kirjallisesti.

Arvioinnin toteuttamistavoista sovitaan jakson alussa yhdessä opiskelijoiden kanssa ja siten, että valitut arviointimenetelmät auttavat opiskelijaa saavuttamaan kurssin keskeiset tavoitteet ja sisällöt. Formatiivinen arviointi perustuu jakson aikana palautettaviin tehtäviin. mahdollisia summatiivisia arviointiraportti ovat ryhmätyöt, esitelmät, verkkomateriaalin esittäminen ja/tai tuottaminen, aineistojen analysoinnit ja muut soveltavat.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, UE3 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin
- tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa
- hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä
- hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä
- kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä.

Keskeiset sisällöt

- hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka, hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä Intian nykypäivän uskontotilanne
- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet
- buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin
- Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan sekä Kiinan nykypäivän uskontotilanne

- shintolaisuuden keskeiset piirteet sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa
- Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa
- luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys
- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa tutustutaan luonnonuskontoihin sekä Kiinan, Japanin ja Intian uskontoihin sekä niiden ilmenemiseen ja vaikutuksiin länsimaissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla opiskelijan vuorovaikutusosaaminen kehittyy tutustuttaessa eri kulttuurien maailmankatsomuksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso antaa aineksia oman identiteetin ja maailmankatsomuksen muodostamiseen.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arvioinnin tehtävä on tukea ja kehittää opiskelijan kykyä eritellä ja analysoida kurssin sisältöjä suullisesti ja kirjallisesti.

Arvioinnin toteuttamistavoista sovitaan jakson alussa yhdessä opiskelijoiden kanssa ja siten, että valitut arviointimenetelmät auttavat opiskelijaa saavuttamaan kurssin keskeiset tavoitteet ja sisällöt. Formatiivinen arviointi perustuu jakson aikana palautettaviin tehtäviin. mahdollisia summatiivisia arviointiraportti ovat ryhmätyöt, esitelmät, verkkomateriaalin esittäminen ja/tai tuottaminen, aineistojen analysoinnit ja muut soveltavat tehtävät.

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, UE4 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla

- ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla
- tunnistaa ja osaa analysoida muinaissuomalaisen uskontoperinteiden ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä
- osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapautteen, uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen sekä uskonnottomuuteen ja uskontokritiikkiin liittyvää ajankohtaista keskustelua
- kehittää valmiuksia osallistua uskonnollisia, katsomuksellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä koskevaan dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä.

Keskeiset sisällöt

- Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio
- uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset
- uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa huomioiden uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa
- muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden merkitys suomalaisessa kulttuuriperinnössä sekä kristinuskon yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina
- uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri nykypäivän Suomessa
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi nykypäivän Suomessa

Osana moduulia voidaan toteuttaa vapaaehtoistyöhön liittyvä projekti tai perehtyä jonkin uskonnollisen yhteisön yhteiskunnalliseen toimintaan.

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa opiskelija tutustuu uskontoon osana suomalaista yhteiskuntaa ja hahmottaa uskonnon historiallisessa kontekstissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutusosaaminen kehittyy, kun opiskelija hahmottaa uskonnon merkityksen suomalaisessa yhteiskunnassa ja ymmärtää erilaisten ajattelutapojen syntyä ja kehittymistä.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arvioinnin tehtävä on tukea ja kehittää opiskelijan kykyä eritellä ja analysoida kurssin sisältöjä suullisesti ja kirjallisesti.

Arvioinnin toteuttamistavoista sovitaan jakson alussa yhdessä opiskelijoiden kanssa ja siten, että valitut arviointimenetelmät auttavat opiskelijaa saavuttamaan kurssin keskeiset tavoitteet ja sisällöt. Formatiivinen arviointi perustuu jakson aikana palautettaviin tehtäviin. mahdollisia summatiivisia arviointiraportti ovat ryhmätyöt, esitelmät, verkkomateriaalin esittäminen ja/tai tuottaminen, aineistojen analysoinnit ja muut soveltavat tehtävät.

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, UE5 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ja osaa analysoida uskonnon ja taiteen suhdetta: taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa sekä uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen
- perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja ja kertomuksia
- tunnistaa uskonnollista symboliikkaa ja perehtyy siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja
- harjaannuttaa taitoa tulkita uskontoon liittyviä ulottuvuuksia taiteen ja populaarikulttuurin eri muodoissa.

Keskeiset sisällöt

- uskontojen ja taiteen vuorovaikutus, uskontojen merkitys taiteen kehityksessä
- uskonnollinen taide ja uskonnon ilmeneminen eri taidemuodoissa
- uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana
- uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa
- Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa tutustutaan uskontoon kulttuurisena ilmiönä ja tarkastellaan uskontojen merkitystä osana kulttuuria sekä suomalainen yhteiskunnan tasolla kuin myös globaalisti.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa tutustutaan uskontoon erityisesti taiteen näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arvioinnin tehtävä on tukea ja kehittää opiskelijan kykyä eritellä ja analysoida kurssin sisältöjä suullisesti ja kirjallisesti.

Arvioinnin toteuttamistavoista sovitaan jakson alussa yhdessä opiskelijoiden kanssa ja siten, että valitut arviointimenetelmät auttavat opiskelijaa saavuttamaan kurssin keskeiset tavoitteet ja sisällöt. Formatiivinen arviointi perustuu jakson aikana palautettaviin tehtäviin. Mahdollisia summatiivisia arviointiraportti ovat ryhmätyöt, esitelmät, verkkomateriaalin esittäminen ja/tai tuottaminen, aineistojen analysoinnit ja muut soveltavat tehtävät, esimerkiksi portfolio.

Uskonto, tiede ja media, UE6 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ajankohtaista tutkimusta
- tunnistaa ja osaa analysoida uskontoon liittyviä ajankohtaisia teemoja ja sisältöjä mediassa
- osaa analysoida uskonnon ja median välisiä suhteita sekä arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä
- kehittää valmiuksia tuottaa ja esittää uskontoon liittyvää tietoa.

Keskeiset sisällöt

- uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet

- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus
- uskontoilmiön käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki

Osana moduulia voidaan toteuttaa uskontoon liittyvä mediasisältö, media-analyysi tai pienimuotoinen uskontoon liittyvä tutkimus.

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa perehdytään uskonnon käsitteisiin, kieleen ja symboliikkaan sekä eri tieteenalojen uskontoja koskeviin näkökulmiin. Opetuksessa keskeistä on median hyödyntäminen, lähdekriittisyys ja monilukutaito.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arvioinnin tehtävä on tukea ja kehittää opiskelijan kykyä eritellä ja analysoida kurssin sisältöjä suullisesti ja kirjallisesti.

Arvioinnin toteuttamistavoista sovitaan jakson alussa yhdessä opiskelijoiden kanssa ja siten, että valitut arviointimenetelmät auttavat opiskelijaa saavuttamaan kurssin keskeiset tavoitteet ja sisällöt. Formatiivinen arviointi perustuu jakson aikana palautettaviin tehtäviin. Mahdollisia summatiivisia arviointiraportti ovat ryhmätyöt, esitelmät, verkkomateriaalin esittäminen ja/tai tuottaminen, aineistojen analysoinnit ja muut soveltavat tehtävät, esimerkiksi portfolio.

7.14. Terveystieto (TE)

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteinen oppiaine, jonka tehtävänä on opiskelijan terveysosaamisen kehittäminen. Terveysosaaminen ilmenee asiatietojen ja käsitteiden hallintana, terveyteen liittyvinä taitoina, kykyinä itsenäiseen kriittiseen ajatteluun, itsetuntemuksen syventymisenä sekä eettisenä vastuullisuutena. Se mahdollistaa terveyden laaja-alaisuuden hahmottamisen sekä antaa valmiuksia tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat opiskelijan oman ja muiden ihmisten terveyden sekä ympäristön terveellisyyden arvostamisen, edistämisen ja

ylläpitämisen. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toimintakyknä. Oppiaineen arvopohja rakentuu elämän kunnioittamisen, ihmisoikeuksien mukaisen arvokkaan elämän, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, vastuullisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden perustalle.

Opetuksessa haastetaan tarkastelemaan terveyttä, turvallisuutta, terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä sekä näihin liittyviä ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalin maailman näkökulmasta. Olennaista on ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyttä voimavarana, jonka pohjalta monet muut arkielämän toiminnot rakentuvat. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan valmiuksia yksilölliseen ja yhteisölliseen tiedon hankintaan, rakentamiseen ja käyttämiseen sekä taitoa arvioida kriittisesti terveyteen liittyvää tietoa ja viestintää. Oppiaineen tehtävänä on myös kehittää opiskelijan valmiuksia omien terveyteen liittyvien valintojen ja tottumusten taustalla vaikuttavien tekijöiden analysointiin ja seurausten arviointiin sekä itselle sopivien oppimisen tapojen tunnistamiseen. Opetuksessa kehitetään opiskelijan kykyä tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä. Lisäksi terveyden osalta edistetään valmiuksia tarkoituksenmukaisten ja perusteltujen valintojen tekemiseen sekä omien voimavarojen ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Laaja-alainen osaaminen toteutuu terveystiedon opetuksessa monipuolisesti ja auttaa siten osaltaan opiskelijaa kehittymään tasapainoiseksi ja sivistyneeksi ihmiseksi.

Terveystiedon opetus tuottaa **hyvinvointiosaamista** kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisäämällä valmiuksia oman ja muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Terveystiedossa kehitetään opiskelijan itsetuntemusta, mikä auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy terveystiedossa sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Opetuksessa käsitellään mielen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Yhteisöllinen tiedonrakentaminen edistää sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön.

Eri tieteenaloihin perustuvana oppiaineena terveystiedolle on luontevaa kehittää **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Terveystiedossa opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Oppiaine sisältää tavoitteita, jotka ohjaavat tiedon soveltamiseen ja kriittiseen

tulkintaan. Terveystiedon tavoitteet tukevat myös oppimisen säätelyä ohjaamalla opiskelijaa löytämään itselle sopivia oppimisen tapoja ja pohtimaan oppiaineen aihepiirien merkitystä itselle.

Oppiaineen tavoitteet ja arvoperusta ohjaavat opiskelijaa pohtimaan esimerkiksi turvallisen ympäristön edellytyksiä, terveyden eriarvoisuutta sekä elintapavalintojen seurauksia. Näiden aihepiirien tarkastelu tuottaa aineksia turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestäväen tulevaisuuden hahmottamiseen ja kehittävät siten **yhteiskunnallista osaamista**.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.

Terveystiedossa etsitään selityksiä erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden syntymiselle ja arvioidaan niiden merkitystä. Lisäksi tarkastellaan globaaleja terveyskysymyksiä ja niihin vaikuttamista. Tällaisten aihepiirien käsittely vahvistaa osaltaan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Terveytiedon opetuksen yleiset tavoitteet

Terveytiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy luomaan kokonaiskuvaa terveydestä ja sen yksilöllisistä, yhteisöllisistä, yhteiskunnallisista ja globaaleista edellytyksistä, pystyy tekemään perusteltuja ehdotuksia siitä, miten omaa, muiden ihmisten sekä ympäristön terveyttä ja turvallisuutta voidaan ylläpitää tai edistää, sekä osaa käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti
- osaa hakea tietoa eri lähteistä, soveltaa ja analysoida terveyteen liittyvää tietoa sekä arvioida tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä, ymmärtää tieteellisen tiedon ja arkitiedon eron terveyden ja sairauksien riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä sekä osaa perustella näkemyksiään tutkimustiedon avulla
- osaa analysoida ja arvioida omien tarpeiden, käsitysten, kokemusten, asenteiden ja arvojen ohjaavaa vaikutusta terveyteen liittyvissä valinnoissa sekä omien elintapojen ja kulutustottumusten vaikutuksia terveyteen ja ympäristöön
- osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä kestäväen kehityksen edellytyksiä ja vaikutuksia terveyteen
- osaa valita itselle sopivia ja tilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia oppimisen tapoja ja asettaa tavoitteita omalle oppimiselleen sekä pystyy arvioimaan niiden saavuttamista realistisesti.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on tukea oppimista sekä antaa opiskelijalle tietoa hänen edistymisestään ja oppimistuloksistaan. Arviointi perustuu oppiaineen tavoitteista johdettuihin kriteereihin, ja se koostuu monipuolisesta oppimisprosessin aikaisesta ja osaamisen summatiivisesta arvioinnista sisältäen myös itse- ja vertaisarviointia. Kriteerien avaaminen opiskelijoille opintojakson alussa sekä opintojakson aikana suoritettu arviointi ja palaute auttavat opiskelijaa suuntaamaan oppimistaan.

Arviointi kohdistuu oppimäärän asiatietojen hallintaan ja käsitteiden täsmälliseen käyttöön, opiskelijan tiedonhankintataitoihin sekä kykyyn soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistellä terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä rakentaa sille perusteluja. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Lisäksi arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kyky asettaa oppimistavoitteita ja arvioida niiden saavuttamista. Arviointi ei saa kohdistua opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveystyöskäytymiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin sinänsä, vaan arviointi keskittyy opiskelijan valmiuksiin analysoida, arvioida sekä perustella näkemyksiään ja erilaisia terveystottumuksia.

PAKOLLISET OPINNOT

Terveysvoimavarana, TE1 (2 op)

Moduulissa luodaan kokonaiskuva ihmisen voimavaroista, terveyden edistämisestä sekä terveyttä määrittävistä tekijöistä ja niiden yhteyksistä ja vaikutusmekanismeista. Lisäksi syvennetään ja laajennetaan perusopetuksen aikana hankittua ymmärrystä elintapojen merkityksestä terveydelle ja arvioidaan terveyden edellytysten toteutumista omassa elämässä, perheessä ja lähiyhteisöissä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla luodaan kokonaiskuva terveyden edistämisestä ja ihmisen voimavaroista. Lisäksi syvennetään ymmärrystä elintapojen merkityksestä terveydelle sekä kehon ja mielen hyvinvoinnille.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy kuvailemaan ja jäsentelemään keskeisiä ihmisen voimavaroja ja terveyttä määrittäviä tekijöitä sekä analysoimaan niiden yhteyksiä ja vaikutusmekanismeja terveyteen

- osaa selittää erilaisten terveystilanteiden ilmiöiden muodostumista ja arvioida niiden merkitystä terveydelle sekä soveltaa keskeisiä sosiaalipsykologisia malleja ja teorioita elintapojen omaksumisen selittämisessä
- tunnistaa omiin elintapoihinsa vaikuttavia tekijöitä ja pystyy arvioimaan elintapavalintojen merkitystä omalle ja lähiympäristön terveydelle sekä antamaan perusteltuja ehdotuksia siitä, miten terveyttä edistäviä elintapoja voidaan ylläpitää ja vaarantavia ehkäistä.

Keskeiset sisällöt

Terveyden kokonaisvaltaisuus

- terveyttä määrittävät keskeiset tekijät ja niiden vaikutusmekanismit
- terveyttä ja elintapoja selittävät keskeiset sosiaalipsykologiset teorit ja mallit: suunnitellun käyttäytymisen teoria, sosiaalis-kognitiivinen teoria, terveysuskomusmalli, muutosvaihemalli
- terveystilanteita: terveyden arvostamisen ja käyttäytymisen välinen ristiriita, medikalisaatio ja terveyden sairastuminen, elintapoihin puuttuminen, uskomus- eli vaihtoehtohoidot

Kehon ja mielen hyvinvoinnin keskeiset perusteet

- terveyttä edistävä ravinto, liikunta, lepo, uni sekä painonhallinta
- seksuaalisuus, seksuaaliterveys, seksuaalioikeudet
- mielenterveyttä suojaavat yksilölliset, yhteisölliset ja yhteiskunnalliset tekijät; stressi ja kriisit mielenterveyttä kuormittavina tekijöinä; keinoja kuormituksen hallintaan
- opiskeluhuvinvointi

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kehon ja mielen hyvinvointia lähestytään terveyden voimavarojen näkökulmasta. Opiskelijalle muodostuu kokonaiskuva terveyden edellytyksistä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan sosiaalisia taitoja, yhteistyökykyä ja yhdessä oppimisen taitoja kehitetään esimerkiksi pienryhmätyöskentelyssä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija pohtii terveystilanteiden ilmiöitä esimerkiksi uskomus- ja vaihtoehtohoitoja ja medikalisaatiota.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arviointi on monipuolista sisältäen oppimisprosessin aikaista että summatiivista arviointia. Arvioinnissa voidaan esimerkiksi hyödyntää opiskelijoiden ruoka-, uni- ja liikuntapäiväkirjojen analysointia. Arvioinnin painotuksista päätetään yhdessä opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Terveys ja ympäristö, TE2 (2 op)

Moduulissa kehitetään valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen liittyvää tietoa ja viestintää sekä perehdytään tutkimustiedon hankkimisen periaatteisiin. Keskeistä on mediaympäristön ohella tarkastella myös muiden elinympäristöjen terveysvaikutuksia sekä arvioida omien valintojen merkitystä ympäristön terveellisyydelle. Lisäksi moduulissa syvennytään riippuvuuksiin ja niiden vaikutuksiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla perehdytään terveystieteelliseen tutkimusprosessiin, terveysviestintään ja kriittiseen lukutaitoon sekä erilaisiin addiktioihin. Lisäksi tarkastellaan ympäristön merkitystä terveydelle.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää tutkimustiedon hankkimisen periaatteista ja tutkimusprosessin vaiheista sekä osaa soveltaa näitä tietoja ja kuvata perustellen, miten terveyteen, terveyskäyttäytymiseen ja toimintakykyyn liittyvistä aiheista voidaan saada luotettavaa ja monipuolista tutkimustietoa
- osaa hakea tietoa ja pystyy vertailemaan eri lähteiden luotettavuutta
- osaa kuvata terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja sekä analysoida terveysviestinnän merkitystä ihmisten terveystietoisuudelle ja terveydelle
- osaa esitellä ja analysoida fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveydelle sekä arvioida omien elintapojen ja kulutustottumusten merkitystä ympäristön terveydelle ja terveellisyydelle
- osaa eritellä riippuvuuden muotoja ja niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä sekä analysoida riippuvuuksiin liittyviä terveys- ja muita haittoja.

Keskeiset sisällöt

Terveyteen liittyvän tiedon hankinta, arviointi ja tulkinta

- tieteellinen tieto ja arkitieto, ajattelun vinoumia, tutkimusprosessin vaiheet, tutkimustiedon luotettavuuden arviointi
- terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja, terveysviestinnän merkityksen ja luotettavuuden arviointi

Ympäristön terveellisyys ja turvallisuus

- rakennetun ympäristön, luonnonympäristön ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen
- kestävä kehitys ja terveys
- ympäristöjen turvallisuus ja väkivallan ehkäisy
- työhyvinvointi

Mielihyvä ja riippuvuus

- riippuvuuteen vaikuttavat biologiset, psyykkiset ja sosiaaliset mekanismit
- keskeiset aine- ja toiminnalliset riippuvuudet, riippuvuuksien syitä ja ehkäisykeinoja, riippuvuuksien aiheuttamia haittoja

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa tulkitaan mediaympäristöä ja sen vaikutusta terveyteen. Opiskelijaa autetaan muodostamaan käsitys erilaisista riippuvuuksien ehkäisykeinoista ja arvioimaan niiden toimivuutta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tietää tiedonhaun ja tutkimustiedon hankkimisen periaatteet sekä tutkimusprosessin vaiheet ja osaa soveltaa näitä tietoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija osaa analysoida elintapojen ja kulutustottumusten merkitystä ympäristön terveellisyydelle.

Opintojakson arviointi

Opintojakson arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä sekä oppimisprosessin aikana että opintojakson päätteeksi, esimerkiksi media-analyysi, pienoistutkimus tai haastattelutehtävä. Opintojakson alussa opiskelijoiden kanssa sovitaan arvioitavien tehtävien painotuksista.

Terveys ja yhteiskunta, TE3 (2 op)

Moduulissa ohjataan tarkastelemaan laajasti terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn historiallisia kehityslinjoja sekä tulevaisuuden haasteita yhteiskunnassa. Tehtävänä on avata keskeisiin tarttumattomiin ja tartuntatauteihin liittyviä tekijöitä sekä tarkastella sosiaali- ja terveystalouden, itsehoidon ja omahoidon merkitystä terveydelle. Olennaista on myös perehtyä terveyteen ja sairauksiin liittyviin eettisiin kysymyksiin sekä globaaleihin terveyshaasteisiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla perehdytään terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn historiallisiin kehityslinjoihin sekä yhteiskunnan tulevaisuuden haasteisiin. Ymmärretään keskeisten tarttumattomien ja tartuntatautien riskitekijöitä, pohditaan ratkaisuja näiden ehkäisemiseksi sekä niiden merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle. Lisäksi opintojaksolla tarkastellaan sosiaali- ja terveystalouden, itsehoidon ja omahoidon merkitystä terveydelle sekä pohditaan terveyteen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja globaaleja terveyshaasteita.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, sosiaali- ja terveystalouden ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteen sekä teknologian muutosta, kehitystä ja yhteyksiä väestön terveyteen
- pystyy erittelemään keskeisten tarttumattomien ja tartuntatautien riskitekijöitä, esittämään perusteltuja ratkaisuja näiden ehkäisemiseksi sekä arvioimaan sairauksien ja tautien merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle sekä elintapojen vaikutuksia tarttumattomien ja tartuntatautien näkökulmasta
- osaa esitellä perustellen, mihin sosiaali- tai terveystalouteen yksilö voi hakeutua erilaisissa tilanteissa, arvioida kriittisesti palvelujen järjestämistä ja tuottamista sekä arvioida sosiaali- ja terveystalouden, itsehoidon ja omahoidon merkitystä terveydelle
- osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä, kuvata ja arvioida terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä analysoida terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä.

Keskeiset sisällöt

Terveyden edistäminen ja sairauksien ehkäisy eri aikakausina

- terveystieteitä ja sairauksien selitysmalleja
- keskeisiä väestöjen terveyteen vaikuttaneita yhteiskunnallisia, tieteeseen ja teknologiaan liittyviä tekijöitä
- tulevaisuuden terveystaasteita ja mahdollisuuksia

Sairaudet ja hoito

- epidemiologinen siirtymä, keskeiset tarttumattomat ja tartuntataudit
- sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen, tuottaminen ja käyttäminen
- itsehoito ja omahoito

Eettiset kysymykset

- eettisen analysoinnin näkökulmia: hyveet, seuraukset, oikeudet, velvollisuudet, motiivit, arvot ja normit
- keskeisiä terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä, kuten hedelmöityshoidot, abortti, elintapoihin liittyvä vapaus ja vastuu, seulonnat, geeniteknologia, eutanasia
- terveydenhuollon eettiset periaatteet, potilaan oikeudet, priorisointi
- terveys ja terveyden eriarvoisuus Suomessa ja globaalisti sekä niihin vaikuttaminen

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija osaa esitellä perusteltuja ratkaisuja sairauksien ehkäisemiseksi sekä arvioida sairauksien ja tautien merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle. Opiskelija tietää sosiaali- ja terveyspalveluita, joihin voi hakeutua erilaisissa tilanteissa. Opiskelija osaa arvioida itsehoidon ja omahoidon merkitystä terveydelle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija ohjataan ymmärtämään tieteen ja teknologian kehityksen yhteyksiä terveyteen ja pohtimaan terveystaasteita ja mahdollisuuksia tulevaisuudessa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija osaa kuvata ja arvioida terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä pohtia keinoja kaventaa terveyseroja.

Opintojakson arviointi

Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Arvioinnin painotuksista päätetään yhdessä opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

7.15. Liikunta (LI)

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista. Liikunnassa opetetaan taitoja ja tietoja, joiden avulla opiskelija pystyy arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyään. Opetuksen tavoitteena on ohjata opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta fyysisestä aktiivisuudestaan sekä toiminta- ja opiskelukyvystään. Opetuksessa korostetaan kokonaisvaltaista hyvinvointia edistävän liikunnan merkitystä osana aktiivista elämäntapaa. Opiskelija rakentaa myönteistä kehosuhdetta ja minäkuvaa liikunnan avulla. Liikunnassa opiskelija kokee iloa, onnistumista ja liikunnallista pätevyyttä sekä oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Lukion liikunnassa edistetään kaikkien opiskelijoiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla monipuolisesti ja turvallisesti ottaen huomioon eri opiskeluympäristöjen ja vuodenaikojen tarjoamat mahdollisuudet. Opetuksessa käytetään erilaisia työtapoja ja menetelmiä, osallistetaan opiskelijoita toiminnan suunnitteluun ja arviointiin sekä ohjataan heitä ottamaan vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta ja turvallisuudesta.

Opetusryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon opiskelijan oikeus fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Oppimista tuetaan opetusta eriyttämällä ottaen huomioon opiskelijoiden yksilölliset lähtökohdat ja kehitystarpeet (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Liikunnan opetus vahvistaa opiskelijan motivaatiota, itseluottamusta ja pätevyyttä fyysiseen aktiivisuuteen sekä ymmärrystä elämänmittaisen liikunta-aktiivisuuden merkityksestä.

Liikunta tukee opiskelijan pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista vahvistaen **hyvinvointiosaamista** sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Liikunnassa toimintakyvyllä tarkoitetaan fyysisiä, sosiaalisia ja psyykkisiä edellytyksiä selvitä erilaisista arkielämään kuuluvista toiminnoista. Liikunnassa opetellaan pitämään huolta omasta toimintakyvystä sekä opitaan

ymmärtämään, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suorituskykyyn sekä hyvinvointiin.

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta on oleellista, että opiskelijan myönteistä minäkuvaa vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesäätelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelyä. Näin liikunta oppiaineena edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä turvallisuutta kouluyhteisössä laajemminkin.

Lukion liikunta on monitieteinen oppiaine, joka tarjoaa mahdollisuuksia eri tieteidenalojen ja oppiaineiden, esimerkiksi terveystiedon, biologian, fysiikan ja musiikin, ymmärtämiseen. **Monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy liikunnan oppimistilanteissa, jotka ovat luonteeltaan ongelmanratkaisutilanteita. Liikunta kehittää aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Opiskelijan hyvä toimintakyky vahvistaa niin opiskelu- kuin työelämävalmiuksia. **Yhteiskunnallista osaamista** vahvistetaan liikunnassa opettamalla opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta ja sen turvallisuudesta sekä auttamalla ja avustamalla muita liikuntatunneilla. Parhaansa yrittäminen, ponnistelu ja pitkäjänteinen toiminta tavoitteiden saavuttamiseksi ovat niin liikunnan opiskelun kuin opiskelu- ja työelämänkin arkista ydintä. Liikunnassa opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta.

Itsensä pitkäjänteinen kehittäminen, oman lihasvoiman käyttö sekä toisia kunnioittava toiminta ilmenevät **eettisyytenä ja ympäristöosaamisena**, joka toteutuu liikunnassa toimintana yhteiseksi hyväksi. Liikunnassa tuetaan opiskelijan myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa, kuten rehellisyyttä, vastuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Opiskelija oppii tunnistamaan ympäristöä säästäviä ja kuormittavia liikuntamuotoja oppien esimerkiksi luontoliikunnassa eettisesti kestävään liikuntakulutukseen.

Liikunnan opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hyvinvointi- ja liikuntateknologiaa sekä opitaan tiedon kriittistä tulkintaa ja turvallista toimintaa mediassa, kuten paikkatietojen julkaisuja ja suoritusten kuvaamista. Liikunta globaalina, yhteisenä ja kehollisena, kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit vahvistaen opiskelijoiden **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Liikunnan opetuksen yleiset tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- oppii soveltamaan liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- oppii arvioimaan fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä saadun tiedon pohjalta harjoittamaan niitä
- osaa tehdä perusteltuja valintoja fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittämiseksi sekä fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi
- kehittää taitoa itsearviointiin (tavoitteenasettelu, suunnitelma ja toteutus tavoitteiden suuntaisesti sekä edistymisen arviointi)
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, oppii auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla, tukee yhteisöllisyyttä kannustamalla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia.

Osaamisen arviointi

Liikunnassa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä. Liikunnan arviointi perustuu opintojaksoissa määriteltyihin fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arviointi koostuu oppimista ja työskentelyä edistävästä palautteesta sekä tavoitteiden toteutumista kuvaavasta arvioinnista. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön, ja siinä käytetään monipuolisesti opettaja-, vertais- ja itsearviointien eri muotoja. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Opiskelijan terveydentila ja erityistarpeet tulee ottaa huomioon liikunnan arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa parasta mahdollista osaamistaan tarvittaessa vaihtoehtoisin tavoin ja erityisjärjestelyin (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

PAKOLLISET OPINNOT

Oppiva liikkuja, LI1 (2 op)

Opiskelija ymmärtää liikuntataitojen sekä fyysisen aktiivisuuden merkityksen oman toimintakyvyn, terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksenä. Opiskelija saa monipuolisia kokemuksia yhdessä liikkumisesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä reilun pelin hengessä. Opiskelijan koettu liikunnallinen pätevyys ja myönteinen

minäkuva vahvistuvat uuden oppimisen sekä liikunnan tuoman ilon ja virkistykseen myötä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija oppii soveltamaan liikuntataitojaan ja -tietojaan eri liikuntamuotoihin ja ympäristöihin. Opiskelija saa iloa, virkistystä ja kokemuksia yhdessä liikkumisesta reilun pelin hengessä.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

- liikuntataitojen soveltaminen erilaisissa opetusryhmän yhteisissä liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia (kesä-, talvi-, luonto- ja vesiliikunta) sekä sisä- ja ulkoliikuntaa monipuolisesti toteuttaen
- opetusryhmän yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija tunnistaa, ylläpitää, arvioi ja kehittää hyvinvointiin ja toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan myönteistä minäkuvausta, tunnistetaan omia tunteita ja kehitetään ilmaisun säätelyä. Toimitaan turvallisesti ja vastuullisesti toisia kunnioittaen ja auttaen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään liikunnan merkitys opiskeluvireyteen.

Opintojakson arviointi

Arvioinnissa voidaan hyödyntää opettajan havainnointia sekä itse- ja vertaisarviointia. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön.

Aktiivinen elämä, LI2 (2 op)

Moduulissa opiskelijaa opetetaan ja kannustetaan liikunnallisen elämäntavan omaksumiseen sekä riittävän päivittäisen fyysisen aktiivisuuden saavuttamiseen. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään, että liikuntaharrastusten lisäksi toimintakykyä, terveyttä ja hyvinvointia tukeva fyysinen aktiivisuus muodostuu arjen valinnoista ja pitkäkestoisen istumisen välttämisestä. Opiskelija ohjataan havainnoimaan arkisia toimintatapojaan ja valintojaan kestävän tulevaisuuden, fyysisen aktiivisuuden ja terveyden näkökulmista. Opetus toteutetaan rakennettua ja rakentamatonta opiskeluympäristöä sekä liikunta- ja hyvinvointiteknologiaa mahdollisuuksien mukaan hyödyntäen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelijaa kannustetaan liikunnallisen elämäntavan omaksumiseen, riittävään päivittäiseen fyysiseen aktiivisuuteen sekä arkisten toimintatapojen havainnointiin terveys huomioiden.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- arvioi fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä asettaa kehittämistavoitteita saadun tiedon pohjalta
- osaa tehdä oman toimintakyvyn ja ympäristön kannalta perusteltuja valintoja fyysisen toimintakyvyn kehittämiseksi ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

- fyysisten ominaisuuksien (voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus) itsearviointi, ylläpito ja kehittäminen monipuolisesti liikkuen
- liikkuvuus ja kehonhuolto
- ergonomia liike- ja suoritustekniikoissa
- yhteistyötaitoja sekä yhteishenkeä kehittävät liikunnalliset pari- ja ryhmätehtävät

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija tunnistaa, ylläpitää, arvioi ja kehittää hyvinvointiin ja toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä. Opiskelijaa ohjataan toimimaan ergonomisesti.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijaa ohjataan toiminnan suunnitteluun ja ottamaan vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta turvallisuus huomioiden.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa ohjataan mahdollisuuksien mukaan hyödyntämään liikuntateknologiaa.

Opintojakson arviointi

Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön. Arvioinnissa voidaan hyödyntää opettajan havainnointia, opiskelijan laatimaa liikuntasuunnitelmaa sekä itse- ja vertaisarviointia.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Valtakunnallisten valinnaisten opintojen tavoitteena on kokonaisvaltaista hyvinvointia ja terveyttä edistävän liikunnan harjoittaminen, vastuun ottaminen omasta ja yhteisestä toiminnasta sekä myönteiset kokemukset omasta kehosta, koetusta liikunnallisesta pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä. Opettaja tarkentaa opintojen sisällöt yhdessä opiskelijaryhmän kanssa. Liikunnan valtakunnalliset valinnaiset opinnot tarjoavat mahdollisuuksia temaattisten, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisten opintojen toteuttamiseen sekä yhteistyöhön osallistumiseen koulutuksen järjestäjien, korkeakoulujen sekä työ- ja elinkeinoelämän kanssa.

Uudet mahdollisuudet, LI3 (2 op)

Moduulin tavoitteena on erityisesti edistää opiskelijan fyysistä toimintakykyä sekä monipuolistaa opiskelijan liikunnallista osaamista ja koettua pätevyyttä uuden oppimisen myötä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tavoitteena on fyysisen toimintakyvyn ja liikunnallisen pätevyyden edistäminen uusien liikuntamuotojen ja -lajien avulla.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjoittaa ja soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja monipuolisesti ja uusien tavoin

- harjaantuu kehon hallinnassa
- tunnistaa tunteitaan, toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittaen sekä tukee yhteisöllisyyttä toisia auttaen ja kannustaen
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittämällä itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

- uusiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin tutustuminen
- liikuntataitojen ja fyysisten ominaisuuksien monipuolinen ylläpito ja kehittäminen

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija edistää fyysistä toimintakykyään eri tavoin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija tutustuu mahdollisuuksien mukaan uusiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutustilanteissa opiskelija toimii toisia kunnioittaen ja yhteisöllisyyttä tukien.

Opintojakson arviointi

Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön. Arvioinnissa voidaan hyödyntää opettajan havainnointia, opiskelijan laatimaa liikuntasuunnitelmaa sekä itse- ja vertaisarviointia.

Yhdessä liikkuen, LI4 (2 op), 1.8.2024 lähtien Vanhojenpäivän tanssit

Moduulin tavoitteena on erityisesti edistää opiskelijan sosiaalista toimintakykyä ja yhteenkuuluvuutta liikunnan avulla. Työtavoissa painottuvat opiskelijaryhmän aktiivinen osallisuus, toiminnallisuus ja yhteistoiminta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso edistää opiskelijaryhmän yhteistoimintaa ja aktiivista osallisuutta.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- toimii yhdessä asetetun liikunnallisen tavoitteen saavuttamiseksi

- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittämällä itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

- yhdessä toteutettava liikunta, kuten vanhojenpäivän tanssit, luontoliikunta tai muut projektiluonteiset kokonaisuudet

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija ylläpitää ja kehittää erityisesti sosiaaliseen toimintakykyyn ja hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla korostuu yhteistoiminta ja sosiaalisen toimintakyvyn kehittäminen.

Opintojakson arviointi

Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön ja siinä voidaan hyödyntää opettajan havainnointia sekä itse- ja vertaisarviointia.

Virkistystä liikunnasta, LI5 (2 op)

Moduulin tavoitteena on erityisesti edistää opiskelijan psyykkistä toimintakykyä, myönteistä minäkuvaa, voimavaroja ja jaksamista liikunnan avulla. Opetuksessa korostuvat toiminta- ja opiskelukyvyyn tukeminen sekä liikunnan ilo ja virkistys.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso tukee opiskelijan psyykkistä jaksamista ja lisää opiskeluvireyttä rentouttavien ja elämyksellisten liikuntakokemusten kautta.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- arvioi omaa jaksamistaan ja vireyttään sekä osaa tehdä perusteltuja liikunnallisia valintoja toiminta- ja opiskelukyvyyn lisäämiseksi
- ymmärtää, miten liikunnan avulla voidaan edistää jaksamista ja opiskeluvireyttä
- osallistuu toimintaan asiallisesti, aktiivisesti ja yhteisöllisyyttä edistäen.

Keskeiset sisällöt

- virkistystä lisäävät liikuntamuodot
- rentoutus ja kehonhuolto

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija tunnistaa, arvioi, ylläpitää ja kehittää erityisesti psyykkiseen hyvinvointiin ja toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä.

Opintojakson arviointi

Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön. Arvioinnissa voidaan hyödyntää opettajan havainnointia, itse- ja vertaisarviointia sekä opiskelijan laatimaa suunnitelmaa opiskeluvireyden ylläpitämiseksi.

PAIKALLISET OPINTOJAKSOT

Vanhojen tanssit, LI6 (2 op), 31.7.2024 saakka

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opetellaan ja harjoitellaan Vanhojen päivän tansseja sekä suunnitellaan ja toteutetaan päivään liittyvän iltajuhlan ohjelma. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- osaa toimia yhdessä asetetun liikunnallisen ja esityksellisen tavoitteen saavuttamiseksi
- osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittaen, auttaen ja kannustaen
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti ja kehittää itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

- ryhmän kanssa yhdessä valittujen tanssien opettelu ja harjoittelu (esim. yleisimmät seuratanssit, vanhat salonkitanssit sekä tanssit eri kulttuureista ja aikakausilta)
- vanhojen päivään liittyvän iltajuhla ohjelman suunnittelu ja toteuttaminen

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija kehittää ja ylläpitää erityisesti sosiaaliseen ja psyykkiseen hyvinvointiin ja toimintakykyyn liittyviä tekijöitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla korostuu yhteistoiminta ja sosiaalisen toimintakyvyn kehittäminen. Liikutaan yhdessä saaden kokemuksia yhteisöllisyydestä ja vastuullisuudesta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijaa ohjataan osallistumaan toiminnan suunnitteluun sekä ottamaan vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta.

Opintojakson arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jolloin S= suoritettu ja H= hylätty. Jotta opintojakso voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään, se on suoritettava hyväksytysti.

Tavoitteellinen harrastaminen liikunnassa, LI7-LI12 (á 2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa opiskelijaa kannustetaan liikunnallisen elämäntavan omaksumiseen. Opintojakson tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiuksia kehittää fyysistä suorituskykyä valitun tavoitteen suunnassa. Opintojakso edellytetään suoritettavaksi itsenäisesti. Opiskelija vastaa itse kaikista tämän opintojakson suorittamiseen liittyvistä kustannuksista. LI12 opintojaksoon sisältyy erikseen sovittu määrä oman oppilaitoksen opettajan ohjausta, jonka kustannuksista vastaa oppilaitos.

Lisäksi: LI12

Tavoitteena voi olla esimerkiksi voiman, nopeuden, liikkuvuuden tai kestävyyskehittäminen. Välillisenä tavoitteena voi olla myös fyysistä suorituskykyä mittaaviin pääsykokeisiin valmistautuminen.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää omassa liikunnallisessa harrastuksessaan

Lisäksi LI12:

- kehittää omia voima-, nopeus-, liikkuvuus- tai kestävyysominaisuuksiaan

- saa valmiuksia oman harjoittelun suunnitteluun

Keskeiset sisällöt

- oman lajin harrastaminen monipuolisesti, tavoitteellisesti ja säännöllisesti
- harrastuspäiväkirjan laatiminen

Lisäksi L12:

- liikuntataitojen ja fyysisten ominaisuuksien ylläpito ja kehittäminen

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Oman lajin tavoitteellinen harrastaminen ja liikunnallinen aktiivisuus koulupäivän ulkopuolella vahvistavat opiskelijan terveyttä sekä psyykkistä, fyysistä, kognitiivista ja sosiaalista hyvinvointia ja toimintakykyä sekä auttavat ylläpitämään yleistä opiskeluvireyttä.

LI12:

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana tapahtuva fyysisen toimintakyvyn kehittyminen edesauttaa opiskelijan myönteisen minäkuvan kehittymistä. Opintojakson aikana tehtävät harjoitukset voidaan mahdollisesti toteuttaa myös pienryhmissä.

Vuorovaikutustilanteet tukevat yhteisöllisyyden ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Mikäli fyysisen toimintakyvyn kehittämisen motiivina on pääsykokeisiin valmistautuminen, opiskelija perehtyy samalla myös koulutuksen sisänpääsyvaatimukseen. Opintojakson aikana opiskelija ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja toimii pitkäjänteisesti tavoitteidensa saavuttamiseksi.

Opintojakson arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S, jolloin S= suoritettu ja H= hylätty. Harrastuspäiväkirjaan kirjatut tunnit muutetaan opintopisteiksi siten, että 38 tuntia (45min) vastaa kahden opintopisteen laajuista opintojaksoa.

Lisäksi LI12:

Opiskelija osallistuu harjoittelun suunnitteluun, kirjaa ylös toteutuneet harjoitukset ja

arvioi omaa kehittymistään. Arvioinnissa voidaan käyttää apuna myös alku- ja lopputestejä.

7.16. Musiikki (MU)

Oppiaineen tehtävä

Lukiokoulutuksessa musiikin opetuksen tehtävänä on edistää opiskelijan aktiivista musiikillista toimintaa ja osallisuutta. Musiikin opetuksessa opiskelija tutustuu maailmaan moniaistisesti ja tutkii sitä etenkin kuulonvaraisesti. Hän syventää myönteistä suhdetta musiikkiin ja taiteelliseen ilmaisuun sekä pohtii niiden merkitystä elämässä.

Lukion musiikin opetus tarjoaa tilaisuuksia musiikillisten ilmaisutapojen kokeilemiseen, mielikuvituksen käyttöön ja taiteidenväliseen työskentelyyn. Luova tuottaminen ja uusien musiikillisten ratkaisujen etsiminen ovat prosesseja, jotka vaativat aikaa ja rauhaa ajatella. Ne kehittävät pitkäjänteisyyttä ja kykyä soveltaa opittua uusissa tilanteissa.

Musiikin opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoiden kokemukset ja musiikille antamat merkitykset. Omakohtainen musiikkisuhde vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä musiikillisen identiteetin kehittymistä. Musiikin opetus myös syventää opiskelijan ymmärrystä musiikista yhteiskunnallisena ilmiönä. Musiikillinen ja muu taiteellinen työskentely antavat valmiuksia musiikilliseen kansalaisaktiivisuuteen, kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sekä median ja ääniympäristön kriittiseen tarkasteluun.

Musiikin opiskelu tukee oppimista ja yhteisöllisyyttä monin tavoin. Yhteismusisointi on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja. Rakentava vuorovaikutus ja yhteensovittaminen avartavat opiskelijan näkemyksiä musiikista ja muista taiteista sekä kulttuurisista arvostuksista ja arvojärjestyksistä. Samalla kehittyvät muun muassa luovan ja kriittisen ajattelun taidot. Näitä taitoja opiskelija tarvitsee niin hyvän elämän rakentamisessa kuin eri alojen opinnoissa ja työtehtävissä.

Musiikkikäsitteiden merkitykset opitaan kehollisesti musiikillisessa toiminnassa auditiivisten, visuaalisten ja motoristen kokemusten kautta. Soivan äänimateriaalin lisäksi opetuksessa käytetään muun muassa puhetta, liikettä ja kuvia sekä erilaisia kirjoitettuja tekstejä, kuten nuotteja ja tabulatuureja.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Musiikin opiskelu on kokonaisvaltainen musiikillinen oppimisprosessi, jossa on kyse kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittämisestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämän lisäksi musiikilla oppiaineena on luonteva yhteys kaikkiin lukion laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin.

Musiikki on olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Oppiaineena musiikki luo pohjaa **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutustaitojen** sekä **eettisyyden** kehittymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja. Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan.

Monipuolinen musiikin opetus kehittää opiskelijan **luovaa ja monitieteistä osaamista**. Musiikillinen toiminta ohjaa ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Kyky kuvitteluun on tärkeää myös **ympäristöosaamisen** kannalta. Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestäväen elämäntavan näkökulmasta. Musiikin opetus vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan musiikin ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen sekä **yhteiskunnallisen osaamisen** kehittäminen kytkeytyy luontevasti musiikin opetuksen tavoitteisiin. Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikki ja muut taiteet avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä. Tällöin opiskelijoiden on mahdollista tarvittaessa vastustaa ajattelua, joka nojaa epädemokraattisiin arvoihin halventaen ihmisarvoa tai esimerkiksi muita kulttuureita. Musiikki opettaa opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista. Musiikin ja muun taiteen keinoin elämän vaikeidenkin aihepiirien käsittely on mahdollista.

Musiikki on kulttuurinen ilmiö ja myös musiikin tekemisen tavat ovat kulttuurisia. Siksi musiikin opiskelu syventää opiskelijoiden ymmärrystä niin oman maan kuin muiden

maiden kulttuureista ja kulttuuriperinnöistä. Näin musiikin opiskelu voi vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja ryhmien välistä dialogia.

Musiikin opetuksen yleiset tavoitteet

Musiikin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät musiikilliseen monipuolisuuteen, musiikilliseen luovaan ajatteluun, musiikin merkityksiin ja musiikilliseen vuorovaikutukseen sekä musiikin oppimiseen ja demokratiaan. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Musiikillinen monipuolisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen musiikillista osaamistaan, kuten laulu-, soitto- ja kuuntelutaitoaan
- syventää musiikin eri tyyleihin, lajeihin ja historiaan liittyvää osaamistaan
- käyttää musiikkiteknologian mahdollisuuksia musiikin tekemisessä.

Musiikillinen luova ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu kiinnostuneesti ja uteliaasti musiikkiin sekä muuhun taiteelliseen ilmaisuun
- kokeilee rohkeasti uusia ja epätavallisiakin musiikillisiä ideoita myös yhdessä muiden kanssa
- ymmärtää luovan prosessin luonnetta ja sietää keskeneräisyyttä.

Musiikin merkitys ja musiikillinen vuorovaikutus

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu avoimesti ja arvostavasti eri kulttuureihin sekä käy dialogia musiikillisista kokemuksista
- oppii musiikin kautta suhtautumaan myötätuntoisesti monenlaisiin kokemuksiin ja elämäntilanteisiin
- osaa käyttää musiikkia hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja edistämiseen
- huolehtii ääni- ja musisointiympäristön turvallisuudesta ja suojelee kuuloa.

Musiikin oppiminen ja demokratia

Tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa musiikillisia vahvuuksiaan sekä rohkaistuu käyttämään ja kehittämään niitä
- asettaa tavoitteita musiikilliselle toiminnalleen ja kehittää toimintatapojaan
- osaa käyttää musiikillisiä ja muita taiteellisia ilmaisukeinoja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen

- ymmärtää ja tuntee vastuunsa sananvapautta, yksityisyyden suojaaja ja tekijänoikeuksia koskevissa kysymyksissä.

Osaamisen arviointi

Musiikin opetuksessa arviointi tukee myönteisesti jokaisen opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syvenemistä. Oppimisprosessin aikana opiskelija saa ja antaa monipuolista palautetta, mikä ohjaa häntä arvioimaan ja edistämään omaa oppimistaan.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin, musiikille ominaisten työskentelytapojen kehittymiseen ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa ja erityisesti opintojaksojen aikana, ei hänen musikaalisuuttaan.

PAKOLLISET OPINNOT

Intro – kaikki soimaan, MU1 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Musiikin opiskelu on kokonaisvaltainen musiikillinen oppimisprosessi, jossa on kyse kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittämisestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää äänenkäyttöään ja musisointitaitojaan
- uskaltaa käyttää musiikkia ilmaisunsa välineenä ja tuottaa musiikillisia ideoita
- harjaantuu hahmottamaan musiikin elementtejä kokemuksellisesti
- tutkii ja syventää omaa kuuntelusuhdettaan
- ymmärtää ja osaa soveltaa teknologian käyttömahdollisuuksia musiikissa
- ymmärtää musiikin merkityksiä ja merkityksellisyyttä elämässä ja yhteiskunnassa
- toimii edistäen turvallisen ääniympäristön syntymistä.

Paikallinen lisäys tavoitteille

Moduulin paikallisena tavoitteena on

- yhteistyö eri yhteisöjen, kuten seurakunnat, kansalaisopisto, musiikkiopisto kanssa

Keskeiset sisällöt

- monipuoliset äänenkäyttöä sekä laulu- ja yhteismusisointitaitoja kehittävät tehtävät ja ohjelmisto
- luovaan tuottamiseen ja taiteelliseen ilmaisuun rohkaisevat tehtävät
- musiikin merkitysten pohdintaan innostava kuuntelu- ja musisointiohjelmisto
- musiikkiteknologian monipuolisen hyödyntämisen mahdollisuudet
- mahdollisuuksien mukaan konserttikäyntejä ja tutustumista muihin taide- ja kulttuuripalveluihin

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii vähitellen tunnistamaan vahvuutensa ja näin lisäämään itsetuntemustaan. Yhdessä muiden kanssa musisoidessaan opiskelija kehittää vuorovaikutustaitojansa. Opiskelija huomaa myös sinnikkyuden merkityksen harjoittelussa. Opiskelija harjaantuu myös ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita. Opiskelija ymmärtää turvallisen ääniympäristön merkityksen ja musiikin positiiviset vaikutukset psyykkiseen hyvinvointiin.

Sisällöt ja työtavat esimerkiksi:

- eritasoiset soitto- ja laulutehtävät sekä monenlaiseen musiikkiin tutustuminen
- kuulonhuoltoon liittyvä informaatio
- musiikin merkityksien pohdinta
- keskittymisen ja harjoittelurutiinien vahvistaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen sekä Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija käyttää luovuutta ja mielikuvitusta musiikillisissa tehtävissä. Opiskelija oppii myös ymmärtämään musiikin vaikutuksen elämän eri osa-alueilla, kuten ongelmaratkaisussa ja voimavarana kestävämpiin elintapoihin. Opiskelija tietää, miten toimia eettisesti globaalissa media- ja teknologiamaailmassa sekä vastuullisena musiikin kuluttajana.

Sisällöt ja työtavat esimerkiksi:

- monipuoliset luovaan ilmaisuun sekä musiikillisten elementtien uudenlaiseen yhdistelemiseen rohkaisevat tehtävät
- tekijänoikeuskysymyksiin ja Teoston toimintaan tutustuminen

Opintojakson arviointi

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formattiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin opintojakson tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta erilaisista soitto- ja laulutehtävistä. Summatiivisessa arvioinnissa painotetaan musiikillisen osaamisen kehittymistä, oppimisprosessia, työskentelyn tuloksia ja mahdollisten tietopohjaisten sisältöjen osaamista. Laaja-alaisen osaamisen toteutumista voidaan arvioida keskusteluilla ja itsearviointilla omista prosesseista ja tuotoksista.

Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

Syke – soiva ilmaisu, MU2 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Musiikin opiskelu on kokonaisvaltainen musiikillinen oppimisprosessi, jossa on kyse kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittämisestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämän lisäksi musiikilla oppiaineena on luonteva yhteys kaikkiin lukion laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää osaamistaan itselleen mieluississa musiikillisissa ilmaisutavoissa
- kehittää yhteismusisointitaitojaan ja taiteellista ilmaisuaan
- analysoi musiikin kulttuurisia piirteitä ja merkityksiä
- heittäytyy rohkeasti tuottamaan musiikillisia ideoita.

Keskeiset sisällöt

- musiikillisen osaamisen eri osa-alueita kehittävä ohjelmisto
- suomalaiset ja opiskelijoiden omat musiikkikulttuurit
- luovaa ajattelua ja taiteellista ilmaisua edistävät tehtävät myös teknologiaa hyödyntäen

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija kehittää taitojaan yhteismusisoinnissa sekä itselleen mieluisissa musiikillisissa ilmaisutavoissa. Monipuolisten työtapojen kautta opiskelija syventää itsetuntemustaan, empatiakykyään ja vuorovaikutustaitojaan.

Sisällöt ja työtavat esimerkiksi:

- pari- ja ryhmätyöskentely musisoimalla sekä erilaisten tutkimustehtävien kautta
- vierailut vanhustenhuoltoyksiköissä esiintymisten ja yhteislaulutilaisuuksien muodossa

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija löytää itselleen sopivia työskentelytapoja ja hänelle tarjoutuu tilaisuuksia löytää itsestään uusia voimavaroja. Sopivien haasteiden kautta opiskelija oppii löytämään ratkaisuja kokeilemalla sekä sietämään keskeneräisyyttä ja epävarmuutta.

Sisällöt ja työtavat esimerkiksi:

- monipuoliset musiikilliset tehtävät
- teknologian hyödyntäminen musisoinnissa, keksinnässä ja tuotosten jakamisessa
- yhteistyö eri oppiaineiden kanssa (historia, äidinkieli, kuvataide)

Opintojakson arviointi

Monipuolinen arviointi sovitaan opintojakson alussa (esim. näyttönä esiintyminen julkisessa tilaisuudessa).

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formattiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin opintojakson tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta erilaisista soitto- ja laulutehtävistä. Summatiivisessa arvioinnissa painotetaan musiikillisen osaamisen kehittymistä, oppimisprosessia, työskentelyn tuloksia ja mahdollisten tietopohjaisten sisältöjen osaamista. Laaja-alaisen osaamisen toteutumista voidaan arvioida keskusteluilla ja itsearviointilla omista prosesseista ja tuotoksista.

Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Genre – globaali uteliaisuus, MU3 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija tutustuu musiikin ja kulttuurin yhteyksiin soittaen, laulaen ja kuunnellen sekä mahdollisuuksien mukaan myös liikkuen ja tanssien.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta ja kulttuurien välisiä kytköksiä
- suhtautuu uteliaasti ja perehtyy kokemuksellisesti itselleen uusiin musiikin lajeihin ja musiikkikulttuureihin
- hahmottaa itsensä osana globaalia musiikillista maailmaa
- tunnistaa omat lähtökohtansa sekä kulttuurien välisen vastavuoroisuuden haasteet ja mahdollisuudet.

Paikallinen lisäys tavoitteille

Moduulin paikallisena tavoitteena on

- yhteistyö taito- ja taideaineiden kanssa
- rajan yli ulottuvaa yhteistyötä ruotsalaisten koulujen ja yhteisöjen kanssa

Keskeiset sisällöt

- erilaiset musiikinlajit, musiikkityylit ja musiikkikulttuurit sekä niihin kytkeytyvät merkitykset ja arvostukset
- musiikkikulttuurit kulttuurin osana
- monipuolinen työskentely erilaisten musiikkien kanssa

Paikallinen lisäys keskeisille sisällöille

- sisällöltään ja tasoltaan monipuoliset soitto- ja laulutehtävät
- eläytyvä ja analyttinen musiikin kuunteleminen
- tehtäviä, jotka antavat mahdollisuuden myös tuoda esille musiikin sovittamistaitoja
- pienimuotoiset tutkimustehtävät yksin ja/tai ryhmissä

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen sekä Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija avartaa näkemyksiään erilaisista musiikkikulttuureista sekä niiden merkityksestä yhteiskuntaan. Musiikin erilaiset tekemisen tavat ja aiheet auttavat

näkemään myös mahdollisia ristiriitoja, jotka voivat liittyä epädemokraattisiin arvoihin tai erilaisiin raja-aitoihin. Opiskelijan ymmärrys omasta ja muiden maiden kulttuureista syvenee. Moninaisuuden kunnioitus edistää myös erilaisten ryhmien välistä dialogia.

Sisällöt ja työtavat esimerkiksi:

- tutustutaan eri maiden musiikkikulttuureihin soittaen, laulaen ja kuunnellen sekä mahdollisuuksien mukaan myös liikkuen ja tanssien
- pyritään etsimään alkuperäisiä äänimaailmoja ja tunnelmia myös teknologian mahdollisuuksia hyödyntäen
- tutkitaan kulttuureita ja niiden ominaispiirteitä sekä keskustellen että erilaisten tehtävien ja tutkielmien kautta

Hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaaminen sekä Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija oppii lisää itsestään ja vahvuuksistaan sekä käyttää taitojaan ryhmän yhteiseksi eduksi. Yhdessä oppimisen taidot sekä tunnetaidot kehittyvät. Erilaisten musiikkikulttuurien avartumisen myötä opiskelija myös tuntee kiinnostusta musiikkikulttuurien omaleimaisuutta ja alkuperäisyyttä kohtaan sekä ymmärtää niiden arvon musiikin monimuotoisuuden säilyttäjänä.

Sisällöt ja työtavat esimerkiksi:

- sisällöltään ja tasoltaan monipuoliset soitto- ja laulutehtävät
- eläytyvä ja analyttinen musiikin kuunteleminen
- tehtäviä, jotka antavat mahdollisuuden myös tuoda esille musiikin sovittamistaitoja
- pienimuotoiset tutkimustehtävät yksin ja/tai ryhmissä

Opintojakson arviointi

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formattiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin opintojakson tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta erilaisista soitto- ja laulutehtävistä. Summatiivisessa arvioinnissa painotetaan musiikillisen osaamisen kehittymistä, oppimisprosessia, työskentelyn tuloksia ja mahdollisten tietopohjaisten sisältöjen osaamista. Laaja-alaisen osaamisen toteutumista voidaan arvioida keskusteluilla ja itsearviointilla omista prosesseista ja tuotoksista.

Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

Demo – luovasti yhdessä, MU4 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija kehittää omaa osaamistaan musiikillisten tehtävien avulla eri taiteiden ja tieteiden vuorovaikutuksessa ja tutustuu eri ammatteihin taiteiden alalla sekä kulttuurinen monilukutaito lisääntyy.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää luovaa osaamistaan musiikillisessa tai taiteidenvälisessä prosessissa
- ottaa vastuuta ryhmän musiikillisesta toiminnasta
- syventää ymmärrystään musiikillisen vaikuttamisen ja vuorovaikutuksen tavoista
- hahmottaa musiikin suhdetta muihin taiteenlajeihin ja mediaan.

Keskeiset sisällöt

- moduulin tavoitteiden toteuttamistavan ja ohjelmiston opiskelijalähtöinen suunnittelu
- musiikillinen tai taiteidenvälinen prosessi ryhmän resurssien mukaan
- musiikin vaikuttavuus esimerkiksi vuorovaikutuksessa, lyriikassa ja muissa taiteissa, mediassa tai yhteiskunnassa

Paikallinen lisäys keskeisille sisällöille

- monipuoliset useampaa taiteenlajia yhdistävät audiovisuaaliset esimerkit ja musisointitehtävät
- mahdollisuuksien mukaan erilaisiin musiikkiin liittyviin ammatteihin tutustuminen (esim. vierailukäynnit, asiantuntijoiden tapaaminen, tutkielmat ja haastattelut yms.)
- luovaa tuottamista ja keksintää mahdollistavat tehtävät

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tunnistaa musiikilliset vahvuutensa sekä rohkaistuu käyttämään ja kehittämään niitä edelleen. Yhteisissä musisointitehtävissä myös vuorovaikutustaidot kehittyvät. Opiskelija ymmärtää, miten moninaisissa yhteyksissä musiikilla pyritään vaikuttamaan ja miten musiikki on tärkeä osa erilaisia taiteen, terapian ja viestinnän muotoja. Myös tietoisuus musiikkiin liittyvistä ammasteista lisääntyy. Opiskelija oppii tarkastelemaan mediaa ja ääniympäristöään kriittisesti, samalla luodaan turvallinen ympäristö uuden keksinnälle ja luovan ajattelun kehittymiselle.

Sisällöt ja työtavat esimerkiksi:

- monenlaiset musisointitehtävät ja mahdolliset ryhmätyöt

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija ymmärtää, miten moninaisissa yhteyksissä musiikilla pyritään vaikuttamaan ja miten musiikki on tärkeä osa erilaisia taiteen, terapian ja viestinnän muotoja. Myös tietoisuus musiikkiin liittyvistä ammateista lisääntyy. Erilaisten esimerkkien kautta opiskelija saa kuvan mahdollisuuksistaan musiikillisena kansalaisaktivistina.

Opiskelijan kulttuurillinen monilukutaito kehittyy ja hän oppii tarkastelemaan mediaa ja ääniympäristöään kriittisesti. Luodaan turvallinen ympäristö uuden keksinnälle ja luovan ajattelun kehittymiselle.

Sisällöt ja työtavat esimerkiksi:

- monipuoliset useampaa taiteenlajia yhdistävät audiovisuaaliset esimerkit ja musisointitehtävät
- mahdollisuuksien mukaan erilaisiin musiikkiin liittyviin ammatteihin tutustuminen (esim. vierailukäynnit, asiantuntijoiden tapaaminen, tutkielmat ja haastattelut yms.)
- luovaa tuottamista ja keksintää mahdollistavat tehtävät

Opintojakson arviointi

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formattiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin opintojakson tavoitteita kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta erilaisista soitto- ja laulutehtävistä. Summatiivisessa arvioinnissa painotetaan musiikillisen osaamisen kehittymistä, oppimisprosessia, työskentelyn tuloksia ja mahdollisten tietopohjaisten sisältöjen osaamista. Laaja-alaisen osaamisen toteutumista voidaan arvioida keskusteluilla ja itsearvioinnilla omista prosesseista ja tuotoksista.

Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

7.17.Kuvataide (KU)

Oppiaineen tehtävä

Kuvataide on visuaalista kulttuurikasvatusta, jossa opiskelija tutkii todellisuutta taiteen keinoin. Oppiaineen keskeisenä päämääränä on, että opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään. Kokemukset, mielikuvitus ja tavoitteellinen työskentely luovat perustan moniaistiselle oppimiselle. Opetuksessa tarkastellaan taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja. Opiskelija vahvistaa aineettoman ja aineellisen kulttuuriperinnön tuntemustaan, joka tukee traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetuksella tuetaan laaja-alaisen yleissivistyksen rakentumista sekä aktiiviseen paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kasvamista. Opiskelijoille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia tulevaisuuden jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksien kehittämiseen. Opinnot antavat edellytyksiä luovan ja kriittisen ajattelun kehittämiseksi, elinympäristöön vaikuttamiselle ja kestäväen elämäntavan edistämiseksi.

Kuvataiteen opetuksessa syvennetään opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa ja kielitietoisuutta. Opiskelijat havainnoivat, tuottavat, tulkitsevat ja arvottavat kuvia hyödyntämällä visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja. Eri tiedonalojen kielet avaavat opiskeltavaan ilmiöön uusia näkökulmia. Opetuksessa kannustetaan kulttuurisen osaamisen syventämiseen taiteiden- ja tieteidenvälisyyttä hyödyntäen. Opiskelija perehtyy erilaisiin taidekäsitteisiin. Opinnoissa tarkastellaan visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista. Opiskelijaa ohjataan perustelemaan mielipiteitään ja näkemyksiään kuvataiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Kuvataiteen opetuksessa tutkitaan opiskelijoille tuttuja ja heille uusia visuaalisen kulttuurin teoksia, tuotteita ja ilmiöitä. Kuvilla tarkoitetaan kaksi- ja kolmiulotteisia teoksia ja tuotteita sekä niitä esittäviä jäljenteitä. Visuaalisen kulttuurin kenttään kuuluvat opiskelijoiden omaehtoisesti tekemät kuvat, luonto, rakennettu ympäristö, esineet, median kuvat ja taiteeksi määritetyt teokset. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. Opetuksessa tarjotaan edellytykset työtapojen ja opiskeluympäristöjen monipuoliselle käytölle. Opiskelijaa kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat, mediaympäristöt ja audiovisuaalisen kulttuurin muodot ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvailmaisun välineitä. Opiskelijat perehtyvät ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin ja toimintatapoihin sekä erilaisiin osallistumisen ja vaikuttamisen muotoihin. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti myös museoiden ja muiden kulttuuritoimijoiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kuvataiteen lukio-opinnot luovat hyvän pohjan rakentaa omakohtaista ja elinikäistä suhdetta visuaaliseen kulttuuriin.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Kuvataiteen opinnot tukevat opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kuvailmaisuun sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.

Kuvataiteen opinnoissa kehitetään **vuorovaikutusosaamista** rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.

Kuvataide syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös **monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja. Opinnoissa kulttuurisia ilmiöitä tutkitaan visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttämällä. Kuvatulkinnassa tarkastellaan myös kuvan intertekstuaalisia viittauksia esimerkiksi lauluun, näytelmään tai toiseen kuvaan. Opiskelijat hyödyntävät eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia heidän tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.

Yhteiskunnallista osaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä esimerkiksi rakennetussa ympäristössä, esineissä, mediassa ja taiteessa. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestävän tulevaisuuden puolesta. Oppiaine tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien tilaa, toteutumista ja kehitystä taiteen keinoin. Opiskelijat perehtyvät myös oikeudellisesti suojeltuihin etuihin, kuten tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen. Opinnoissa tutustutaan työelämän, kansalaistoiminnan ja jatko-opintojen tarjoamiin mahdollisuuksiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin näkökulmasta.

Kuvataiteen opinnoissa syvennetään **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** tutkimalla ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisia kysymyksiä kuvailmaisun keinoin. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävän elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä. Opiskelijoita rohkaistaan paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti

kestävään kehitykseen liittyvissä kysymyksissä. Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoihin tulevaisuuksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Kuvataiteessa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.

Kuvataiteen opetuksen yleiset tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen yleiset tavoitteet on jäsennetty kolmeksi tavoitealueeksi: Kuvien merkitys, Osallisuus ja toimijuus sekä ilmaisun ja tulkinnan taidot.

Kuvien merkitys

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- rakentaa kulttuuri-identiteettiään erilaisia kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla
- kehittää valmiuksiaan ja vahvuuksiaan vastaanottaa, ymmärtää ja tuottaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä
- tulkitsee, millaisia esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kytkeytyy
- tutkii kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle eri aikoina ja eri kulttuureissa
- ymmärtää aistinautintojen, mielikuvien, tunteiden ja luovan ajattelun merkityksen omalle oppimiselle ja hyvinvoinnille.

Osallisuus ja toimijuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- ottaa kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- osaa soveltaa kuvallisen tuottamisen, viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä, osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- kehittää kriittistä ajatteluaan ympäristön havainnoinnissa ja omassa toiminnassa
- hyödyntää mielikuvia kuvallisessa ajattelussa, luomisprosessissa ja vaihtoehtoisten toimintatapojen kuvittelussa

- osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa suunnittelussa, työskentelyssä ja kuvailmaisussa
- ottaa toiminnassaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän elämäntavan näkökulmia.

Ilmaisun ja tulkinnan taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita taiteelle ominaiselle tutkivalle, pitkäkestoiselle ja ilmiökeskeiselle työskentelylle ja oppimiselle
- syventää visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa hyödyntämällä kuvien tekemisessä ja tulkinnassa erilaisia tietämisen tapoja
- kehittää kuvanlukutaitoa, medialukutaitoa ja ympäristönlukutaitoa visuaalisen kulttuurin tuottamisessa ja tulkinnassa
- syventää kuvailmaisun taitoja erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja toimintatapoja tarkoituksenmukaisesti käyttäen
- osaa tehdä ja tulkita kuvia liittämällä ne erilaisiin käsityksiin taiteesta
- tarkastelee kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän, vastaanottajan ja yhteiskunnan näkökulmasta.

Osaamisen arviointi

Kuvataiteen opetuksessa arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävä. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Arviointi kohdistuu kuvataiteen yleisten tavoitteiden ja moduulikohtaisten tavoitteiden saavuttamiseen sekä laaja-alaiseen osaamisen toteutumiseen kuvataiteessa. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä.

PAKOLLISET OPINNOT

Omat kuvat, jaetut kulttuurit, KU1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä kuvia sekä jakaa ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- käyttää erilaisia kuvailmaisun välineitä, materiaaleja, teknologioita ja lähestymistapoja itsenäisesti sekä ryhmän jäsenenä
- soveltaa visuaalisen viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä sekä osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- tutkii ja tulkitsee taidetta yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista
- tutkii ja tulkitsee eri aikojen, kulttuurien ja yhteisöjen visuaalista kulttuuria
- tutkii ja tulkitsee kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä
- ymmärtää kuvakulttuurien merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- ymmärtää visuaalisen kulttuurin merkityksen kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjänä, kulttuuriperinnön uudistamisessa ja kestäväen tulevaisuuden kannalta.

Keskeiset sisällöt

Omat kuvat

- opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Taiteen ja ympäristön kuvat

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja taiteessa, ympäristössä ja mediassa
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin käsitteistöihin ja kuvastoihin tutustuminen
- erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista tutustuminen
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen

- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tunnistaa taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen oman identiteetin rakentajana ja hyvinvoinnin edistäjänä.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutustaitojen ja keskinäisen ymmärryksen lisääminen erilaisia kuvakulttuureita tarkastelemalla ja niistä keskustelemalla.

Opintojakson arviointi

Arviointi kohdistuu kuvallisiin tuotoksiin, opintojakson aikana tehtävään oppimisportfolioon (sis. kuvallisten töiden tehtävänannot, arviointiperusteet, työvaiheiden dokumentoinnit ja itsearviointit) sekä tuntityöskentelyyn (työskentelyn eri vaiheet, vastuullisuus, rakentava vuorovaikutus). Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia.

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, KU2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä teoksia, tuotteita ja palveluita sekä digitaalisia, rakennettuja ja luonnon ympäristöjä
- perustelee ympäristöihin, tuotteisiin ja palveluihin liittyviä havaintojaan ja ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- tarkastelee ympäristön kuvien yhteyksiä omiin kuviinsa, taiteeseen ja kulttuuriperintöön
- soveltaa arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen prosesseja, teknologioita ja toimintatapoja kuvailmaisussaan itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä
- tutkii ja tulkitsee rakennettua ympäristöä, tuotteita ja palveluja yhteiskuntakehityksen, oikeuksien ja kestävän tulevaisuuden näkökulmista
- kehittää osaamistaan ympäristön kuvien tekijänä, tulkitsijana, arvottajana ja toimijana
- ymmärtää visuaalisuuden merkityksiä tuotteiden, palveluiden ja arkkitehtuurin kestävässä suunnittelussa, viestinnässä ja käyttämisessä

- ymmärtää kuvilla vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollisuuksia omassa elämässään esteettisesti, eettisesti ja ekologisesti kestävästä tulevaisuudesta kannalta.

Keskeiset sisällöt

Omat kuvat

- opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Ympäristön kuvat

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja ympäristössä, mediassa ja taiteessa
- arkkitehtuurin, muotoilun ja median käsitteistöihin ja kuvastoihin tutustuminen
- visuaalisen kulttuurin teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen
- ympäristön ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin

Paikallinen lisäys keskeisille sisällöille

- Lapin rakennusperintö
- tornionlaaksolaiset kansanhuonekalut

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ekologisuus arkkitehtuurissa ja muotoilussa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Oman kulttuuriperinnön tunnistaminen ja arvostaminen sekä kulttuurisen monimuotoisuuden tiedostaminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin jatko-opinnot.

Opintojakson arviointi

Arviointi kohdistuu kuvallisiin tuotoksiin, opintojakson aikana tehtävään oppimisportfolioon (sis. kuvallisten töiden tehtävänannot, arviointiperusteet, työvaiheiden dokumentoinnit ja itsearviointit) sekä tuntityöskentelyyn (työskentelyn eri vaiheet, vastuullisuus, rakentava vuorovaikutus). Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Kuva viestii ja vaikuttaa, KU3 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää omakohtaista suhdettaan digitaaliseen kuvaan, mediaan, taiteeseen ja teknologiaan ajattelun ja ilmaisun taitojaan kehittämällä
- laajentaa median, taiteen, teknologian ja audiovisuaalisen kulttuurin tuntemustaan perehtymällä erilaisiin ilmaisu-, tuotanto- ja esitystapoihin
- tutkii mediakulttuuria tuottaessaan ja tulkitessaan teoksia, tuotteita ja palveluja
- hyödyntää mediateknologian keinoja, työtapoja ja prosesseja suunnittelussa, vuorovaikutuksessa ja osallistumisessa itsenäisesti sekä osana ryhmää
- tulkitsee tiedon tuottamisen tapoja yhdisteleviä visuaalisen kulttuurin tuotteita ja niihin sisältyviä intertekstuaalisia suhteita
- tulkitsee mediaesityksiä ja taidetta teoksen, tekijän, yleisön ja yhteiskunnan näkökulmista
- ottaa kuvillaan kantaa mediassa, kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- tutkii median ja taiteen kuvia identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

Omat kuvat

- opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä mediakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa median kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Median kuvat

- kuvan tuottaminen, muokkaaminen ja esittäminen digitaalisesti ja muilla keinoilla
- median, viestinnän ja taiteen käsitteistöihin ja kuvastoihin perehtyminen
- mediaesitysten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen
- opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen
- opiskelijoiden toimijuus mediassa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

Paikallinen lisäys keskeisille sisällöille

- ajankohtaiset ilmiöt
- koulun kausijuhlat

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tunnistetaan arvoja ja merkityksiä median kuvissa, harjoitellaan yhteiskunnallista vaikuttamista kuvallisella kannanotolla, keskustellaan kuvan tekijänoikeuksista, sananvapaudesta ja yksityisyydensuojasta kuvaamisessa ja kuvien julkaisemisessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Harjoitellaan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa ja kuvan intertekstuaalisia viittauksia.

Opintojakson arviointi

Arviointi kohdistuu kuvallisiin tuotoksiin, opintojakson aikana tehtävään oppimisportfolioon (sis. kuvallisten töiden tehtävänannot, arviointiperusteet, työvaiheiden dokumentoinnit ja itsearviointit) sekä tuntityöskentelyyn (työskentelyn eri vaiheet, vastuullisuus, rakentava vuorovaikutus). Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia.

Taiteen monet maailmat, KU4 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii, tulkitsee ja arvottaa taiteen kuvien henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä
- syventää omakohtaista suhdettaan eri aikojen ja eri kulttuurien kuvailmaisuun

- syventää kuvailmaisun taitojaan omien tavoitteiden suuntaisesti itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä
- soveltaa kuvan tekemisessä nykyaikaiselle ominaisia ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja
- tulkitsee taidetta teoksen, tekijän, vastaanottajan, taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista
- tutkii ilmaisussaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä
- ottaa kuvillaan kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

Omat kuvat

- opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä taiteen maailmat, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Taiteen kuvat

- kuvan tekemisen, muokkaamisen ja esittämisen perinteiset ja uudet keinot
- taiteen käsitteistöihin ja kuvastoihin perehtyminen
- eri aikoina ja eri kulttuureissa tuotettu taide tutkimuksen kohteena
- teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen
- opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen
- opiskelijoiden toimijuus kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutkitaan, miten eri aikoina ja eri kulttuureissa tuotettu taide heijastaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Taidehistorian opinnoissa harjoitellaan taiteelle ominaisia työskentelytapoja, joissa hyödynnetään erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen ja esittämisen tapoja.

Opintojakson arviointi

Arviointi kohdistuu kuvallisiin tuotoksiin, opintojakson aikana tehtävään oppimisportfolioon (sis. kuvallisten töiden tehtävänannot, arviointiperusteet, työvaiheiden dokumentoinnit ja itsearviointit) sekä tuntityöskentelyyn (työskentelyn eri vaiheet, vastuullisuus, rakentava vuorovaikutus). Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia.

7.18. Opinto-ohjaus (OP)

Oppiaineen tehtävä

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tarjota opiskelijalle mahdollisuus hankkia sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämässä, opiskelussa ja työelämässä. Opinto-ohjauksella tarkoitetaan toimia, joiden avulla opiskelija vahvistaa toimijuuttaan, toimintakykyään, oppimaan oppimistaan sekä urasuunnittelutaitojaan. Toimijuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä opiskelijan kykyä rakentaa tulevaisuuttaan sekä taitoa tehdä opintoihin ja työuraan liittyviä päätöksiä. Opinto-ohjauksen avulla vahvistuu opiskelijan usko omiin mahdollisuuksiin saavuttaa asettamansa tavoitteet ja opiskelija luottaa selviytyvänsä muutostilanteista.

Opinto-ohjaus yhdistää lukiota yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Sukupuolitietoisella ohjauksella pyritään purkamaan segregoituneita koulutuslavalintoja ja työmarkkinoita. Opinto-ohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Laaja-alainen osaaminen oppiaineessa

Opinto-ohjauksessa opiskelija oppii tietoja ja taitoa toimia vastuullisena kansalaisena ja osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan. Hän omaksuu elinikäisen oppimisen taitoja, urasuunnittelutaitoja ja työelämävalmiuksia. Opiskelija pohtii toimintaansa ja työskentelee rakentavasti muiden kanssa. Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **yhteiskunnallista ja vuorovaikutusosaamistaan**.

Opiskelija osaa opinto-ohjauksen tuella etsiä aktiivisesti tietoa, tarkastella sitä kriittisesti ja soveltaa sitä. Hän oppii kehittämään **hyvinvointiosaamistaan**. Opiskelija harjaantuu tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja oppii kohtaamaan epävarmuutta sekä hakemaan tarvittaessa ohjausta ja neuvontaa.

Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaista sinnikkyyttä, ongelmanratkaisukykyä ja uteliaisuutta uusia oppimismahdollisuuksia kohtaan. Hän kehittää **eettisen ja ympäristöosaamisen** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamisen** tavoitteissa linjattua halua kehittyä mainittujen osaamisalueiden ja elämän eri osa-alueilla.

Opinto-ohjauksen yleiset tavoitteet

Opinto-ohjaus tukee opiskelijan uskoa tulevaisuuteen ja antaa hänelle rohkeutta vaikuttaa siihen. Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että opiskelija

- löytää omat elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia
- saa tukea elämänsuunnitteluun ja -hallintaan sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyviin päätöksiin
- suunnittelee ja hallitsee ajankäyttöään
- osaa arvioida toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuen tarvettaan sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan
- tunnistaa arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin
- oppii itsearviointitaitoja sekä osaa kartoittaa ja sanoittaa osaamistaan ja vahvuuksiaan
- tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, työelämään ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelussa ja jatko-opintoihin hakeutumisessa
- oppii arvioimaan omien opiskelu- ja urasuunnittelutaitojensa kehittymistä
- harjaantuu arvioimaan tiedonhankintataitojaan ja tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa
- kiinnittää huomiota taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta omassa urasuunnittelussaan
- toimii ja arvioi toimintaansa digitaalisissa tai muissa ympäristöissä, joissa käydään urasuunnitteluun liittyvää keskustelua.

Osaamisen arviointi

Opinto-ohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista, vaan opintojaksoista annetaan suoritusmerkinnät. Opinto-ohjauksessa arviointi perustuu opiskelijan itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Jokainen opiskelija asettaa itselleen omat tavoitteensa, joiden toteutumista ohjauksessa seurataan.

PAKOLLISET OPINNOT

Minä opiskelijana, OP1 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on hajautettu koko lukioajalle. Opintojakson sisältöjä syvennetään lukioajan opintojen etenemisen edellyttämällä tavalla ryhmä-, pienryhmä - ja yksilöohjauksena.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa ja osaa sanoittaa vahvuuksiaan, osaamistaan ja kiinnostuksen kohteitaan
- tuntee lukio-opintojen käytänteet ja opintojen rakenteen
- asettaa valintojaan tärkeysjärjestykseen suhteessa omiin suunnitelmiinsa
- osaa lukiossa tarvittavat opiskelutaidot ja -menetelmät sekä työtavat
- tunnistaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkityksen urasuunnittelun kannalta
- osaa suunnitella opintojaan suhteessa ylioppilastutkinnon suorittamiseen liittyviin vaatimuksiin
- ymmärtää, miten tehdyt valinnat vaikuttavat mahdollisuuksiin hakeutua jatko-opintoihin
- osaa suunnitella ajankäyttönsä siten, että selviytyy opiskelun ja muun elämän vaatimuksista
- tunnistaa tapoja edistää hyvinvointiaan ja toimintakykyään.

Keskeiset sisällöt

- henkilökohtainen opintosuunnitelma: opiskelu-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma
- itsetuntemus ja omat vahvuudet sekä oman osaamisen monipuolinen tunnistaminen, kehittäminen ja dokumentointi
- toimijuus, arjen- ja elämänhallintataidot, minäpystyvyys sekä toimintakyky

- hyvinvointi, opiskelukyky, tasapainoinen elämä
- opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen
- jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, digitaaliset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät
- työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen kehittyy, kun opiskelija tutustuu ajankohtaisiin, koulutukseen ja opiskeluun vaikuttaviin kysymyksiin, ymmärtää koulutuksen merkityksen ja tunnistaa/osaa käyttää erilaisia vaikuttamiskanavia.

Hyvinvointiosaaminen

Kyky suunnitella omia lukio-opintoja ja edistyä opinnoissa omien tavoitteiden mukaisesti lisää tunnetta elämänhallinnasta ja omista vaikutusmahdollisuuksista. Edelleen hyvinvointia lisää myönteinen käsitys itsestä opiskelijana: omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistaminen. Hyvinvointiosaamista on myös omien rajojen tunnistaminen ja tarvittaessa avun/tuen pyytäminen.

Opinto-ohjauksen jaksoon sisältyvät tehtävät tukevat hyvinvointiosaamisen kehittymistä.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy yhteistyössä toisten opiskelijoiden, aineenopettajien ja opinto-ohjaajan kanssa/muiden yhteistyötahojen kanssa.

Opintojakson arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jolloin S= suoritettu ja H= hylätty. Jotta opintojakso voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään, se on suoritettava hyväksytysti. Hyväksytyt suoritus edellyttää osallistumista eri muodoissa järjestettävään opetukseen, tilaisuuksiin ja tapahtumiin sekä tehtävien tekemistä (henkilökohtainen opintosuunnitelma).

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, OP2 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on hajautettu koko lukioajalle siten, että opintojakson sisältöjä syvennetään opintojen etenemisen edellyttämällä tavalla ryhmä-, pienryhmä - ja yksilöohjauksena. Opintojakson yhteydessä tutustutaan mm. eri oppilaitosten opintotarjontaan (esim. ammattikorkeakoulut ja yliopistot) osallistumalla abipäiville

sekä fyysisesti että verkkotapahtumina ja järjestämällä eri oppilaitosten sekä työelämän edustajien/yrittäjien vierailuja lukiolle.

Opiskelija tutustuu opintojakson yhteydessä korkeakoulujen tarjoamiin orientaatiokursseihin/kurkistuskursseihin ja saa siten mahdollisuuden selkiyttää jatko-opintosuunnitelmiaan.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa suunnitella tulevaisuuttaan sekä tuntee koulutusvaihtoehtoja ja työelämän mahdollisuuksia muuttuvassa maailmassa
- syventää osaamistaan itsetuntemuksen sekä elämänsuunnittelu- ja elämönhallintataitojen osalta
- tunnistaa ja osaa sanoittaa sekä dokumentoida osaamistaan
- tuntee keskeiset työelämätaidot ja osaa arvioida osaamistaan suhteessa niihin
- tuntee työelämän ja työllistymisen eri muotoja sekä ymmärtää yhteiskunnan ja talouden muutosten merkityksen työllisyyden näkökulmasta
- tuntee yrittäjyyden eri muotoja ja osaa arvioida omaa suhdettaan yrittäjyyteen
- tuntee kansainvälisiä koulutus- ja työllistymisvaihtoehtoja
- osaa toimia kulttuurisesti moninaisissa toimintaympäristöissä
- tuntee itsensä kannalta olennaiset jatkokoulutusvaihtoehdot ja niiden pääsyaatimukset sekä valintaprosessit
- osaa hakea töitä ja tunnistaa erilaisia työllistymismahdollisuuksia.

Keskeiset sisällöt

- henkilökohtaisen opintosuunnitelman päivittäminen; opiskelu-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen
- jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen Suomessa ja ulkomailla
- työelämätietous ja -taidot, yrittäjyys muuttuvassa ja monimuotoisessa maailmassa
- työelämäänsä sekä jatko-opintoihin tutustuminen ja kokemusten hankkiminen
- oman talouden hallinta, opintotuki ja asuminen
- oman hyvinvoinnin edistäminen
- tulevaisuuden ennakointiosaaminen sekä kyky tunnistaa oppimistarpeensa suhteessa tulevaisuuden osaamistarpeisiin
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Laaja-alainen yhteiskunnallinen osaaminen kehittyy, kun opiskelija perehtyy ajankohtaisiin kysymyksiin jatko-opinnoista, urasuunnittelusta ja työelämästä.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy sosiaalisissa tilanteissa oppilaitoksessa, yhteistyössä työelämän edustajien ja muiden koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Lukiossa harjoitellaan ja harjaannutaan vuorovaikutustaidoissa: vuorovaikutustaitoja tarvitaan jatko-opintoihin hakeuduttaessa ja työelämässä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Lukion opinto-ohjauksessa keskeistä on tukea opiskelijaa, jotta tämä löytää merkityksiä omalle toiminnalleen ja valinnoilleen. Opinto-ohjauksessa tutustutaan eri mahdollisuuksiin esimerkiksi korkeakoulu- ja työelämäyhteistyön kautta.

Hyvinvointiosaaminen

Opinto-ohjauksessa opiskelija tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan ja osaa toimia omaa hyvinvointiaan edellyttäviä valintoja. Opiskelija osaa myös tarvittaessa pyytää tukea.

Opintojakson arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jolloin S= suoritettu ja H= hylätty. Jotta opintojakso voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään, se on suoritettava hyväksytysti. Hyväksytty suoritus edellyttää osallistumista oppitunneille ja opintokäynneille/vierailuille/tapahtumiin sekä jakson tavoitteiden ja sisältöjen mukaisten tehtävien tekemistä. Osa tehtävistä voidaan tehdä yhteistyössä kielten opetusten kanssa.

PAIKALLISET OPINTOJAKSOT

Työelämään tutustuminen, OP3 (1 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson yhteydessä opiskelija tutustuu yrittäjyyteen ja/tai jonkin alan työtehtäviin, työn edellyttämään koulutukseen ja osaamisvaatimuksiin. Opintojakson voi suorittaa joko osallistumalla oppilaitoksen järjestämään opetukseen tai tutustumalla työelämään esimerkiksi kesätyönä.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- selkiyttää jatko-opintosuunnitelmaansa
- tutustuu työelämän käytäntöihin ja sopimusjärjestelmiin
- kehittyä viestintä- ja vuorovaikutustaidoissa
- oppii vastuullista ja itsenäistä työskentelyä
- tutustuu yrittäjyyteen

Keskeiset sisällöt

- suunnitelman laatiminen opintojakson toteuttamiseksi
- perehdytykseen osallistuminen
- yrittäjänä toimiminen tai työelämäjakso
- opintojakson dokumentointi ja itsearviointi

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen ja tieto eri työtehtävissä vaadittavasta osaamisesta kehittyvät toimijuuden kautta. Vuorovaikutusosaaminen kehittyä yhteistyössä työelämän edustajien, muiden yhteistyötahojen ja mahdollisten asiakkaiden kanssa.

Opintojakson arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jolloin S= suoritettu ja H= hylätty. Hyväksytty suoritus edellyttää joko toimimista yrittäjänä tai työelämässä sekä opintojakson edellyttämien tehtävien tekemistä. Jos opintojakso suoritetaan osallistumalla työelämäviikolle, hyväksytty suoritus edellyttää läsnäoloa viikon luennoilla ja ohjeiden mukaisen portfolion laatimista ja palauttamista opinto-ohjaajalle tai opetuksesta vastaavalle opettajalle.

Korkeakouluopintoihin tutustuminen, OP4 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson yhteydessä opiskelija tutustuu vähintään 2 opintopisteen laajuisiin korkeakouluopintoihin joko oppilaitoksen järjestämän opetuksen yhteydessä tai itsenäisesti.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- selkiyttää jatko-opintosuunnitelmaansa
- tutustuu korkeakoulujen opintotarjontaan ja erilaisiin uravaihtoehtoihin
- saa valmiuksia valintakokeisiin osallistumiseen ja nopeuttaa valmistumistaan jatko-opinnoista
- kehittyä viestintä- ja vuorovaikutustaidoissa
- oppii vastuullista ja itsenäistä työskentelyä

Keskeiset sisällöt

- suunnitelman laatiminen opintojakson toteuttamiseksi
- perehdytykseen osallistuminen
- opintojakson tehtävien suorittaminen
- opintojakson dokumentointi ja itsearviointi

Laaja-alainen osaaminen

Korkeakouluopinnot kehittävät monitieteistä ja luovaa osaamista.

Hyvinvointiosaaminen kehittyy, kun opiskelija tunnistaa ja käyttää omia vahvuuksiaan. Omien vahvuuksien käyttäminen lisää myös yhteiskunnallista osaamista ja kehittää yrittäjämaista asennetta.

Opintojakson arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jolloin S= suoritettu ja H= hylätty.

Hyväksytty suoritus edellyttää aktiivista osallistumista oppilaitoksessa järjestettävään opetukseen ja että opiskelija toimittaa opinto-ohjaajalle opetuksesta vastaavan korkeakoulun opintosuoritusotteen, josta käy ilmi opintojen laajuus ja suorittaminen hyväksytysti.

7.19. Temaattiset opinnot (TO)

Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Temaattisten opintojen tavoitteet ja sisällöt päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

7.19.1. Opiskelijakuntatoiminta

Opiskelijakuntatoiminta, TO1 (2 op)

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on

- vahvistaa yhteisöllisyyttä
- edistää yleistä viihtyvyyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia
- edistää aktiivisuutta ja osallisuutta
- edistää vaikutusmahdollisuuksia ja kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen
- vahvistaa vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja
- kehittää yrittäjyysosaamista ja yritteliäisyyttä.

Keskeiset sisällöt

- turvallisuutta, hyvinvointia ja viihtyvyyttä lisäävien tapahtumien järjestäminen
- osallisuutta ja aktiivisuutta edistävien tapahtumien järjestäminen
- erilaisten arviointikyselyiden suunnittelu ja toteuttaminen
- opiskelijakunnan edustaminen erilaisissa tapahtumissa
- opiskelijakunnan edustaminen johtokunnan kokouksissa
- opiskelijakahvilan toiminnasta vastaaminen
- koulukuvauksen ja taksvärkkikeräyksen järjestäminen
- sisällön tuottaminen koulun some-kanaville
- veteraanijärjestöjen lippujen kantaminen kunnan järjestelmissä veteraanipäivän ja itsenäisyyspäivän juhlissa

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Nuorisovaalien ja taksvärkkikeräyksen sekä erilaisten yhteiskunnallisten tapahtumien järjestäminen ja johtokunnan päätöksentekoon osallistuminen edistävät yhteiskunnallista osaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointia, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä edistävien tapahtumien ja arviointikyselyjen järjestäminen edistävät hyvinvointiosaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijakuntatoiminta kehittää suullista ja kirjallista vuorovaikutusosaamista ja kommunikaatiotaitoja.

Opintojakson arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jolloin S= suoritettu. Opintojakson hyväksyty suorittaminen edellyttää aktiivista toimimista opiskelijakunnan hallituksessa vähintään kahden lukuvuoden ajan.

7.19.2. Työelämään orientoiva osaaminen

Työelämään orientoiva osaaminen, TO2 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso edellytetään suoritettavaksi itsenäisesti. Opiskelija vastaa itse kaikista tämän opintojakson suorittamiseen liittyvistä kustannuksista. Opiskelija kirjaa valitsemansa kurssit/opinnot opiskelusuunnitelmaansa ja kurssit/opinnot suoritettuaan liittää saadut todistukset portfolioon, joka palautetaan opinto-ohjaajalle.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää työelämäosaamistaan ja saa valmiuksia yrittäjänä toimimiseen.

Keskeiset sisällöt

Portfolio, johon kuuluu esim.:

- hygieniapassi
- EA1, EA2 tai muu ensiapukurssi
- työturvallisuuskortti
- anniskelupassi
- tulityökortti
- muu työelämäosaamista kehittävä koulutus

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen kehittyy, kun opiskelija tutustuu työelämän ja yrittäjyyden edellytyksiin ja saa kokemusta työelämästä ja/tai yrittäjyydestä.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy yhteistyötilanteissa työelämän ja koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.

Opintojakson arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jolloin S= suoritettu. Hyväksytty suoritus edellyttää, että opiskelija suorittaa opintojakson keskeisissä sisällöissä määritellyt opintoja vähintään 38 tuntia (á 45 min) vastaavan määrän.

7.19.3. Liikennekasvatus

Liikennekasvatus, TO3 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso edellytetään suoritettavaksi itsenäisesti/muun koulutuksen järjestäjän järjestämänä. Opiskelija vastaa itse kaikista tämän opintojakson suorittamiseen liittyvistä kustannuksista.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee kuljettajaopetukseen sisältyvät asiat ja osaa soveltaa niitä vaihtelevissa liikennetilanteissa ja -ympäristöissä
- osaa toimia vastuullisena kuljettajana liikenteessä.

Keskeiset sisällöt

- henkilöauton kuljettajatutkinnon suorittaminen

Opintojakson arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jolloin S= suoritettu. Hyväksytty suoritus edellyttää kuljettajatutkinnon hyväksyttyä teoria- ja ajokoetta.

7.19.4. Kansainväliset hankkeet

Kansainväliset hankkeet 1, TO4 (2 op)

Kansainväliset hankkeet 2, TO5 (1 op)

Kansainväliset hankkeet 3, TO6 (1 op)

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on

- oppia suunnittelemaan ja toteuttamaan kansainvälisistä yhteistyötä ja kansainvälisiä hankkeita
- oppia toimimaan yhteistyössä kansainvälisten verkostojen ja yhteistyökumppaneiden kanssa
- kehittää vieraan kielen vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja
- kehittää oppiainerajat ylittävää osaamista
- kasvattaa opiskelijoita aktiivisiksi globaaleiksi kansalaisiksi
- kehittää kulttuurisen moninaisuuden ja ymmärtämistä ja arvostamista ja monimuotoisuuden arvostusta.

Keskeiset sisällöt

- kansainvälisissä hankkeissa (Erasmus, Interreg, Nordplus Junior), tapahtumissa ja verkostoissa toimiminen
- 2 opintopisteen opintojakso edellyttää hanketta, jossa suoritetaan työpajaviikon ja ennakkotehtävien lisäksi esim. hankkeeseen liittyvä verkkokurssi
- 1 opintopisteen laajuinen hanke voi olla esim. Erasmus+ akkreditointiin liittyvä hanke, johon kuuluu työpajaviikko ja siihen liittyvät ennakkotehtävät

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso kasvattaa opiskelijoita aktiivisiksi globaaleiksi kansalaisiksi ja kehittää kulttuurisen moninaisuuden ja ymmärtämistä ja arvostamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso luo mahdollisuuksia rakentamaan kansainväliseen vuorovaikutukseen eri-ikäisten ja taustaltaan erilaisten lasten ja nuorten kanssa ja kehittää vieraan kielen vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja.

Opintojakson arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jolloin S= suoritettu. Hyväksytyt suoritus edellyttää, että opiskelija osallistuu hankkeen toimintaan aktiivisesti ja säännöllisesti sekä suorittaa hankkeessa määritellyt tehtävät hanketta ohjaavien opettajien ohjeiden mukaisesti.

7.19.5. Kirjallisuuden teemaopinnot

Kirjallisuuden teemaopinnot, TO7 (2 op), [Valtakunnallinen valinnainen](#)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso edellytetään suoritettavaksi itsenäisesti. Opiskelija vastaa itse kaikista tämän opintojakson suorittamiseen liittyvistä kustannuksista. Opiskelija kirjaa suorittamansa opinnot portfolioon, joka palautetaan äidinkielen opettajalle.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on,

- ohjata ja innostaa opiskelijaa kirjallisuuden pariin
- vahvistaa tiedonhankintataitoja
- auttaa ymmärtämään kirjallisuuden merkitystä kulttuurin osana

- perehtyä syvällisesti johonkin kirjallisuudessa ja elokuvissa esiintyvään teemaan (esimerkiksi ihmissuhteet, kasvaminen, erilaisuus, elämän kriisi, kuolema, jokin yhteiskunnallinen ongelma)

Keskeiset sisällöt

Luettavaksi on valittava erilaisia genrejä edustavien kirjailijoiden teoksia.

- teeman valitseminen, teemaan liittyvien teosten ja elokuvan valinta
- teemaa käsittelevien teosten lukeminen (14–15 teosta) ja kirjallinen työ
- elokuvan katsominen ja vertaaminen luettuun teokseen - essee

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso vahvistaa opiskelijan tietoja keskeisestä kulttuurin osa-alueesta, kirjallisuudesta, ja taitoa eritellä ja tulkita erilaisia tekstejä eri kulttuuripiireistä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso vahvistaa opiskelijan uteliaisuutta ja taitoa löytää, tulkita ja tuottaa monenlaisia tekstejä vaativuusastetta, näkökulmia ja konteksteja vaihdellen.

Opintojakson arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jolloin S= suoritettu. Hyväksytty suoritus edellyttää, että opiskelija suorittaa opintojakson keskeisissä sisällöissä määritellyt opinnot. Opiskelija saa teemaopinnoista erillisen todistuksen päättötodistuksen liitteenä. Äidinkielen ja kirjallisuuden opintojaksoilla luettuja kirjoja ei voi valita opintojakson suoritukseen.

7.19.6. Sosiaalisen median sisällöntuotanto

Sosiaalisen median sisällöntuotanto 1, TO8 (2 op)

Sosiaalisen median sisällöntuotanto 2, TO9 (2 op)

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on

- oppia suunnittelemaan, tuottamaan ja editoimaan video- ja/tai podcast-muodossa jaettavaa sisältöä lukion sosiaalisen median eri kanaville
- kehittää vuorovaikutus- ja kommunikaatitaitoja
- kehittää yhteistyötaitoja

- kehittää rohkeutta ja luovuutta
- kehittää oppiainerajat ylittävää osaamista
- kehittää projektihallintataitoja (aikataulu, tavoitteet, toiminta, tiedottaminen, arviointi, dokumentointi, tulosten jakaminen)
- kasvattaa opiskelijoita aktiivisiksi kansalaisiksi, jotka osaavat toimia tietoturvallisesti, vastuullisesti, eettisesti ja hyvien tapojen mukaisesti myös sosiaalisessa mediassa

Keskeiset sisällöt

Sisällön tuottaminen oppilaitoksen sosiaalisen median eri kanaville. Opintojakson aikana käydään läpi sisällöntuottamisen koko prosessi suunnittelusta julkaisemiseen.

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso luo mahdollisuuksia monipuoliseen vuorovaikutukseen, myös eri-ikäisten ja taustaltaan erilaisten ihmisten kanssa ja kehittää myös vieraan kielen vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana tuotetun sisällön suunnittelu-, editointi- ja julkaisuprosessi edistää luovaa osaamista ja oppiainerajat ylittävää osaamista.

Opintojakson arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jolloin S= suoritettu ja H=hylätty. Hyväksytty suoritus edellyttää, että opiskelija osallistuu aktiivisesti yhden tuotantokauden sisällöntuotantoon. Yksi tuotantokausi on noin yhden lukuvuoden laajuinen.

7.19.7. Luovuus kuuluu kaikille – piirtäminen/ valokuvaus/ musiikki/ video

Luovuus kuuluu kaikille – piirtäminen/valokuvaus/musiikki/video, TO10 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso edellytetään suoritettavaksi itsenäisesti. Opiskelija vastaa itse kaikista tämän opintojakson suorittamiseen liittyvistä kustannuksista. Opiskelija laati opintojakson keskeisissä sisällöissä määritellyt tehtävät portfolioon, joka palautetaan kuvataiteen opettajalle.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää taitoaan viestiä ajatuksia videon, valokuvauksen, musiikin tai piirtämisen kautta Applen Luovuus kuuluu kaikille -oppaiden projektien avulla
- kehittää kommunikaatiotaitojaan, ongelmanratkaisutaitojaan sekä mielikuvitustaan luovan ilmaisun kautta.

Keskeiset sisällöt

- Luovuus kuuluu kaikille -oppaan mukaiset tehtävät valitussa aiheessa

Laaja-alainen osaaminen opintojaksossa

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson projektitehtävien suunnittelu ja toteuttaminen edistää luovaa osaamista ja oppiainerajat ylittävää osaamista.

Opintojakson arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jolloin S= suoritettu. Hyväksytyt suoritus edellyttää, että opiskelija suorittaa kaikki oppaassa määritellyt tehtävät ja projektit.

7.19.8. Ylioppilaskirjoituksiin valmentavat opinnot

Ylioppilaskirjoituksiin valmentavat opinnot, TO11 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso suoritetaan osallistumalla oppilaitoksen järjestämään yo-tutkintoon valmentavaan lisäopetukseen. Opintojaksolla kerrataan ylioppilaskirjoitusten kannalta keskeisiä sisältöjä ja valmistaudutaan yo-kirjoituksiin.

Opintojakso voidaan suorittaa myös esimerkiksi vähintään 2 opintopisteen laajuisena muun koulutuksen järjestäjän järjestämänä abikurssina. Mikäli opiskelija osallistuu muuhun kuin oman oppilaitoksen järjestämään opetukseen, opiskelija vastaa kaikista opintoihin liittyvistä kustannuksista.

Tavoitteet

Kerrata opiskelijan oman opiskelusuunnitelman mukaisten opintojaksojen sisältöjä ylioppilaskirjoituksia ja/tai pääsykokeita varten.

Keskeiset sisällöt

Opintojaksolla kerrataan opiskelijan yo-tutkintoon kuuluvan aineen tai aineiden keskeisiä sisältöjä ja käsitteitä. Opintojaksolla voidaan esimerkiksi tutustua aikaisempien vuosien ylioppilaskirjoitusten kysymyksiin, hyvän vastauksen piirteisiin ja harjoitella mm. esseevastausten laadintaa ja muita, kunkin aineen kannalta keskeisiä taitoja. Opiskelijoilla on myös mahdollisuus vaikuttaa opintojakson toteuttamiseen ennen opintojen aloittamista.

Opiskelija valitsee opintojaksolle 2–3 oppiainetta tai yhden vähintään 2 opintopisteen laajuisen abikurssin. Opintojaksolle ilmoittautumisen yhteydessä opiskelija laatii suunnitelman valituista opinnoista. Suunnitelma palautetaan opinto-ohjaajalle.

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso vahvistaa opiskelijan monitieteisiä osaamista sekä kehittää taitoa tarkastella valitsemiaan opintojaksoja eri näkökulmista, suhtautua kriittisesti tietoon, oppia perustelemaan omia näkemyksiään ja tuottamaan kunkin tieteenalan edellyttämää tekstiä.

Opintojakson arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jolloin S= suoritettu ja H=hylätty. Hyväksytty suoritus edellyttää osallistumista eri muodoissa järjestettävään opetukseen sekä tehtävien tekemistä. Mikäli opintojakso suoritetaan muun koulutuksen järjestäjän tarjoamana abikurssina, hyväksytty suoritus edellyttää kurssitodistusta, josta käy ilmi opintojen laajuus ja sisältö.

7.19.9. Muun koulutuksen järjestäjän opinnot

Muun koulutuksen järjestäjän opinnot, TO12

Ennen opintojen aloittamista opiskelijan on sovittava opinto-ohjaajan kanssa opintojen hyväksymisestä opiskelijan opinto-ohjelmaan. Muun koulutuksen järjestäjän opinnot voivat olla esim. korkeakoulujen väyläopintoja tai muita lukiolaisille suunnattuja opintoja tai ns. MOOC -kurseja.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso suoritetaan muun koulutuksen järjestäjän järjestäminä opintoina. Mikäli opintojen suorittamisesta aiheutuu kustannuksia, opiskelija vastaa kaikista kustannuksista.

Tavoitteet

Koulutuksen järjestäjän määrittelemät tavoitteet.

Keskeiset sisällöt

Koulutuksen järjestäjän määrittelemät sisällöt.

Opintojakson arviointi

Hyväksytty suoritus edellyttää todistusta, josta käy ilmi hyväksytty suoritus, opintojen laajuus ja sisältö.

7.20. Lukiodiplomit (LD)

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltäviin opintojaksoihin voivat kuulua eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavat lukiodiplomit. Lukiodiplomien tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla. Lukiodiplomi kuvaa monipuolisesti opiskelijan tavoitteellista työskentelyä, kehittyneitä taitoja ja syvällistä osaamista. Opiskelija tutkii ja ilmaisee kulttuurisesti moninaista todellisuutta eri oppiaineille ominaisin keinoin. Lukiodiplomin suorittaminen hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista. Opiskelija ilmentää lukiodiplomillaan ajattelun, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen taitojaan sekä omaehtoista harrastuneisuuttaan. Lukiodiplomi luo edellytyksiä oman ja toisten osallisuuden, toimijuuden ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistamiselle lukioyhteisössä.

Lukiodiplomeja on mahdollista suorittaa kotitaloudessa, kuvataiteessa, käsityössä, liikunnassa, mediassa, musiikissa, tanssissa ja teatterissa. Lukiodiplomin laajuus on kaksi opintopistettä. Lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden arvioida lukio-opintojen aikana karttunutta osaamistaan ja vahvuuksiaan jatko-opintojen näkökulmasta. Lukiodiplomit täydentävät lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaa osaamista.

Lukiodiplomeja on koulutuksen järjestäjän päätöksellä mahdollista suorittaa lukiossa yhdessä tai useammassa oppiaineryhmässä tai oppiaineessa. Lukiodiplomi voi sisältyä oppiaineen oppimäärän valinnaisiin opintoihin paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyllä tavalla. Opetushallitus antaa erilliset ohjeet kunkin lukiodiplomin suorittamisesta.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan koulutuksen järjestäjän tarjoamien lukiodiplomien osalta lukiodiplomien tehtävä, yleiset tavoitteet ja arviointi sekä tavoitteet ja keskeiset sisällöt lukiodiplomeittain kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Kaikkia lukiodiplomeja yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija

- asettaa lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet
- työskentelee tavoitteellisella otteella itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa
- tutkii ja ilmaisee kulttuurista todellisuutta eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla
- soveltaa lukioaikana karttunutta erityistä osaamista ja omaehtoista harrastuneisuutta
- hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista
- valitsee tarkoituksenmukaisia opiskeluympäristöjä, työtapoja ja ilmaisun keinoja
- arvioi asetettujen tavoitteiden saavuttamista, työskentelyä, lopputulosta ja kokonaisuutta
- vahvistaa omaa ja toisten osallisuutta, toimijuutta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia lukioyhteisössä.

Arviointi

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan oppiaineryhmässä tai oppiaineessa osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

Kuvataiteen lukiodiplomi, KULD2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa
- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti kuvia
- osaa kertoa ja välittää lukiodiplomille asettamansa tavoitteet ja lähtökohdat

- osaa tuottaa taiteellisen ja visuaalisen kokonaisuuden, jonka sisällön tuottamisen ja esittämisen tavat tukevat toisiaan
- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta
- osaa arvioida työskentelyprosessia ja teosta oman oppimisen näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan
- muodostuvat teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia sekä kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta kuvaavasta portfolioista.

Liikunnan lukiodiplomi, LILD4 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan liikunnassa
- pohtii monipuolisesti liikunnan merkitystä elämässään samalla kehittäen fyysistä toimintakykyään, liikunnallista erityisosaamistaan, harrastuneisuuttaan ja yhteistyökykyään.

Keskeiset sisällöt

- muodostuvat liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, erityisosaamisen, harrastuneisuuden ja yhteistyötaitojen sekä portfolion muodossa tehtävän itsearvioinnin muodostamasta kokonaisuudesta.

Median lukiodiplomi, MELD5 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön mediaosaamisestaan ja harrastuneisuudestaan
- osoittaa hallitsevansa monipuolisia media- ja vuorovaikutustaitoja sekä median välineiden, ilmaisukeinojen ja mahdollisuuksien luovaa käyttöä
- osoittaa hallitsevansa informaation kriittisen valinnan, tulkinnan, arvioinnin ja jäsentelyn taitoa
- osaa analysoida omaa mediasuhdettaan ja tunnistaa median toimintaympäristön.

Keskeiset sisällöt

- perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan
- muodostuvat portfolion ja mediaesityksen muodostamasta kokonaisuudesta.

PAIKALLISET OPPIAINEET

7.21. Jääkiekko (JÄÄK)

PAIKALLISET OPINTOJAKSOT

Jääkiekko ja opiskelu, kasvaminen aikuisuuteen, JK1 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija vastaa itse kaikista tämän opintojakson suorittamiseen liittyvistä kustannuksista. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Keskeiset sisällöt

- nuoren henkinen kasvu
- sosiaalisuus
- opiskelu ja jääkiekko

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Arvioinnin painopisteitä ovat (tärkeysjärjestyksessä) asenne, urheilullisuus, osallistuminen ja taidot.

Opintojaksot arvioidaan numeroarvosanalla 4-10. Oppiaineen oppimäärään luetaan vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opintojaksot. Lukion päättötodistuksessa aineen oppimäärä voidaan arvioida suoritusmerkinnällä (S), mikäli opiskelija niin pyytää.

Urheilulliset ja terveet elämäntavat, JK2 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija vastaa itse kaikista tämän opintojakson suorittamiseen liittyvistä kustannuksista. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Keskeiset sisällöt

- lepo, ravinto, hygienia, pukeutuminen
- päihteet ja huumeet, terveys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Arvioinnin painopisteitä ovat (tärkeysjärjestyksessä) asenne, urheilullisuus, osallistuminen ja taidot.

Opintojaksot arvioidaan numeroarvosanalla 4-10. Oppiaineen oppimäärään luetaan vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opintojaksot. Lukion päättötodistuksessa aineen oppimäärä voidaan arvioida suoritusmerkinnällä (S), mikäli opiskelija niin pyytää.

Harjoittelu ja kilpailu, JK3 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija vastaa itse kaikista tämän opintojakson suorittamiseen liittyvistä kustannuksista. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Keskeiset sisällöt

- asenteet, pitkäjänteisyys, harjoittelun säännöllisyys
- "reilu peli", voittaminen ja häviäminen

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Arvioinnin painopisteitä ovat (tärkeysjärjestyksessä) asenne, urheilullisuus, osallistuminen ja taidot.

Opintojaksot arvioidaan numeroarvosanalla 4-10. Oppiaineen oppimäärään luetaan vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opintojaksot. Lukion päättötodistuksessa

aineen oppimäärä voidaan arvioida suoritusmerkinnällä (S), mikäli opiskelija niin pyytää.

Pelikäsitys ja pelitilanneroolit, JK4 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija vastaa itse kaikista tämän opintojakson suorittamiseen liittyvistä kustannuksista. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Keskeiset sisällöt

- pelaajien rooli kiekollisena ja kiekottomana sekä suunnanmuutospelissä

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Arvioinnin painopisteitä ovat (tärkeysjärjestyksessä) asenne, urheilullisuus, osallistuminen ja taidot.

Opintojaksot arvioidaan numeroarvosanalla 4-10. Oppiaineen oppimäärään luetaan vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opintojaksot. Lukion päättötodistuksessa aineen oppimäärä voidaan arvioida suoritusmerkinnällä (S), mikäli opiskelija niin pyytää.

Pitkätähätäimen suunnitelma, JK5 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija vastaa itse kaikista tämän opintojakson suorittamiseen liittyvistä kustannuksista. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Keskeiset sisällöt

- jää- ja kuntoharjoitteet, sisäpelit
- ottelussa käynti

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Arvioinnin painopisteitä ovat (tärkeysjärjestyksessä) asenne, urheilullisuus, osallistuminen ja taidot.

Opintojaksot arvioidaan numeroarvosanalla 4-10. Oppiaineen oppimäärään luetaan vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opintojaksot. Lukion päättötodistuksessa aineen oppimäärä voidaan arvioida suoritusmerkinnällä (S), mikäli opiskelija niin pyytää.

Jääkiekko ja teknologia, JK6 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija vastaa itse kaikista tämän opintojakson suorittamiseen liittyvistä kustannuksista. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on

- mahdollisuus kehittää opiskelijan taitoja digitaalisten työvälineiden ja sovellusten avulla (esim. puolustusalueen puolustuspeli, hyökkäysalueen hyökkäyspeli)

Keskeiset sisällöt

- iPadin ja eri sovellusten hyödyntäminen harjoitusten ja otteluiden analysoinnissa
- iPadin ja eri sovellusten hyödyntäminen eri pelitilanteiden analysoinnissa

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Arvioinnin painopisteitä ovat (tärkeysjärjestyksessä) asenne, urheilullisuus, osallistuminen ja taidot.

Opintojaksot arvioidaan numeroarvosanalla 4-10. Oppiaineen oppimäärään luetaan vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opintojaksot. Lukion päättötodistuksessa

aineen oppimäärä voidaan arvioida suoritusmerkinnällä (S), mikäli opiskelija niin pyytää.

Mentaalivalmennus, JK7 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija vastaa itse kaikista tämän opintojakson suorittamiseen liittyvistä kustannuksista. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Keskeiset sisällöt

- motivaatio ja yksilölliset tavoitteet
- asenne ja periksiantamattomuus
- keskittyminen ja itsensä hallinta, itseluottamus

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Arvioinnin painopisteitä ovat (tärkeysjärjestyksessä) asenne, urheilullisuus, osallistuminen ja taidot.

Opintojaksot arvioidaan numeroarvosanalla 4-10. Oppiaineen oppimäärään luetaan vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opintojaksot. Lukion päättötodistuksessa aineen oppimäärä voidaan arvioida suoritusmerkinnällä (S), mikäli opiskelija niin pyytää.

Yleisen urheilullisuuden kehittäminen (koordinaatio ja liikkuvuus), JK8 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija vastaa itse kaikista tämän opintojakson suorittamiseen liittyvistä kustannuksista. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Keskeiset sisällöt

- monipuolinen liikunta ja liikkumisen ilo
- koordinaatio

- liikkuvuuden lajit, liikkuvuusvaatimus jääkiekossa, liikkuvuuden harjoitusohjelma
- taitopohja, herkkyykskaudet

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Arvioinnin painopisteitä ovat (tärkeysjärjestyksessä) asenne, urheilullisuus, osallistuminen ja taidot.

Opintojaksot arvioidaan numeroarvosanalla 4-10. Oppiaineen oppimäärään luetaan vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opintojaksot. Lukion päättötodistuksessa aineen oppimäärä voidaan arvioida suoritusmerkinnällä (S), mikäli opiskelija niin pyytää.

Voima ja nopeus, JK9 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija vastaa itse kaikista tämän opintojakson suorittamiseen liittyvistä kustannuksista. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Keskeiset sisällöt

- tekijät, jotka vaikuttavat voiman hankintaan, käytännön harjoitteita
- perusvoimaohjelma
- eritasoisia nopeusharjoitteita yleinen nopeus
- erikoisnopeus

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Arvioinnin painopisteitä ovat (tärkeysjärjestyksessä) asenne, urheilullisuus, osallistuminen ja taidot.

Opintojaksot arvioidaan numeroarvosanalla 4-10. Oppiaineen oppimäärään luetaan vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opintojaksot. Lukion päättötodistuksessa aineen oppimäärä voidaan arvioida suoritusmerkinnällä (S), mikäli opiskelija niin pyytää.

Kesäharjoittelun suunnitelma, JK10 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija vastaa itse kaikista tämän opintojakson suorittamiseen liittyvistä kustannuksista. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Keskeiset sisällöt

- tekniikan ja koordinaation harjoittelu
- juoksukoulutus ja hyppykoordinaatio
- yleisiä käytännön neuvoja

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Arvioinnin painopisteitä ovat (tärkeysjärjestyksessä) asenne, urheilullisuus, osallistuminen ja taidot.

Opintojaksot arvioidaan numeroarvosanalla 4-10. Oppiaineen oppimäärään luetaan vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opintojaksot. Lukion päättötodistuksessa aineen oppimäärä voidaan arvioida suoritusmerkinnällä (S), mikäli opiskelija niin pyytää.

Taktiikkaa ja pelitilanteita, JK11 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija vastaa itse kaikista tämän opintojakson suorittamiseen liittyvistä kustannuksista. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Keskeiset sisällöt

- yhteistyö, hyökkäyspeli, pelin avaus, keskialuepeli, puolustuspeli
- henkilökohtainen osaaminen, yksilönä/joukkueena pelaaminen

- maalivahdin peli

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Arvioinnin painopisteitä ovat (tärkeysjärjestyksessä) asenne, urheilullisuus, osallistuminen ja taidot.

Opintojaksot arvioidaan numeroarvosanalla 4-10. Oppiaineen oppimäärään luetaan vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opintojaksot. Lukion päättötodistuksessa aineen oppimäärä voidaan arvioida suoritusmerkinnällä (S), mikäli opiskelija niin pyytää.

Jääkiekon erikoistilanteet, JK12 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija vastaa itse kaikista tämän opintojakson suorittamiseen liittyvistä kustannuksista. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Keskeiset sisällöt

- ylivoiman hyödyntäminen
- haku omasta päästä
- avaus, keskialueen ylittäminen, peli hyökkäysalueella
- karvauspeli, pelaajien sijoittaminen alivoimapelissä

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Arvioinnin painopisteitä ovat (tärkeysjärjestyksessä) asenne, urheilullisuus, osallistuminen ja taidot.

Opintojaksot arvioidaan numeroarvosanalla 4-10. Oppiaineen oppimäärään luetaan vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opintojaksot. Lukion päättötodistuksessa

aineen oppimäärä voidaan arvioida suoritusmerkinnällä (S), mikäli opiskelija niin pyytää.

7.22. LUMA (LUMA)

PAIKALLISET OPINTOJAKSOT

Kokeellista työskentelyä fysiikassa ja kemiassa, LUMA1 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana tehdään luonnontieteisiin liittyviä kokeita ja tutkimuksia sekä harjoitellaan tulosten raportointia. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- harjoittelee tutkimuksen suunnittelua, toteutusta ja mittausaineiston käsittelyä.

Keskeiset sisällöt

- opintojaksojen KE1-KE6 ja FY1-FY8 keskeisimmät kokeelliset työt.

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Työskentely ja tutkimuksen suunnittelu tai ongelmanratkaisun ideointi pareittain tai pienryhmissä kehittää ja vahvistaa vuorovaikutustaitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kokeellisen tutkimuksen suunnittelu, tekeminen, havaintojen tekeminen, mittaustulosten käsittely ja tulkinta tukevat luovan ajattelun kehittymistä sekä harjoittavat tieto- ja viestintäteknologisia taitoja.

Opintojakson arviointi

Opintojakson suoritus koostuu kokeellisesta työskentelystä ja tulosten raportoinnista (mittauspöytäkirja, työselostuksen kirjoittaminen, videotyöselostus). Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jolloin S = suoritettu ja H = hylätty. Jotta opintojakso voidaan lukea mukaan oppiaineen oppimäärään, se on suoritettava hyväksytysti.

7.23. Tieto- ja viestintäteknikka (TVT)

PAIKALLISET OPINTOJAKSOT

Digitaalisen opiskeluympäristön työvälineet ja sovellukset, TVT1 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintoja suoritetaan koko lukio-opintojen ajan.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, miten tieto- ja viestintäteknisten laitteiden ja sovellusten käyttö voi edistää oman osaamisen ja opiskelutaitojen kehittymistä
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknikkaa monipuolisesti medialukutaidon kehittämisessä, tiedonhankinnassa ja tiedon analysoinnissa
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknikkaa monipuolisesti ja luovasti multimodaalisen sisällön tuottamisessa ja jakamisessa
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknikkaa monipuolisesti kommunikaation, yhteistoiminnallisuuden, vuorovaikutuksen ja verkostoitumisen välineenä
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknikkaa monipuolisesti itse- ja vertaisarvioinnin työvälineenä
- osaa toimia digitaalisessa oppimisympäristössä ja sosiaalisessa mediassa turvallisesti ja vastuullisesti
- osaa käyttää digitaalisen opiskeluympäristön laitteistoa, sovelluksia ja ohjelmia sujuvasti
- osaa käyttää digitaalista ylioppilaskoejärjestelmää sujuvasti.

Keskeiset sisällöt

- iPadin yleiset ominaisuudet ja asetukset, käyttöapu
- digitaalinen työskentelyprosessi
- muistiinpanojen laatiminen, testitiedostot, kirjat
- esitykset ja animaatiot, design thinking
- videot, elokuvat ja digitaalinen tarinankerronta
- musiikki ja podcastit
- taulukkolaskenta ja kaaviot
- yhteistoiminnallisuus, pari- ja ryhmätyöskentely, etäyhteys
- digitaaliset kokeet ja itsearviointisovellukset
- ohjelmointi ja robotiikka, lisätty todellisuus, virtuaalitodellisuus
- hakukoneet, lähdekritiikki ja feikkiuutiset
- lähteiden merkitseminen, tekijänoikeudet, akateeminen rehellisyys

- nettiturvallisuus, sosiaalisen median säännöt, nettikiusaaminen

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla käytettävät työskentelytavat edistävät opiskelijan vuorovaikutusosaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla käytettävät työskentelytavat ja sisällöt ovat oppiainerajat ylittäviä ja ne edistävät sekä opiskelijan taiteellista luovuutta että uskallusta kokeilla uusia työskentelytapoja ja kykyä ratkaista ongelmia.

Opintojakson arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jolloin S= suoritettu ja H= hylätty. Jotta opintojakso voidaan lukea mukaan oppiaineen oppimäärään, se on suoritettava hyväksytysti. Hyväksytyin suoritusmerkinnän saaminen edellyttää, että opiskelija osallistuu koulun järjestämille tv-tunneille, vastaa arviointikyselyihin tv:n opetus- ja opiskelukäytöstä sekä käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa opiskelun työvälineenä koulun tv-suunnitelman mukaisesti.

Digitutorointi, TVT2 (2 op)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opinnot suoritetaan toisen ja kolmannen opiskeluvuoden aikana.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- ylläpitää ja kehittää TVT1-opintojakson keskeisten sisältöjen hallintaa ja osaa ohjata ja neuvoa toisia opiskelijoita ja opettajia iPadin ja eri sovellusten käytössä
- kehittää vuorovaikutustaitojaan toimimalla lukion digitaalisen opiskelu ympäristön esittelijänä eri tapahtumissa ja koulutuksissa

Keskeiset sisällöt

- TVT1-opintojakson keskeisten sisältöjen kehittäminen
- Apple Teacher-osaamismerkkien suorittaminen, VR-ajokortin suorittaminen
- lukion opiskelijoiden ja opettajien digitukihenkilönä toimiminen
- lukion digihankkeissa toimiminen

- lukion digitaalisen oppimisympäristön esittely erilaisissa tapahtumissa ja vierailujen yhteydessä
- sisällöntuottaminen lukion podcastiin

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla käytettävät työskentelytavat edistävät opiskelijan vuorovaikutusosaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla käytettävät työskentelytavat ja sisällöt ovat oppiainerajat ylittäviä ja ne edistävät sekä opiskelijan taiteellista luovuutta että uskallusta kokeilla uusia työskentelytapoja ja kykyä ratkaista ongelmia.

Opintojakson arviointi

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jolloin S= suoritettu ja H= hylätty. Jotta opintojakso voidaan lukea mukaan oppiaineen oppimäärään, se on suoritettava hyväksytysti. Opintojakso tulee suoritetuksi, kun opiskelija on toiminut iPad-tutorina vähintään kaksi lukuvuotta.